

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΜΒΑΤΩΜ**

Μεταπτυχιακή διατριβή

**Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

ΜΠΑΚΑΡΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Πειραιάς, Ιούλιος 2017

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΒΑ-ΤΩΜ

Μεταπτυχιακή διατριβή
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

του

Χαράλαμπου Μπακάρα

Πειραιάς, Ιούλιος 2017

Έντυπο έγκρισης

Μεταπτυχιακή διατριβή

Η κοινωνική επιχείρηση στα πλαίσια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Παρουσιάστηκε από

Χαράλαμπο Μπακάρα

Επιβλέπων Καθηγητής: Βικτώρια Πέκκα - Οικονόμου

Υπογραφή _____

Μέλος επιτροπής:

Υπογραφή _____

Μέλος επιτροπής:

Υπογραφή _____

Πανεπιστήμιο Πειραιά

Πειραιάς, Ιούλιος 2017

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Χαράλαμπος Μπακάρας, 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πειραιά δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την κ. Β. Πέκκα – Οικονόμου, Καθηγήτρια και την Οικογένειά μου καθώς και την Νονά και τον Νονό μου για την βοήθεια και την στήριξη καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία έτη παρατηρείται μια μεγάλη τάση για αλλαγή του απόλυτος κερδοσκοπικού τρόπου λειτουργίας των επιχειρήσεων υστέρα από την παραδοχή που έχει γίνει από πολλούς επιστήμονες επιχειρήσεων και ολικής ποιότητας ότι το κέρδος θα πρέπει να είναι ένας δείκτης του πόσο καλά πάει μια επιχείρησης και όχι σκοπός. Στόχος πρέπει να είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής, προωθώντας καινοτόμες λύσεις που αμφισβητούν τη γενική σκέψη σχετικά με οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα. Θα πρέπει δε να εργαζόμαστε σε εταιρική σχέση όπου θέτουμε πρώτα τους ανθρώπους και τον πλανήτη.

Έτσι δημιουργείται η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης και επιχειρηματικότητας καθώς και η πρόκληση από τα κράτη να αναλάβουν δράσεις για τη συνολική βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, αξιοποιώντας νέες μεθόδους διοίκησης και καινοτόμες τεχνολογίες σε στόχο την ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Στο πλαίσιο αυτό, στην παρούσα εργασία γίνεται μια ολιστική παρουσίαση της κοινωνικής επιχείρησης και επιχειρηματικότητας .

Στο 1ο Κεφάλαιο γίνεται αρχικά μία εισαγωγή στις έννοιες και τους ορισμούς της κοινωνικής επιχείρησης-επιχειρηματικότητας και στη συνέχεια, μια ιστορική αναδρομή που περιλαμβάνει την εξέλιξη αυτής της ιδέας στις κοινωνικές επιχειρήσεις του σήμερα.

Στο 2ο Κεφάλαιο γίνεται μία ενδελεχής χαρτογράφηση της κοινωνικής επιχείρησης και επιχειρηματικότητας. Αρχίζοντας από τους ορισμούς και έννοιες όπως τους αντιλαμβάνεται η επιτροπή της ευρωπαϊκής ένωσης και καταλήγοντας στους τρόπους με τους οποίους εφαρμόζονται αυτές οι έννοιες και ορισμοί στα κράτη μέλη της Ε.Ε

Στο 3ο Κεφάλαιο σε εθνικό επίπεδο για την Ελλάδα παρουσιάζεται το οικοσύστημα της κοινωνικής επιχείρησης και επιχειρηματικότητας με τα νομικά και θεσμικά πλαίσια καθώς και τις δράσεις που γίνονται.

Στο 4ο Κεφάλαιο μελετάται η περίπτωση μιας πρότυπης κοινωνικής επιχείρησης χρησιμοποιώντας την μεθοδολογία της forecasting SROI ως εργαλείο για την μέτρηση του αντίκτυπου που θα έχει στην κοινωνία και το μέγεθος του κέρδους που θα αποκομίσει από την κοινωνική επένδυση.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, Κοινωνική Επιχείρηση, Forecasting SROI.

ABSTRACT

In recent years, there has been a great tendency to change the absolute profitable way of operating businesses, following the assumption made by many business-studying scientists that profit should be an indicator of how well a business goes, and not a purpose. The aim should be to improve the quality of life by promoting innovative solutions that challenge the general thinking on economic, environmental and social issues. We should work in a partnership where we first set people and the planet.

Thus, the concept of social enterprise and entrepreneurship and the challenge for countries to undertake actions to improve the quality of services overall, using new methods of administration and innovative technologies that inspire and demonstrate real social well-being. In this context, a holistic presentation of social enterprise and entrepreneurship is presented in this paper.

In Chapter 1 there is an initial introduction to the concepts and definitions of social enterprise-entrepreneurship and then a historical retrospection that includes the development of this idea in today's social enterprises.

In Chapter 2 there is a thorough mapping of social enterprise and entrepreneurship. Starting from the definitions and concepts as perceived by the Committee of the European Union and ending with the ways in which these concepts and definitions are implemented in the EU Member States

In Chapter 3, at national level, there is a presentation of the Greek ecosystem of social enterprise and entrepreneurship with the legal and institutional frameworks as well as the actions taken.

Chapter 4 examines the case of a model social enterprise using SROI forecasting methodology as a tool to measure the impact it will have on society as well as the amount of profit it will derive from social investment.

Keywords: Social Entrepreneurship, Social Enterprise, Forecasting SROI.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	xiii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	xv
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	xvi
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	xix
1 ΟΡΟΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΤΗΤΑΣ.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Η έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας	2
1.2.1 Η Κοινωνική Εταιρική Πυξίδα:.....	4
1.3 Η έννοια της Κοινωνικής Επιχείρησης	6
1.3.1 Κοινωνική και ή περιβαλλοντική αποστολή	7
1.3.2 Εμπορικές Δραστηριότητες	7
1.3.3 Διαχείριση Κερδών	8
1.3.4 Αυτονομία.....	8
1.3.5 Ιδιοκτησία και έλεγχος	9
1.3.6 Κεφάλαια και Δέσμευση Κεφαλαίου.....	9
1.3.7 Υπευθυνότητα και Διαφάνεια.....	10
1.4 Ιστορική Αναδρομή.....	11
1.5 Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και ο Κοινωνικός Επιχειρηματίας	12
1.6 Συμπεράσματα	17

1.7	Βιβλιογραφία Κεφαλαίου.....	18
2	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	
	21	
2.1	Εισαγωγή.....	21
2.2	Ορισμοί και έννοιες της κοινωνικής επιχείρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση....	21
2.2.1	Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (Social Business Initiative).....	22
2.2.1.1	Θέμα 1: Διευκόλυνση της χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων.....	22
2.2.1.2	Θέμα 2: Αύξηση της προβολής της κοινωνικής επιχειρηματικότητας	23
2.2.1.3	Θέμα 3 :Δημιουργία πιο φιλικού Νομικού πλαισίου/καθεστώτος/περιβάλλοντος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις	25
2.2.2	Επιχειρησιακός ορισμός της ΕΕ για τις κοινωνικές επιχειρήσεις	26
2.2.3	Ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης βάσει του SBI	26
2.2.4	Το οικοσύστημα των Κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη	29
2.2.5	Κριτήρια και δείκτες των διαστάσεων της κοινωνικής επιχείρησης	38
2.2.6	Εθνικοί ορισμοί και έννοιες της κοινωνικής επιχείρησης	43
2.3	Η Εφαρμογή - Παρουσία και τα εύρη των κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη	53
2.3.1	Εφαρμογή του «επιχειρησιακού ορισμού» σε επίπεδο Ε.Ε σε εθνικά πλαίσια	53
2.3.2	Πηγές εσόδων των κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη	57
2.3.3	Περιορισμοί στην εκκίνηση και την κλιμάκωση της δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων	61
2.3.4	Το φορολογικό καθεστώς για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη	62
2.3.4.1	Φορολογική μεταχείριση νομικών μορφών κοινωνικής επιχείρησης	63

2.3.4.2	Φορολογικά Κίνητρα για επενδυτές.....	70
2.3.4.3	Μέτρα στήριξης που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.....	71
2.3.4.4	Χώρες που έχουν ειδικά συστήματα που στοχεύουν στις κοινωνικές επιχειρήσεις.....	71
2.3.5	Παραδείγματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη.....	72
3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
	81	
3.1	Εισαγωγή.....	81
3.2	Το οικοσύστημα της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα.	82
3.2.1	Ορισμοί και έννοιες της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα.....	83
3.2.2	Θεσμικό πλαίσιο κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα	86
3.2.2.1	Νομικό πλαίσιο της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα	89
3.2.2.2	Δημόσια πακέτα στήριξης που στοχεύουν στις κοινωνικές επιχειρήσεις.....	92
3.2.3	Αγορές Κοινωνικών επενδύσεων	96
3.2.4	Πεδίο εφαρμογής των κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ελλάδα.....	101
3.2.4.1	PEST ανάλυση για την ανάπτυξη Κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.	102
3.2.4.2	Swot ανάλυση της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα.	124
3.2.4.3	Συστάσεις για προγράμματα για την προώθηση των συνεταιρισμών στην Ελλάδα	127
3.3	Συμπεράσματα	131
4	Ανάπτυξη μιας πρότυπης κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα με χρήση της Forecasting SROI.	134
4.1	Ορισμός της κοινωνικής απόδοσης επένδυσεως.....	134

4.2	Εκπόνηση της ανάλυσης SROI στη μελέτη περίπτωσης μιας πρότυπης κοινωνικής επιχείρησης.	138
4.2.1	Στάδιο 1: Οριοθέτηση και χαρτογράφηση επιπτώσεων	138
4.2.1.1	Βήμα 1: Καθορισμός των παραμέτρων για το SROI	138
4.2.1.2	Βήμα 2: Αναγνώριση και επιλογή των βασικών ενδιαφερόμενων .	140
4.2.1.3	Βήμα 3: Ανάπτυξη θεωρίας της αλλαγής	143
4.2.2	Στάδιο 2 : Συλλογή δεδομένων.....	148
4.2.2.1	Βήμα 1 :Επιλογή κατάλληλων δεικτών.....	149
4.2.2.2	Βήμα 2 : Προσδιορισμός των οικονομικών αξιών και των δυνητικών τιμών	152
4.2.2.3	Βήμα 3 : Συλλογή δεδομένων	158
4.2.3	Στάδιο 3 : Μοντελοποίηση και υπολογισμός	159
5	ΕΠΙΛΟΓΟΣ	160
6	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	161
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	1

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Κοινωνικού Επιχειρηματία	14
Πίνακας 2: Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Κοινωνικού Επιχειρηματία (Συνέχεια)	15
Πίνακας 3: Ειδικοί στόχοι πολιτικής της Ε.Ε	31
Πίνακας 4: Παραδείγματα ερευνητικών έργων μεγάλης κλίμακας για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και σχετικές έννοιες που χρηματοδοτούνται μέσω του 7ου ΠΠ	37
Πίνακας 5: Ο επιχειρησιακός ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης της ΕΕ (τα βασικά κριτήρια επισημαίνονται με έντονους χαρακτήρες για λόγους ευκολίας αναφορά)	40
Πίνακας 6: Σύγκριση ορισμού κοινωνικής επιχείρησης κρατών μελών Ε.Ε με τον ορισμό της Ε.Ε.....	46
Πίνακας 7: Κερδοσκοπικό εισόδημα που προέρχεται από κοινωνικές επιχειρήσεις από υπηρεσίες αγοράς (συμπεριλαμβανομένων των ανταγωνιστικών δημοσίων συμβάσεων)	60
Πίνακας 8: Επισκόπηση των φορολογικών οφελών που συνδέονται με τις νομικές μορφές και νομικές μορφές των κοινωνικών επιχειρήσεων	63
Πίνακας 9: Το Ίδρυμα Αλληλοβοήθειας Barka: Ενίσχυση περιθωριοποιημένων ατόμων μέσω της δημιουργίας αυταρκών κοινοτήτων	72
Πίνακας 10: Οι πολυμορφία των κοινωνικών επιχειρήσεων.....	73
Πίνακας 11: Οι πολίτες δίνουν ώθηση στην κοινωνικοοικονομική καινοτομία και μετασχηματισμό μέσω της παραγωγής βιώσιμης ενέργειας.....	75
Πίνακας 12: Ο όμιλος SOS (Γαλλία).....	76
Πίνακας 13: Η Graefewirtschaft, μια ένωση που στηρίζει την κοινωνική και εργασιακή ενσωμάτωση των μεταναστριών.....	77
Πίνακας 14: Ecopower – ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές σε όλο το Βέλγιο	78
Πίνακας 15: Η πρωτοβουλία EQUAL του ΕΚΤ.....	79

Πίνακας 16: Επισκόπηση των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο, ειδικά σχεδιασμένα για κοινωνικές επιχειρήσεις ή απευθύνονται σε αυτές.....	93
Πίνακας 17: Επισκόπηση των βασικών παραγόντων του οικοσυστήματος των κοινωνικών επιχειρήσεων	98
Πίνακας 18: PEST Δείκτες Πολιτικού Περιβάλλοντος.....	103
Πίνακας 19: PEST Δείκτες Οικονομικού Περιβάλλοντος.....	106
Πίνακας 20: PEST Δείκτες Κοινωνικού Περιβάλλοντος	110
Πίνακας 21: PEST Δείκτες τεχνολογίας και περιβάλλοντος.....	118
Πίνακας 22: Απογραφή κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα.....	129
Πίνακας 23: Οργανοδιάγραμμα ανάλυσης SROI	137
Πίνακας 24: Επιλογή βασικών εμπλεκόμενων ομάδων	141
Πίνακας 25: Χάρτης επιπτώσεων (impact map).....	145
Πίνακας 26: Από τα παραδοτέα στους δείκτες.....	149
Πίνακας 27: Δυνητικές τιμές δεικτών.....	153

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Κοινωνική Εταιρική Πυξίδα.....	4
Διάγραμμα 2: Οι τρεις διαστάσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης.....	29
Διάγραμμα 3: Εννοιοθέτηση ενός οικοσυστήματος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις	34
Διάγραμμα 4: Ροές εσόδων για κοινωνικές επιχειρήσεις	59
Διάγραμμα 5: Swot ανάλυση της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα	124
Διάγραμμα 6: Ανάλυση εμπλεκόμενων ομάδων (Stakeholders).....	142

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΓΕΜΗ	Γενικό Εμπορικό Μητρώο
ΓΣ	Γενική Συνέλευση
ΔΕ	Διοικούσα Επιτροπή
ΔΟΥ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΕΔΕ	Ελληνική Εταιρεία Διοίκησης Επιχειρήσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκός Κανονισμός
ΕΚΕ	Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΕ	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΣ	Εποπτικό Συμβούλιο
ΕΣΕ	Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρεία
ΕτΕ	Ετερόρρυθμη Εταιρεία
ΕΤΕ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΥΚΕΚΟ	Ειδική Υπηρεσία για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Οικονομία

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ	Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΙΚΕ	Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία
ΚΕΘΕΑ	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
ΚΕΠΑ	Κέντρο Επιχειρηματικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης
ΚΟΙ ΝΣΕΠ	Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση
ΚΟΙ ΣΠΕ	Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης
ΚΦΑΣ	Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΟΑΕΔΟ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΕ	Ομόρρυθμη Εταιρεία
ΟΚΑΝΑ	Οργανισμός Καταπολέμησης Ναρκωτικών
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΤΕΠΙΧ	Ταμείο Επιχειρηματικότητας
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών
EaSI	European Employment and Social Innovation
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
ICA	International Cooperative Alliance
JASMINE	Joint Action to Support Microfinance Institutions
JEREMIE	Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises
SROI	Social Return on Investment
WISEs	Work Integration Social Enterprise
SBI	Social Business Initiative

SELUSI an EU-funded research project on “Social Entrepreneurs as
Lead Users for Social Innovation

TESSEA The Czech Thematic Network for Social Economy

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Στην περίπτωση χρήσης ορολογίας από ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αναφέρεται η απόδοση στην ελληνική η οποία θεωρείται περισσότερο δόκιμη.

Stakeholders	Εμπλεκόμενα μέλη/ομάδες ή Ενδιαφερόμενα μέλη/ομάδες
Crowd Funding	Χρηματοδότηση από το κοινό
Third System	Τρίτο Σύστημα» είναι καθαρά ευρωπαϊκή έννοια, ταυτόσημη με την Κοινωνική Οικονομία
Third Sector	«Τρίτος Τομέας» που στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις ΗΠΑ ταυτίζεται με τον Μη Κερδοσκοπικό Τομέα, ενώ στην Ηπειρωτική Ευρώπη αφορά σε πεδίο όμοιο μ' αυτό της Κοινωνικής Οικονομίας

1 ΟΡΟΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΤΗΤΑΣ

1.1 Εισαγωγή

Κοινός τόπος της σύγχρονης διεθνούς εμπειρίας αποτελεί η αναδύομενη έννοια ενός τρίτου τομέα ανάμεσα στο κράτος και την αγορά, που απαντάται στην έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας ή τον Μη Κερδοσκοπικό Τομέα της Οικονομίας. Η προαναφερθείσα διάσταση φαίνεται να λαμβάνει βαρύνουσα σημασία, κατά κύριο λόγο, εξ' αιτίας της τρέχουσας οικονομικής συγκυρίας¹.

Σκοπός επομένως, του παρόντος κεφαλαίου, είναι να αποδώσει τον εννοιολογικό προσδιορισμό της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Εντούτοις, το σαφές περιεχόμενο της προαναφερθείσας έννοιας δεν μπορεί να αποδοθεί σε απομονωτισμό από τις ευρύτερες του όρου έννοιες. Όπως θα γίνει αντιληπτό, η κοινωνική επιχειρηματικότητα, αναπτύσσεται εντός της Κοινωνικής Οικονομίας και στο πλαίσιο της Κοινωνικής Επιχείρησης. Άρα προκειμένου να γίνει αντιληπτή η έννοια της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, θα έπρεπε πρωτίστως να ορισθούν και να αναλυθούν οι προαναφερθείσες έννοιες.

Επομένως, το παρόν κεφάλαιο, αναπτύσσεται μέσα από μία βιβλιογραφική ανασκόπηση των προαναφερθέντων εννοιών με σκοπό την ανάδειξη της έννοιας της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Αρχικά, αναλύεται η έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας, οι δυναμικές και οι μηχανισμοί εκείνοι που οδήγησαν στην εννοιολογική της σύλληψη. Με γνώμονα αυτή, οι επιχειρήσεις ή οργανισμοί, μπορούν να προσδιορίσουν το εάν και κατά πόσο μπορούν να θεωρηθούν Κοινωνικοί. Άρα στο πλαίσιο της Κοινωνικής Οικονομίας αναπτύσσεται και ο ρόλος και το περιεχόμενο της Κοινωνικής Επιχείρησης.

Τέλος, όπως θα αναλυθεί και στην συνέχεια, μία Κοινωνική Επιχείρηση, εκπορεύεται από μία πρωτοβουλία είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα με σκοπό

¹ Ogondo et al., 2013, σ. 2604

την εξυπηρέτηση της κοινωνικής ευημερίας. Όμως η προκύπτουσα της πρωτοβουλίας οντότητα θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από χρηματοοικονομική και οικονομική απόδοση με σκοπό τη βιωσιμότητά της και την αέναη προσφορά στην τοπική κοινότητα ή κοινωνία. Ως εκ τούτου απαιτούνται από πλευράς διοίκησής οι αποτελεσματικοί χειρισμοί, προκειμένου μία Κοινωνική Επιχείρηση να είναι σε θέση να διατηρεί τον κοινωνικό της χαρακτήρα καθώς επίσης και να ισορροπεί σε ότι αφορά την απόδοσή της. Γίνεται επομένως κατανοητή η σημασία της έννοιας του Κοινωνικού Επιχειρηματία, στο πλαίσιο της σύλληψης της Κοινωνικά Επιχειρηματικής ιδέας η οποία θα οδηγήσει στη δημιουργία μίας Κοινωνικής Επιχείρησης εντός της Κοινωνικής Οικονομίας. Τα χαρακτηριστικά του Κοινωνικού Επιχειρηματία καθώς επίσης και τα διαδοχικά βήματα από τα οποία θεωρητικά θα πρέπει να διέρχεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων από πλευράς του, αναλύονται εντός του παρόντος κεφαλαίου.

Όλα τα παραπάνω κατά την σύγχρονη βιβλιογραφία, απαντώνται στην έννοια της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Το παρόν επομένως κεφάλαιο, φιλοδοξεί να αποδώσει με σαφήνεια την έννοια της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

Τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού επιχειρηματία καθώς και τις προκλήσεις με τις οποίες αυτός έρχεται αντιμέτωπος.

1.2 Η έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας

Η κοινωνική οικονομία συχνά ορίζεται ως ο τρίτος τομέας ανάμεσα σε οικονομίες και μεταξύ του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα². Περιλαμβάνει οργανισμούς όπως συμπράξεις, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και φιλανθρωπικές δράσεις. Η θεωρία της πολιτικής οικονομίας αποπειράται να τοποθετήσει τους προαναφερθέντες οργανισμούς ή μονάδες της κοινωνικής οικονομίας σε ένα ευρύτερο πολιτικοοικονομικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα ερευνά τη βιωσιμότητα των συμπράξεων και την αξία των μη κερδοσκοπικών οργανισμών και των φιλανθρωπιών υπό το πρίσμα της κλασσικής οικονομικής θεωρίας.

² Defourny & Nyssens, 2010, σ.232

Άρα ο ακρογωνιαίος λίθος της κοινωνικής οικονομίας είναι η μελέτη της αλληλεπίδρασης της οικονομίας και της κοινωνικής συμπεριφοράς³. Αναλύει τις μεθόδους με τις οποίες η καταναλωτική συμπεριφορά επηρεάζεται από κοινωνική ηθική και ανθρωπιστικά συναισθήματα. Η κοινωνική οικονομία διερευνά τη δραστηριότητα που διασυνδέεται με τα οικονομικά μεταξύ της κοινότητας και αναδεικνύει την πληροφόρηση στην κοινωνία συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής επιχείρησης και τους κλάδους εθελοντισμού.

Η κοινωνική οικονομία αναπτύσσεται λόγω της ανάγκης για την ανάπτυξη νέων λύσεων σε ζητήματα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά. Προκειμένου επομένως να ικανοποιηθούν ανάγκες οι οποίες προηγούμενα παρέμειναν αγνοημένες ή πλημμελώς ικανοποιημένες αναλαμβάνεται δράση από τον ιδιωτικό ή δημόσιο τομέα. Χρησιμοποιώντας λύσεις για να επιτευχθούν μη κερδοσκοπικοί στόχοι, η κοινωνική οικονομία έχει έναν μοναδικό ρόλο στην δημιουργία μίας ισχυρής βιώσιμης και ευημερούσας κοινωνίας.

Κρίνεται επομένως σημαντικό για τις επιχειρήσεις να μπορούν ανεξάρτητα να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν εξατομικευμένες πρωτοβουλίες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Σχετικές εμπειρικές έρευνες υποστηρίζουν ότι τα αποτελέσματα αυτών έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο από ότι αντίστοιχες πρωτοβουλίες εκπορευόμενες από τον δημόσιο τομέα.

Βασική δομική μονάδα της κοινωνικής οικονομίας νοείται η κοινωνική επιχείρηση, η οποία παίζει έναν ζωτικής σημασίας ρόλο στην επίτευξη κυβερνητικών πολιτικών που σχετίζονται με :

- Αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας
- Συνεισφορά στην δημιουργία ενδογενούς της κοινωνίας πλούτου
- Παροχή ικανότητας σε άτομα και κοινότητες για την ανανέωση τοπικών γειτονιών
- Παρουσίαση νέων μεθόδων παροχής δημοσίων υπηρεσιών
- Ανάπτυξη μίας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς, με ενεργούς πολίτες.

³ Park & Wilding, 2014, σ. 122

Ο προσδιορισμός των ορίων της κοινωνικής οικονομίας και του αντίστοιχου τομέα αυτής είναι δυσχερής λόγω μεταβολών στην οικονομία και την πολιτική. Εντούτοις οργανισμοί και επιχειρήσεις δύνανται να συμμετέχουν σε αυτήν μερικώς μετακινούμενες στους διάφορους υπό- τομείς της κοινωνικής οικονομίας.

1.2.1 Η Κοινωνική Εταιρική Πυξίδα:

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής έχει νόημα η παρουσίαση της έννοιας της κοινωνικής πυξίδας⁴ προκειμένου να εντοπισθεί αρχικά η θέση της κοινωνικής επιχείρησης στην κοινωνική οικονομία. Παράλληλα, παρουσιάζεται και ο ρόλος του κράτους στην κοινωνική οικονομία καθώς και δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διαφόρων στοιχείων που μετέχουν στο πλαίσιο της κοινωνικής εταιρικής πυξίδας.

Διάγραμμα 1: Κοινωνική Εταιρική Πυξίδα

		<u>Ιδιοκτησία</u>	
		Δημόσια	Ιδιωτική
<u>Βασικός Σκοπός</u>	Κοινωνικός Σκοπός	Κοινωνική Διοίκηση	Κοινωνική Επιχείρηση
	Εμπορικός Σκοπός	Δημόσια Επιχείρηση	Ιδιωτικές Επιχειρήσεις

Πηγή: Mason, C., Kirkbride, J., & Bryde, D. (2007). *From stakeholders to institutions: the changing face of social enterprise governance theory*. *Management decision*, 45(2), 284-301.

Στον οριζόντιο άξονα, κάθε επιχείρηση ή οργανισμός κατηγοριοποιείται βάσει της ιδιοκτησίας του. Στην αριστερή πλευρά η ιδιοκτησία ανήκει στις δημόσιες αρχές και

⁴ Osborne, 1991, σ. 28

στην δεξιά στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Η ιδιωτική ιδιοκτησία ως έννοια στο παρόν υπόδειγμα, περιλαμβάνει όλη την οικονομική δραστηριότητα με το κεφάλαιο ενός ή περισσότερων ιδιωτικών ιδιοκτητών με σκοπό την επίτευξη κέρδους. Οι ιδιοκτήτες των κεφαλαίων λαμβάνουν ρίσκο.

Η δημόσια ιδιοκτησία από την άλλη πλευρά, περιλαμβάνει όλη την οικονομική δραστηριότητα στην οποία εμπλέκονται δημόσιες αρχές και περιλαμβάνει το κεφάλαιο που βρίσκεται υπό την εποπτεία δημοσίων φορέων σε εθνικό, υπερεθνικό τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Αυτό περιλαμβάνει εθνικοποιημένες ή και δημόσιες επιχειρήσεις

Αντίθετα, στον κάθετο άξονα η επιχείρηση ή πρωτοβουλία, κατηγοριοποιείται βάσει του κυριότερου σκοπού της κυμαινόμενη από “κοινωνικού σκοπού” έως “εμπορικού σκοπού”. Ο κοινωνικός σκοπός θεωρείται ως κύριος σκοπός της επιχείρησης ή του οργανισμού εάν απαντά στα κάτωθι κριτήρια:

- Ηθική έννοια: Κύριος ορισμός – προσδιορισμός
- Αποστολή (βασικός προσδιορισμός): Κατά πόσο δηλαδή ο κύριος σκοπός της επιχείρησης βελτιώνει τις ζωές αναξιοπαθούντων, μειώνει τις κοινωνικές ανισότητες και παρέχει υποστήριξη προς τις παραπάνω κατευθύνσεις
- Κοινωνικοοικονομική δημιουργία αξίας και οικειοποίηση κερδών (ποιοτικός κύριος προσδιορισμός): Ο βαθμός δηλαδή επανεπένδυσης κερδών ή και πρώτων υλών προς όφελος μελών της κοινωνίας ευρισκόμενων σε μειονεκτική θέση.

Εάν τα παραπάνω κριτήρια απαντώνται από έναν οργανισμό, τότε αυτός τοποθετείται στην κορυφή του κάθετου άξονα. Επιπρόσθετα προς τα παραπάνω, υπάρχει ένα ακόμη, περισσότερο περιγραφικό κριτήριο

- Ενδιάμεσος λειτουργία: Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και οργανισμοί διαθέτουν μία ενδιάμεσο λειτουργία (μεταξύ δημοσίας και ιδιωτικής)

Εάν κανένα από τα παραπάνω κριτήρια δεν πληρούνται από έναν οργανισμό ή επιχείρηση τότε αυτή τοποθετείται στην βάση του κάθετου άξονα. Επίσης εάν τα κριτήρια αυτά πληρούνται μερικώς τότε η επιχείρηση ή οργανισμός τοποθετείται στο μέσον του κάθετου άξονα.

Από τα παραπάνω επομένως γίνεται αντιληπτό ότι η Κοινωνική Επιχείρηση, προέρχεται από την ιδιωτική πρωτοβουλία, ιδιοκτησία ή κεφάλαιο με κύριο σκοπό την επιδίωξη του κοινωνικού συμφέροντος

1.3 Η έννοια της Κοινωνικής Επιχείρησης

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις συχνά θεωρούνται ως Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί. Η κοινωνική επιχείρηση εντούτοις χαρακτηρίζεται από ελευθερία εγγραφής μελών και στόχους που ευρέως θεωρούνται ότι βρίσκονται εντός του κοινοτικού ή δημοσίου ενδιαφέροντος ή συμφέροντος. Συγκριτικά οι Μ.Κ.Ο δύναται να περιλαμβάνουν οργανισμούς με ιδιωτικές συνδρομές ή μέλη.

Κατά συνέπεια, κοινωνικές επιχειρήσεις νοούνται αυτές που άμεσα εμπλέκονται στην παραγωγή ή και πώληση αγαθών και υπηρεσιών για το διττό σκοπό, αφενός δημιουργίας εισοδήματος και αφετέρου την επίτευξη κοινωνικών πολιτισμικών και περιβαλλοντικών σκοπών (Daya, 2014, σ. 120-121). Επομένως γίνεται αντιληπτό ότι βασικό χαρακτηριστικό της κοινωνικής επιχείρησης είναι η επιδίωξη του κοινού συμφέροντος και καλού. Αυτό πραγματώνεται μέσα από τη χρήση μεθόδων και επιχειρηματικών αρχών και τη δύναμη της αγοράς προκειμένου να προωθηθούν κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί και ανθρωπιστικοί σκοποί.

Άρα οι κοινωνικές επιχειρήσεις, είναι επιχειρήσεις που λειτουργούν προκειμένου να καταπολεμήσουν κοινωνικά προβλήματα, να βελτιώσουν τοπικές κοινότητες, τις πιθανότητες ανθρώπων στην ζωή καθώς επίσης και το περιβάλλον. Πραγματοποιούν έσοδα πωλώντας προϊόντα ή υπηρεσίες στην ανοικτή αγορά, επενδύοντας ξανά τα όποια έσοδα στην εν λόγω επιχείρηση ή την τοπική κοινότητα. Ως εκ τούτου με τα κέρδη των κοινωνικών επιχειρήσεων ωφελείται η κοινωνία⁵.

Συνεπώς, ο όρος κοινωνική επιχείρηση, προέρχεται από την αναγνώριση ότι ανά τον κόσμο, υπάρχουν οργανισμοί οι οποίοι χρησιμοποιώντας την δύναμη των αγορών και των επιχειρήσεων επιτυγχάνουν κοινωνικές και περιβαλλοντικές αλλαγές. Επιπρόσθετα,

⁵ (Berber et al, 2011, σ.2)

τα βασικά χαρακτηριστικά τα οποία θα πρέπει μία επιχείρηση να συγκεντρώνει προκειμένου να θεωρηθεί κοινωνική είναι τα παρακάτω:

- Μία ξεκάθαρη περιβαλλοντική ή κοινωνική αποστολή, αποτυπωμένη σε όλα τα έντυπα της εταιρικής της διακυβέρνησης
- Δημιουργεί την πλειοψηφία των εσόδων της μέσα από τους μηχανισμούς της αγοράς.
- Επανεπενδύει την πλειονότητα των κερδών της
- Είναι ανεξάρτητη από την πολιτεία
- Ελέγχεται βάσει πλειοψηφίας σε ότι αφορά τα ενδιαφέροντα της κοινωνικής της αποστολής
- Είναι υπεύθυνη και διαφανής

1.3.1 Κοινωνική και ή περιβαλλοντική αποστολή

Η κοινότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων συμφωνεί ότι ο κύριος σκοπός όλων των κοινωνικών επιχειρήσεων θα πρέπει να είναι κοινωνικός ή περιβαλλοντικός. Ενώ δεν υπάρχει ακριβής περιγραφή του τι συνιστά μία κοινωνική ή περιβαλλοντική αποστολή, η κοινωνική αποστολή ενός οργανισμού θα πρέπει να αποτυπώνεται με ευκρίνεια. Παράλληλα κατά την αποτύπωση της κοινωνικής αποστολής μίας επιχείρησης, θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η διασύνδεση της αποστολής της επιχείρησης με τα κοινωνικά οφέλη και τις κοινωνικές αλλαγές που προσδοκά να πραγματοποιήσει. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι η αποστολή της Κοινωνικής Επιχείρησης θα πρέπει να παραμένει αναλλοίωτη καθ' όλη την διάρκεια ζωής της ανεξάρτητα από τις όποιες πιέσεις, προκειμένου να διασφαλισθεί η ευκρίνεια και η αυθεντικότητα του οράματος πίσω από αυτή.⁶

1.3.2 Εμπορικές Δραστηριότητες

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις, είναι κατά βάση επιχειρήσεις. Επομένως καλούνται να πραγματοποιούν την πλειοψηφία τουλάχιστον των εσόδων τους (περισσότερο από

⁶ Cornforth, 2014, σ. 4

50%) μέσα από τους μηχανισμούς της αγοράς. Εντούτοις πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις στο ξεκίνημά τους χρήζουν χρηματοδότησης και απευθύνονται σε διαθέσιμες σχετικές πηγές. Σε αυτό το πλαίσιο μία πραγματική κοινωνική επιχείρηση, θα πρέπει μέσα σε δύο χρόνια από την έναρξη της λειτουργίας της να πραγματοποιεί περισσότερο από το 50% των εσόδων της μέσα από τις εξατομικευμένες εμπορικές δραστηριότητές της. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό για μία Κοινωνική Επιχείρηση, προκειμένου να διασφαλίσει την ανεξαρτησία της από ιδιωτικά ή δημόσια κεφάλαια να εμπλέκεται σε εμπορικές δραστηριότητες⁷.

1.3.3 Διαχείριση Κερδών

Η βάση προσδιορισμού του χαρακτήρα μίας επιχείρησης ως κοινωνικής είναι ο τρόπος διαχείρισης των κερδών της. Αυτός είναι και το στοιχείο που την διακρίνει από τις εμπορικές επιχειρήσεις. Σε αυτό το πλαίσιο η πλειονότητα των πραγματοποιιθέντων κερδών (περισσότερο από το 50%) μίας κοινωνικής επιχείρησης θα πρέπει να επανεπενδύεται για την προώθηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών αποστολών της.⁸

Εντούτοις, η απλή επανεπένδυση κερδών δεν ισούται αυτόματα με την δημιουργία κοινωνικής αξίας. Παρ' όλ' αυτά η επανεπένδυση αποτελεί έναν ξεκάθαρο δείκτη ότι ένας οργανισμός δεν έχει δημιουργηθεί κατά κύριο λόγο για την δημιουργία αξίας στον ιδιοκτήτη της ή για τους μετόχους.

1.3.4 Αυτονομία

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι αυτόνομοι οργανισμοί και ανεξάρτητοι από την πολιτεία. Υπάρχουν όμως και οργανισμοί που προέρχονται από λειτουργικά τμήματα της πολιτείας και ως εκ τούτου φαίνονται να λειτουργούν παράλληλα προς αυτήν. Προκειμένου όμως ένας τέτοιος οργανισμός να θεωρηθεί κοινωνική επιχείρηση, θα πρέπει ξεκάθαρα να αποτυπώνει την πρόθεση χειραφέτησής του από την πολιτεία και να χαρακτηρίζει το διάστημα εξάρτησής του από αυτήν ως προπαρασκευαστικό.

⁷ Thompson & Doherty, 2006, σ. 372

⁸ Giovanni, 2012, σ. 294

1.3.5 Ιδιοκτησία και έλεγχος

Τα ζητήματα της ιδιοκτησίας και του ελέγχου μίας κοινωνικής επιχείρησης αποτελούν βασικά ερωτήματα για την έννοια της κοινωνικής επιχείρησης. Επομένως, μία κοινωνική επιχείρηση πρέπει να ελέγχεται από και να ανήκει στο συμφέρον του κοινωνικού ή περιβαλλοντικού σκοπού της.

Στις περιπτώσεις κοινωνικών επιχειρήσεων με μετοχές, η πλειοψηφία αυτών θα πρέπει να ανήκουν στην κοινωνική αποστολή. Κάτι τέτοιο διασφαλίζεται με την έκδοση “Χρυσής Μετοχής⁹” η οποία αποτελεί μία ελάχιστη μετοχή που είναι σε θέση να εκτοπίσει όλες τις άλλες μετοχές σε θέματα ψηφοφορίας υπό συγκεκριμένες και ακραίες συνθήκες.

Παράλληλα σε καμία των περιπτώσεων δεν επιτρέπεται σε μία επιχείρηση που θέλει να θεωρείται κοινωνική να εκχωρεί περισσότερο από το 49% της ιδιοκτησίας της και συνεπώς τον έλεγχο της επιχείρησης σε ιδιωτική ή κρατική πρωτοβουλία.

1.3.6 Κεφάλαια και Δέσμευση Κεφαλαίου

Πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις επιλέγουν να δεσμεύουν τα κεφάλαιά τους νομικά και να τα προστατεύουν, κατά τρόπο τέτοιο ώστε να διασφαλίζεται το κοινωνικό και το περιβαλλοντικό όφελος.

Η σύγχρονη εμπειρία έχει δείξει ότι η δέσμευση των κεφαλαίων κατά τον παραπάνω τρόπο, αποτελεί κρίσιμης σημασίας παράγοντα για την επιτυχία μίας κοινωνικής επιχείρησης. Συγκεκριμένα είναι πολύ σημαντικό τα κεφάλαια μίας κοινωνικής επιχείρησης να δεσμεύονται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι αυτά χρησιμοποιούνται προς το κοινωνικό και περιβαλλοντικό όφελος. Επιπρόσθετα εξασφαλίζεται έτσι η μη δυνατότητα μεταπώλησης των κεφαλαίων αυτών καθώς επίσης

⁹ Argyros, G., & Αργυρός, Γ. (2015). Ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και πληρωμών.

και η μοναδική χρήση και αξιοποίησή τους προς όφελος της κοινωνίας ή του περιβάλλοντος

Εντούτοις, είναι δυνατόν για μία επιχείρηση να θεωρηθεί κοινωνική χωρίς την ύπαρξη νομικών δεσμεύσεων επί των κεφαλαίων της. Συγκεκριμένα, υπάρχουν παραδείγματα κοινωνικών επιχειρήσεων οι οποίες συστήθηκαν από κεφάλαια ιδιωτών χωρίς την οποιαδήποτε χρηματοδότηση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τέτοιου είδους επιχειρήσεις, μπορούν να θεωρηθούν κοινωνικές, χωρίς απαραίτητη νομική δέσμευση των κεφαλαίων τους, φτάνει να δημιουργούν δικλείδες οι οποίες εξασφαλίζουν ότι τα εταιρικά τους κεφάλαια χρησιμοποιούνται για τον ως άνω σκοπό.

1.3.7 Υπευθυνότητα και Διαφάνεια

Ο ακρογωνιαίος λίθος της θεώρησης περί κοινωνικών επιχειρήσεων εντός ενός πλαισίου κοινωνικής οικονομίας είναι η διαφάνεια και η υπευθυνότητα που χαρακτηρίζουν μία κοινωνική επιχείρηση. Έτσι η υπευθυνότητα και η ευκρίνεια των δομών μίας κοινωνικής επιχείρησης, είναι βασικές προκειμένου να διασφαλιστεί η κοινωνική αποστολή μίας κοινωνικής επιχείρησης.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις, αποτελούν μέρος συνεργατικών κινήσεων και χαρακτηρίζονται από υπευθυνότητα έναντι των μελών τους¹⁰, των καταναλωτών, του προσωπικού τους ή των μελών της τοπικής κοινότητας στην οποία δραστηριοποιούνται. Υπάρχουν ωστόσο και κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες ακολουθούν περισσότερο παραδοσιακές δομές με την ύπαρξη ενός συμβουλίου διευθυντών το οποίο είναι νομικά υπεύθυνο για την κοινωνική αποστολή του οργανισμού, καθώς επίσης και της χρηματοοικονομικής του υγείας και απόδοσης.

Κάποιοι επιχειρηματίες προσελκύονται ως προς τη δημιουργία μίας κοινωνικής επιχείρησης καθώς τους διασφαλίζει ως προς τον βαθμό απόκρισής τους και την δυναμική τους. Έτσι μπορούν να επιλέξουν να έχουν ένα μικρό αριθμό εταιρικών διευθυντών αλλά όχι ανεξάρτητο συμβούλιο διότι η υπευθυνότητά τους είναι πάντοτε

¹⁰ Ebrahim, et. al., 2014, σ. 90

απέναντι στους πελάτες τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις η διαφάνεια των χρηματοοικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναφορών είναι απαραίτητη.

1.4 Ιστορική Αναδρομή

Η ιδέα της κοινωνικής επιχείρησης έχει μία μακρά ιστορία σε διεθνές επίπεδο, υπό διαφορετικές ονομασίες και διαφορετικές τάσεις. Ενώ πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις σήμερα αποδέχονται χρηματοδότηση ή άλλες μορφές υποστήριξης από το κράτος, ουσιαστικά αποτελούν επιχειρήσεις που αναζητούν ανεξαρτησία τόσο από το κράτος όσο και από το ιδιωτικό κεφάλαιο μέσα από στρατηγικές που ευελπιστούν στην δημιουργία μίας κοινωνικής οικονομίας.

Η αρχική χρήση των όρων «Κοινωνική Επιχείρηση» και «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» απαντάται ιστορικά αρχικά το 1980 στην Αγγλία. Συγκεκριμένα λέγεται ότι ο Freer Sperckley, 1978¹¹ χρησιμοποίησε πρώτος τον όρο Κοινωνική Επιχείρηση για τον εργαζόμενο και την κοινωνία. Η προαναφερθείσα έννοια βρήκε εντός της δεκαετίας υποστήριξη από τον Bill Drayton ο οποίος ανέπτυξε ένα πρόγραμμα υποστήριξης και ανάπτυξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας¹². Παρόμοιες απόπειρες διαφαίνονται στην Ιταλία κατά την ίδια περίοδο από Ιταλούς εργαζόμενους που προσπάθησαν να διασφαλίσουν νομοθεσία για τους «Κοινωνικούς Συνεργάτες» όπου τα μέλη με διανοητικά ή άλλα προβλήματα υγείας, θα μπορούσαν να εργάζονται κατά την περίοδο ανάρρωσης τους.

Εντούτοις το πρώτο ακαδημαϊκά έργο που προτείνει την έννοια του κοινωνικού εργαζόμενου-συνεργάτη δημοσιεύεται το 1993¹³ και αφορά τους κλάδους της υγείας και της εργασίας αναμόρφωσης ως μορφή κοινωνικής επιχείρησης. Η κλίμακα και η ακεραιότητα των Ιταλικών προσπαθειών σχετικών με το υπό ανάλυση ζήτημα (περίπου 7.000 εργάτες και 8.000 κοινωνικών συνεργατών) ενέπνευσε την δημιουργία του

¹¹ *Social Audit – A Management Tool for Co-operative Working* published in 1981

¹² Riddley & Southcombe, 2011

¹³ Savio & Rhigetti, 1993

δικτύου ερευνών κοινωνικής οικονομίας που εν συνεχεία οδήγησε στην διεύρυνση της έννοιας στο Ηνωμένο Βασίλειο και την υπόλοιπη Ευρώπη.

1.5 Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και ο Κοινωνικός Επιχειρηματίας

Σε διεθνές επίπεδο αναφοράς, το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί απολύτως συγκεκριμένο. Έως τώρα, δεν υπάρχει σύμπλευση απόψεων για τον ορισμό της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, καθώς ένας μεγάλος αριθμός ειδικοτήτων και επιστημονικών πεδίων ενασχολούνται με την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Φιλάνθρωποι, κοινωνικοί ακτιβιστές, περιβαλλοντολόγοι και άλλες κοινωνικά προσκείμενες ειδικότητες αναφέρονται στον όρο κοινωνική επιχειρηματικότητα. Προκειμένου εντούτοις να αναπτυχθεί ένας ευκρινέστερος ορισμός του τι περιλαμβάνει η κοινωνική επιχειρηματικότητα, είναι απαραίτητο να διαχωριστεί η λειτουργία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας από άλλες κοινωνικά προσκείμενες δραστηριότητες και να προσδιοριστούν τα όρια εντός των οποίων οι κοινωνικοί επιχειρηματίες λειτουργούν.

Ορισμένες προτάσεις απαντώνται στον περιορισμό του όρου κατά κύριο λόγο σε ιδρυτές οργανισμών που βασίζονται στο πραγματοποιηθέν εισόδημα. Ο ορισμός αυτός διευρύνθηκε για να περιλαμβάνει και εργασία με σύμβαση για λογαριασμό δημοσίων υπηρεσιών, ενώ άλλοι περιλαμβάνουν και δωρεές.

Προκειμένου επομένως να αποδοθεί ένας περισσότερο συγκεκριμένος ορισμός, θα πρέπει αρχικά να εντοπιστούν και να αναγνωριστούν οι έννοιες με τις οποίες αυτή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας συνδέεται. Επομένως, κατά τη διεθνή βιβλιογραφία, υπάρχει σαφής διασύνδεση του όρου της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τη δημιουργία κοινωνικής αξίας. Ο ορισμός της δημιουργίας της κοινωνικής αξίας αποτελεί κοινό τόπο σε όλους τους ορισμούς της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, καθώς η βασική επιδίωξη κάθε δραστηριότητα κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι η δημιουργία κοινωνικών πλεονασμάτων παρά προσωπικού πλούτου. Εντούτοις το παραπάνω σκεπτικό γεννά το ερώτημα του τι είναι η κοινωνική αξία, καθώς εντός του παραπάνω

πλαίσιου και οι εμπορικές επιχειρήσεις δημιουργούν κοινωνική αξία μέσα από την δημιουργία θέσεων εργασίας.

Μερικές πρωτοβουλίες κοινωνικής επιχειρηματικότητας, δημιουργούν κοινωνική αξία, μέσα από την ενδυνάμωση τμημάτων του πληθυσμού που θεωρούνται περιθωριοποιημένα. Οι κοινωνικοί επιχειρηματίες πίσω από αυτές τις αντίστοιχες πρωτοβουλίες έχουν επιτύχει να δημιουργούν δίκτυα μέσω των οποίων τα προαναφερθέντα άτομα θα μπορούσαν να ελέγχουν αυτόβουλα την πορεία τους. Αυτό οδήγησε στην ανάπτυξη των ατόμων και της κοινωνίας. Μελετώντας αυτού του είδους τις πρωτοβουλίες κοινωνικής επιχειρηματικότητας, καταλήγουμε ότι η κοινωνική επιχειρηματικότητα αποτελεί πρωτοβουλία για την δημιουργία κοινωνικής αξίας μέσα από την εγκαθίδρυση κοινωνικών αλλαγών.¹⁴

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα κατ' ουσία έχει ως κύριο σκοπό τη διασύνδεση συγκεκριμένων αναγκών και παρεχόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών, την εγκατάσταση μίας καινοτόμου επιχείρησης, την συνεχείς προσπάθεια για την ανάπτυξή της, την επιδίωξη περισσότερων ευκαιριών, τη διαρκή καινοτομία με την παραγωγή μετρήσιμων και λογικών αποτελεσμάτων.

Σε αυτό το πλαίσιο τα αποτελέσματα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι διαφορετικά από την παραδοσιακή επιχειρηματικότητα και η μέτρηση αυτών των αποτελεσμάτων είναι επίσης διαφορετική. Οι κοινωνικοί επιχειρηματίες αποσκοπούν να αντιμετωπίσουν τις αστοχίες της αγοράς, γεγονός το οποίο ομοιάζει με τη λειτουργία των επιχειρηματιών. Επιπλέον, για τους κοινωνικούς επιχειρηματίες, οι αστοχίες της αγοράς δεν σχετίζονται μόνο με την δυσαρμονία τιμών ή τον αποκλεισμό ανθρώπων από την κατανάλωση προϊόντων ή υπηρεσιών. Οι κοινωνικοί επιχειρηματίες, στοχεύουν επίσης και σε αστοχίες της αγοράς που σχετίζονται με την παροχή δημόσιων αγαθών και την ανισοκατανομή της διανομής τους.

Αυτό που διαφοροποιεί επομένως την κοινωνική επιχειρηματικότητα από οποιαδήποτε άλλη μορφή επιχειρηματικότητας είναι ότι επιδιώκει την επίτευξη μίας

¹⁴ Hervieux et al, 2010, σ. 56

κοινωνικής αποστολής, με ξεκάθαρη διασύνδεση του πλαισίου της και του αποτελέσματός της. Κύριος σκοπός της είναι η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα στην σύγχρονη κοινωνία αντιπροσωπεύει μία αλτρομιστική μορφή επιχειρηματικότητας που επικεντρώνεται στα οφέλη τα οποία μία κοινωνία θα μπορούσε να έχει από την λειτουργία της. Αποτελεί κοινωνική επιδίωξη και διευρύνει το κοινωνικό κεφάλαιο κατά τρόπο που να επηρεάζει θετικά την ευρύτερη κοινωνία. Οι κοινωνικοί επιχειρηματίες αναγνωρίζουν άμεσα κοινωνικά προβλήματα αλλά επίσης προσπαθούν να κατανοήσουν το ευρύτερο πλαίσιο ενός προβλήματος το οποίο εμπίπτει σε πλειάδα επιστημονικών ειδικοτήτων, περιοχών και θεωριών. Η Κατανόηση του πως ένα πρόβλημα σχετίζεται με την κοινωνία, επιτρέπει σε κοινωνικούς επιχειρηματίες να αναπτύσσουν καινοτόμες λύσεις και να κινητοποιούν τις διαθέσιμες πρώτες ύλες προκειμένου να επηρεάσουν την ευρύτερη παγκόσμια κοινωνία. Αντίθετα με τις παραδοσιακές επιχειρήσεις οι κοινωνικές επιχειρηματικές απόπειρες εστιάζουν στην μεγιστοποίηση των οφελών σε κοινωνική ικανοποίηση, παρά στη μεγιστοποίηση των κερδών.

Επίσης, στο πλαίσιο του ορισμού της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής, έχει νόημα να ορισθούν τα βασικά χαρακτηριστικά του κοινωνικού επιχειρηματία. Εξ' άλλου καθώς κατά τα παραπάνω η κοινωνική επιχειρηματικότητα αποτελεί μία πρωτοβουλία, σαφώς διασυνδεδεμένη με την επιδίωξη ενός κοινωνικού αποτελέσματος, η πρωτοβουλία αυτή λαμβάνεται από ένα ή περισσότερα άτομα τα οποία μοιράζονται μία σειρά από κοινά χαρακτηριστικά. Αυτά κατά την Ebrashi¹⁵, αναπτύσσονται δυνάμει των παρακάτω παραγόντων:

Πίνακας 1: Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Κοινωνικού Επιχειρηματία

Προσωπικοί Παράγοντες	Κοινωνικοί Παράγοντες
1. Ανοχή στην Αβεβαιότητα	1. Δίκτυα Επικοινωνίας
2. Διοικητική Ικανότητα	2. Ομάδες
3. Δέσμευση	3. Πρότυπα
4. Όραμα	4. Γονική Υποστήριξη
5. Ηγεσία	5. Δίκτυα Επικοινωνίας

¹⁵ Raghda El Ebrashi, 2015, σ. 198

6.	Δημιουργικότητα	Αναμενόμενες Αξίες
7.	Ανάληψη Κινδύνου	1. Πλούτος
8.	Ανάγκη για Επίτευξη	2. Αυτονομία
9.	Ανάγκη για Ανεξαρτησία	3. Άγχος
10.	Έλεγχος	4. Κοινωνικά οφέλη
11.	Αντιλαμβανόμενη Αυτάρκεια	
12.	Αναζήτηση ευκαιριών	
13.	Κατανόηση συμπεριφορών	

Πηγή: *Social Enterprise in Europe: At the crossroads of market, public policies and third sector*”, Policy and Society, Vol. 29, Iss 3 pp.231-242

Πίνακας 2: Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Κοινωνικού Επιχειρηματία (Συνέχεια)

Δημογραφικοί Παράγοντες	Περιβαλλοντικοί Παράγοντες
1. Εκπαίδευση και Απασχόληση Γονέων	1. Πηγές Ευκαιριών
2. Εκπαίδευση	2. Ανταγωνισμός
3. Εργασιακή Εμπειρία	3. Πρώτες ύλες
4. Θρησκεία και Εθνικό υπόβαθρο	4. Διακυβέρνηση
5. Οικογενειακό Υπόβαθρο	5. Πελάτες
6. Επιχειρηματικότητα Γονιών	6. Προμηθευτές
7. Φύλο	7. Επενδυτές
8. Τόπος Γέννησης και Εθνικότητα	8. Τραπεζικό Σύστημα
9. Επίπεδο Εισοδήματος	

Πηγή: *Social Enterprise in Europe: At the crossroads of market, public policies and third sector*”, Policy and Society, Vol. 29, Iss 3 pp.231-242

Οι προαναφερθέντες παράγοντες στον Πίνακα 1 διαμορφώνουν κατά την σύγχρονη βιβλιογραφία τον Κοινωνικό Επιχειρηματία και κατ' επέκταση την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα. Κατά τα προηγούμενα, τα χαρακτηριστικά του Κοινωνικού Επιχειρηματία, δυνάμει των προηγούμενων παραγόντων και σύμφωνα με ευρήματα αντιπροσωπευτικά της σύγχρονης έρευνας απαντώνται σε ένα άτομο, το οποίο:

- Αναγνωρίζει αναντιστοιχίες αναγκών και παροχών και τις απαραίτητες συνακόλουθες ευκαιρίες
- Τοποθετούν φαντασία και όραμα στις προτάσεις για την κάλυψη των παραπάνω κενών

- Παρακινούν και επιστρατεύουν άλλους στον υπό ανάλυση σκοπό και δημιουργούν τα απαραίτητα κοινωνικά δίκτυα
- Διασφαλίζουν τους πόρους που χρειάζονται για να πραγματοποιήσουν το όραμά τους
- Υπερνικούν εμπόδια και προκλήσεις και διαχειρίζονται τους εγγενείς κινδύνους
- Εισάγουν κατάλληλα συστήματα για τον έλεγχο του εγχειρήματός τους

Συγκεκριμένα φαίνονται να αφογκράζονται αποτελεσματικά τη “Φωνή της Κοινότητας” και ανταποκρίνονται με παραγωγικούς τρόπους¹⁶. Πολλές πρωτοβουλίες κατά την τρέχουσα εμπειρία ανεδείχθησαν επιτυχείς καθότι δια-συνδέθηκαν με ευκρίνεια με τις τρέχουσες ανάγκες. Αντίστοιχα έργα του δημοσίου τομέα που σχεδιάστηκαν για να ανταποκριθούν σε κοινωνικά ζητήματα αποδείχθηκαν ανεπιτυχή. Ο λόγος είναι η φαινομενική απόσταση της διαχείρισης των έργων από τον αντικειμενικό κοινωνικό σκοπό. Κατά συνέπεια πρωτοβουλίες που εκπορεύονται από τον Κοινωνικό Επιχειρηματία στο πλαίσιο του εθελοντισμού, διαθέτουν περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας λόγω της εγγύτητάς τους στην τοπική κοινωνία και τα εξατομικευμένα της προβλήματα.

Τα βασικά βήματα κατά συνέπεια, από τα οποία διέρχεται η λογική ενός κοινωνικού επιχειρηματία στην προσπάθειά του να πραγματοποιήσει το κοινωνικό του όραμα, είναι τα ακόλουθα¹⁷:

1. Οραματισμός: Διακριτή συσχέτιση αναγκών και τρεχόντων κενών
2. Συσχέτιση: Αποτελεσματική της ευκαιρίας και της διάθεσης για δημιουργία κοινωνικού οφέλους
3. Ενεργοποίηση: Διασφάλιση των προσδοκιών ως προς την εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων, που αφορούν σε ανθρώπους, χρήματα και εγκαταστάσεις.
4. Πραγμάτωση-Ηγεσία: Υπεράσπιση και ηγεσία του έργου με ένα ικανοποιητικό τελικό αποτέλεσμα

Η βάση κατά συνέπεια της έννοιας της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και κατ’ επέκταση του Κοινωνικού Επιχειρηματία απαντάται στα παραπάνω στοιχεία. Εντούτοις,

¹⁶ Zahra et. al., 2009, σ.519

¹⁷ Thompson, 2002, σ. 416-417

τα προαναφερθέντα βήματα ή αρμοδιότητες δεν είναι απαραίτητο να συγκεντρώνονται σε ένα μόνο άτομο. Εκείνος ο οποίος εντοπίζει ευκαιρίες και αυτός ο οποίος υπερασπίζεται το έργο είναι δυνατόν να είναι διαφορετικοί άνθρωποι δημιουργώντας έτσι μία εν δυνάμει επιχειρηματική ομάδα.

1.6 Συμπεράσματα

Κατά την προηγούμενη ανάλυση, γίνεται κατανοητό ότι η έννοια της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και κατ' επέκταση της Κοινωνικής Επιχείρησης αποτελούν σχετικά πρόσφατες έννοιες και απαντώνται περί το 1980. Εντούτοις, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις όλο και περισσότερο αντιλαμβάνονται τον κοινωνικό τους ρόλο πέρα από τον οικονομικό και τη αυξανόμενη σημασία όπου υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω διερεύνηση της έννοιας.

Επιπρόσθετα, η τρέχουσα οικονομική συγκυρία φαίνεται να οδηγεί τις εγκατεστημένες επιχειρήσεις είτε του δημοσίου είτε του ιδιωτικού τομέα σε όλο και αυξανόμενες κοινωνικές δράσεις.

Στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου, πραγματοποιήθηκε ένας εννοιολογικός προσδιορισμός του περιεχομένου της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας Αναλύθηκαν οι έννοιες της Κοινωνικής Οικονομίας ως ένα πλαίσιο εντός του οποίου η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα πραγματώνεται μέσα από τον Κοινωνικό Επιχειρηματία και την Κοινωνική Επιχείρηση.

Συμπερασματικά, η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, φαίνεται να αναπτύσσεται ως απάντηση σε προβλήματα της τοπικής κοινωνίας σε όρους περιβαλλοντικούς, οικονομικούς ή κοινωνικούς. Κατά συνέπεια, η βάση επί της οποίας δομείται η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, είναι η προσπάθεια είτε από τον ιδιωτικό είτε από τον δημόσιο τομέα που σκοπεύει στην κάλυψη των αναγκών ή προβλημάτων τα οποία ενδεχομένως χαρακτηρίζουν μία τοπική κοινωνία. Εν συνεχεία, αποτελεί βασικό σκοπό του Κοινωνικού Επιχειρηματία να συνδέσει τις προαναφερθείσες ανάγκες ή προβλήματα με την δημιουργία μίας κοινωνικής οντότητας, της Κοινωνικής Επιχείρησης. Οφείλει στο παραπάνω πλαίσιο ο Κοινωνικός Επιχειρηματίας να δομήσει την Κοινωνική Επιχείρηση

κατάλληλα ώστε να εξασφαλίσει το σκοπό για τον οποίο αυτή δημιουργήθηκε¹⁸. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, οφείλει να εξασφαλίσει την ανεξαρτησία της διοίκησης της από οικονομικά συμφέροντα και κατ' επέκταση να διασφαλίσει την χρηματοπιστωτική της σταθερότητα προκειμένου να ενισχύσει την προηγούμενη διάσταση. Επομένως, ενώ η εμπλοκή της Κοινωνικής Επιχείρησης σε εμπορικές δραστηριότητες διαφαίνεται ως ζωτικής σημασίας για την χρηματοοικονομική της σταθερότητα, αποτελεί οριακά μόνο κοινωνικά αποδεκτή πρακτική, καθ' ότι δύναται να καταστρατηγήσει τον Κοινωνικό σκοπό της Κοινωνικής Επιχείρησης.

Υπό το φως επομένως των παραπάνω διαστάσεων, η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, αποτελεί τις δράσεις κάλυψης κοινωνικών αναγκών μέσα από μία επιχειρηματική μονάδα, την Κοινωνική Επιχείρηση με κύρια πρόκληση την διασφάλιση της απρόσκοπτης κάλυψης των παραπάνω κοινωνικών αναγκών και την εξισορρόπηση μεταξύ χρηματοοικονομικής σταθερότητας, ανεξαρτησίας και εμπορικής δραστηριότητας. Ως πλαίσιο ανάπτυξης της Κοινωνικής Επιχείρησης, ορίζεται η Κοινωνική Οικονομία, όπου ως βασική αξία εστιάζεται στη παροχή αξίας στους συμμετέχοντες μέσα από κοινωνικές δράσεις, με παράλληλη μελέτη της αλληλεπίδρασης των οικονομικών και των κοινωνικών αποφάσεων.

1.7 Βιβλιογραφία Κεφαλαίου

1. Berber Philip, Brockett Patrick, Cooper William, Golden Linda, Parker Barnett, (2011), “ *Efficiency in fundraising and distributions to cause-related social profit enterprises*”, Social-Economic Planning Services, Vol. 45, Iss.1, pp. 1-9
2. Chantal Hervieux Eric Gedajlovic Marie-France B. Turcotte, (2010), “*The legitimization of social entrepreneurship*”, Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, Vol. 4 Iss 1 pp. 37 – 67
3. Christopher Cornforth , (2014) “*Understanding and combating mission drift in social enterprises*”, Social Enterprise Journal, Vol. 10 Iss: 1, pp.3 – 20

¹⁸ Waddock, 2009, σ.281

4. Daya Shari, (2014), "*Saving the Other: Exploring the social in social enterprise*", Geoforum, Vol. 57, pp. 120-128
5. Defourny Jacques, Nyssens Marth, (2010), "*Social Enterprise in Europe: At the crossroads of market, public policies and third sector*", Policy and Society, Vol. 29, Iss 3 pp.231-242
6. Ebrahim Alnoor, Battilana Jullie, Mair Johanna, (2014), "*The governance of social enterprises: Mission drift and accountability challenges in hybrid organizations*", Vol.34, pp. 81-100
7. Giovannini Michela, (2012), "*Social enterprises for development as buen vivir*", Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, Vol. 6 Iss 3 pp. 284 – 299
8. Ongondo F.O, Williams I.D , Dietrich J., Caroll C. , (2013), "*ICT Reuse in socio-economic enterprises*" Journal of Waste Management, Vol.33, Iss 12 pp. 2600-2606
9. Raghda El Ebrashi, (2013), "*Social entrepreneurship theory and sustainable social impact*", Social Responsibility Journal, Vol. 9 Iss 2 pp. 188 – 209
10. Ridley-Duff, R. J. and Southcombe, C. (2011) "*The Social Enterprise Mark: a critical review of its conceptual dimensions*", paper to 34th International Small Business and Entrepreneurship Conference, Sheffield. Winner of 'Best Research and Knowledge Transfer Paper in Conference'
11. Savio, M. and Rhigetti, A. (1993) "*Co-operatives as a social enterprise*", Acta Psychiatrica Scadanavica, Vol.88, Iss.4, p. 238-42.
12. Thompson John, Doherty Bob, (2006), "*The diverse world of social enterprise*", International Journal of Social Economics, Vol. 33 Iss 5/6 pp. 361 – 375
13. Thompson L. John, (2002), "*The world of the social entrepreneur*", International Journal of Public Sector Management, Vol. 15 Iss 5 pp. 412 – 431
14. Waddock Sandra, (2009), "*Difference makers as Social Entrepreneurs*", Organizational Dynamics, Vol.38 Iss 4, pp.281-289
15. Zahra Shalker A., Gedajlovic Eric, Neubaum O. Donald, Sholuman M. Joel, (2009), "*A typology of social entrepreneurs: Motives, search processes and ethical challenges*", Journal of Business Venturing, Vol.24, Iss 5, pp.519-532

16. Park Chisung, Wilding Mark, (2014), "*An Exploratory Study on the potential of social enterprise to act as the institutional glue of network governance*" *The Social Science Journal*, Vol. 51, Iss. 1, pp. 120-129

2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

2.1 Εισαγωγή

Κατά τα τελευταία 30-40 χρόνια, τα φαινόμενα της καταστροφής του περιβάλλοντος και τη συσσώρευση του πλούτου στα χέρια των λίγων έχουν γίνει πολύ προφανή για να αγνοηθούν. Και οι δύο αυτά φαινόμενα δείχνουν ότι το οικονομικό μοντέλο που καθοδήγησε τις μεγαλύτερες οικονομίες στον κόσμο, πρέπει να αλλάξει. Στον απόηχο αυτής της συνεχιζόμενης θεμελιώδους αλλαγής, τα τελευταία χρόνια έχουμε δει την εξάπλωση της ιδέας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας¹⁹. Εν μέσω της συνεχιζόμενης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην Ευρώπη, είναι καιρός για τους ενδιαφερόμενους φορείς να δώσουν μεγαλύτερη σημασία για τη δημιουργία ενός οικοσυστήματος που προωθεί την έννοια και την πρακτική της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούν οι δράσεις και τα προγράμματα με τα οποία η ευρωπαϊκή ένωση πλαισιώνει την παραπάνω ανάγκη καθώς και παραδείγματα υλοποίησης σε κράτη μέλη.

2.2 Ορισμοί και έννοιες της κοινωνικής επιχείρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

¹⁹ Λασπατζή, Α. Α., & Σურταδιώτης, Κ. Α. (2016). Κοινωνική επιχειρηματικότητα.

2.2.1 Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (Social Business Initiative²⁰)

Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (SBI), που ξεκίνησε το 2011, έχει ως στόχο:

- Να θεσπίσει ένα βραχυπρόθεσμο σχέδιο δράσης για την υποστήριξη της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων, των βασικών παραγόντων της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας.
- Να προωθήσει μια συζήτηση σχετικά με τις δυνατότητες που θα εξεταστούν μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα.

Η πρωτοβουλία υλοποιείται σε στενή συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς του τομέα και των χωρών της ΕΕ.

Το σχέδιο περιλαμβάνει 11 δράσεις προτεραιότητας, που οργανώνονται γύρω από τρία θέματα:

2.2.1.1 Θέμα 1: Διευκόλυνση της χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Δράση 1: Προβολή ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου για τα ταμεία κοινωνικών επενδύσεων.

- Κανονισμός για τα Ευρωπαϊκά Ταμεία Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας²¹.

²⁰ Levi, L., & Levi, L. (2006). THE EUROPEAN COMMISSION'S GUIDANCE ON WORK-RELATED STRESS AND RELATED INITIATIVES. *Stress and Quality of Working Life: Current Perspectives in Occupational Health*, 167.

²¹ (ETKE), 22 Ιουλίου 2013

Δράση 2: Ενθάρρυνση της ανάπτυξης μικροπιστώσεων²² στην Ευρώπη, συγκεκριμένα με τη βελτίωση του συναφούς νομικού και θεσμικού πλαισίου:

- Μικροπιστώσεις
- Ευρωπαϊκός Κώδικας καλής συμπεριφοράς για την παροχή μικροπιστώσεων²³

Δράση 3: Δημιουργία χρηματοδοτικού μέσου της Ε.Ε για την ευκολότερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση:

- Πρόγραμμα της ΕΕ για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία²⁴.

Δράση 4: Να καταστούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις επενδυτική προτεραιότητα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

- Θεματική καθοδήγηση σχετικά με την κοινωνική οικονομία και τις κοινωνικές επιχειρήσεις της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής.

2.2.1.2 Θέμα 2: Αύξηση της προβολής της κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Δράση 5: Προσδιορισμός βέλτιστων πρακτικών με την καθιέρωση ενός *ολοκληρωμένου* μητρώου κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη.

- Χάρτης των κοινωνικών επιχειρήσεων και των οικοσυστημάτων τους στην Ευρώπη.

²² Τρουππίδη, Σ. (2011). Ηθική τραπεζική και εναλλακτικές τράπεζες ανά τον κόσμο: Μελέτη αυτού του χρηματοπιστωτικού τομέα ανά τον κόσμο και διερεύνηση της προσπάθειας να εισαχθεί ο θεσμός στην Ελλάδα.

²³ Gimigliano, G. (2015). Thinking of microfinance in the EU framework: regulatory challenges. *European Business Law Review*, 26(5), 693-711.

²⁴ Cooke, P., & Wills, D. (1999). Small firms, social capital and the enhancement of business performance through innovation programmes. *Small business economics*, 13(3), 219-234.

Δράση 6: Δημιουργία δημόσιας βάσης δεδομένων με ετικέτες και πιστοποιήσεις που ισχύουν για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη²⁵.

- Βάση ετικετών και πιστοποιήσεων²⁶.

Δράση 7: Βοήθεια στις εθνικές και περιφερειακές κυβερνήσεις να θεσπίσουν μέτρα για την υποστήριξη, την προώθηση και τη χρηματοδότηση κοινωνικών επιχειρήσεων.

- Εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις - προώθηση της αμοιβαίας μάθησης και της δημιουργίας ικανοτήτων²⁷.

Δράση 8: Δημιουργία μιας πολύγλωσσης πλατφόρμας πληροφόρησης και ανταλλαγής για τους κοινωνικούς επιχειρηματίες, τους εκκολαπτόμενους επιχειρηματίες²⁸ και τους ομίλους επιχειρήσεων, καθώς και τους κοινωνικούς επενδυτές²⁹.

Αύξηση της προβολή των προγραμμάτων της ΕΕ για τη στήριξη των κοινωνικών επιχειρηματιών και διευκόλυνση στην χρηματοδότηση .

Κοινότητα κοινωνικής καινοτομίας.

- (Πρώην πλατφόρμα για την κοινωνική καινοτομία στην Ευρώπη - ηλεκτρονική πλατφόρμα ανταλλαγής δεδομένων για κοινωνικούς επενδυτές και επιχειρηματίες)
- Πρόσβαση στα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης της ΕΕ³⁰

²⁵ Social enterprises registered on TESSEA database

²⁶ Extract from the Synthesis Report (A map of social enterprises and their eco-systems in Europe) on 'Marks, labels and certification systems

²⁷ Κατηχωρίτης, Σ. (2017). Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και Ευρώπη του 2020. *Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία*, 1, 325-350.

²⁸ Αλεξανδρή, Κ. (2014). *Διερεύνηση της επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων σε διεθνές και εθνικό επίπεδο* (Doctoral dissertation).

²⁹ Μυλωνίδης, Ν. (2011). Στοιχεία επιχειρηματικότητας II.

³⁰ European Institute of Innovation and Technology (EIT)

2.2.1.3 Θέμα 3 :Δημιουργία πιο φιλικού Νομικού πλαισίου/καθεστώτος/περιβάλλοντος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Δράση 9: Απλούστευση των κανόνων σχετικά με τη νομική αναγνώριση ως ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας³¹.

Η Πρόταση της Ε.Ε ενός κανονισμού που δημιουργεί ένα νομικό καθεστώς για τα ευρωπαϊκά ιδρύματα.

Διεξαγωγή μελέτης σχετικά με την κατάσταση των αλληλασφαλιστικών εταιρειών³².

- Απλούστευση του ευρωπαϊκού κανονισμού συνεργασίας³³.
- Πρόταση κανονισμού σχετικά με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος (εγκρίθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2012)³⁴
- Μελέτη σχετικά με την κατάσταση των αλληλασφαλιστικών εταιρειών και τις διασυννοριακές τους δραστηριότητες.³⁵

Δράση 10: Η βελτίωση της ποιότητας και των συνθηκών εργασίας είναι τα πιο σημαντικά κριτήρια για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων, ιδίως για κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες.

- Ενίσχυση του στοιχείου ποιότητας κατά την ανάθεση συμβάσεων στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης των δημοσίων συμβάσεων, όπως εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 20 Δεκεμβρίου 2011³⁶.

³¹ Τσιάκα, Β. (2009). *Ευρωπαϊκή εταιρεία (societas europaea)* (Master's thesis).

³² Κεκεμπάνου, Σ. (2014). *Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας δημιουργίας θερμοκοιτίδας κοινωνικών επιχειρήσεων στον Δήμο Πατρέων* (Doctoral dissertation).σελ. 16

³³ Εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1435/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας (SCE)

³⁴ **Directive 2012/30/EU**

³⁵ Study on the current situation and prospects of mutuals in Europe

³⁶ Procurement opportunities for social enterprises under the new EU procurement rules (June 2014)

Δράση 11: Απλούστευση των κανόνων χορήγησης δημόσιας ενίσχυσης σε κοινωνικές και τοπικές υπηρεσίες, που θα ωφελήσει πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις.

- Απλούστευση της εφαρμογής των κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στις κοινωνικές και τις τοπικές υπηρεσίες³⁷.
- Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής: Οδηγός για την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, των δημόσιων συμβάσεων και της εσωτερικής αγοράς στις (SGEI) και ειδικότερα στις κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος.

2.2.2 Επιχειρησιακός ορισμός της ΕΕ για τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Ένα πρώτο βήμα για τη μελέτη ήταν να αναπτυχθεί ένας επιχειρησιακός ορισμός που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για :

(α) τη διάκριση των κοινωνικών επιχειρήσεων από τις παραδοσιακές επιχειρήσεις και τις παραδοσιακές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις / οντότητες κοινωνικής οικονομίας και
(β) να μεγεθύνει και να χαρτογραφήσει (με συνεχή και συνεπή τρόπο) τις δραστηριότητες των κοινωνικών επιχειρήσεων σε 29 χώρες με διαφορετικά πλαίσια, παραδόσεις και κοινωνικές επιχειρηματικές οδούς ανάπτυξης. Αντί να αναπτύξει έναν νέο ορισμό, η μελέτη επεδίωξε να « επιχειρηματολογήσει » την υπάρχουσα έννοια της κοινωνικής επιχείρησης, όπως διατυπώνεται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το SBI .

2.2.3 Ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης βάσει του SBI

"Μια κοινωνική επιχείρηση, είναι ένας φορέας στην κοινωνική οικονομία, ο κύριος στόχος του οποίου είναι να έχει κοινωνικό αντίκτυπο αντί να παράγει κέρδος για

³⁷ The New State Aid Rules for Services of General Economic Interest (SGEI) By Nicola Pesaresi, Adinda Sinnaeve, Valérie Guigue-Koeppen, Joachim Wiemann, Madalina Radulescu1

τους ιδιοκτήτες ή τους μετόχους του. Λειτουργεί παρέχοντας αγαθά και υπηρεσίες στην αγορά με επιχειρηματικό και καινοτόμο τρόπο και χρησιμοποιεί τα κέρδη, κυρίως για την επίτευξη κοινωνικών στόχων. Διαχειρίζεται με ανοικτό και υπεύθυνο τρόπο και, ειδικότερα, περιλαμβάνει τους εργαζόμενους, τους καταναλωτές και τους ενδιαφερόμενους που επηρεάζονται από τις εμπορικές του δραστηριότητες .

Η Επιτροπή χρησιμοποιεί τον όρο «κοινωνική επιχείρηση» για να καλύψει τους ακόλουθους τύπους «επιχειρήσεων». Εκείνοι για τους οποίους ο κοινωνικός ή κοινωνικός στόχος του κοινού καλού είναι ο λόγος της εμπορικής δραστηριότητας, συχνά με τη μορφή υψηλού επιπέδου κοινωνικής καινοτομίας, όπου τα κέρδη επανεπενδύονται κυρίως με σκοπό την επίτευξη αυτού του κοινωνικού στόχου. Η μέθοδος οργάνωσης ή ιδιοκτησιακού συστήματος αντανακλά την αποστολή τους χρησιμοποιώντας δημοκρατικές ή συμμετοχικές αρχές ή εστιάζοντας στην κοινωνική δικαιοσύνη³⁸.

Ο παραπάνω ορισμός ενσωματώνει τις τρεις βασικές διαστάσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης όπως προσδιορίζονται στην ακαδημαϊκή και πολιτική βιβλιογραφία:

Η επιχειρηματική διάσταση³⁹, δηλαδή δέσμευση σε συνεχή οικονομική δραστηριότητα, η οποία διαφοροποιεί τις κοινωνικές επιχειρήσεις από παραδοσιακές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις / οντότητες κοινωνικής οικονομίας (επιδιώκοντας έναν κοινωνικό στόχο και δημιουργώντας κάποια μορφή αυτοχρηματοδότησης, χωρίς όμως απαραίτητα να ασκεί τακτική εμπορική δραστηριότητα) .

Η κοινωνική διάσταση⁴⁰, δηλαδή ένας πρωταρχικός και σαφής κοινωνικός σκοπός, ο οποίος διακρίνει τις κοινωνικές επιχειρήσεις από τις επικρατούσες (κερδοσκοπικές) επιχειρήσεις.

³⁸ Ιωακείμης, Β. (2012). Κοινωνική Εργασία για την Κοινωνική Δικαιοσύνη. Αθήνα, Ίων.

³⁹ Μελκίδου, Ε. (2008). *Η περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: η επιχειρηματική διάσταση* (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).

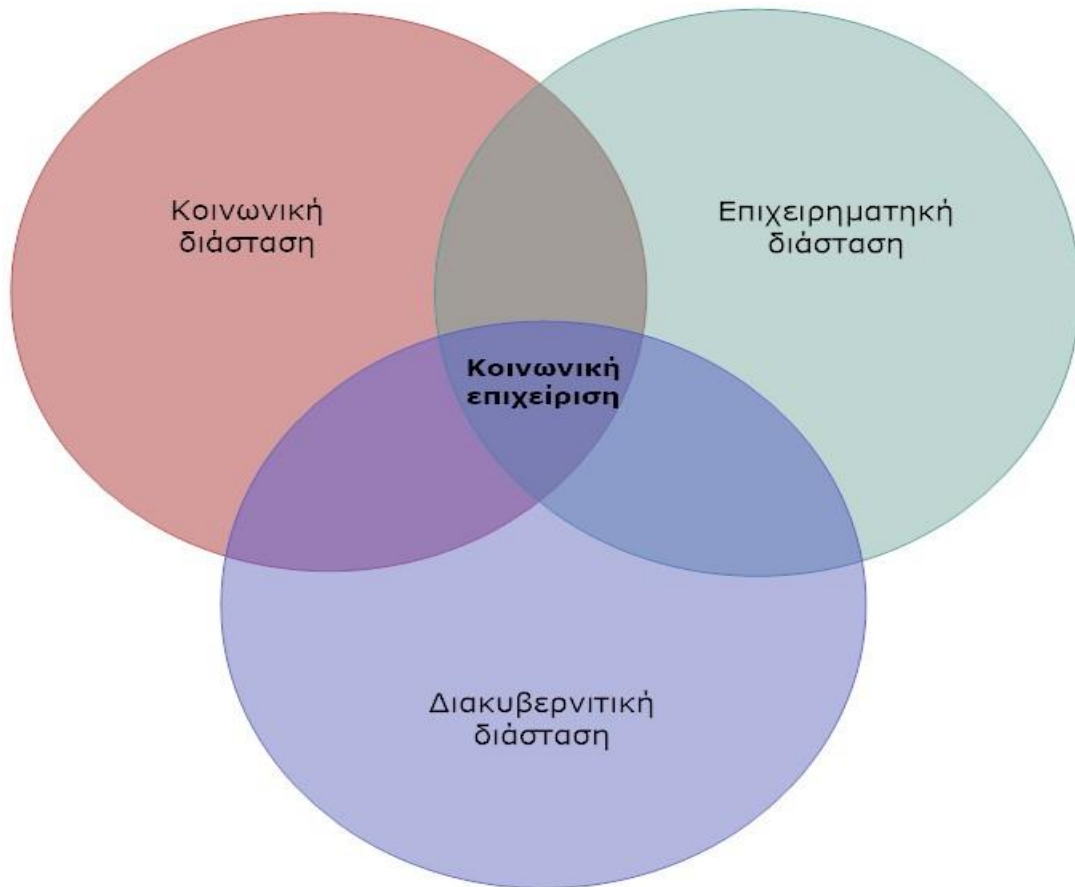
⁴⁰ Βαξεβανίδου, Μ. (2008). Corporate social responsibility: contribution to sustainable development and to effective management of european enterprises. *SPOUDAI-Journal of Economics and Business*, 58(1-2), 91-121.

Η διάσταση διακυβέρνησης⁴¹, δηλαδή η ύπαρξη μηχανισμών για να «κλειδώσει» τους κοινωνικούς στόχους του οργανισμού. Τα καθοριστικά χαρακτηριστικά της δομής διακυβέρνησης μιας κοινωνικής επιχείρησης είναι η οργανωτική αυτονομία, δημοκρατική και / ή συμμετοχική στη λήψη αποφάσεων και περιορισμούς στη διανομή κερδών ή / και περιουσιακών στοιχείων. Η διάσταση της διακυβέρνησης, έτσι, διακρίνει την κοινωνική επιχείρηση από τους παραδοσιακούς μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς ή τις οντότητες της κοινωνικής οικονομίας.

Ένα διακριτικό και καθοριστικό χαρακτηριστικό μιας κοινωνικής επιχείρησης είναι ότι είναι πολυδιάστατη, δηλ. Εμφανίζει και τις τρεις διαστάσεις ταυτόχρονα. Ενώ οι κυρίαρχες επιχειρήσεις ή οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις / φορείς κοινωνικής οικονομίας εμφανίζουν συνήθως μία ή δύο από τις παραπάνω διαστάσεις – (βλ. *Διάγραμμα 2: Οι τρεις διαστάσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης*).

⁴¹ Αναστασίου, Φ. (2014). Η θεσμική διάσταση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 2: Οι τρεις διαστάσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης

Πηγή: A map of social enterprises and their eco-systems in Europe Synthesis Report 2015

2.2.4 Το οικοσύστημα των Κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη

Η κοινωνική επιχείρηση έχει αναγνωριστεί ως βασικό χαρακτηριστικό της ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Σε απάντηση πολιτικής κρίσης και της λιτότητας⁴², η κοινωνική επιχείρηση αποδεικνύει την ικανότητα να προωθήσει την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, να αντιμετωπίσει τις κοινωνικές ανάγκες και να

⁴² Καζάκος, Π. Οικονομική κρίση και πολιτικό σύστημα: Οι βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες πολιτικές επιπτώσεις της κρίσης και της οικονομικής προσαρμογής. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 31, 71-100.

οικοδομήσει την κοινωνική συνοχή⁴³. Δεδομένης της δυνατότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων να προωθήσουν νέες προσεγγίσεις στις μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη (γήρανση του πληθυσμού, αυξανόμενη ανισότητα, κλιματική αλλαγή⁴⁴, ανεργία των νέων), αποτελεί αντικείμενο αυξανόμενης πολιτικής και ερευνητικού ενδιαφέροντος.

Παράλληλα με τα μέτρα λιτότητας και κρίσης, υπάρχει ένα φάσμα οδηγιών για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, όπως για παράδειγμα: η εμφάνιση και επέκταση νέων επιχειρηματικών μοντέλων⁴⁵ που βασίζονται στην αγορά και αναζητούν τρόπους συμβολής στην οικονομική και κοινωνική αξία. Η άνοδος των κοινωνικών καινοτόμων και των επιχειρηματιών που επιθυμούν να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής, να ικανοποιήσουν τις νέες ανάγκες και να «κάνουν τη διαφορά» (συχνά απέναντι στην απογοήτευση με τα υφιστάμενα συστήματα παροχής) ή την αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα.

Ως αναγνώριση αυτού του δυναμικού των κοινωνικών επιχειρήσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε την πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (SBI) 7 το 2011. Ο γενικός στόχος είναι να δημιουργήσει ένα «οικοσύστημα» που να ευνοεί την εκκίνηση, την ανάπτυξη και Ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων. Το ΣΑΚ καθορίζει τους ειδικούς στόχους πολιτικής της ΕΕ έναντι των κοινωνικών επιχειρήσεων και παρέχει ένα βραχυπρόθεσμο σχέδιο δράσης για την επίτευξη των στόχων αυτών (βλ. Πίνακας 3: Ειδικοί στόχοι πολιτικής της Ε.Ε).

⁴³ Σκαμνάκης, Χ. Welfare marginalization of immigrant population and social protection mechanisms. *Social Cohesion and Development*, 4(1).

⁴⁴ Επιτροπή, Ε. (2011). Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένας προϋπολογισμός για την «Ευρώπη 2020»: Μέρος II: Δελτία πολιτικής.

⁴⁵ Αφθονίδης, Ε. (2012). Επιχειρηματική αριστεία και τρόποι επίτευξης της σε συνθήκες οικονομικής κρίσης.

Ως συνέχεια της πρωτοβουλίας SBI (Δράση 5), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύναψε τον ICF και την Bates Wells Braithwaite (BWB⁴⁶) τον Απρίλιο του 2013, προκειμένου να πραγματοποιήσει μια μελέτη για τη χαρτογράφηση των ευρέων περιγραμμάτων της δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων και την υποστήριξη των οικοσυστημάτων σε 29 ευρωπαϊκές χώρες ΕΕ 28 και Ελβετία) χρησιμοποιώντας έναν κοινό λειτουργικό ορισμό και μια μεθοδολογία έρευνας⁴⁷.

Πίνακας 3: Ειδικοί στόχοι πολιτικής της Ε.Ε

Στόχος πολιτικής	Βασικές ενέργειες
Για τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για τις κοινωνικές επιχειρήσεις	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ανάπτυξη ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου για τα ταμεία κοινωνικών επενδύσεων (Δεκέμβριος 2011). 2. Προώθηση της ανάπτυξης μικροπιστώσεων στην Ευρώπη, ιδίως του νομικού και θεσμικού περιβάλλοντος (από το 2014). 3. Θέσπιση ενός ευρωπαϊκού χρηματοδοτικού μέσου ύψους 90 εκατ. Ευρώ για τη βελτίωση της πρόσβασης των κοινωνικών επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση (επιχειρησιακή από το 2014) . 4. Εισαγωγή επενδυτικής προτεραιότητας για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στους κανονισμούς του ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) και του ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) Όπως προτείνεται στη διοργανική δέσμη για τα διαρθρωτικά ταμεία 2014-2020.

⁴⁶ Jung, T., Phillips, S. D., & Harrow, J. (Eds.). (2016). *The Routledge Companion to Philanthropy*. Routledge.

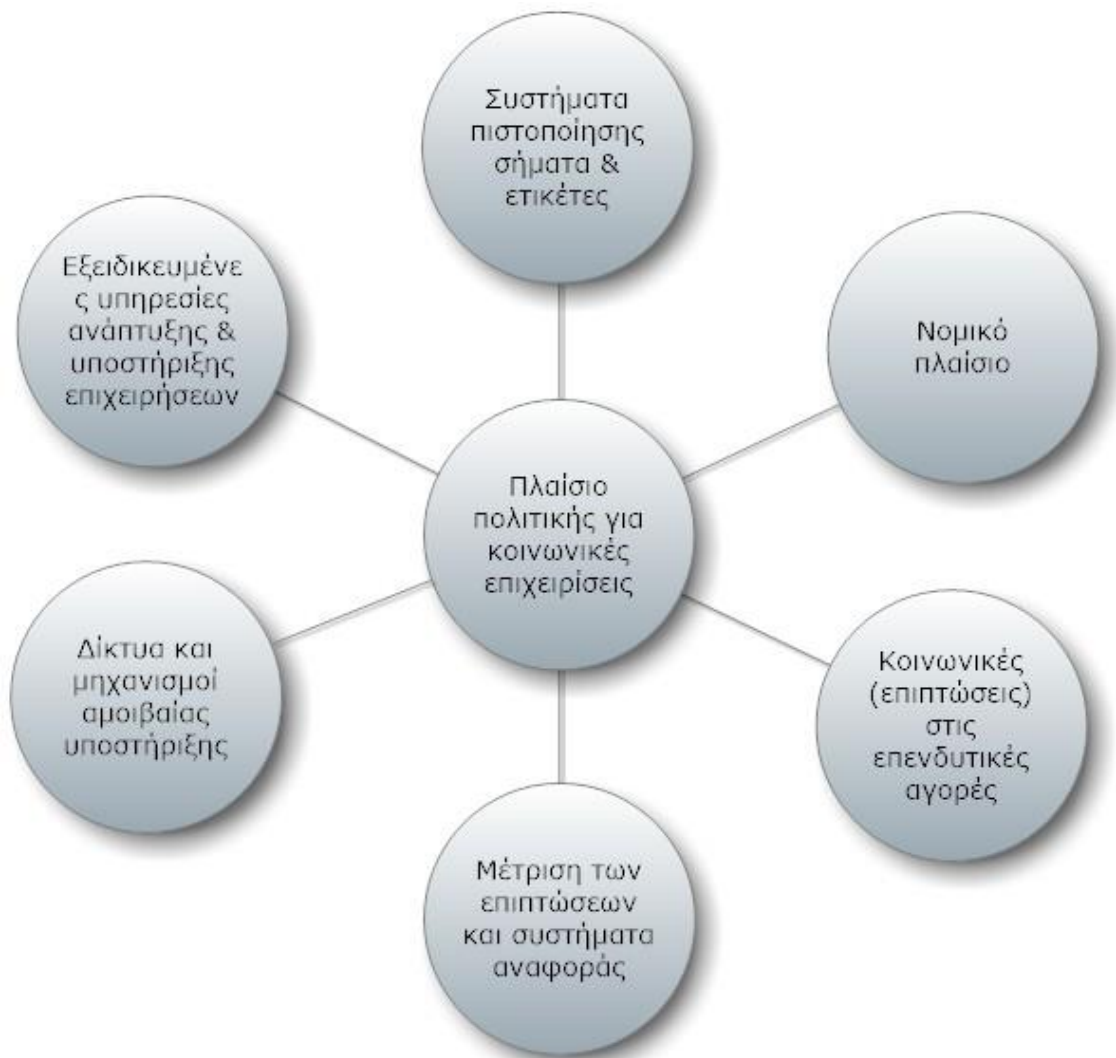
⁴⁷ Clifford, J., Markey, K., & Malpani, N. (2013). Measuring social impact in social enterprise: The state of thought and practice in the UK. *London, E3M*.

<p>Για να βελτιωθεί η προβολή των κοινωνικών επιχειρήσεων .</p>	<p>5. Η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου χάρτη κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη για τον εντοπισμό ορθών πρακτικών και μοντέλων που μπορούν να αναπαραχθούν (από το 2012).</p> <p>6. Δημιουργία δημόσιας βάσης δεδομένων με ετικέτες και πιστοποιήσεις εφαρμόσιμες στις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη, προκειμένου να βελτιωθεί η προβολή και η σύγκριση μεταξύ τους (Από το 2012).</p> <p>7. Προώθηση της αμοιβαίας μάθησης και της δημιουργίας ικανοτήτων των εθνικών και περιφερειακών διοικήσεων για τη θέσπιση ολοκληρωμένων στρατηγικών για την υποστήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων, ιδίως μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, μέσω της ανάλυσης, της ανταλλαγής ορθών πρακτικών, της ευαισθητοποίησης, της δικτύωσης και της διάδοσης (από το 2012).</p> <p>8. Ένα ενιαίο, πολύγλωσσο ηλεκτρονικό σύστημα δεδομένων και μια πλατφόρμα ανταλλαγής για τους κοινωνικούς επιχειρηματίες, τα φυτώρια και τις ομάδες, τους κοινωνικούς επενδυτές, προκειμένου να διαφημιστούν καλύτερα και να βελτιωθούν τα προγράμματα της ΕΕ που μπορούν να υποστηρίξουν κοινωνικούς επιχειρηματίες (από το 2012).</p>
<p>Για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου των κοινωνικών επιχειρήσεων</p>	<p>9. Προτείνει να απλουστευθεί ο κανονισμός σχετικά με το καταστατικό της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας. Καθώς και ένα καταστατικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια μελέτη σχετικά με την κατάσταση των αμοιβαίων συνεταιρισμών προβλέπεται επίσης (το 2012).</p> <p>10. Περαιτέρω ενίσχυση του στοιχείου ποιότητας στην ανάθεση συμβάσεων στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων των δημοσίων συμβάσεων, ειδικά στην περίπτωση των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών υγείας. Ένα</p>

	<p>άλλο στοιχείο κλειδί εδώ θα ήταν να διασφαλιστεί ότι θα λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες εργασίας για τους ανθρώπους που εμπλέκονται στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, υπό την προϋπόθεση ότι θα τηρηθούν πλήρως οι αρχές της μη διάκρισης, της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας (από το 2012).</p> <p>11. Την εφαρμογή κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις προς κοινωνικές και τοπικές υπηρεσίες που θα ωφελήσουν άμεσα ορισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις (από το 2012)</p>
--	---

Πηγή: A map of social enterprises and their eco-systems in Europe Synthesis Report 2015

Διάγραμμα 3: Εννοιοθέτηση ενός οικοσυστήματος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Πηγή: A map of social enterprises and their eco-systems in Europe Synthesis Report 2015

Εξ ορισμού, αυτή η άσκηση χαρτογράφησης δεν παρέχει αξιολόγηση των οικοσυστημάτων των κοινωνικών επιχειρήσεων που υπάρχουν σε κάθε χώρα μελέτης, αλλά μια περιγραφή των παραπάνω στοιχείων του οικοσυστήματος. Η μελέτη δεν παρέχει μια κριτική ανάλυση της σχετικής σημασίας των διαφόρων στοιχείων ούτε της αποτελεσματικότητας κάθε στοιχείου του χαρτογραφημένου οικοσυστήματος. Ούτε

αμφισβητεί την έννοια του «οικοσυστήματος⁴⁸» κατά του οποίου πραγματοποιήθηκε η χαρτογράφηση.

■ Σε αυτή την έννοια της χαρτογράφησης ως κατευθυνόμενη και εστιασμένη διαδικασία εξερεύνησης, ανακάλυψης και κοινής περιγραφής, πρέπει να εκτιμηθεί η αυστηρότητα της μελέτης - και όχι, η έννοια μιας «επιστημονικής» μελέτης. Για παράδειγμα, για να γίνει κατανοητή η φύση και τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων και πώς αλληλοεπιδρούν με το επιχειρηματικό τους περιβάλλον ή το οικοσύστημα, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια στατιστικά αντιπροσωπευτική έρευνα των κοινωνικών επιχειρήσεων σε κάθε χώρα, έργο πέρα από το πεδίο, τους πόρους και το χρονοδιάγραμμα αυτή η μελέτη. Επιπλέον, θα πρέπει να αναπτυχθεί, να δοκιμαστεί και να βελτιωθεί η κατάλληλη και ισχυρή μεθοδολογία για ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του ευρωπαϊκού πληθυσμού και να ελεγχθεί προσεκτικά ενάντια σε οποιαδήποτε προκατάληψη. Ένα σημείο εκκίνησης θα μπορούσε να είναι η προσαρμογή της μεθοδολογίας GEM⁴⁹ (η οποία χρησιμοποιεί αντιπροσωπευτικά δείγματα τουλάχιστον δύο χιλιάδων ενηλίκων σε κάθε χώρα) ή / και η προσέγγιση που εφαρμόστηκε στο ερευνητικό πρόγραμμα SELUSI⁵⁰ και η συνέχεια του SEFORIS⁵¹ που είναι μέθοδος δειγματοληψίας για τον εντοπισμό «κρυφών» οργανισμών όπως οι κοινωνικές επιχειρήσεις). Παρ' όλα αυτά, θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν θέματα γύρω από το «τι είναι ο πληθυσμός⁵²», πώς να

⁴⁸ Els, G., & Kane, K. (2017, March). Social Enterprise Ecosystems. In *ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies)* (No. 2).

⁴⁹ Lepoutre, J., Justo, R., Terjesen, S. and Bosma, N.S. (2011). Designing a Global Standardized Methodology for Measuring Social Entrepreneurship Activity: The Global Entrepreneurship Monitor Social Entrepreneurship Study. Available at: <http://gemconsortium.org/docs/download/2241>

⁵⁰ Rimac, T., & del Amo, M. D. C. A. (2015, December). Social enterprises: Linking personal values, innovative orientation, and organizational outcomes 12. In *ISPIM Innovation Symposium* (p. 1). The International Society for Professional Innovation Management (ISPIM).

⁵¹ Folmer, E., Stephan, U., & Huysentruyt, M. SEFORIS Country Report-Social Enterprises in the United Kingdom.

⁵² Γιαννέλος, Λ., & Ρουσάκος, Α. (2016). Δημογραφικό πρόβλημα.

λειτουργούν τα βασικά χαρακτηριστικά μιας κοινωνικής επιχείρησης και πώς να αντιμετωπίζονται οι «οριακές» περιπτώσεις⁵³.

Στο πλαίσιο αυτό, η μελέτη παρουσιάζει δηλώσεις σχετικά με την κλίμακα και την εμβέλεια των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη - επιδιώκοντας να οικοδομήσουμε μια αριθμητική κατανόηση μέσω της λήψης της βάσης τεκμηρίωσης που υπάρχει και του τρόπου με τον οποίο αυτή υποστηρίζει μια κατανόηση της ΕΕ ως (επιχειρησιακό ορισμό) επιχείρηση. Γενικά, η ανωριμότητα και η μεταβλητότητα των στοιχείων βάση των οποίων προσδιορίστηκε σημαίνει ότι θα πρέπει να εφαρμοστεί ουσιαστική προσοχή σε αυτούς τους αριθμούς που αναφέρονται.

Άλλες συμπληρωματικές έρευνες⁵⁴ αναφέρουν ότι ένα πρωτοποριακό ερευνητικό σώμα έχει δημιουργηθεί στην Ευρώπη σχετικά με το θέμα των κοινωνικών επιχειρήσεων. Το πρώτο ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα για τις κοινωνικές επιχειρήσεις με τίτλο «Η εμφάνιση των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη» (EMES) πραγματοποιήθηκε από το 1996 έως το 1999 στο πλαίσιο του τέταρτου προγράμματος-πλαίσιου της ΕΕ (ΠΠ4) για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη. Το έργο αυτό συνέβαλε στην ανάπτυξη ενός συνεκτικού ορισμού αυτού του αναδυόμενου όρου προσδιορίζοντας τις τρεις διαστάσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης (κοινωνική, οικονομική και διακυβέρνηση) και αναπτύσσοντας ένα σύνολο εννέα δεικτών που αντικατοπτρίζουν τα χαρακτηριστικά ενός "ιδανικού τύπου" κοινωνικού επιχείρησης. Αργότερα, ένα ερευνητικό πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ για την «Κοινωνικοοικονομική απόδοση των κοινωνικών επιχειρήσεων στον τομέα της ένταξης από την εργασία⁵⁵» ολοκλήρωσε την πρώτη συγκριτική ανάλυση των κοινωνικών επιχειρήσεων ενσωμάτωσης της εργασίας (WISE) σε 8 Χώρες. Έκτοτε, πραγματοποιήθηκαν πολυάριθμα άλλα ερευνητικά έργα σε επίπεδο

⁵³ Ρουσούδης, Ε. (2006). Ο στρατηγικός ρόλος της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στις ελληνικές επιχειρήσεις: συγκριτική αξιολόγηση εφαρμογής.

⁵⁴ Ανούσου, Α. (2017). Εταιρική κοινωνική ευθύνη & επιχειρήσεις.

⁵⁵ Davister, C., Defourny, J., & Grégoire, O. (2004). Work integration social enterprises in the European Union: an overview of existing models. *RECMA–Revue Internationale de l'Economie Sociale*, 293, 24-50.

ΕΕ⁵⁶ και σε εθνικό επίπεδο⁵⁷ για να προωθηθεί η κατανόηση των κοινωνικών επιχειρήσεων προκειμένου να ενημερωθεί η χάραξη πολιτικής και η πρακτική.

Παράλληλα με τη Μελέτη αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδότησε μέσω του έβδομου προγράμματος-πλαίσου έρευνας της ΕΕ (7ο ΠΠ) διάφορα μεγάλης κλίμακας, διεπιστημονικά ερευνητικά προγράμματα για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και συναφή θέματα.

Τα πιο αξιοσημείωτα παραδείγματα περιλαμβάνονται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 4: Παραδείγματα ερευνητικών έργων μεγάλης κλίμακας για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και σχετικές έννοιες που χρηματοδοτούνται μέσω του 7ου ΠΠ

<p>Κοινωνική επιχείρηση ως Δύναμη για πιο συμμετοχικές και καινοτόμες κοινωνίες (SEFORIS)</p> <p>Συνεισφορά ΕΕ: 2,5 εκατομμύρια ευρώ</p> <p>Χρονοδιάγραμμα: 1η Ιανουαρίου 2014 - 30 Απριλίου 2017</p> <p>Στόχοι: «Το ερευνητικό πρόγραμμα επιδιώκει να κατανοήσει τις δυνατότητες των κοινωνικών επιχειρήσεων στην ΕΕ και όχι μόνο να βελτιώσουν την κοινωνική ένταξη της κοινωνίας μέσω της μεγαλύτερης εμπλοκής των εμπλεκόμενων φορέων, της προώθησης του πολιτικού καπιταλισμού και των αλλαγών στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών μέσω α) της διερεύνησης βασικών διαδικασιών εντός των κοινωνικών επιχειρήσεων για την υλοποίηση της ένταξης Και της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της οργάνωσης και της διακυβέρνησης, της χρηματοδότησης, της καινοτομίας και της αλλαγής της συμπεριφοράς και β) η διερεύνηση του τυπικού και ανεπίσημου θεσμικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών,</p>
--

⁵⁶ Defourny, J., & Nyssens, M. (2010). Conceptions of social enterprise and social entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and divergences. *Journal of social entrepreneurship*, 1(1), 32-53.

⁵⁷ Hulgård, L., & Bisballe, T. (2004). *Work integration social enterprises in Denmark* (No. 04/08). Working papers series.

πολιτιστικών και οικονομικών περιβαλλόντων και οργανισμών, άμεσα και έμμεσα, για την υποστήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Δικτυακός τόπος: <http://www.seforis.eu/>

Ενίσχυση της άνθησης και εξέλιξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για καινοτόμους και περιεκτικούς οργανισμούς (EFESEIIS)

Συνεισφορά ΕΕ: 2,5 εκατομμύρια ευρώ

Χρονοδιάγραμμα: 1η Δεκεμβρίου 2013 - 30 Νοεμβρίου 2016

Στόχοι: Παροχή συμβουλών στους ενδιαφερόμενους Σχετικά με τον τρόπο προώθησης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής καινοτομίας ·

Να σχεδιάσει μια εξελικτική θεωρία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για να εξηγήσει τις διαφορετικές εξελικτικές πορείες της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη και πώς η κοινωνική επιχειρηματικότητα και τα θεσμικά όργανα εξελίχθηκαν με το πέρασμα του χρόνου. Να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά ενός οικοσυστήματος που επιτρέπει την κοινωνική επιχειρηματικότητα · Να προσδιορίσει τη νέα γενιά των κοινωνικών επιχειρηματιών, τα χαρακτηριστικά, τις ανάγκες και τους περιορισμούς τους, καθώς και τη συμβολή τους στην κοινωνική καινοτομία.

Δικτυακός τόπος: <http://www.fp7-efeseiis.eu/>

2.2.5 Κριτήρια και δείκτες των διαστάσεων της κοινωνικής επιχείρησης

Η προσέγγιση των παρακάτω κριτηρίων και δεικτών από τον EMES προέρχεται από τον εκτεταμένο διάλογο μεταξύ διαφόρων κλάδων (οικονομικά, κοινωνιολογία, πολιτική, επιστήμη της διαχείρισης), καθώς και μεταξύ των διαφόρων εθνικών παραδόσεων και προσεγγίσεων που υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή ένωση. Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι καθοδηγούμενοι από ένα έργο τόσο θεωρητικό όσο και πρακτικό

και σκοπός τους είναι να αντιπροσωπεύουν το σύνολο των συνθηκών που θα πρέπει να πληρούνται⁵⁸ Σε κάθε διάσταση έχουν αναπτυχθεί δύο σύνολα κριτηρίων ή δεικτών :

■ Βασικά κριτήρια: αντιπροσωπεύοντας τις ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένας οργανισμός προκειμένου να χαρακτηριστεί ως κοινωνική επιχείρηση (σύμφωνα με τον ορισμό της ΕΕ).

■ Κριτήρια χαρτογράφησης: αυτά τα κριτήρια αντανakλούν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών επιχειρήσεων που αναπτύχθηκαν για την καλύτερη κατανόηση των χαρακτηριστικών, των κοινοτήτων και των διαφορών των πληθυσμών των κοινωνικών επιχειρήσεων εντός και μεταξύ των χωρών.

Σύμφωνα με το πνεύμα του ορισμού του SBI, καθορίστηκαν τα ακόλουθα βασικά κριτήρια:

■ Η οργάνωση/επιχείρηση πρέπει να ασκεί οικονομική δραστηριότητα: αυτό σημαίνει ότι μια κοινωνική επιχείρηση πρέπει να ασκεί μια συνεχή δραστηριότητα παραγωγής, ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών, να έχει ένα σημαντικό οικονομικό ρίσκο και να διατηρεί ένα ελάχιστο ποσοστό κύκλου εργασιών με πληρωμή⁵⁹.

■ Πρέπει να επιδιώξει έναν σαφή και πρωταρχικό κοινωνικό στόχο: ένας κοινωνικός στόχος είναι αυτός που ωφελεί την κοινωνία.

■ Πρέπει να έχει όρια στη διανομή κερδών και περιουσιακών στοιχείων: ο σκοπός αυτών των ορίων είναι να δοθεί προτεραιότητα στον κοινωνικό στόχο πέρα από το κέρδος.

■ Πρέπει να είναι ανεξάρτητη, δηλαδή οργανωτική αυτονομία από το κράτος και άλλες παραδοσιακές κερδοσκοπικές οργανώσεις. Αυτό σημαίνει ότι μια κοινωνική επιχείρηση δεν πρέπει να τελεί υπό τη διαχείριση, άμεσα ή έμμεσα, από δημόσιες αρχές ή από κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Επίσης να έχουν το δικαίωμα της «φωνής και

⁵⁸ Defourny, J., & Borzaga, C. (2001). *From third sector to social enterprise* (pp. 1-28). London: Routledge.

⁵⁹ Defourny, 2001 σελ16-18

εξόδου »(το δικαίωμα να αναλάβουν τη δική τους θέση καθώς και το δικαίωμα να παύσουν τη δραστηριότητά τους)⁶⁰

■ Πρέπει να διαθέτει συνεκτική διακυβέρνηση⁶¹, δηλαδή να χαρακτηρίζεται από συμμετοχικές και/ή δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Πίνακας 5: Ο επιχειρησιακός ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης της ΕΕ.

Διαστάσεις	Τύπος κριτηρίου	Κριτήριο	Δείκτες
Επιχειρηματική Κοινωνική διάσταση: Οι κοινωνικές επιχειρήσεις παρουσιάζουν τα τυπικά χαρακτηριστικά που μοιράζονται όλες οι επιχειρήσεις ¹¹	Βασικά κριτήρια	Ασκεί οικονομική δραστηριότητα	Όπου ο οργανισμός ασκεί συνεχή οικονομική δραστηριότητα
	Κριτήρια χαρτογράφησης	1α. Έσοδα που προέρχονται από πηγές της αγοράς	Ποσοστό εισοδήματος που προέρχεται από πηγές της αγοράς: Τέλη, συμπεριλαμβανομένων ετήσιων τελών συνδρομής Εμπορική δραστηριότητα

⁶⁰ (Defourny, J. and Nyssens, M. (2010) “Conceptions of Social Enterprise and Social Entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and Divergences”, *Journal of Social Entrepreneurship*, 1: 1, 32— 53)

⁶¹ Σουρούνη, Α. Μ. (2011). *Μοντελοποίηση και διαχείριση γνώσης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης* (Doctoral dissertation, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ). Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών. Τομέας Ηλεκτρικών Βιομηχανικών Διατάξεων και Συστημάτων Αποφάσεων. Εργαστήριο Συστημάτων Αποφάσεων και Διοίκησης).

			Έσοδα από μισθώματα από περιουσιακά στοιχεία Δημόσιες συμβάσεις (τόσο από ανταγωνιστικές προσφορές όσο και από άμεσες συμβαλλόμενος) Άλλες
		1β. Αμειβόμενοι εργαζόμενοι	Αριθμός των μισθωτών που απασχολούνται από την οργάνωση ή μερίδιο των πληρωμένων εργαζομένων στο συνολικό εργατικό δυναμικό.
Κοινωνική διάσταση - κοινωνικές επιχειρήσεις επιδιώκουν ένα σαφή κοινωνικό στόχο: Υπεροχή του κοινωνικού στόχου πάνω από τα εμπορικά κίνητρα.	Βασικό κριτήριο	Σκοπός	Όπου υπάρχει ο οργανισμός για την παροχή δημόσιου ή κοινωνικού οφέλους
	Κριτήρια χαρτογράφησης	2α. Δραστηριότητα	Περιγραφή των δραστηριοτήτων του οργανισμού
		2β. Στοχευμένες ομάδες	Οι στοχευμένες ομάδες που εξυπηρετούνται από τον οργανισμό
Διάσταση Διακυβέρνησης: Οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν συγκεκριμένη δομή	Βασικά κριτήρια	Όρια διανομής των κερδών και / ή των περιουσιακών στοιχείων	Οι στοχευμένες ομάδες που εξυπηρετούνται από τον οργανισμό

<p>διακυβέρνησης για την προστασία και για τις κοινωνικές αποστολές τους.</p>		3α. Όρια κατανομής των κερδών	Όπου ο οργανισμός έχει εφαρμόσει καθορισμένες διαδικασίες και κανόνες που διέπουν τη διανομή κερδών στους μετόχους και τους ιδιοκτήτες.
		3β. Προστασία περιουσιακών στοιχείων	Όπου τα κέρδη μπορούν ή δεν μπορούν να διανεμηθούν. Εάν μπορούν να διανεμηθούν υπόκεινται σε καρτέλ
		Αυτονομία	Αν το καρτέλ έχει εισαχθεί εθελοντικά ή επιβάλλεται από νόμο
		Συνεκτική διακυβέρνηση	Όπου υπάρχει προστασία στοιχείων ενεργητικού για να διασφαλιστεί ότι τα περιουσιακά στοιχεία παραμένουν αποκλειστικά για κοινωνικούς σκοπούς ακόμα και όταν η οργάνωση παύει να υπάρχει.
			Α) Συμμετοχική: να επιτρέψει μια ισορροπημένη εκπροσώπηση των διαφόρων ενδιαφερόντων στο παιχνίδι, π.χ. Αμειβόμενοι, Εθελοντές, Πελάτες, Χρήστες, Δικαιούχοι, Δωρητές / επενδυτές κ.λπ. (είτε μέσω επίσημης ή άτυπων

			καναλιών). (B) Δημοκρατικό ("ένα μέλος, μία ψήφος ⁶² ")
	Κριτήρια χαρτογράφησης	Διαφάνεια και λογοδοσία	Όπου ο οργανισμός διαθέτει ένα σύστημα μέτρησης και αναφοράς του κοινωνικού του αντίκτυπου στους ενδιαφερόμενους.

Πηγή: *A map of social enterprises and their eco-systems in Europe Synthesis Report 2015*

2.2.6 Εθνικοί ορισμοί και έννοιες της κοινωνικής επιχείρησης

Τα τελευταία χρόνια, πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναγνωρίσει νόμιμα ή επίσημα την έννοια της κοινωνικής επιχείρησης⁶³:

- Ένας επίσημος ή ένας ανεπίσημος αλλά ευρέως αποδεκτός ορισμός (ή κριτήρια που περιγράφουν την κοινωνική επιχείρηση) μπορεί τώρα να βρεθεί σε 20 από τις 29 χώρες που μελετώνται.

- Σε έξι χώρες, η έννοια της «κοινωνικής οικονομίας» ή «της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας⁶⁴» είναι πιο διαδεδομένη. Στις χώρες αυτές μπορεί κανείς να βρει ένα επίσημο ορισμό μιας "οντότητας κοινωνικής οικονομίας" που έχει πολλές ομοιότητες με τον ορισμό του SBI της κοινωνικής επιχείρησης.

⁶² Πολέμης, Κ. (2015). Δημιουργία της εικονικής κοινωνικής επιχείρησης" Αλληλεγγύη".

⁶³ Defourny, J., & Nyssens, M. (2008). Social enterprise in Europe: recent trends and developments. *Social enterprise journal*, 4(3), 202-228.

⁶⁴ Πάσια, Ε. (2016). Οι προοπτικές ανάπτυξης της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας στην Ελλάδα και ειδικότερα η συμβολή της στην αύξηση της απασχόλησης.

Υπάρχει αυξανόμενη συναίνεση εντός και μεταξύ των χωρών όσον αφορά τα χαρακτηριστικά που ορίζουν μια κοινωνική επιχείρηση δηλαδή μια αυτόνομη οργάνωση που συνδυάζει έναν κοινωνικό σκοπό με την επιχειρηματική δραστηριότητα. Ωστόσο, παρά την τάση προς τη σύγκλιση, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι οι εθνικοί ορισμοί και οι έννοιες διαφέρουν αρκετά.

Οι βασικοί τομείς απόκλισης είναι οι εξής:

■ Πολύ λίγοι ορισμοί λειτουργούν την επιχειρηματική κοινωνική διάσταση με τον καθορισμό κατώτατων ορίων για την παραγωγή εσόδων από την αγορά πηγών. Τα λίγα παραδείγματα που μπορούν να βρεθούν είναι τα εξής:

— Ο τσεχικός ορισμός (The definition developed by Thematic Network for the Development of Social Economy (2011)

Διευκρινίζει ότι τουλάχιστον το 10 τοις εκατό των εσόδων μιας κοινωνικής επιχείρησης πρέπει να προέρχονται από τις πηγές της αγοράς

— Σύμφωνα με τον ορισμό του Ηνωμένου Βασιλείου (Operational criteria applied in the UK Government's biennial Small Business Surveys), μια κοινωνική επιχείρηση πρέπει να παράγει τουλάχιστον 25 τοις εκατό των εσόδων του από το εμπόριο.

— Ο ιταλικός νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (νόμος 155/2006)

Ορίζει ότι μια κοινωνική επιχείρηση *ex lege* πρέπει να παράγει τουλάχιστον το 70% των εσόδων της από επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Δηλαδή την παραγωγή και την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών που έχουν κοινωνική χρησιμότητα.

— Ανάλογα με το σχέδιο ορισμού που εξετάζεται στην Κροατία, τουλάχιστον το 25% του εισοδήματος μιας κοινωνικής επιχείρησης θα πρέπει να δημιουργηθεί από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, τρία χρόνια μετά την εγκατάσταση.

■ Η ερμηνεία του τι αποτελεί κοινωνικό στόχο ποικίλλει από μια στενή εστίαση στην ενσωμάτωση της εργασίας (π.χ. η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης όπως διατυπώνεται στους εθνικούς νόμους και έγγραφα πολιτικής στη Φινλανδία, τη Λιθουανία, Πολωνία, Σλοβακία και Σουηδία) και σε ευρύτερους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους συμπεριλαμβανομένων των περιοχών όπως η ανανεώσιμη ενέργεια και το δίκαιο εμπόριο (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο, Ελλάδα) ·

■ Ενώ οι περισσότεροι ορισμοί καθορίζουν ρητά την υπεροχή των κοινωνικών στόχων έναντι εμπορικών στόχων, με ορισμένες εξαιρέσεις (π.χ. Τσεχική Δημοκρατία, Λετονία, Λιθουανία),

■ Ορισμένοι εθνικοί ορισμοί συνεπάγονται έναν συνολικό περιορισμό διανομής μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Π.χ. Ιταλία¹⁵, Πολωνία), ενώ οι περισσότεροι άλλοι ορισμοί αναφέρονται σε μια μερική ή περιοριστική διανομή κέρδους⁶⁵ (π.χ. Φινλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο). Περαιτέρω, μερικές εθνικοί ορισμοί δεν θεωρούν την επανεπένδυση των κερδών ως βασικό χαρακτηριστικό των κοινωνικών επιχειρήσεων (π.χ. του λιθουανικού νόμου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις⁶⁶).

■ Στις περισσότερες χώρες μελέτης το κριτήριο που αφορά την «ανεξαρτησία» νοείται ως «διαχειριστική αυτονομία» και / ή «αυτονομία από το κράτος».

Μόνο στην Ιταλία και την Πορτογαλία οι εθνικοί ορισμοί τονίζουν την αυτονομία από το κράτος και άλλες παραδοσιακές κερδοσκοπικές οργανώσεις.

⁶⁵ Αργεΐτης, Γ. (1999). Νομισματική πολιτική και διανομή του εισοδήματος. *SPOUDAI-Journal of Economics and Business*, 49(1-4), 92-106.

⁶⁶ Κακουσιά, Μ., & Πρωτόπαπα, Κ. (2015). Το νέο επιχειρηματικό περιβάλλον και οι επιδράσεις στην επιχειρηματική δραστηριότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της Κύπρου μετά την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

■ Η αποκλειστική διακυβέρνηση δεν θεωρείται απαραίτητα ως βασικό χαρακτηριστικό στις κοινωνικές επιχειρήσεις σε ορισμένες χώρες (π.χ. Φινλανδία, Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο) .

■ Ορισμένοι εθνικοί ορισμοί περιλαμβάνουν επιπλέον την απαίτηση της κοινωνικής έρευνας (Π.χ. το Βέλγιο, ο ιταλικός νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις).

Ο (Πίνακας 6: Σύγκριση ορισμού κοινωνικής επιχείρησης κρατών μελών Ε.Ε με τον ορισμό της Ε.Ε) αναδεικνύει τους κύριους τομείς των διαφορών μεταξύ των εθνικών ορισμών και του ορισμού του SBI..

Την κατανόηση των κοινών χαρακτηριστικών και των διαφορών μεταξύ των ορισμών της ΕΕ και των εθνών, τοποθετούν στο πλαίσιο της πρόκλησης τη μέτρηση και χαρτογράφηση δραστηριοτήτων των κοινωνικών Επιχειρηματική σε 29 χώρες.

Πίνακας 6: Σύγκριση ορισμού κοινωνικής επιχείρησης κρατών μελών Ε.Ε με τον ορισμό της Ε.Ε

Χώρα	Πηγή του ορισμού	Σημεία απόκλισης από τον ορισμό του SBI
ΑΤ	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός	
ΒΕ	Ο ορισμός μιας «εταιρείας κοινωνικού σκοπού» (εγκάρσιος νόμος για επιχειρήσεις με κοινωνικό σκοπό)	Ο ορισμός συμφωνεί στενά με τον ορισμό του SBI, εκτός του ότι ο βελγικός νόμος δεν επιβάλλει ειδικές υποχρεώσεις διακυβέρνησης εταιρειών κοινωνικού σκοπού. Το πρότυπο διακυβέρνησης ενός κοινωνικού σκοπού σύμφωνα με τον βελγικό νόμο, εξαρτάται από την

		υποκείμενη νομική του μορφή(Συνεταιριστική εταιρεία ή εταιρεία μετοχών)
BG	Η έννοια της Εθνικής Κοινωνικής Οικονομίας (2012) εισάγει κριτήρια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό της "κοινωνικής οικονομίας" ή "κοινωνικής επιχείρησης"	Τα κριτήρια που έχει διαμορφώσει η βουλγαρική κυβέρνηση για τον προσδιορισμό των κοινωνικών επιχειρήσεων δεν καθορίζουν ρητά την υπεροχή του κοινωνικού σκοπού σε σχέση με άλλους στόχους. Αν και αποτελεί απαίτηση η αυτονομία και ανεξαρτησία από το κοινό, το κριτήριο δεν φτάνει μέχρι τον ορισμό της οργανωτικής αυτονομίας από τις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις.
CY	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός	
HR	Σχέδιο Στρατηγικής για την Ανάπτυξη της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στη δημοκρατία της Κροατίας για την περίοδο 2014-2020 (προσεχής)	Το σχέδιο στρατηγικής τονίζει την ισορροπία μεταξύ των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών στόχων μιας κοινωνικής επιχείρησης. Ενώ ο ορισμός δίνει έμφαση σε υψηλό βαθμό επιχειρηματικής αυτονομίας και ανεξαρτησίας από το κράτος ή μιας δημόσιας αρχής, δεν αναφέρεται ρητά στην οργανωτική αυτονομία από μια κερδοσκοπική επιχείρηση
CZ	Μη επίσημος, αλλά ευρέως αποδεκτός ορισμός που αναπτύχθηκε από το Θεματικό Δίκτυο για την	Η υπεροχή του κοινωνικού στόχου έναντι των οικονομικών στόχων δεν απαιτεί ρητά τον ορισμό του

	Ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας(TESSEA) (2011)	TESSEA. Επιπλέον, ο ορισμός αναφέρεται μόνο ως "Ανεξαρτησία (αυτονομία) από εξωτερικούς ιδρυτές"
DE	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός	
DK	Ορισμός που αναπτύχθηκε από την κυβέρνηση που διόρισε επιτροπή για Κοινωνικές επιχειρήσεις, αλλά όχι ακόμη επίσημες (2013)	Ο ορισμός αναφέρει ότι η λειτουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης πρέπει να είναι ανεξάρτητη από την επιρροή του κοινού. Δεν αναφέρεται σε οργανωτική αυτονομία από τις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις.
EE	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός	
FI	Ορισμός που προτείνεται από την ομάδα εργασίας που έχει συσταθεί από το υπουργείο απασχόλησης και Οικονομίας (MEE) το 2010	Δεν υπάρχει απαίτηση για τις κοινωνικές επιχειρήσεις να έχουν περιεκτικά μοντέλα διακυβέρνησης σύμφωνα με τον ορισμό αυτό. Η οργανωτική αυτονομία είναι σιωπηρή, αλλά δεν αναφέρεται ρητά στον ορισμό
FR	Νόμος για την οικονομία της κοινωνίας και της αλληλεγγύης (2014) - ο νόμος καθορίζει το νόμιμο σκοπό της κοινωνικής οικονομίας και της αλληλεγγύης για πρώτη φορά	Η οργανωτική αυτονομία είναι σιωπηρή, αλλά δεν αναφέρεται ρητά από τον νόμο
GR	Νόμος 4019/2011 για την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική επιχειρηματικότητα που καθορίζει τα	Σύμφωνα με το Νόμο, οι οντότητες κοινωνικής οικονομίας "απολαμβάνουν αυτονομία στην διαχείριση των δραστηριοτήτων τους

	καθοριστικά χαρακτηριστικά των οντοτήτων κοινωνικής οικονομίας	", αλλά δεν εξηγείται περαιτέρω αυτή την έννοια
HU	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός. Η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τον Ευρωπαϊκό ορισμό της Επιτροπής για να οριοθετήσει τους επιλέξιμους οργανισμούς στο πλαίσιο του προγράμματος επιχορήγησης για κοινωνικές επιχειρήσεις	
IE	Ο ορισμός αναπτύχθηκε από τον Forfás, το συμβουλευτικό όργανο των ιρλανδών σχετικά με την πολιτική για τις επιχειρήσεις (2013)	Σύμφωνα με τον ορισμό, οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι "ξεχωριστές από την κυβέρνηση" Ο ορισμός δεν απαιτεί οργανωτική αυτονομία από τα κερδοφόρα μοντέλα ή τα μοντέλα συνεκτικής διακυβέρνησης
IT	Νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (Νομοθετικό Διάταγμα 155/2006) Νόμος περί κοινωνικών συνεταιρισμών (Διάταγμα 381/1991)	Οι απαιτήσεις των ιταλικών νόμων προσεγγίζουν στενά τον ορισμό του SBI
LV	Κριτήρια που εξετάζονται στο σχέδιο νόμου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις τα οποία αν εγκριθούν θα εισάγουν το καθεστώς της κοινωνικής επιχείρησης	Η υπεροχή του κοινωνικού στόχου έναντι των οικονομικών στόχων δεν απαιτείται ρητά σύμφωνα με τα ισχύοντα κριτήρια. Η διοικητική αυτονομία δεν περιλαμβάνεται ρητά στον κατάλογο κριτηρίων ωστόσο,

		σύμφωνα με το σχέδιο νόμου, οι κοινωνικές επιχειρήσεις θα υπόκεινται του εμπορικού δικαίου που συνεπάγεται έμμεσα διαχειριστική αυτονομία
LT	Νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις. 1 Ιουνίου 2004 αρ. IX-2251 (όπως τελευταία τροποποιήθηκε την 1η Δεκεμβρίου 2011 - αριθ. XI-1771, 2011-12-01, Žin.,2011, Nr. 155-7352 (2011-12-20))	Ο νόμος δεν απαιτεί οργανωτική αυτονομία από τα κέρδη (Αναφέρεται μόνο η αυτονομία από το κράτος), αλλά αναφέρει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις πρέπει να τηρούν τις κύριες νομικές και λειτουργικές απαιτήσεις που ισχύουν Στην υποκείμενη νομική μορφή τους δεν υπάρχει απαίτηση για τις κοινωνικές επιχειρήσεις να υιοθετήσουν περιεκτικά μοντέλα διακυβέρνησης
LU	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός.	
MT	Ο ορισμός εργασίας αναπτύχθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών, της οικονομίας και των επενδύσεων ως μέρος του «Προγράμματος Κοινωνικών Επιχειρήσεων»	Η αυτονομία είναι δεδομένη, αλλά δεν απαιτείται ρητά στο ορισμό εργασίας
NL	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός.	
PO	Κριτήρια που εξετάζονται στο σχέδιο νόμου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (Αύγουστος 2013), τα οποία εάν εγκριθούν θα εισάγουν την	Δεν απαιτείται οργανωτική αυτονομία από τα κερδοσκοπικά κέρδη. Υπάρχει ένα κριτήριο σχετικά με την ανεξαρτησία από το κράτος

	κατάσταση μιας κοινωνικής επιχείρησης	
PT	Νόμος περί Κοινωνικής Οικονομίας 68 / XII. Το άρθρο 5 του νόμου ορίζει τα εξής: Κατευθυντήριες αρχές της κοινωνικής οικονομίας οι οποίες εν μέρει συμπίπτουν με τον επιχειρησιακό ορισμό της Ε.Ε	Δεν υπάρχει ρητή απαίτηση για τις οντότητες κοινωνικής οικονομίας να συμμετέχουν στην οικονομική δραστηριότητα
RO	Το άρθρο 3 του προτεινόμενου νόμου για την κοινωνική οικονομία ορίζει τα εξής: Αρχές της "κοινωνικής οικονομίας" (που υιοθετήθηκε από τη σύγκληση τον Ιούνιο 2014, να συζητηθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων κατά τη συνεδρίαση του φθινοπώρου 2014)	Δεν υπάρχουν σαφείς περιορισμοί διανομής κέρδους, καμία πρόβλεψη προστασίας περιουσιακών στοιχείων Ο νόμος απαιτεί μια οντότητα κοινωνικής οικονομίας να είναι μια "ξεχωριστή νομική οντότητα, με διαχειριστική αυτονομία και ανεξαρτησία από τον δημόσιο τομέα". Η οργανωτική αυτονομία από τα κέρδη δεν αναφέρεται ρητά
SK	Πράξη αριθ. 5/2004 σχετικά με τις υπηρεσίες απασχόλησης (τροποποίηση του 2008)	Δεν υπάρχουν νομικές απαιτήσεις σχετικά με τη διαχειριστική αυτονομία και συνεκτικής διακυβέρνησης
SI	Πράξη για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (2011)	Σύμφωνα με τον νόμο, οι κοινωνικές επιχειρήσεις πρέπει να «διαχειρίζονται Ανεξάρτητα », αλλά δεν διευκρινίζει τι σημαίνει αυτό
ES	Ο νόμος 5/2011 για την κοινωνική οικονομία καθορίζει τις κατευθυντήριες αρχές των φορέων	Ο νόμος απαιτεί μόνο φορείς κοινωνικής οικονομίας από τις δημόσιες αρχές · Κανένα ρητό

	της κοινωνικής οικονομίας που συμπίπτουν εν μέρει με τον λειτουργικό ορισμό της ΕΕ, τους νόμους για τους συνεταιρισμούς κοινωνικής πρωτοβουλίας (νόμος 27/1999) και για τη ρύθμιση των (κοινωνικών) επιχειρήσεων ένταξης στην εργασία (Ν. 44/2007)	κριτήριο δεν σχετίζει την αυτονομία με τις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. Καμία αναφορά στον όρο "κοινωνική επιχείρηση». Οι ορισμοί στους νόμους αυτούς πληρούν τα κριτήρια SBI
SE	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης. Υπάρχει, ωστόσο, ένας επίσημος ορισμός του WISE που αναπτύχθηκε στην κυβέρνηση με σχέδιο δράσης για τα WISE (2010)	
UK	Επιχειρησιακά κριτήρια που εφαρμόζονται στην κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ανά διετία με Μικρές Επιχειρηματικές έρευνες (Σημείωση: αυτός ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης είναι ευρύτερος από την έννοια της εταιρείας κοινοτικού ενδιαφέροντος, η οποία είναι μια νομική μορφή αποκλειστικά σχεδιασμένη για κοινωνικές επιχειρήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο)	Δεν υπάρχει απαίτηση για διακυβέρνηση Η οργανωτική αυτονομία είναι υπαρκτή, αλλά δεν περιλαμβάνεται ρητά στα λειτουργικά κριτήρια
CH	Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός	

Πηγή: *A map of social enterprises and their eco-systems in Europe Synthesis Report 2015*

2.3 Η Εφαρμογή - Παρουσία και τα εύρη των κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη

2.3.1 Εφαρμογή του «επιχειρησιακού ορισμού» σε επίπεδο Ε.Ε σε εθνικά πλαίσια

Η μελέτη χαρτογράφησης διαπιστώνει ότι υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον και σύγκλιση των απόψεων σε ολόκληρη την Ευρώπη όσον αφορά τα καθοριστικά χαρακτηριστικά μιας κοινωνικής επιχείρησης.

Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές, ιδίως με το όσον αφορά την ερμηνεία και τη συνάφεια της "διάστασης διακυβέρνησης" της κοινωνικής επιχείρησης. Οι οργανισμοί που δραστηριοποιούνται σε όλες τις 29 χώρες πληρούν εξ' ολοκλήρου είτε ως μέρος, είτε παράλληλα με εθνικές έννοιες, του «επιχειρησιακού ορισμού» της κοινωνικής επιχείρησης όπως αυτός έχει καθοριστεί από την Ε.Ε

Όσον αφορά τις ερμηνείες και τους ορισμούς των «οικογενειών» των κοινωνικών επιχειρήσεων⁶⁷, ο επιχειρησιακός ορισμός της Ε.Ε αντιπροσωπεύει τον «ιδανικό» τύπο κοινωνικής επιχείρησης.

Οι «εθνικές οικογένειες κοινωνικής επιχείρησης» γενικά μοιράζονται τα περισσότερα, αλλά συχνά όχι όλα, τα κριτήρια που ορίζονται στον επιχειρησιακό ορισμό. Για παράδειγμα, όσον αφορά τη διακυβέρνηση ειδικότερα:

■ Από τις είκοσι εννέα χώρες που μελετήθηκαν, οι είκοσι έχουν εθνικό ορισμό της κοινωνικής επιχείρησης, ενώ στις υπόλοιπες έξι ο ορισμός δεν απαιτεί κοινωνικούς στόχους και να διαθέση μοντέλων «συνολικής διακυβέρνησης». Ομοίως, σε πολλές από τις υπόλοιπες εννέα χώρες που δεν έχουν εθνικό ορισμό, η διακυβέρνηση δεν θεωρείται καθοριστικό χαρακτηριστικό της κοινωνικής επιχείρησης.

⁶⁷ DEFOURNY, J. From Third Sector to Social Enterprise: A European Research Trajectory.

■ Στις περισσότερες χώρες μελέτης, γίνεται κατανοητό το κριτήριο της «ανεξαρτησίας», που ερμηνεύεται ως "διαχειριστική αυτονομία"⁶⁸ ή / και "αυτονομία από το κράτος"⁶⁹. Μόνο στην Ιταλία και την Πορτογαλία, οι εθνικοί ορισμοί δίνουν έμφαση στην αυτονομία από το κράτος και σε άλλους παραδοσιακούς κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

■ Επιπλέον, σε μερικές χώρες (Φινλανδία, Λιθουανία, Πολωνία, Σλοβακία και Σουηδία), η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης όπως διατυπώνεται στους εθνικούς νόμους και / ή στην πολιτική, επικεντρώνεται στενά στις κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης στην εργασία (WISEs). Αυτός ο περιοριστικός ορισμός αποκλείει τις επιχειρήσεις που επιδιώκουν κοινωνικές αποστολές όπως την παροχή κοινωνικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών, περιβάλλον, ευεξία για όλους, ή παροχή αλληλεγγύης για στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ενώ οι κοινωνικές επιχειρήσεις αναπτύσσονται με διαφάνεια, σύμφωνα τον νόμο πλαίσιο, πολλές συνεχίζουν να λειτουργούν «κάτω από το ραντάρ»

Ορισμένες χώρες έχουν θεσμοθετήσει την έννοια της κοινωνικής επιχείρησης είτε με τη δημιουργία διαμορφωμένων νομικών μορφών για την κοινωνική επιχείρηση ή / και ενός εγκάρσιου νομικού καθεστώτος⁷⁰. Επιπλέον, μπορούν να βρεθούν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά κοινωνικής επιχείρησης ή συστήματα πιστοποίησης σε τέσσερις χώρες (Φινλανδία, Γερμανία, Πολωνία και Ηνωμένο Βασίλειο) για την διαφάνεια και μια διακριτή ταυτότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Αν και αυξάνονται σε αριθμό, νομικά ή θεσμικά αναγνωρισμένες μορφές κοινωνικών επιχειρήσεων (όπου αυτές υπάρχουν) δεν καταγράφονται στο «de-facto» περιβάλλον των κοινωνικών επιχειρήσεων . Οι εκ των πραγμάτων ευρωπαϊκές κοινωνικές επιχειρήσεις συχνά «κρύβονται» μεταξύ των υφισταμένων νομικών μορφών, κυρίως μεταξύ των :

⁶⁸ διαχειριστική αυτονομία" ή / και "αυτονομία από το κράτος

⁶⁹ Δεληγιάννη, Β. (2010). Διοίκηση κοινωνικών επιχειρήσεων.

⁷⁰ Bidet, E. (2006). Third system and employment in Europe. *EU Studies*, 19, 141-156.

- Ενώσεων και ιδρυμάτων με εμπορικές δραστηριότητες
- Συνεταιρισμών που εξυπηρετούν γενικά ή συλλογικά συμφέροντα.
- Κλασικές επιχειρήσεις που επιδιώκουν σαφή και πρωταρχικό κοινωνικό στόχο.

Οι εθνικές «οικογένειες κοινωνικών επιχειρήσεων» είναι απίστευτα ποικίλες σε ολόκληρη την Ευρώπη, περιλαμβάνοντας μια σειρά οργανωτικών, νομικών μορφών και καθεστώτων.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις υιοθετούν μια ποικιλία νομικών μορφών και καθεστώτων όπως:

- (1) υφιστάμενες νομικές μορφές όπως ενώσεις, ιδρύματα, συνεταιρισμοί, εταιρείες μετοχών,
- (2) νέες νομικές μορφές σχεδιασμένες αποκλειστικά για κοινωνικές επιχειρήσεις, προσαρμόζοντας ή «προσάπτοντας» τις υπάρχουσες νομικές μορφές (π.χ. οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί στην Ιταλία, ή Societe Cooperative d'Interet Collectifs (SCIC)⁷¹ στη Γαλλία, εταιρείες κοινοτικού ενδιαφέροντος στο Ηνωμένο Βασίλειο,
- (3) το νομικό καθεστώς που μπορεί να είναι αυτό που έχουν λάβει από επιλεγμένες ή όλες τις υφιστάμενες νομικές μορφές, οι οποίες συμμορφώνονται με έναν αριθμό νόμων. (Π.χ. το νομικό καθεστώς της κοινωνικής επιχείρησης στην Ιταλία ή τον κοινωνικό σκοπό εταιρειών στο Βέλγιο).
- 4) Νέοι τύποι νομικών μορφών που επιτρέπουν στην παραδοσιακή μη κερδοσκοπική επιχείρηση να αναλαμβάνει οικονομική δραστηριότητα όπως π.χ. Ινστιτούτο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα στη Σλοβενία.

Οι ευρωπαϊκές κοινωνικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν όλο και μεγαλύτερο εύρος δραστηριότητας πέραν της ένταξης στην εργασία και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος

⁷¹ Margado, A. (2002). SCIC, société coopérative d'intérêt collectif. *Revue internationale de l'économie sociale: Recma*, (284), 19-30.

Υπάρχει έλλειψη τυπικών και συνεπών ταξινομήσεων της δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων εντός και μεταξύ των χωρών. Είναι προβληματικό να αποκτήσουμε μια στατιστικά αξιόπιστη εικόνα για το τι κάνουν οι ευρωπαϊκές κοινωνικές επιχειρήσεις. Εντούτοις, μια ευρεία τυπολογία των δραστηριοτήτων μπορεί να αντληθεί με βάση υπάρχουσες, αν και διακριτές, τομεακές ταξινομήσεις:

- Κοινωνική και οικονομική ένταξη των μειονεκτούντων και αποκλεισμένων ⁷²(όπως η ενσωμάτωση στην εργασία και η προστατευόμενη απασχόληση).

- Κοινωνικές υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος (όπως μακροχρόνια περίθαλψη για τους ηλικιωμένους και τους ανθρώπους με αναπηρίες, εκπαίδευση και φροντίδα των παιδιών, υπηρεσίες απασχόλησης και κατάρτισης, κοινωνική στέγαση, υγειονομική περίθαλψη και ιατρικές υπηρεσίες).

- Άλλες δημόσιες υπηρεσίες όπως κοινοτικές μεταφορές, συντήρηση δημόσιων χώρων κλπ.

- Ενίσχυση της δημοκρατίας, των πολιτικών δικαιωμάτων και της ψηφιακής συμμετοχής.

- Περιβαλλοντικές δραστηριότητες όπως η μείωση των εκπομπών ρύπων και των αποβλήτων και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

- Εφαρμογή αλληλεγγύης στις αναπτυσσόμενες χώρες (όπως η προαγωγή του θεμιτού εμπορίου).

Πεδίο δραστηριότητας κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη βάσει SELUSI

⁷² Κοτσάνη, Ρ., & Μούγιου, Α. (2015). Κοινωνική πρωτοβουλία EQUAL, κοινωνική επιχειρηματικότητα για άτομα με ειδικές ανάγκες (AMEA) στον κλάδο της κοινωνικής οικονομίας.

Το SELUSI⁷³ είναι ένα ερευνητικό πρόγραμμα (χρηματοδοτούμενο από το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής), το οποίο μελετά τις συμπεριφορές στην αγορά και τις αποφάσεις οργανωτικού σχεδιασμού πάνω από 600 κοινωνικών επιχειρήσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η βάση δεδομένων που έχει συγκροτηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος προσφέρει ένα περιεκτικό δείγμα, συγκρίσιμο μεταξύ χωρών, και μπορεί να βοηθήσει στο σχηματισμό μιας εικόνας για τους πολλούς τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι ευρωπαϊκές κοινωνικές επιχειρήσεις.

Οι πηγές των κεφαλαίων επίσης ποικίλλουν: Σε χώρες όπως η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία, οι πωλήσεις ή/και οι αμοιβές είναι σαφώς η σημαντικότερη πηγή κεφαλαίων, ακολουθούμενη από τις χρηματοδοτήσεις μέσω επιχορήγησης ή τα κεφάλαια των επενδυτών. Στη Ρουμανία, αντιθέτως, το σημαντικότερο μέρος της ρευστότητας προέρχεται από τις χρηματοδοτήσεις μέσω επιχορήγησης, ακολουθούμενες από τις πωλήσεις ή/ και τις αμοιβές και τις δωρεές ιδιωτών.

2.3.2 Πηγές εσόδων των κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη

Ενώ οι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, συνήθως βασίζονται τα επιχειρηματικά τους μοντέλα στα έσοδα που παράγονται μέσω της εμπορικής δραστηριότητας, οι κοινωνικές επιχειρήσεις συνήθως υιοθετούν ένα «υβριδικό» επιχειρηματικό μοντέλο, δηλαδή αντλούν τα έσοδά τους από ένα συνδυασμό των παρακάτω:

- Πηγές της αγοράς π.χ. Την πώληση αγαθών και υπηρεσιών στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα

⁷³ Plotnieks, D. (2014). Mechanisms Fostering Social Entrepreneurship as Potential Instruments for Economic Development: The Eastern Partnership Perspective. *Baltic Journal of European Studies*, 4(2), 34-49.

■ Μη εμπορεύσιμες πηγές π.χ. Κυβερνητικές επιχορηγήσεις και επιχορηγήσεις, ιδιωτικές δωρεές, μη χρηματικές συνεισφορές ή συνεισφορές σε είδος όπως η εθελοντική εργασία κ.λπ.

Επομένως, οι κοινωνικές επιχειρήσεις βασίζονται σε ένα συνδυασμό ροών εσόδων. Οι κύριες ροές εσόδων μπορούν να περιγράψουν ως εξής (*Διάγραμμα 4: Ροές εσόδων για κοινωνικές επιχειρήσεις*).

■ Έσοδα προερχόμενα από δημόσιες συμβάσεις: Σύμβαση κοινωνικής επιχείρησης με δημόσιες αρχές και οργανισμούς για την αμοιβή για καθορισμένες υπηρεσίες (οιωνοί αγορές⁷⁴). Η δομή αυτών των πληρωμών μπορεί να είναι αρκετά διαφορετική, που κυμαίνεται από την άμεση πληρωμή από δημόσιες αρχές στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, τα συστήματα κουπονιών ή την έμμεση πληρωμή μέσω τρίτων μεσαζόντων.

■ Άμεσες επιχορηγήσεις / επιδοτήσεις: παρέχονται σε κοινωνικές επιχειρήσεις από δημόσιες αρχές. Οι επιχορηγήσεις για συγκεκριμένη δραστηριότητα βάσει έργων, οι επιδοτήσεις απασχόλησης είναι συχνά διαθέσιμες στην WISE ως «αντιστάθμιση» για την απασχόληση ατόμων με μειωμένη ικανότητα εργασίας και για το προκύπτον έλλειμμα παραγωγικότητας

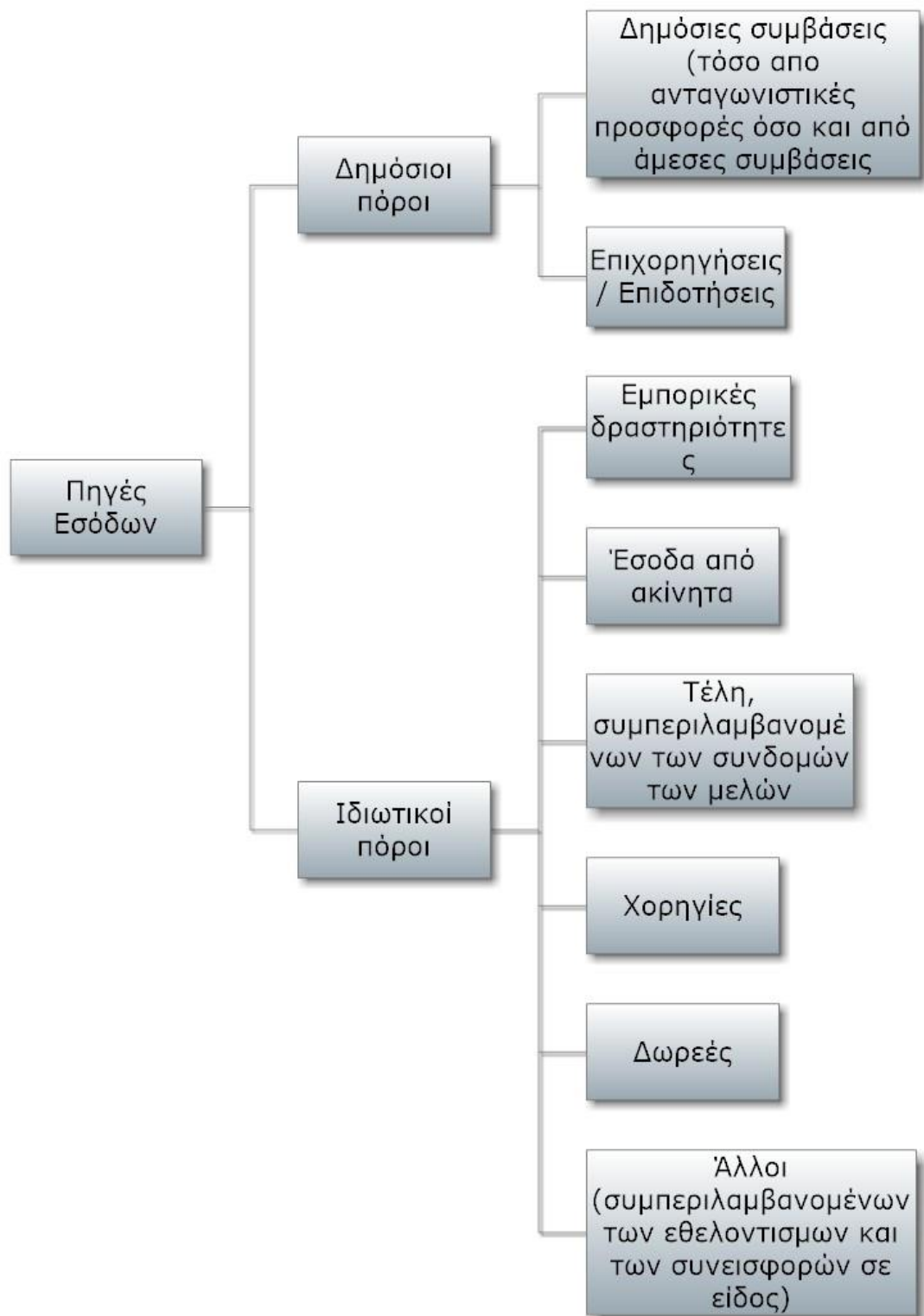
■ Έσοδα που βασίζονται στην αγορά προέρχονται από ιδιωτικές πηγές: μέσω της πώλησης αγαθών και υπηρεσιών σε άλλες επιχειρήσεις και τελικούς καταναλωτές.

■ αμοιβές μελών, δωρεές και χορηγίες

■ Άλλες μορφές εσόδων περιλαμβάνουν έσοδα από την εκμίσθωση περιουσιακών στοιχείων (π.χ. ακίνητα), χρηματικές ποινές, χρηματικά έπαθλα ή έσοδα από προικισμένα περιουσιακά στοιχεία και μη νομισματικές μορφές, όπως δωρεές σε είδος (π.χ. παλαιός εξοπλισμός πληροφορικής, τρόφιμα ή οικοδομικό υλικό). Ο χρόνος του εθελοντισμού, ειδικότερα, παρέμεινε σημαντική πηγή εσόδων σε είδος.

⁷⁴ Βασιλικόπουλος, Π. Α., Λύγγας, Ε. Α., & Τριβυζάς, Β. Α. (2016). Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 4: Ροές εσόδων για κοινωνικές επιχειρήσεις

Πηγή: Spiess-Knafl (2012) *Finanzierung von Sozialunternehmen - Eine empirische und theoretische Analyse*.

Οι εκθέσεις χωρών δείχνουν ότι η χρηματοδότηση από το δημόσιο τομέα κυριαρχεί στις ροές εισοδήματος των κοινωνικών επιχειρήσεων, αντανakλώντας σε μεγάλο βαθμό τις αποστολές και τη δραστηριότητα τους, όπως η ένταξη στην εργασία και η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Για παράδειγμα, εκτιμάται ότι το 45% των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ιταλία έχουν δημόσιους φορείς ως κύριους πελάτες τους. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 52% των κοινωνικών επιχειρήσεων αποκομίζει κάποιο εισόδημα από τον δημόσιο τομέα και το 23% περιγράφει ότι είναι η κύρια ή μόνη πηγή εισοδήματός τους.

Πίνακας 7: Κερδοσκοπικό εισόδημα που προέρχεται από κοινωνικές επιχειρήσεις από υπηρεσίες αγοράς (συμπεριλαμβανομένων των ανταγωνιστικών δημοσίων συμβάσεων)

Το εισόδημα της αγοράς ως μέρος των συνολικών εσόδων	Υποδειγματικές χώρες	Πηγές / Σχόλια
Ανω του 50%	Τσεχική Δημοκρατία, Φινλανδία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο	CZ: Έρευνα P3 & Provida (2013) FI: Συνεντεύξεις με τους ενδιαφερόμενους IT: Istat, Censimento Industria Servizi UK: Κοινωνική Επιχείρηση, Ηνωμένο Βασίλειο, 2012
35% με 50%	Αυστρία, Βέλγιο, Πολωνία	AT: Schneider & Maier 2013) BE: Selusi (2013) PL: Κεντρική Στατιστική Υπηρεσία (2012)

Λιγότερο του 35%	Την Ουγγαρία, την Ιρλανδία, τη Σλοβακία	HU: Ανατροφοδότηση ενδιαφερομένων IE: Μελέτη της Clann Credo SK: Ανατροφοδότηση των ενδιαφερομένων μερών
------------------	---	--

2.3.3 Περιορισμοί στην εκκίνηση και την κλιμάκωση της δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων

Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα παραγόντων αλληλεπίδρασης που εμποδίζουν την ανάπτυξη και την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Αυτοί οι αλληλένδετοι παράγοντες εμφανίζονται στο *Διάγραμμα 3: Εννοιοθέτηση ενός οικοσυστήματος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις*.

Όλοι οι παράγοντες που προσδιορίζονται παραπάνω δεν ισχύουν εξίσου σε όλες τις χώρες. Ορισμένοι είναι πιο πιεστικοί από τους άλλους ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο και την κατάσταση. Για παράδειγμα, η δυσκολία πρόσβασης στη χρηματοδότηση αναφέρθηκε περισσότερο σε χώρες όπως η Ολλανδία και η Δανία (όπου πάνω από το ένα τρίτο των κοινωνικών επιχειρήσεων δεν διαθέτουν πιστώσεις) σε σύγκριση με την Ελβετία, όπου η πρόσβαση στη χρηματοδότηση δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολη (τουλάχιστον σε σύγκριση με τα κράτη μέλη της ΕΕ). Περαιτέρω εμπειρική έρευνα θα ήταν αναγκαία για την πλήρη κατανόηση της σχετικής σημασίας και των επιπτώσεων κάθε φραγμού ανά χώρα, ανά είδος κοινωνικής επιχείρησης καθώς και στάδιο ανάπτυξης.

Η συζήτηση αντικατοπτρίζει τις προσωπικές και οργανωτικές απόψεις και τις απόψεις των ενδιαφερομένων με τις συμπληρωματικές δευτερεύουσες αποδείξεις, εφόσον υπάρχουν.

2.3.4 Το φορολογικό καθεστώς για τις κοινωνικές επιχειρήσεις⁷⁵ στην Ευρώπη

Υπάρχουν πολύ λίγες χώρες με φορολογικές ελαφρύνσεις ειδικά σχεδιασμένες για κοινωνικές επιχειρήσεις. Το γενικό πρότυπο στις ευρωπαϊκές χώρες είναι ότι:

- Μπορεί να υπάρχουν φορολογικές ελαφρύνσεις για ορισμένες μορφές μη κερδοσκοπικών οργανισμών που απαλλάσσονται από το φόρο.
- Μπορεί να υπάρχουν φορολογικές ελαφρύνσεις για τις επιχειρήσεις ένταξης / WISE, εάν υπάρχει η έννοια.
- Μπορεί να υπάρχουν φορολογικές ελαφρύνσεις για τη διεξαγωγή ορισμένων μορφών δραστηριοτήτων.
- Διαφορετικά, οι κοινωνικές επιχειρήσεις φορολογούνται γενικά σύμφωνα με την υποκείμενη νομική μορφή τους.
- Σε ορισμένες χώρες, το φορολογικό σύστημα ποικίλλει σε περιφερειακή ή τοπική βάση

Πολλές ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν μια σειρά φορολογικών απαλλαγών για ορισμένες μορφές δραστηριοτήτων, όπως:

- Κατάρτιση και εκπαιδευτικές δραστηριότητες.
- Δραστηριότητες σχετικές με την ανάπτυξη και την καινοτομία
- Κάνοντας δωρεές αγαθών ή υπηρεσιών σε ορισμένες μειονεκτούσες ομάδες.
- Αγορά ορισμένων μορφών ενεργητικού.

⁷⁵ Minniti, M. (2008). The role of government policy on entrepreneurial activity: productive, unproductive, or destructive. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 32(5), 779-790.

- Απασχόληση ατόμων σε ορισμένες περιοχές με υψηλή ανεργία.
- Επενδύσεις σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. και
- Επενδύσεις σε υποβαθμισμένες κοινότητες ή άλλες καθορισμένες περιοχές.

Σε καμία χώρα δεν αναφέρονται φορολογικές απαλλαγές για τη χρήση εθελοντών, εκτός από το παράδειγμα μικρών απαλλασσόμενων από φόρους πληρωμών προς εθελοντές για δαπάνες, όπως στην Ολλανδία. Ορισμένες χώρες θεωρούν ότι οι εταιρείες δεν μπορούν νόμιμα να αναγνωριστούν ως εθελοντές.

2.3.4.1 Φορολογική μεταχείριση νομικών μορφών κοινωνικής επιχείρησης

Σε ορισμένες χώρες, νομικά αναγνωρισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις είναι επιλέξιμες για μια σειρά φορολογικών απαλλαγών:

- Μορφές φορολογικών ελαφρύνσεων εταιρειών.
- Φορολογικές ελαφρύνσεις στις συναλλαγές επί ακινήτων.
- Απαλλαγή από τοπικούς ή δημοτικούς φόρους.

Τα φορολογικά κίνητρα που παρέχονται σε νομικά αναγνωρισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις συνοψίζονται στον (Πίνακας 8: *Επισκόπηση των φορολογικών οφελών που συνδέονται με τις νομικές μορφές και νομικές μορφές των κοινωνικών επιχειρήσεων.*).

Πίνακας 8: Επισκόπηση των φορολογικών οφελών που συνδέονται με τις νομικές μορφές και νομικές μορφές των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Χώρα	Νόμος ή πράξη	Φορολογικά κίνητρα που συνδέονται με τη νομική μορφή / νομικό καθεστώς
BE	Εταιρεία κοινωνικού σκοπού (διέπεται από τα άρθρα 661-669)	Δεν εφαρμόζεται

	του βελγικού κώδικα εταιρειών) - νομικό καθεστώς	
HR	Κοινωνικοί συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο του νέου νόμου περί συνεταιρισμών - νομική μορφή	Δεν εφαρμόζεται
CZ	Κοινωνικός συνεταιρισμός που ιδρύθηκε με το νόμο περί εμπορικών εταιρειών π. 90/2012 Coll - νομική μορφή	Δεν εφαρμόζεται
DK	LOV nr 711 af 25/06/2014 [νόμος περί καταχωρισμένων κοινωνικών επιχειρήσεων] - νομικό καθεστώς	Δεν εφαρμόζεται
FI	Νόμος περί κοινωνικών επιχειρήσεων (1351/2003) - νομικό καθεστώς. ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ο νόμος ορίζει στενά την κοινωνική επιχείρηση ως WISE	Σύμφωνα με τον νόμο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης μπορούν - εντός των ορίων του εθνικού προϋπολογισμού - να παρέχουν στήριξη για την ίδρυση μιας κοινωνικής επιχείρησης (ειδικότερα η WISE - δεδομένης της περιορισμένης εστίασης του νόμου). Ευκολότερη πρόσβαση στην απασχόληση και για μεγαλύτερες περιόδους από ό, τι για τις συμβατικές επιχειρήσεις. Μια κοινωνική επιχείρηση που προσλαμβάνει άτομα με αναπηρία ή μακροχρόνια ανέργους έχει δικαίωμα σε επιδοτήσεις που συνδέονται με την αμοιβή ως αντιστάθμιση για δυνητικά μειωμένη παραγωγικότητα του εργαζομένου

FR	Συνεταιριστική εταιρεία συλλογικής διαχείρισης (SCIC) - νομική μορφή	Δεν εφαρμόζεται
GR	<p>Νόμος 4019/2011 για την Κοινωνική Οικονομία και την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα για τη δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ) - νομική μορφή</p> <p>Νόμος 2716/99 (άρθρο 12) περί δημιουργίας κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης (ΚΟΙΝ ΣΠΕ.) - νομική μορφή</p>	<p>Οι ΚΟΙΝ.ΣΕΠ δικαιούνται να λαμβάνει επιδοτήσεις στο πλαίσιο ενεργών προγραμμάτων στήριξης της αγοράς εργασίας, που προωθεί η Ελληνική Υπηρεσία Απασχόλησης (ΟΑΕΔ).</p> <p>Οι ΚΟΙΝ.ΣΕΠ δικαιούνται διάφορες φορολογικές ελαφρύνσεις και κίνητρα: Οικονομικά κίνητρα π.χ. Τα μέλη των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ που είναι ασθενείς ψυχικής υγείας και, συνεπώς, λαμβάνουν επιδόματα ασθενείας μπορούν να διατηρήσουν την επιλεξιμότητά τους για παροχές ενώ είναι μέλη και υπάλληλοι μιας ΚΟΙΝ.ΣΕΠ., και μπορούν να λάβουν το όφελος τους πέραν του μισθού τους από την ΚΟΙΝ.ΣΕΠ .; Φορολογικά κίνητρα π.χ. Απαλλαγή από φόρους εισοδήματος, δημοτικών και εταιρικών φόρων (εκτός ΦΠΑ). Επιχειρηματικά κίνητρα όπως επιδοτήσεις απασχόλησης για την πρόσληψη επαγγελματιών ψυχικής υγείας χωρίς επιβάρυνση των συμβάσεων τριμερούς προγράμματος ΚΟΙΝ.ΣΕΠ, ευνοϊκό καθεστώς για την προμήθεια έργων και υπηρεσιών από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και τοπικές αρχές (αριθ. 12 του Προεδρικού Διατάγματος PD 60 / 2007).</p>

HU	Κοινωνικοί συνεταιρισμοί (όπως ορίζονται στον νόμο αριθ. Χ του 2006 για τους συνεταιρισμούς) - νομική μορφή	Δεν εφαρμόζεται
IT	Νόμος περί κοινωνικών συνεταιρισμών (381/1991) - νομική μορφή	Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί επωφελούνται από ευνοϊκούς φορολογικούς όρους. Ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί είτε απαλλάσσονται από την καταβολή του φόρου εισοδήματος των εταιρειών είτε εφαρμόζονται μειωμένοι συντελεστές. Επιπλέον, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί που ορίζονται ως "τύπου Β" ή "επιχειρήσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης εργασίας" απαλλάσσονται από τις εθνικές ασφαλιστικές εισφορές για τους απασχολούμενους σε μειονεκτική θέση. Υπάρχουν φορολογικές απαλλαγές για ιδιωτικές δωρεές σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί επωφελούνται επίσης από μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ (ΦΠΑ) για τις προσφερόμενες υπηρεσίες υγείας, κοινωνικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Το μέρος των πλεονασμάτων που πηγαίνουν στα υποχρεωτικά αποθεματικά δεν φορολογείται. Σε ορισμένες περιοχές, μείωση ή απαλλαγή του περιφερειακού φόρου Μείωση κατά ¼ του κτηματολογίου και του φόρου υποθηκών. Όταν ψηφίστηκε ο νόμος για τους

		κοινωνικούς συνεταιρισμούς, -σχετικά με την κατάσταση των προτιμητέων παρόχων στις προμήθειες των τοπικών αρχών. Ενώ αυτό αμφισβητήθηκε αργότερα, συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μια εξαίρεση για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς τύπου "τύπου Β", η οποία επιτρέπει στις τοπικές αρχές να συνάψουν απευθείας συμφωνίες μαζί τους για συμβάσεις ύψους έως 300.000 ευρώ.
ΙΕ	Νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (155/2006) - νομικό καθεστώς	Δεν εφαρμόζεται
ΛΤ	Νόμος περί κοινωνικών επιχειρήσεων (ΙΧ-2251) - νομικό καθεστώς. ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ο νόμος ορίζει στενά την κοινωνική επιχείρηση ως WISE	Σύμφωνα με τον νόμο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, μια κοινωνική επιχείρηση μπορεί να λάβει τις ακόλουθες επιδοτήσεις: Μερική επιστροφή των μισθών και των κρατικών εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Επιδότηση για τη δημιουργία χώρων εργασίας, προσαρμογή των χώρων εργασίας σε εργαζόμενους με ειδικές ανάγκες και απόκτηση ή προσαρμογή του εξοπλισμού εργασίας τους. Επιχορήγηση για την κατάρτιση των εργαζομένων που αποδίδονται στις ομάδες στόχους. Μια κοινωνική επιχείρηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μπορεί επιπλέον να λάβει: Επιδότηση για την προσαρμογή του εργασιακού περιβάλλοντος των εργαζομένων με ειδικές ανάγκες, των εγκαταστάσεων παραγωγής και των χώρων

		<p>ανάπαυσης. Επιδότηση για την επιστροφή επιπλέον διοικητικών και μεταφορικών εξόδων. Επιχορήγηση για την επιστροφή δαπανών σε βοηθό (διερμηνέα νοηματικής γλώσσας Σύμφωνα με τον νόμο περί φόρου εισοδήματος των επιχειρήσεων, οι κοινωνικές επιχειρήσεις απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος εταιρειών Οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα προσωρινής και δωρεάν χρήσης και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων Από το κράτος ή τους δήμους σύμφωνα με τους κανόνες που εφαρμόζονται για μη αντισταθμισμένη χρήση ενός αντικειμένου.</p>
PO	<p>Νόμος περί κοινωνικών συνεταιρισμών - νομική μορφή. ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ο νόμος ορίζει στενά την κοινωνική επιχείρηση ως WISE</p>	<p>Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί δεν χρειάζεται να καταβάλλουν εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στα μέλη τους κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών ύπαρξής τους (και μπορούν να πληρώσουν το ήμισυ του κανονικού επιπέδου εισφορών το τρίτο έτος). Ορισμένες διακοπές στο φόρο εισοδήματος εταιρειών. Κανένα κόστος για την εγγραφή</p>
PT	<p>Συνεταιρισμός κοινωνικής αλληλεγγύης βάσει του Συνεταιριστικού Κώδικα (νόμος αριθ. 51/96) - νομική μορφή</p>	<p>Απαλλαγή από τον εταιρικό φόρο (αν αναγνωρίζεται ως δημόσιος τομέας ή / και εξομοιώνεται με τον οργανισμό κοινής ωφελείας). Απαλλαγή των φορολογικών σφραγίδων. Φορολογική απαλλαγή για διαδοχές και δωρεές. Απαλλαγή από τοπικούς φόρους Κρατική οικονομική και τεχνική υποστήριξη</p>

SK	<p>Νόμος αριθ. 5/2004 για τις υπηρεσίες απασχόλησης - νομικό καθεστώς.</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ο νόμος ορίζει στενά την κοινωνική επιχείρηση ως WISE</p>	<p>Ειδικές μισθολογικές επιχορηγήσεις για κοινωνικές επιχειρήσεις (για την πρόσληψη μειονεκτούντων ατόμων που αναζητούν εργασία) αντικαταστάθηκαν τον Μάιο του 2013 με γενική υποστήριξη που παρέχεται σε οποιονδήποτε εργοδότη (όχι μόνο κοινωνικές επιχειρήσεις) που δημιουργεί θέσεις εργασίας για μειονεκτούντες αναζητούντες εργασία που ήταν άνεργοι για τουλάχιστον τρεις μήνες</p>
SI	<p>Νόμος για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (20/2011) - νομικό καθεστώς</p>	<p>Δεν υπάρχουν ειδικά φορολογικά κίνητρα για κοινωνικές επιχειρήσεις σύμφωνα με την Πράξη 20/2011. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις που απασχολούν άτομα με αναπηρίες δικαιούνται τα ίδια οικονομικά κίνητρα με τα άλλα είδη επιχειρήσεων που απασχολούν άτομα με αναπηρίες πέραν της καθορισμένης ποσόστωσης.</p>
ES	<p>Συνεταιριστική πρωτοβουλία κοινωνικής πρωτοβουλίας - νομική μορφή</p>	<p>Ίδια με αυτά που διατίθενται στους «ειδικώς προστατευόμενους συνεταιρισμούς»*. Αυτές οι οντότητες έχουν περισσότερες εξαιρέσεις στον φόρο μεταβίβασης και το τέλος χαρτοσήμου (ITPAJD) και απολαμβάνουν έκπτωση 50% από τον ακαθάριστο οφειλόμενο φόρο εισοδήματος εταιρειών. Υπάρχουν συνεταιρισμοί που μπορούν να ταξινομηθούν ως μη κερδοσκοπικές οντότητες εάν διαχειρίζονται υπηρεσίες κοινής ωφέλειας ή δημόσιας ιδιοκτησίας ή εκτελούν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα για να εντάξουν</p>

		<p>άτομα κοινωνικά αποκλεισμένα. Οι μη κερδοσκοπικές οντότητες δικαιούνται διάφορες φορολογικές ελαφρύνσεις: Ο φόρος εισοδήματος εταιρειών (νομοθετικό βασιλικό διάταγμα 4/2004 του φόρου εταιρειών): υπάρχει καθεστώς για μερικώς απαλλασσόμενες οντότητες και μία προαιρετική ειδική φορολογική μεταχείριση (νόμος 49/2002) (Φόρος Προστιθέμενης Αξίας 37/1992 και RD 1624/1992): οι φορείς αυτοί απαλλάσσονται από την απαλλαγή των παραδόσεων και εκτελούν ορισμένες δραστηριότητες (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική πρόνοια, πολιτισμός, αθλητισμός). Οι πελάτες που αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες από αυτές τις οντότητες δεν υποχρεούνται να καταβάλλουν το φόρο. Αυτές οι οντότητες απαλλάσσονται από το φόρο μεταβίβασης και το τέλος χαρτοσήμου. Έχουν επίσης σημαντικές τοπικές φορολογικές απαλλαγές</p>
UK	Οι κανονισμοί της Εταιρείας Κοινοτικού Επιτοκίου (CIC) - νομική μορφή	Δεν εφαρμόζεται

2.3.4.2 Φορολογικά Κίνητρα για επενδυτές

Στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν εξαιρέσεις για τους επενδυτές σε ορισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις:

■ Στη Γαλλία, οι μεμονωμένοι επενδυτές είναι σε θέση να αφαιρέσουν έως και το 25% της αξίας μιας επένδυσης σε μια SCIC από τον φόρο εισοδήματος.

■ Στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα άτομα είναι σε θέση να αφαιρέσουν έως και το 30% της αξίας μιας επένδυσης σε μια φιλανθρωπική κοινότητα, κοινωνική υπηρεσία ή συνεταιρισμό από τον φόρο εισοδήματος.

Επιπλέον, στην Ιταλία, οι φορολογούμενοι είναι σε θέση να μεταβιβάσουν το 0.05% του φόρου εισοδήματος υπέρ των κοινωνικών επιχειρήσεων που αναγνωρίζονται κάθε χρόνο από την κυβέρνηση αρμόδια για τη χρηματοδότηση.

2.3.4.3 Μέτρα στήριξης που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Αυτό το τμήμα παρέχει μια επισκόπηση των μέτρων στήριξης που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο και υποστηρίζουν την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχείρησης. Τα περιγραφόμενα μέτρα στήριξης αντιπροσωπεύουν επιλογή, δεδομένου ότι δεν είναι ο στόχος του σχεδίου να αναπτυχθεί εξαντλητικός κατάλογος όλων των σχετικών μέτρων στήριξης στην Ευρώπη. Τα παραδείγματα που αναφέρονται παρακάτω δεν πρέπει να θεωρούνται ως "ορθή πρακτική"⁷⁶, διότι επί του παρόντος λείπει η απόδειξη σχετικά με το τι συνιστά καλή πρακτική στον τομέα αυτό.

2.3.4.4 Χώρες που έχουν ειδικά συστήματα που στοχεύουν στις κοινωνικές επιχειρήσεις

Ορισμένες χώρες έχουν δρομολογήσει μια ευρεία ποικιλία πολιτικών, μέτρων και προγραμμάτων που αφορούν ειδικά και παρέχουν ευρύτερη υποστήριξη στις κοινωνικές επιχειρήσεις και τις οντότητες κοινωνικής οικονομίας. Αυτά περιλαμβάνουν το Βέλγιο, την Κροατία, τη Δανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία, την Ισπανία, τη Σουηδία, την Ελβετία και το Ηνωμένο

⁷⁶ Epstein, M. J., & Buhovac, A. R. (2014). *Making sustainability work: Best practices in managing and measuring corporate social, environmental, and economic impacts*. Berrett-Koehler Publishers.

Βασίλειο. Το εύρος και η κλίμακα αυτών των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο, ωστόσο, ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών. Για παράδειγμα, στη Σουηδία οι πρωτοβουλίες δημόσιας στήριξης στοχεύουν στενά στις WISE, ενώ σε χώρες όπως το Βέλγιο, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, η Πορτογαλία και η Ισπανία, η στήριξη στοχεύει στην πολύ ευρύτερη κοινωνική οικονομία / αλληλεγγύη. Ενώ στη Δανία ένα μεγάλο μέρος της στήριξης προς τις κοινωνικές επιχειρήσεις παρέχεται μέσω ενός ενιαίου προγράμματος - του προγράμματος κοινωνικής ανάπτυξης.

2.3.5 Παραδείγματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη

Πίνακας 9: Το Ίδρυμα Αλληλοβοήθειας Barka: Ενίσχυση περιθωριοποιημένων ατόμων μέσω της δημιουργίας αυταρκών κοινοτήτων

Το Ίδρυμα Barka δημιουργήθηκε από τους Barbara και Tomasz Sadowski, ως απάντηση στα εντεινόμενα κοινωνικά προβλήματα της Πολωνίας κατά την περίοδο του μετασχηματισμού της, με βάση ένα εναλλακτικό σύστημα υποστήριξης για άστεγους, προσφέροντάς τους μια ευκαιρία προσωπικής εξέλιξης και κοινωνικής ανάπτυξης. Ιδρύθηκε το 1989 και ασχολήθηκε με την ένταξη πρώην φυλακισμένων, τροφίμων ιδρυμάτων ψυχικής υγείας και ορφανοτροφείων, αστέγων, αλκοολικών και μακροχρόνια ανέργων σε αγροτικές κοινότητες, που χαρακτηρίζονταν από πρακτικές αμοιβαίας βοήθειας, συνεργασίας και ευθύνης. Τα αγροκτήματα επίσης επενδύουν στα χωριά όπου βρίσκονται, δημιουργώντας ευκαιρίες απασχόλησης για τους χωρικούς και ένα κλίμα συνεργασίας και σεβασμού ανάμεσα στους χωρικούς και τους πρώην άστεγους. Μέχρι σήμερα, το Ίδρυμα Barka έχει βοηθήσει στη δημιουργία και διατήρηση 40 νέων αγροκτημάτων, με το καθένα να στοχεύει στο να εξελιχθεί σε πλήρως αυτάρκη συνεταιρισμό.

Ο μακροπρόθεσμος στόχος του Barka είναι η δημιουργία ενός πλήρως ανεπτυγμένου οικοσυστήματος υποστήριξης για την ενσωμάτωση αποκλεισμένων ομάδων. Η οικονομική στήριξη από την πρωτοβουλία EQUAL του ΕΚΤ βοήθησε το Barka να αναβαθμίσει τις

δραστηριότητές του, στις οποίες σήμερα συμμετέχουν πάνω από 5 000 άτομα. Εκτός των θεραπευτικών κοινοτήτων, το Barka έχει δημιουργήσει:

Πάνω από 70 κέντρα κοινωνικής ένταξης, τα οποία βοηθούν μειονεκτούντα άτομα να γίνουν αυτοαπασχολούμενα, παρέχοντας κατάρτιση σε επαγγελματικές δεξιότητες όπως η ραπτική, η κηπουρική, η βιβλιοδεσία κτλ., και προσφέροντας συμβουλές για νομικά, οργανωτικά, εμπορικά και χρηματοοικονομικά ζητήματα.

Περίπου 100 συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και σύμφωνα για την κοινωνική οικονομία, σε τοπικές κοινότητες σε ολόκληρη την Πολωνία. Οι συμπράξεις δεσμεύουν τις οργανώσεις και τις πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών, τις τοπικές αρχές και τους κοινωνικούς επιχειρηματίες, και τους δίνουν το ερέθισμα να αναπτύξουν τοπικές λύσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας βάσει της προσέγγισης και των εργαλείων που ανέπτυξε το Barka με την πάροδο των ετών.

Το Barka αντιπροσωπεύει ένα ζωντανό εργαστήριο κοινωνικής καινοτομίας, διασυνδέοντας ένα περίπλοκο σύστημα πρωτοβουλιών κοινωνικής οικονομίας που επιλαμβάνονται των ποικίλων αναγκών των αποκλεισμένων ατόμων (κοινωνική επανένταξη, εργασία και στέγαση) και προωθούν την τοπική ανάπτυξη. Δραστηριοποιείται επίσης στις Κάτω Χώρες, την Ιρλανδία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (με έμφαση στην επανασύνδεση μεταναστών που βρίσκονται παγιδευμένοι εκτός της χώρας τους με τις οικογένειες και τις κοινότητές τους στην Ανατολική Ευρώπη), και έχει εγκαινιάσει συνεργασία με αφρικανικές κοινότητες στην Κένυα και την Αιθιοπία, προκειμένου να μοιραστεί την εμπειρία του σε θέματα πρόληψης του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της συνεργασίας και της ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρήσεων.

Πηγή: <http://www.barka.org.pl/>

Πίνακας 10: Οι πολυμορφία των κοινωνικών επιχειρήσεων

CIC (Community Interest Company – Εταιρεία Κοινοτικού Συμφέροντος) –

Ηνωμένο Βασίλειο

Σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου, οι εταιρείες κοινοτικού συμφέροντος (CIC) είναι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, οι οποίες μπορούν να εμπλακούν σε οποιαδήποτε νόμιμη εμπορική δραστηριότητα ή επιχείρηση, εφόσον είναι προς το συμφέρον της κοινότητάς τους. Οι CIC δημιουργούνται για την παροχή υπηρεσιών σε κοινοτικό επίπεδο, σε τομείς όπως η παροχή παιδικής μέριμνας, η κοινωνική στέγαση, οι κοινοτικές μεταφορές και η ψυχαγωγία. Το πλαίσιο που διέπει τις CIC προοριζόταν πρωτίστως για παραγωγικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, μπορεί όμως και να καλύπτει τις ανάγκες μιας σειράς οργανισμών που προσφέρουν κάποια μορφή οφέλους για την κοινότητα, και ειδικότερα εκείνους που δεν έχουν είτε τη δυνατότητα είτε την επιθυμία να μετατραπούν σε φιλανθρωπικά ιδρύματα. Περιορισμοί δεν υπάρχουν αναφορικά με το πεδίο της οικονομικής δραστηριότητας, αρκεί οι CIC να συγκεντρώνουν την απαιτούμενη βαθμολογία σε μια εξέταση κοινοτικού ενδιαφέροντος (λόγου χάρη, «αν ένας μέσος άνθρωπος θα θεωρούσε ότι η CIC εκτελεί τις δραστηριότητές της προς όφελος της κοινότητας ή τμήματος της κοινότητας», όπως ορίζεται στον κανονισμό για τις CIC του 2007), να συμμορφώνονται με το κλείδωμα των περιουσιακών στοιχείων, και να υποβάλλουν μια ετήσια αναφορά σχετικά με το κοινοτικό συμφέρον.

Η καθιέρωση αυτού του τύπου επιχείρησης στόχευε στην πλήρωση ενός κενού στο φάσμα των διαθέσιμων επιλογών, ανταποκρινόμενη σε αίτημα του συνόλου των κοινωνικών επιχειρήσεων. Η νομοθεσία για τις CIC δεν προσφέρει φορολογικά πλεονεκτήματα, αλλά παρέχει μια ευέλικτη νομική δομή και λιγότερο αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο σε σύγκριση με τα φιλανθρωπικά ιδρύματα. Επιπλέον, η έλλειψη φορολογικών πλεονεκτημάτων αντισταθμίζεται από τη δυνατότητα μερικής αναδιανομής των κερδών. Οι CIC έχουν επίσης το δικαίωμα να εκδίδουν μετοχές, οι οποίες μπορούν να συνεισφέρουν τόσο στη συγκέντρωση κεφαλαίων για τα κοινοτικά εγχειρήματα, όσο και στη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και τοπικών επιχειρήσεων.

Αυτή η νέα μορφή επιχείρησης έγινε δεκτή με αρκετό ενδιαφέρον και γνώρισε σημαντική επιτυχία: σύμφωνα με τον ρυθμιστή των εταιρειών κοινοτικού συμφέροντος (ετήσια έκθεση 2011/2012), δραστηριοποιούνται 6 000 CIC σε μια σειρά τομέων, περιλαμβανομένων των τεχνών, της εκπαίδευσης, του περιβάλλοντος, της υγείας, της βιομηχανίας και των μεταφορών. Οι CIC ποικίλλουν, από καταστήματα σε χωριά μέχρι μεγάλες εταιρείες, και ιδρύονται από άτομα που προέρχονται από όλους τους κοινωνικούς

χώρους, από επαγγελματίες που επιζητούν τη διατήρηση κάποιων κοινωνικών παροχών, μέχρι κοινοτικές ομάδες που αναλαμβάνουν τον έλεγχο τοπικών περιουσιακών στοιχείων.

Πίνακας 11: Οι πολίτες δίνουν ώθηση στην κοινωνικοοικονομική καινοτομία και μετασχηματισμό μέσω της παραγωγής βιώσιμης ενέργειας

Στη Γερμανία, αυξανόμενος αριθμός ατόμων συμβάλλει ενεργά στο να κάνει την παραγωγή βιώσιμης ενέργειας πραγματικότητα, συμμετέχοντας σε εταιρείες που ανήκουν σε ιδιώτες και οι οποίες παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια διαχειριζόμενες αναγεννητικά συστήματα ηλεκτρισμού και θερμότητας (κυρίως φωτοβολταϊκές μονάδες, αλλά και αιολικά πάρκα και εγκαταστάσεις βιοαερίου) ή συστήματα συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας. Την τελευταία πενταετία, πάνω από 80 000 πολίτες επένδυσαν περισσότερα από 800 εκατομμύρια ευρώ σε πάνω από 500 νεοσύστατους τοπικούς ενεργειακούς συνεταιρισμούς. Τα δύο τρίτα από αυτούς επιτρέπουν τη συμμετοχή με μια εισφορά μικρότερη των 500 ευρώ. Οι πολίτες έλαβαν την επενδυτική τους απόφαση ωθούμενοι από κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους: να έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν την τοπική ανάπτυξη, να εξασφαλίσουν την προμήθεια ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, να παράγουν ηλεκτρισμό σε προσιτές τιμές, και να απολαμβάνουν ασφαλείς αποδόσεις για την επένδυσή τους, χάρη στη μακροπρόθεσμη, εγγυημένη από την κυβέρνηση, τιμή αγοράς του ρεύματος.

Αυτοί οι νέοι τύποι συνεταιρισμών έχουν συμβάλει ουσιαστικά στην ευαισθητοποίηση ως προς τις δυνατότητες της συλλογικής παραγωγής και χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στην απόκτηση και τη διάδοση τεχνικών ικανοτήτων για τη λειτουργία τέτοιων μονάδων, και στη δημιουργία ενός μοχλού πολιτικής πίεσης για τη θέσπιση νομικών πλαισίων ευνοϊκών για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές. Με την πάροδο των ετών, έχει αναπτυχθεί ένα οικοσύστημα υποστήριξης, που περιλαμβάνει συμβουλευτικές υπηρεσίες και υποστήριξη για τη σύσταση ενεργειακού συνεταιρισμού, ανάπτυξη τεχνογνωσίας και

ικανοτήτων, κατάρτιση για ανάληψη ενεργειακών πρωτοβουλιών, και βοήθεια για την αναπαραγωγή και προσαρμογή δοκιμασμένων προτύπων.

Κάποιες εταιρείες προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας με ιδιώτες επενδυτές έχουν προχωρήσει ακόμη πιο πέρα, και έχουν αναλάβει το τοπικό δίκτυο. Πρωτοπόρος από αυτή την άποψη υπήρξε η «Elektrizitätswerke Schönau (EWS)», μια πρωτοβουλία πολιτών σε ένα μικρό χωριό, η οποία κινητοποίησε τους πολίτες και απέσπασε θετική ψήφο σε δύο τοπικά δημοψηφίσματα, προκειμένου να της παραχωρηθεί το δικαίωμα αγοράς του τοπικού δικτύου. Αυτό στη συνέχεια της επέτρεψε, μετά την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού, να προσφέρει ηλεκτρικό ρεύμα σε ολόκληρη τη Γερμανία και, μέχρι τα μέσα του 2012, να παρέχει ηλεκτρικό ρεύμα από ανανεώσιμες πηγές σε πάνω από 135 000 νοικοκυριά και εταιρείες.

Πηγή: <http://www.energiegenossenschaften-gruenden.de/>

<http://www.ews-schoenau.de>

Πίνακας 12: Ο όμιλος SOS (Γαλλία)

Η Groupe SOS είναι μια από τις σημαντικότερες επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, όχι μόνο στη Γαλλία, αλλά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το 2011 πάνω από 1 εκατομμύριο Γάλλοι πολίτες ωφελήθηκαν από τις υπηρεσίες της. Η Groupe SOS διαθέτει επίσης 10 000 εργαζόμενους που απασχολούνται σε 44 κοινωνικές επιχειρήσεις και 300 άλλους οργανισμούς στη Γαλλία και το εξωτερικό, με κύκλο εργασιών 750 εκατομμυρίων ευρώ. Η διοίκηση της Groupe SOS ασκείται κυρίως από τρεις ιδρυτικές ενώσεις της: Prévention et Soins des Addictions, Habitat et Soins, και Insertion et Alternatives. Μέσω του δικτύου της, η Groupe SOS καταπιάνεται με κάθε μορφή κοινωνικής φτώχειας, προσφέροντας ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που συνδυάζουν με ιδιαίτερα καινοτόμο τρόπο την υπεράσπιση ατόμων και ομάδων, και την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών στα πεδία της υγείας, των κοινωνικών υπηρεσιών, των δικαιωμάτων των παιδιών, της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης, της στέγασης εργαζομένων χαμηλού εισοδήματος, της βιώσιμης ανάπτυξης και του δίκαιου εμπορίου.

Προκειμένου να διαχειριστεί τις ποικίλες αυτές δραστηριότητες, η Groupe SOS είναι οργανωμένη σε τρία τμήματα: κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες, εκπαιδευτικά προγράμματα, και επιχειρήσεις κοινωνικού συμφέροντος. Τα τρία τμήματα επικουρούνται από δύο οργανισμούς υποστήριξης: τον κτηματικό συνεταιρισμό Alterna και τον όμιλο οικονομικού σκοπού (ΟΟΣ) Alliance Gestion. Ο ΟΟΣ παρέχει επαγγελματικές διοικητικές δεξιότητες σε κοινωνικές επιχειρήσεις, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επικεντρώνονται στις κύριες δραστηριότητές τους. Περιλαμβάνει Ανθρώπινους Πόρους, Λογιστική, Επικοινωνία, Συγκέντρωση Κεφαλαίων, Νομικά, Χρηματοοικονομικά, Μάρκετινγκ, Αγορές κτλ. Ουσιώδες χαρακτηριστικό του επιχειρηματικού προτύπου της Groupe SOS είναι η κλιμάκωση των δραστηριοτήτων της κατά την αναζήτηση μιας αναλυτικής και καινοτόμου προσέγγισης. Για το λόγο αυτόν, η Groupe SOS διαρκώς ανιχνεύει τις μείζονες κοινωνικές ανάγκες και κατορθώνει να διαμορφώσει πρωτοπόρες λύσεις, χρησιμοποιώντας μια μέθοδο που συνίσταται στη μετατροπή παραδοσιακών επιχειρηματικών εργαλείων σε εργαλεία για μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας.

Πίνακας 13: Η Graefewirtschaft, μια ένωση που στηρίζει την κοινωνική και εργασιακή ενσωμάτωση των μεταναστριών

Η Graefewirtschaft είναι μια ένωση που συστάθηκε το 2009 από 14 γυναίκες (άλλες με καταγωγή από τη Γερμανία, άλλες μετανάστριες από διαφορετικές χώρες), εννέα από τις οποίες ήταν άνεργες. Η Graefewirtschaft δραστηριοποιείται στον εργατικό οικισμό Βέρνερ-Ντίτμαν-Ζίντλουνγκ, που χαρακτηρίζεται από υψηλή μακροχρόνια ανεργία: σχεδόν 57,5 % των ενοίκων εξαρτώνται από κοινωνικά επιδόματα, και 28 τοις εκατό του πληθυσμού έχει χρέη. Σκοπός της ένωσης ήταν η προώθηση της ένταξης γυναικών σε εργασία και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στη συνοικία μέσω της παροχής αναγκαίων υπηρεσιών.

Η Graefewirtschaft διαθέτει εστιατόριο, το οποίο προσφέρει υγιεινό, οικονομικό και πολυπολιτισμικό μενού, παρέχει διαπολιτισμικές υπηρεσίες τροφοδοσίας εκδηλώσεων (με παραδοσιακή μαγειρική από τις αραβικές χώρες, το Εκουαδόρ, τη Σρι Λάνκα και την

Τουρκία, μεταξύ πολλών άλλων) και προσφέρει εργαστήρια ραπτικής και επαγγελματικής κατάρτισης. Η Graefewirtschaft συνεργάζεται με την «Die Weltküche» και συμπράττει με την ένωση «Positive Aktion» για την υποστήριξη οροθετικών μεταναστριών.

Η ένωση βασίζεται σε τρεις εθελόντριες και απασχολεί πέντε εργαζόμενες-μέλη, τρεις από τις οποίες με σύμβαση αορίστου χρόνου και δύο βάσει της επονομαζόμενης «μίνι εργασίας» (εργασία με μηνιαίες μικτές αποδοχές μέχρι 450 ευρώ). Το σχέδιο χρηματοδότησης για το 2011 προέβλεπε κύκλο εργασιών 798 321 ευρώ για διάστημα διετίας, από τα οποία 435 065 ευρώ θα προέρχονταν από τις πωλήσεις των διάφορων μονάδων της επιχείρησης.

Η Graefewirtschaft υιοθετεί ένα πρότυπο διακυβέρνησης από πολλά ενδιαφερόμενα μέρη, περιλαμβανομένων ενδιαφερόμενων κατοίκων, τοπικών εμπόρων, φορέων του αντίστοιχου δημοτικού διαμερίσματος και άλλων οργανισμών. Ιδιοκτήτριες της επιχείρησης είναι μετανάστριες, οι οποίες μαθαίνουν τη λειτουργία της στην πράξη. Χάρη στο έργο της, η Graefewirtschaft συνεισφέρει στη μετατροπή της άτυπης εργασίας σε παραγωγική οικονομική δραστηριότητα, μειώνει τους φραγμούς λόγω γλώσσας και αναβαθμίζει το κοινωνικό κεφάλαιο σε τοπικό επίπεδο.

Πηγή: Περιπτώσιολογική μελέτη της Katja-Heike Birkhölzer, έπειτα από πρόσκληση προς νέους ερευνητές και επαγγελματίες, που προώθησαν από κοινού το ερευνητικό ίδρυμα Euricse και το ευρωπαϊκό ερευνητικό δίκτυο EMES. Βλ. επίσης <http://www.die-weltkueche.org/projekte.html>

Πίνακας 14: Ecorpower – ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές σε όλο το Βέλγιο

Η Ecorpower είναι ένας βελγικός συνεταιρισμός που χρηματοδοτεί ενεργειακά έργα από ανανεώσιμες πηγές, προσφέροντας σε κάθε ιδιώτη την ευκαιρία να επενδύσει στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την ορθολογική χρήση της ενέργειας. Τα κεφάλαια συγκεντρώνονται από όσο περισσότερα μέλη είναι εφικτό (αυτή τη στιγμή ο συνεταιρισμός αριθμεί 40 000) και επενδύονται ως επί το πλείστον σε έργα που αναπτύσσει η ίδια η Ecorpower, όπως μονάδες παραγωγής ενέργειας που χρησιμοποιούν ως καύσιμο φυτικό έλαιο ή ανεμογεννήτριες. Η Ecorpower προμηθεύει επίσης το 1,1 % των νοικοκυριών της Φλάνδρας με πράσινη ενέργεια. Οι μεριδιούχοι μπορούν να αγοράσουν

μερίδια με 250 ευρώ, και κάθε μεριδιούχος διαθέτει μία ψήφο στη γενική συνέλευση του συνεταιρισμού. Τα κέρδη για τους μεριδιούχους περιορίζονται στο 6 %, λόγω του συνεταιριστικού καθεστώτος της Ecopower, ωστόσο αυτό συνεπάγεται ότι το οικονομικό πλεόνασμα μπορεί να αξιοποιείται για τη χρηματοδότηση λιγότερο κερδοφόρων έργων. Η Ecopower αναπτύσσεται, αλλά προσπαθεί να το πράξει ελεγχόμενα, με στόχο τη μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας που μπορεί να προσφέρει στην κοινωνία και όχι μόνο το κέρδος.

Πηγή: www.ecopower.be

Πίνακας 15: Η πρωτοβουλία EQUAL του ΕΚΤ

Η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή επένδυση στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL, του κλάδου καινοτομίας και του πειραματικού κλάδου του ΕΚΤ κατά την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006. Το ΕΚΤ επένδυσε πάνω από 300 εκατομμύρια ευρώ σε πάνω από 420 εταιρικές σχέσεις που είχαν ως βασικό αντικείμενο: (i) την εξεύρεση νέων τρόπων βελτίωσης των κανονιστικών συνθηκών για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (π.χ. δημόσιες συμβάσεις, μέτρηση αντικτύπου)· (ii) τη στήριξη της σύστασης νέων κοινωνικών επιχειρήσεων (ιδίως κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης σε εργασία και σε τομείς ανάπτυξης, όπως το περιβάλλον, ο τουρισμός, η περίθαλψη και οι υπηρεσίες σε επίπεδο γειτονιάς)· (iii) τη βελτίωση της διαχείρισης ποιότητας και της πρόσβασης σε χρηματοδότηση· (iv) την αναπαραγωγή επιτυχημένων μοντέλων κοινωνικής επιχείρησης· (v) τη συμβολή στην τοπική ανάπτυξη.

Η πρωτοβουλία EQUAL εφάρμοσε πιλοτικά και πρωτοπόρα σχέδια δημόσιας στήριξης της κοινωνικής οικονομίας σε πολλές χώρες, με τη συμμετοχή οργανώσεων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα καθώς και της κοινωνίας των πολιτών, για την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων και ανισότητας στην αγορά εργασίας, τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για όσους αναζητούν εργασία. Η πρωτοβουλία EQUAL ανέδειξε, διέδωσε και ενσωμάτωσε ορθές πρακτικές. Οι εταιρικές σχέσεις EQUAL τόνωσαν, στήριξαν και ενίσχυσαν τη σύσταση και την εδραίωση πολλών κοινωνικών επιχειρήσεων που

συνέβαλαν στον εντοπισμό υφιστάμενων αναγκών μέσω της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών γενικού συμφέροντος που απευθύνονται σε όσους έχουν ανάγκη.

Πηγή: <http://bit.ly/16TdO2L>

3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Εισαγωγή

Η Κοινωνική Οικονομία μπορεί να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της κοινωνικής καινοτομίας σε πολλά πεδία πολιτικής, καθώς μπορεί να συνδυάσει, μεταξύ άλλων, την κερδοφορία με την αλληλεγγύη, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και εν γένει την ανάπτυξη μίας οικονομίας με δημοκρατικές αξίες, τοποθετώντας σε πρώτο ρόλο τον άνθρωπο.

Με τη ψήφιση του Ν. 4019/2011 για την «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» θεσμοθετήθηκε η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση⁷⁷ παρέχοντας νέες ευκαιρίες για την κοινωνική διεύρυνση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας⁷⁸ με την δημιουργία «κοινωνικά προσανατολισμένης επιχειρηματικότητας⁷⁹», αυξάνοντας ταυτόχρονα τις δυνατότητες απασχόλησης για άτομα που προέρχονται από τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Με τον ίδιο νόμο και ειδικότερα με το άρθρο 14 συστάθηκε το Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας⁸⁰ στη Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Παράλληλα με την Υ.Α. 2. 2250/οικ. 4. 105 (ΦΕΚ 221/2012) καθορίστηκε η τήρηση και η λειτουργία του Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Έτσι ουσιαστικά έχει

⁷⁷ Κολιάκης, Σ. (2014). *Κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις* (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).

⁷⁸ Κακαρούχα, Π. (2011). *Εγχειρίδιο Επιχειρηματικότητας για υποψήφιους και νέους επιχειρηματίες*.

⁷⁹ Γεώργας, Κ. (2014). Το φαινόμενο Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα της κρίσης. 10442/13951, 00-17.

⁸⁰ Πάκου, Θ. Α. (2016). Δημιουργία μιας εικονικής κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης.

ολοκληρωθεί το απαιτούμενο θεσμικό πλαίσιο και έχει ανοίξει ο δρόμος για την έναρξη λειτουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων.

Στην παρούσα χρονική περίοδο που η οικονομική κρίση έχει πλήξει σημαντικά την ελληνική οικονομία και κατ' επέκταση την ελληνική κοινωνία με πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, ειδικά για τις πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, η συστηματική ανάπτυξη του τομέα της Κ.Ο. μπορεί να δώσει σημαντικές λύσεις τόσο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, όσο και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής που απειλείται, ως απόρροια του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος. Η επιτυχημένη ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας προϋποθέτει μια προσέγγιση η οποία θα στηρίζεται πρωτίστως στην τοπική κοινωνική δυναμική και σε μηχανισμούς που θα διαδραματίσουν ρόλο καταλύτη για την εκδήλωση της δυναμικής αυτής. Η τοπική δυναμική μπορεί να εκδηλωθεί αποτελεσματικά με την αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εμπειρίας στο πεδίο της Κοινωνικής Οικονομίας και στην ενθάρρυνση διακρατικών πρωτοβουλιών συνεργασίας.

3.2 Το οικοσύστημα της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα η αποδοχή της έννοιας της κοινωνικής επιχείρησης και επιχειρηματικότητας ως έχει άργησε πολύ να κατανοηθεί από το ευρύ κοινό αλλά και να εκφραστεί πλήρως και σωστά από το θεσμικό και νομικό πλαίσιο με αποτέλεσμα να αγνοηθεί η δυναμική των κοινωνικών επιχειρήσεων και να μην δοθεί η απαραίτητη προσοχή για την ανάπτυξή τους.

Αρχικά είχε θεωρηθεί ως μια από τις νομικές οντότητες των οποίων οι δραστηριότητες είναι αποκλειστικά φιλανθρωπικού χαρακτήρα και προστασίας των ευπαθών ομάδων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να περιοριστούν πολύ οι δράσεις και να μην αξιοποιηθεί ένα τόσο δυνατό εργαλείο της οικονομίας για την δημιουργία θέσεων εργασίας, την προώθηση της επιχειρηματικότητας, την κοινωνική συνοχή, την τοπική ανάπτυξη, την κοινωνική επανένταξη και γενικότερα την οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα της κρίσης⁸¹

⁸¹ Dedotsi, S., Young, A., & Broadhurst, K. (2016). Social work education in a time of national crisis in Greece: educating the workforce to combat inequalities. *European Journal of Social Work*, 19(3-4), 368-384.

Είναι λοιπόν επιτακτική η ανάγκη για πολιτική βούληση λήψης μέτρων για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας τα οποία να αφορούν το καθεστώς φορολογίας τις μικροπιστώσεις και τα διοικητικά εμπόδια. Αυτή η έλλειψη απεικονίζεται και στο (Πίνακας 6: Σύγκριση ορισμού κοινωνικής επιχείρησης κρατών μελών Ε.Ε με τον ορισμό της Ε.Ε) σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε. Πολύ σημαντική είναι επίσης η ενθάρρυνση των συνεργασιών μεταξύ δημόσιων αρχών και κοινωνικών επιχειρήσεων για την προσφορά καινοτόμων υπηρεσιών σε τομείς εκπλήρωσης κοινωνικών αναγκών (νοσοκομεία, υγεία, καθαριότητα κ.τ.λ.).

Η Ελλάδα θα πρέπει να αναμορφώσει και να εφαρμόσει το θεσμικό και νομικό πλαίσιο το συντομότερο δυνατό ώστε να αναπτυχθεί το οικοσύστημα της κοινωνικής οικονομίας με δράσεις που θα επιφέρουν θετικό κοινωνικό αντίκτυπο.

3.2.1 Ορισμοί και έννοιες της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα

Βάσει του πρόσφατα ισχύοντα νόμου υπ' αριθμόν 4435/2016 κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και ανάπτυξη των φορέων ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- *«Ως Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία ορίζεται το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε μία εναλλακτική μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας, καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον» (§1)*

Ο παραπάνω ορισμός του νέου νόμου φαίνεται να είναι πιο διευκρινιστικός σε σχέση με τον παλαιότερο ορισμό του Νόμου 4019/2011 και πιο κοντά στην βιβλιογραφική αντίληψη χωρίς όμως να γίνεται συμπερίληψη βασικών μεταβλητών όπως αυτές παρουσιάζονται στην διεθνή βιβλιογραφία⁸².

⁸² Νασσιούλας Ι (2016) Θέματα κοινωνικής οικονομίας σ,149

Αυτές οι μεταβλητές είναι η αναφορά σε ιδιωτικές οικονομικές δραστηριότητες, σε σχέσεις επένδυσης, στην αρχή της φιλανθρωπίας⁸³ και δεν γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ του επιχειρηματικού και του μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα της κοινωνικής οικονομίας⁸⁴

- Ως «Συλλογική ωφέλεια» ορίζεται η από κοινού εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, μέσα από τη διαμόρφωση ισότιμων σχέσεων παραγωγής, τη δημιουργία θέσεων σταθερής και αξιοπρεπούς εργασίας, τη συμφιλίωση προσωπικής, οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. » (§2)

Στον παραπάνω ορισμό γίνεται μια πολύ καλή διάκριση μεταξύ της δημιουργιθής ωφέλειας που αποτελεί αποτέλεσμα της αλληλεγγύης των μελών της επιχείρησης και της δημιουργίας ωφέλειας προς τρίτους. Στον προγενέστερο νόμο υπήρχε η έννοια του συλλογικού σκοπού η οποία είχε πολλά τεχνικά και ουσιαστικά ζητήματα στην ερμηνεία και στο πεδίο κάλυψης⁸⁵

- Ως «Κοινωνική ωφέλεια» ορίζεται η εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών τοπικού ή ευρύτερου χαρακτήρα με την αξιοποίηση της κοινωνικής καινοτομίας, μέσα από δραστηριότητες «βιώσιμης ανάπτυξης⁸⁶» ή παροχής «κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος» ή κοινωνικής ένταξης.(§9)

Παρατηρώντας την διεθνή βιβλιογραφία μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως άρτιο τον παραπάνω ορισμό περί κοινωνικής ωφέλειας. Μια ενδεχόμενη ανάπτυξή του θα μπορούσε να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Να έχει σκοπιμότητα και να μην παραπέμπει (Attribution).
- Να έχει θετικό αντίκτυπο και να ανιχνεύει το αρνητικό κοινωνικό αντίκτυπο (Positive impact)

⁸³ Σαραντίδου, Α. Μ. (2006). *Η έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης: η εφαρμογή της στον κλάδο δομικών υλικών, εξελίξεις και προοπτικές* (Master's thesis).

⁸⁴ Νασιούλας (2012)

⁸⁵ Νασιούλας (2013)

⁸⁶ Παναγιώτα, Λ. (2010). *Ανάπτυξη Μεθοδολογίας για την Αποτίμηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Αναπτυσσόμενο Κόσμο.*

- Να ορίζεται ως έχει στο καταστατικό του φορέα (Stationary)
- Να είναι διατηρήσιμος, για το μεγαλύτερο μέρος των πόρων που προέχονται από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά αναφέρονται από την ομάδα εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής επιτροπής για την μέτρηση των κοινωνικών επιπτώσεων⁸⁷. Στο Στάδιο 1: Οριοθέτηση και χαρτογράφηση επιπτώσεων του 4^{ου} Κεφαλαίου γίνεται μάλιστα παράδειγμα χρήσης της παραπάνω μεθόδου εκτίμησης.

- Ως «Κοινωνική καινοτομία» ορίζεται η παραγωγή προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών, οι οποίες αποσκοπούν στην ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών, τη συμφιλίωση παραγωγής και κατανάλωσης, την εναρμόνιση προσφοράς και ζήτησης και τη διαμόρφωση νέου τύπου κοινωνικών σχέσεων βασιζομένων στη συλλογικότητα και στην ισοτιμία και όχι στον ανταγωνισμό.
- Ως «Βιώσιμη ανάπτυξη» ορίζονται οι οικονομικές δραστηριότητες, εμπορικές ή ανταλλακτικές, που προωθούν την αειφορία του περιβάλλοντος, την κοινωνική και οικονομική ισότητα, καθώς και την ισότητα των φύλων⁸⁸, προστατεύουν και αναπτύσσουν τα κοινά αγαθά και προωθούν τη διαγενεακή και πολυπολιτισμική συμφιλίωση, δίνοντας έμφαση στις ιδιαιτερότητες των τοπικών κοινωνιών.

Η κοινωνική οικονομία με το νόημα που έχει στο διεθνές περιβάλλον δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ελλάδα. Η παράδοση στην Ελλάδα, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, είναι άμεσα συνδεδεμένη με τους συνεταιρισμούς που συστήθηκαν στη χώρα σε διάφορες χρονικές περιόδους και κατά συνέπεια οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό τη συνεργατικότητα κυρίως γυναικών και για αγροτικά προϊόντα.

⁸⁷ Maas, K., & Liket, K. (2011). Social impact measurement: Classification of methods. In *Environmental management accounting and supply chain management* (pp. 171-202). Springer Netherlands.

⁸⁸ Παπαγιαννοπούλου, Μ. (2005). Οι εθνικές πολιτικές για την ισότητα των φύλων στην απασχόληση. *Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)*, Αθήνα, σ, 13.

Σε αυτή τη λογική, η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ⁸⁹) είναι η πιο διαδεδομένη μορφή κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά που πρέπει να τονιστεί για τις ΚΟΙΝ.ΣΕΠ. είναι ότι έχουν εμπορική ιδιότητα και νομικά υπάγονται στο αστικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, τα μέλη τέτοιου είδους επιχειρήσεων είναι άλλοτε φυσικά πρόσωπα και άλλοτε νομικά πρόσωπα με δικαίωμα μιας ψήφου ανεξαρτήτως των εταιρικών μεριδίων που έχουν στην κατοχή τους. Στην Ελλάδα παρουσιάζονται διάφοροι τύποι κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων με διαφορετική αποστολή. Για παράδειγμα, μια κατηγορία κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων αποσκοπούν στην ομαλή ένταξη ανθρώπων λιγότερο ευνοημένων στην παραγωγική και κοινωνική ζωή. Αυτές οι επιχειρήσεις δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην απασχόληση εργαζομένων που ανήκουν στις ευπαθείς και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (τουλάχιστον κατά 40% του συνόλου των εργαζομένων). Άλλες συνεταιριστικές επιχειρήσεις δίνουν έμφαση στην κοινωνική φροντίδα ευάλωτων ομάδων όπως είναι οι ηλικιωμένοι, τα βρέφη και άτομα με κινητικά προβλήματα.

Τέλος, ορισμένες κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις εστιάζουν στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτές οι επιχειρήσεις προσπαθούν να συμβάλουν στη διατήρηση των πολιτιστικών αξιών, των παραδοσιακών αξιών, στην εκπαιδευτική διαδικασία και στο περιβάλλον.

3.2.2 Θεσμικό πλαίσιο κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας που είναι (υπεύθυνο για το σχεδιασμό, το συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση όλων των απαραίτητων πολιτικών και πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη και την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας) δημιούργησε έτσι δυο πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη ενός πλαισίου πολιτικής και ενός σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

⁸⁹ Πάσια, Ε. (2016). Οι προοπτικές ανάπτυξης της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας στην Ελλάδα και ειδικότερα η συμβολή της στην αύξηση της απασχόλησης.

- Διορισμός ομάδας εμπειρογνομόνων από το Ελληνικό Υπουργείο Εργασίας - κοινωνικής ασφάλισης και την Ευρωπαϊκή Ένωση, που θα βοηθήσει στο σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας συνολικής στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Οίτη τον Ιανουάριο του 2013 συστήνεται η ομάδα εμπειρογνομόνων η οποία πρότεινε ένα πακέτο 12 πιλοτικών δράσεων το οποίο απευθύνεται στις κοινωνικές επιχειρήσεις οποιασδήποτε νομικής μορφής, επισημαίνοντας τις αρχές υποστήριξης με μια “bottom up” προσέγγιση⁹⁰, συμμετοχή και δέσμευση των κοινοτήτων των κοινωνικών επιχειρήσεων και των βασικών ενδιαφερομένων δημιουργώντας συνεργασίες που εστιάζουν την ανάπτυξη ικανοτήτων ξεκινώντας με πιλοτικές δράσεις για την απόκτηση εμπειρίας. Επιπροσθέτως δεσμεύτηκε για συστηματική εκμάθηση και βελτίωση της εξάσκησης οργανωμένης Ευρωπαϊκής διακρατικής εκμάθησης και συνέστησε τέσσερις τομείς προτεραιότητας:
 - ο Ένα οικοσύστημα που επιτρέπει την κοινωνική οικονομία
 - ο Άμεση οικονομική στήριξη για την έναρξη και την ανάπτυξη μιας κοινωνικής επιχείρησης
 - ο Πρόσβαση στη χρηματοδότηση για την εδραίωση και την κλιμάκωση των κοινωνικών επιχειρήσεων
 - ο Καλή διακυβέρνηση και ανάπτυξη του δημόσιου τομέα

- Μετά από αυτό, η υπεύθυνη υπηρεσία του Υπουργείου (ΕΥΚΕΚΟ) πρότεινε ένα στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας που δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 2013 το οποίο είναι δομημένο σε 4 βασικούς άξονες με 11 δράσεις ως εξής:
 - ο Άξονας δράσης 1. Υποστήριξη του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας

⁹⁰ Babajanian, B. V. (2005). Bottom Up and Top Down? Community Development in Post-Soviet Armenia: The Social Fund Model. *Social Policy & Administration*, 39(4), 448-462.

- Δράση 1. Δημιουργία ενός Κεντρικού Μηχανισμού Υποστήριξης για την ανάπτυξη και προώθηση των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και των άλλων πρωτοβουλιών Κοινωνικής Οικονομίας
- Δράση 2. Παρατηρητήριο Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας
- Δράση 3. Περιφερειακοί Μηχανισμοί Υποστήριξης ΚΟΙΝ.ΣΕΠ
- Δράση 4. Συντονιστικός φορέας πολιτικών ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας ⁹¹(ΕΥ ΚΕΚΟ)
- Άξονας δράσης 2: Οικονομική υποστήριξη για την έναρξη δραστηριότητας των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ
 - Δράση 5. Pre start-up ⁹²Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων.
 - Δράση 6. Vouchers υποστήριξης των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ με υπηρεσίες τύπου θερμοκοιτίδας
 - Δράση 7. Κατάρτιση εργαζομένων σε ΚΟΙΝ.ΣΕΠ
 - Δράση 8. Επιχορήγηση των αρχικών επιχειρησιακών σχεδίων των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ για αγορά εταιρικών μεριδίων από εργαζόμενους
 - Δράση 9. Επιχορήγηση κεφαλαίου στη βάση των δημιουργούμενων θέσεων απασχόλησης
- Άξονας δράσης 3: Χρηματοδοτικά εργαλεία για την ενίσχυση των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ
 - Δράση 10. Συμπληρωματική επιστρεπτέα επιχορήγηση
 - Δράση 11. Προπαρασκευαστικές ενέργειες για την σύσταση φορέα μικροπιστώσεων (Microfinance Institution⁹³).

⁹¹ Κισκήρα, Γ. (2015). Η ανάπτυξη της κοινωνικής πολιτικής στην νομαρχιακή αυτοδιοίκηση. Η περίπτωση της ΝΑ Μεσοσηνίας.

⁹² Kraus, S., & Schwarz, E. (2006). The role of pre-start-up planning in new small business. *International Journal of Management and Enterprise Development*, 4(1), 1-17.

⁹³ Rock, R., Otero, M., & Saltzman, S. (1998). *Principles and practices of microfinance governance*. Development Alternatives, Incorporated.

3.2.2.1 Νομικό πλαίσιο της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα

Το 1999 η ελληνική κυβέρνηση καθιέρωσε το νομικό πλαίσιο με νόμο υποστηρίζοντας τη δημιουργία κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης για άτομα μειωμένης ικανότητας και εχόντων προβλήματα υγείας .

Επόμενο μεγάλο βήμα στην εξέλιξη της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα ήταν η εφαρμογή του νόμου 4010 9/2011 Που αναφέρεται στην κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα. Με το νόμο αυτό θεσπίζεται η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση ως φορέας της κοινωνικής οικονομίας όπου διακρίθηκαν σε κατηγορίες ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις.

Το τελευταίο βήμα έγινε με την καθιέρωση του νόμου υπ' αριθμόν 4430/2016 οποίος αναφέρεται στην κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της.

Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η δημιουργία νομοθετικού πλαισίου για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία ως μορφή εναλλακτικής οργάνωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Πλέον, οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ.) είναι οι αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και την κοινωνική ωφέλεια και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα.

Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους, οι ΚΟΙΝ.ΣΕΠ. διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

A) ΚΟΙΝ.ΣΕΠ. Ένταξης,

Η αποστολή των οποίων είναι η ένταξη στην κοινωνία την οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Ποσοστό 40% κατ'ελάχιστον των εργαζομένων από αυτές τις επιχειρήσεις θα πρέπει να ανήκουν υποχρεωτικά στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης (ΚΟΙΝ.ΣΠΕ) θεωρούνται αυτοδικαίως (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ) ένταξης και υπάγονται στις διατάξεις του νόμου 4019/2011.

Ως ένταξη νοείται η διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού κυρίως μέσω της προώθησης τους στην απασχόληση. Ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού είναι οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή δυσχεραίνεται εξαιτίας κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων είτε εξαιτίας σωματικής ψυχικής και νοητικής αναπηρίας είτε εξαιτίας απρόβλεπτων γεγονότων τα οποία επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της τοπικής η και ευρύτερα περιφερειακής οικονομίας.

Έτσι ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους υποστήριξης των ευπαθών ομάδων πληθυσμού οι ΚΟΙΝ.ΣΕΠ ένταξης χωρίζονται σε δύο κατηγορίες.

- ΚΟΙΝ.ΣΕΠ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων, οι οποίες επιδιώκουν την ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Ως ευάλωτες ομάδες πληθυσμού ορίζονται οι ομάδες πληθυσμού που η ένταξή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται, από σωματικά και ψυχικά αιτία ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς. Σε αυτές ανήκουν άτομα με αναπηρίες οι οποίες είναι σημαντικές όπως: οι ψυχικές, οι κινητικές, οι αισθητηριακές, τα άτομα που είναι εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες, οι οροθετικοί, οι φυλακισμένοι, οι αποφυλακισμένοι και οι ανήλικοι παραβάτες.

- ΚΟΙΝ.ΣΕΠ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων, οι οποίες επιδιώκουν την ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού.

Ως ειδικές ομάδες πληθυσμού ορίζονται οι ομάδες του πληθυσμού οι οποίες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ως προς την ομαλή ένταξή τους στην αγορά εργασίας, από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια. Σε αυτές ανήκουν ενδεικτικά οι άνεργοι νέοι, οι άνεργες γυναίκες, οι άνεργοι άνω των 50 ετών, οι μακροχρόνια άνεργοι οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών και τα μέλη πολύτεκνων οικογενειών, γυναίκες θύματα κακοποίησης, οι αναλφάβητοι, οι κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, τα άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.

B) ΚΟΙΝ.ΣΕΠ. Κοινωνικής φροντίδας,

Αφορούν, την παραγωγή και παροχή προϊόντων υπηρεσιών κοινωνικού - προνοιακού χαρακτήρα σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού όπως ηλικιωμένοι, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρία και άτομα με χρόνιες παθήσεις.

Γ) ΚΟΙΝ.ΣΕΠ. Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού,

Αφορούν, την παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών και την ικανοποίηση των αναγκών συλλογικότητας (πολιτισμός, περιβάλλον, οικολογία, εκπαίδευση, παροχές κοινής ωφέλειας, αξιοποίηση τοπικών προϊόντων διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων) που προάγουν ον τοπικό και συλλογικό συμφέρον την, προώθηση της απασχόλησης, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συμμετοχής και την ενδυνάμωση της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης.

Επίσης, έχει συνταχθεί γενικό μητρώο κοινωνικής οικονομίας το οποίο αποτελεί βιβλίο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή. Το μητρώο τηρείται στο τμήμα μητρώου κοινωνικής οικονομίας της διεύθυνσης κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης. Η πρόσβαση σε αυτό γίνεται ατελώς από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο και αποτελείται από τα εξής επιμέρους μητρώα:

- **Μητρώο κοινωνικής επιχειρηματικότητας :** Σε αυτό εγγράφονται υποχρεωτικά οι ΚΟΙΝ.ΣΕΠ οι οποίες συστήνονται με βάση το νόμο 4019/2011 και οι ΚΟΙΝ.ΣΠΕ του νόμου 2716/1999.
- **Ειδικό μητρώο άλλων φορέων κοινωνικής οικονομίας:** εγγράφονται προαιρετικά υφιστάμενες νομικές μορφές οι οποίες πληρούν σωρευτικά τα παρακάτω κριτήρια:
 - ο Έχουν ως αποκλειστικό καταστατικό σκοπό την κοινωνική ωφέλεια μέσω της παροχής αγαθών ή της παροχής υπηρεσιών συλλογικού και κοινωνικού χαρακτήρα
 - ο Αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και την εργασία έναντι του κεφαλαίου
 - ο Εφαρμόζουν δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων

- ο Έχουν αυτονομία στη διοίκηση και διαχείριση των δραστηριοτήτων τους
- ο Προβλέπουν τη χρησιμοποίηση των κερδών τους για τους καταστατικούς σκοπούς τους και δευτερευόντως δυνατότητα περιορισμένης διανομής των κερδών αυτών
- ο Λειτουργούν με βάση την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης
- ο Οι δραστηριότητές τους - η απόκλιση σε μία από τις κατηγορίες ΚΟΙΝ.ΣΕΠ ήτοι ένταξης κοινωνικής φροντίδας συλλογικού και παραγωγικού σκοπού.
- ο Αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους τουλάχιστον μία τριετία πριν από την υποβολή της αίτησης εγγραφής στο μητρώο.

3.2.2.2 *Δημόσια πακέτα στήριξης που στοχεύουν στις κοινωνικές επιχειρήσεις*

Όπως έχει προαναφερθεί κανένα από τα προγράμματα στήριξης που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο, δεν έχουν σχεδιαστεί ή εφαρμοστεί, ειδικά για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, όπως προτείνεται από την Επιτροπή Διαχειριστή Εμπειρογνομόνων ή όπως προβλέπεται στο Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας⁹⁴, μέχρι σήμερα.

Τα μόνα δημόσια προγράμματα υποστήριξης που υλοποιήθηκαν μέχρι στιγμής για τη στήριξη της δημιουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων από τους άνεργους είναι οι πρωτοβουλίες ΤΟΡΡΑ και ΤΟΡΕΚΟ με συνολικό προϋπολογισμό 120 εκατ. Ευρώ. Τα δύο προγράμματα αποσκοπούν στην προώθηση της απασχόλησης μέσω κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ) και περιλαμβάνουν κατάρτιση και χρηματοδότηση για τη δημιουργία κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων από τους άνεργους ή όσους προέρχονται από μειονεκτούσες ομάδες του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού” για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013. (ΚΥΑ Αριθμ. 2.475/οικ.3.33)

⁹⁴ Επιτροπή, Ε. (2010). ΕΥΡΩΠΗ 2020: στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη: ανακοίνωση της Επιτροπής.

Ωστόσο, ο αντίκτυπος και η σχέση κόστους - αποτελεσματικότητας αυτών των δύο συστημάτων είναι αμφιλεγόμενα.

Ο (Πίνακας 16: Επισκόπηση των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο, ειδικά σχεδιασμένα για κοινωνικές επιχειρήσεις ή απευθύνονται σε αυτές) παρέχει μια επισκόπηση των προγραμμάτων που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για την υποστήριξη της εκκίνησης, της περαιτέρω ανάπτυξης και της κλιμάκωσης των κοινωνικών επιχειρήσεων. Από τον πίνακα προκύπτει ότι μόνο ένας μικρός αριθμός των επιδιωκόμενων ενεργειών για την καλλιέργεια κοινωνικών επιχειρήσεων έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής, όπως η ανάπτυξη μιας επικοινωνιακής στρατηγικής και δραστηριοτήτων περιφερειακής ευαισθητοποίησης. Η μεγάλη πλειονότητα των δράσεων θα μπορούσε να υλοποιηθεί στο πλαίσιο των περιφερειακών προγραμμάτων και μπορεί να περιλαμβάνει εκκολαπτήρια για την εκ των προτέρων έναρξη στήριξης των κοινωνικών επιχειρήσεων, συνεχή κατάρτιση για κοινωνικούς επιχειρηματίες, υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης κλπ. Τα κυριότερα κενά είναι η έλλειψη ειδικών χρηματοδοτικών μέσων Κοινωνικές επιχειρήσεις, έλλειψη οργάνωσης που εκπροσωπούν την κοινότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων και των ενδιαφερομένων μερών, ανεπαρκείς ρυθμίσεις δικτύωσης και εταιρικής σχέσης, έλλειψη πλατφορμών για μάθηση μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων και από το εξωτερικό, έλλειψη δημόσιων πρωτοβουλιών για την κοινωνική επιχειρηματική εκπαίδευση Η έλλειψη κατάλληλης διακυβέρνησης (συντονισμός μεταξύ των Υπουργείων, εταιρικές σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, παρακολούθηση και αξιολόγηση).

Πίνακας 16: Επισκόπηση των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο, ειδικά σχεδιασμένα για κοινωνικές επιχειρήσεις ή απευθύνονται σε αυτές

Τύπος υποστήριξης	Υπάρχουν προγράμματα που στοχεύουν ειδικά τις κοινωνικές επιχειρήσεις;	Υπάρχουν κάποια από τα συστήματα αυτά που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ / ΕΚΤ;
--------------------------	---	--

<p>Ευαισθητοποίηση (π.χ. συστήματα απονομής, επικοινωνία, υπεράσπιση)</p>	<p style="text-align: center;">N</p> <p>Λίγες δραστηριότητες ευαισθητοποίησης έλαβαν χώρα, συμπεριλαμβανομένης μιας διάσκεψης υπό την Ελληνική Προεδρία της ΕΕ τον Ιούνιο του 2014, η οποία περιελάβανε μια τελετή απονομής βραβείων για ιδέες για κοινωνικές επιχειρήσεις</p>	<p style="text-align: center;">N</p> <p>Μια στρατηγική επικοινωνίας για την κοινωνική οικονομία αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του ΚΠΣ 2007-2014</p>
<p>Εκπαίδευση για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (π.χ. ακαδημαϊκά μαθήματα)</p>	<p style="text-align: center;">χ</p>	<p style="text-align: center;">χ</p>
<p>Υποστήριξη πριν την εκκίνηση / εκκίνηση, π.χ. Επιχειρηματική υποστήριξη π.χ. Καθοδήγηση, παροχή συμβουλών, καθοδήγηση κλπ. Επιχορηγήσεις Υποδομή π.χ. Φυτώρια</p>	<p style="text-align: center;">χ</p> <p>Ορισμένες περιφέρειες σχεδιάζουν να δημιουργήσουν θερμοκοιτίδες για την ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων</p>	<p style="text-align: center;">χ</p> <p>Αυτά μπορεί τελικά να συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ</p>
<p>Επιχορηγήσεις και υποστήριξη επιχειρήσεων για εγκατεστημένες επιχειρήσεις (π.χ. επιχειρηματικό σχεδιασμό, δεξιότητες</p>	<p style="text-align: center;">χ</p> <p>Ορισμένες περιφέρειες σχεδιάζουν να δημιουργήσουν ειδικές υπηρεσίες υποστήριξης επιχειρήσεων</p>	<p style="text-align: center;">χ</p> <p>Αυτά μπορεί τελικά να συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ</p>

διαχείρισης, μάρκετινγκ, κατάρτιση και καθοδήγηση κ.λπ.)		
Υποστήριξη επενδυτικής ετοιμότητας	<p>χ</p> <p>Described as an option for regional action in the Strategic Plan</p>	<p>χ</p>
Ειδικά χρηματοπιστωτικά μέσα (π.χ. δάνεια, συστήματα εγγυήσεων, ομόλογα κοινωνικού αντικτύπου κ.λπ.)	<p>χ</p> <p>Δεν υπάρχουν επί του παρόντος ειδικά χρηματοπιστωτικά μέσα για κοινωνικές επιχειρήσεις</p>	<p>χ</p>
Φυσική υποδομή (π.χ. κοινόχρηστος χώρος εργασίας)	<p>χ</p> <p>Επί του παρόντος ανεπαρκώς αναπτυγμένες Αρκετές πρωτοβουλίες από ΜΚΟ και δήμους, π.χ. Impact Hub στην Αθήνα λειτουργεί από το 2013</p>	<p>χ</p>
Συνεργασίες και πρόσβαση στις αγορές	<p>χ</p> <p>Επί του παρόντος, ανεπαρκώς αναπτυγμένα σοβαρά νομικά και διοικητικά προβλήματα για τη χρήση αποκλεισμένων δημόσιων συμβάσεων</p>	<p>χ</p>
Δικτύωση, ανταλλαγή γνώσεων και πρωτοβουλίες αμοιβαίας μάθησης	<p>χ</p> <p>Η δικτύωση είναι προς το παρόν ανεπαρκώς αναπτυγμένη, με εξαίρεση την</p>	<p>χ</p>

	ένωση του ΚΟΙΝ.Σ.Π.Ε και ένα δίκτυο ΚΟΙΝ.ΣΕΠ στη Βόρεια Ελλάδα	
--	--	--

Πηγή: *A map of social enterprises and their eco-systems in Europe p.11*

3.2.3 Αγορές Κοινωνικών επενδύσεων

Αγορά κοινωνικών επενδύσεων δεν υπάρχει στην Ελλάδα. Δεν υπάρχουν ειδικοί ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί ή μέσα που να ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες των κοινωνικών επιχειρήσεων. Η παροχή χρηματοδότησης στις επιχειρήσεις έχει εξαντληθεί κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, πράγμα που σημαίνει ότι η πρόσβαση των μεγάλων ΜΜΕ στη χρηματοδότηση είναι εξαιρετικά δύσκολη στις μέρες μας, πόσο μάλλον για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

- Μια πιθανή πηγή χρηματοδότησης θα μπορούσε να είναι οι συνεταιριστικές τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα. Ωστόσο, η κρίση κρατικού χρέους και η μακροχρόνια ύφεση της ελληνικής οικονομίας έχουν πλήξει σοβαρά το σύνολο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, το οποίο έχει περιορίσει δραστικά τον δανεισμό στην ευρύτερη οικονομία. Ο ανασχεδιασμός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος έχει επίσης ξεκινήσει μια διαδικασία αναδιοργάνωσης στον τομέα της Συνεταιριστικής Τραπεζικής. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, είναι αναπόφευκτα η πρόσβαση στη χρηματοδότηση περιορισμένη, ανεξάρτητα από την προθυμία των συνεταιριστικών τραπεζών να επεκτείνουν την πίστωση στους παράγοντες της κοινωνικής οικονομίας. Ως εκ τούτου, οι μόνες δυνατότητες χρηματοδότησης που διατίθενται σήμερα για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι η χρηματοδότηση βάσει έργου ή η εξασφάλιση χρηματοδότησης από διεθνείς πηγές, τις οποίες οι κοινωνικές επιχειρήσεις συχνά δεν έχουν την ικανότητα να ασκούν.
- Μια πρόσφατη πιλοτική πρωτοβουλία των συνεταιριστικών τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Δεοντολογικών και Εναλλακτικών Τραπεζών

(FEBEA), υποστηριζόμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αποσκοπεί στη σύναψη σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τη δημιουργία ενός νέου χρηματοδοτικού μέσου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, έχουν απαίτηση για χρηματοδότηση και επωφελούνταν από την πρόσβαση τόσο στις βασικές χρηματοδοτήσεις από τις εμπορικές τράπεζες όσο και στην πρόσβαση σε ειδικά μέσα, ειδικά σχεδιασμένα για τις ανάγκες τους.

Συγκεκριμένα, σε συνεντεύξεις με ΚΟΙΝ.ΣΕΠ διευκρινίστηκε ότι η ταμειακή ροή είναι λιγότερο προβληματική για τις κοινωνικές επιχειρήσεις που ερωτήθηκαν. Οι πρωταρχικές οικονομικές ανάγκες τους είναι για κεφάλαια εκκίνησης και για το επενδυτικό κεφάλαιο.

Ωστόσο, η εμπειρία των κοινωνικών επιχειρήσεων λέει ότι είναι σχεδόν αδύνατο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις να εξασφαλίσουν αρχική χρηματοδότηση⁹⁵ προς χρηματοδότηση του επενδυτικού κεφαλαίου στην Ελλάδα. Οι ΚΟΙΝ.ΣΕΠ προσεγγίζουν τόσο τις εμπορικές όσο και τις συνεταιριστικές τράπεζες στην Ελλάδα, αλλά δεν εντόπισαν κανένα ενδιαφέρον για τις ελληνικές τράπεζες στο να τους παρέχουν χρηματοδότηση ούτε στο να ενεργούν ως μεσάζοντες μεταξύ των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο εξωτερικό.

Ορισμένες εταιρείες ΚΟΙΝ.ΣΕΠ διερευνούν επί του παρόντος «εναλλακτικές» πηγές χρηματοδότησης, όπως το (Crowd Funding⁹⁶).

⁹⁵ ΟΥΡΑΝΙΑ-ΒΑΣΙΛΙΚΗ, Ν. Τ. Ο. Υ. Λ. Α. (2014). Μορφές χρηματοδότησης των πολιτιστικών οργανισμών στην Ελλάδα της κρίσης'. Η χρηματοδότηση των πολιτιστικών οργανισμών στα πλαίσια της κοινωνικής οικονομίας.

⁹⁶ Gerber, E. M., Hui, J. S., & Kuo, P. Y. (2012, February). Crowdfunding: Why people are motivated to post and fund projects on crowdfunding platforms. In Proceedings of the International Workshop on Design, Influence, and Social Technologies: Techniques, Impacts and Ethics (Vol. 2, p. 11).

Πίνακας 17: Επισκόπηση των βασικών παραγόντων του οικοσυστήματος των κοινωνικών επιχειρήσεων

<p>Πολιτικοί υπεύθυνοι - Κυβερνητικές υπηρεσίες ή φορείς που σχεδιάζουν ή υλοποιούν πολιτικές, μέσα στήριξης και μέτρα για κοινωνικές επιχειρήσεις και υποδομές</p>	<p>Σε εθνικό επίπεδο, στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Την ειδική υπηρεσία του Υπουργείου για την Κοινωνική Οικονομία (ΕΥΚΕΚΟ) · Και μια νεοσύστατη μονάδα τεχνικής υποστήριξης (κεντρικός μηχανισμός) για την υποστήριξη βασικών παραγόντων του οικοσυστήματος</p> <p>Σε περιφερειακό επίπεδο, στο πλαίσιο των περιφερειακών κυβερνήσεων, οι μονάδες που είναι υπεύθυνες για τα επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων και των ταμείων επενδύσεων, καθώς και οι αναπτυξιακοί οργανισμοί σε υπό περιφερειακό επίπεδο</p>
<p>Πελάτες - οι τοπικές και περιφερειακές αρχές αναθέτουν συμβόλαια σε κοινωνικές επιχειρήσεις</p>	<p>Οι φορείς του δημόσιου τομέα και οι αρχές, καθώς και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο προβλήματα κατά την ανάθεση αποκλειστικών συμβάσεων στις κοινωνικές επιχειρήσεις</p>
<p>Οργανισμοί που προωθούν, πιστοποιούν και απονέμουν τις ετικέτες των κοινωνικών επιχειρήσεων</p>	<p>Τέτοιες οργανώσεις δεν υπάρχουν ακόμα στην Ελλάδα. Ωστόσο, ορισμένοι ιδιωτικοί και δημόσιοι οργανισμοί ξεκίνησαν πρόσφατα διαγωνισμούς για την απονομή βραβείων κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Τα κριτήρια επιλογής που εφαρμόστηκαν συχνά δεν ήταν σύμφωνα με τον ορισμό της Επιτροπής και</p>

	<p>συνεπώς δεν συνέβαλαν στη σαφή και συνεπή κατανόηση των κοινωνικών επιχειρήσεων.</p>
<p>Ιδρύματα, πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών ή άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις που προωθούν την εκπαίδευση και την κατάρτιση στον τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και παρουσιάζουν πρότυπα</p>	<p>Διδακτικές ενότητες για την κοινωνική επιχειρηματικότητα προσφέρονται από πολλά Πανεπιστήμια, όπως το Παντοίου Πανεπιστημίου, το Πανεπιστήμιο Χαροκόπειο, το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Εθνικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (επαγγελματική κατάρτιση) στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Τμήμα Κοινωνικών Επιστημών Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης Επιπλέον, η ASHOKA προωθεί την κοινωνική επιχειρηματικότητα⁹⁷, μεταξύ άλλων παρουσιάζοντας μοντέλα κοινωνικών επιχειρήσεων που μπορούν να αναπαραχθούν ή να προσαρμοστούν για το ελληνικό πλαίσιο</p>
<p>Οργανισμοί που έχουν την ικανότητα να ενεργούν ως παρατηρητήριο και να παρακολουθούν την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των αναγκών και των ευκαιριών των κοινωνικών επιχειρηματιών / κοινωνικών επιχειρήσεων</p>	<p>Το Παρατηρητήριο για την Κοινωνική Οικονομία του ΕΚΚΕ ιδρύθηκε το 2012 και αποσκοπεί να καταστεί αποθετήριο έρευνας, τεκμηρίωσης και υποστήριξης για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, αλλά βρίσκεται ακόμη σε πρώιμα στάδια.</p> <p>Δεν υπάρχει σχεδόν καμία εμπειρική έρευνα για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, μικρή συνεργασία μεταξύ των ερευνητών στον τομέα αυτό και καμία συστηματική και συνεχής παρακολούθηση ή αξιολόγηση των δημόσιων δράσεων στον τομέα αυτό.</p>

⁹⁷ Γούδα, Χ. (2010). Πράσινα χρηματοοικονομικά προϊόντα στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά.

<p>Οι πάροχοι υπηρεσιών και εγκαταστάσεων υποστήριξης για την ίδρυση και ανάπτυξη της κοινωνικής επιχείρησης (όπως τα φυτώρια)</p>	<p>Ο κόμβος επιπτώσεων στην Αθήνα παρέχει χώρο συνεργασίας και υποστηρικτικές υπηρεσίες για την ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων. Η ASHOKA παρέχει μεταφορά εμπειρίας και εμπειρίας από το παγκόσμιο δίκτυο</p>
<p>Πάροχοι υποστήριξης επιχειρήσεων</p>	<p>Υπάρχουν διάφοροι σύμβουλοι που υποστηρίζουν ότι παρέχουν υποστήριξη σε εκκολαπτόμενους κοινωνικούς επιχειρηματίες. Λόγω έλλειψης πρακτικής εμπειρίας, πιστοποίησης ή τυπικών απαιτήσεων, είναι δύσκολο να γίνει αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών τους.</p>
<p>Συνεργάτες πλατφορμών μάθησης και ανταλλαγής για κοινωνικές επιχειρήσεις</p>	<p>Λόγω της έλλειψης αξιόπιστων θεσμοθετημένων πλατφορμών μάθησης και ανταλλαγής για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, οι κοινωνικές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν διασκέψεις και συνδέσμους με καθιερωμένες κοινωνικές επιχειρήσεις για να έχουν πρόσβαση σε εμπειρογνωμοσύνη και εμπειρία.</p>
<p>Δίκτυα κοινωνικών επιχειρήσεων (υποστήριξη), ενώσεις</p>	<p>Αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί γυναικών οργανώνονται και εκπροσωπούνται από την Πανελλήνια Συνομοσπονδία Αγροτικών Συνεταιρισμών Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης αντιπροσωπεύει 16 ΚΟΙΝ.ΣΠΕ Ένα ανεπίσημο δίκτυο εθνικού επιπέδου ΚΟΙΝ.ΣΕΠ, το οποίο δημιουργήθηκε το 2013, φαίνεται ότι έχει μειώσει τις λειτουργίες του το</p>

	2014. Ένα άλλο δίκτυο του ΚΟΙΝ.ΣΕΠ Στη Βόρεια Ελλάδα δημιουργήθηκε το 2014 Η Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Κοινωνικής Οικονομίας συγκεντρώνει περιφερειακές συνεργασίες που προσπαθούν να στηρίξουν την έναρξη των κοινωνικών επιχειρήσεων
Βασικοί πάροχοι χρηματοδότησης	Δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα διαθέσιμα ειδικά ταμεία ή χρηματοπιστωτικά μέσα
Ερευνητικά ιδρύματα	Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ). Το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πηγή: *A map of social enterprises and their eco-systems in Europe*

3.2.4 Πεδίο εφαρμογής των κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα έχει ισχυρές ρίζες στη μακρά ιστορία της οικοδόμησης του ελληνικού κράτους με τη συμβολή κοινωφελών ιδρυμάτων και εθνικών ευεργετών. Αυτή τη στιγμή όμως, η κοινωνική επιχειρηματικότητα παραμένει άγνωστη στο ευρύ κοινό. Αυτό συμβαίνει διότι, «Κυριαρχούν νοσηροί μεσάζοντες οι οποίοι καταλαμβάνουν ζωτικό χώρο. Υπάρχει μία επαγγελματική τάξη ανθρώπων που βιοπορίζεται από την κατασπατάληση των δημοσίων πόρων και εκμεταλλεύεται τους όρους και τα μέσα της κοινωνικής οικονομίας. Μασκαρεύονται τη μορφή κοινωνικών επιχειρήσεων κι έτσι αποτελούν μία τοξική παρουσία που εναντιώνεται στο θεσμοθετημένο δημόσιο σκοπό τους».

Όπως και σε προηγούμενες κρίσεις, οι συνεταιρισμοί δείχνουν και πάλι ότι αποτελούν βασικό πυλώνα στην ανάπτυξη μιας κοινωνικής οικονομίας. Οι κοινωνικοί, εργαζόμενοι και συνεταιρισμοί των τεχνιτών διαδραματίζουν ειδικό ρόλο σε αυτό, σε πολλές βιομηχανίες και στις αστικές και αγροτικές περιοχές: σε χώρες όπου και οι δύο

συνεταιρισμοί γενικά και οι εργαζόμενοι, οι κοινωνικοί και οι βιοτεχνικοί συνεταιρισμοί είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένοι (π.χ. Ιταλία, Γαλλία, Καναδάς, Ισπανία ή Βραζιλία), μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι οι τελευταίες τυπολογίες συνεταιρισμών συμβάλλουν στην ενίσχυση άλλων τύπων συνεταιρισμών, όπως οι γεωργικοί, καταναλωτικοί και τραπεζικοί συνεταιρισμοί, καθώς και άλλοι τύποι κοινωνικών πρωτοβουλιών και πρωτοβουλιών οικονομικής αλληλεγγύης.

Όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες, η ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα είναι μεγαλύτερη από αυτή που είναι γενικά γνωστή. Το 1874 ο Γάλλος (Louis Boulanger), ο οποίος έζησε εδώ και δεκαετίες στην Ελλάδα, έγραψε: "*Ο ελληνικός λαός έχει έμφυτη αίσθηση της αδελφότητας των συνεταιρισμών. Η Ελλάδα θα επιτελέσει τώρα, υπό την κατάσταση της ελευθερίας, αυτό που ήδη ξεκίνησε κάτω από την κατάσταση της δουλείας, Πριν από άλλα έθνη ... Τα βάρη κατανέμονται ανάλογα με την ικανότητα κάθε πολίτη ... και υπήρχε ένα εύφορο έδαφος για την εγκαθίδρυση μεγάλων παραγωγικών, γεωργικών, βιομηχανικών και ναυτιλιακών συνεταιρισμών που βασίστηκαν στη δίκαιη κατανομή των κερδών βάσει της προσφερόμενης εργασίας. Διατηρείτε ένα αποθεματικό ταμείο για την εκπαίδευση των παιδιών, για τα ορφανά, τις χήρες και τους άρρωστους.*"

3.2.4.1 PEST ανάλυση για την ανάπτυξη Κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Η κοινωνική επιχείρηση όπως έχει αναλυθεί και παραπάνω είναι μια επιχείρηση με οικονομική δραστηριότητα άρα έχει μεγάλη σημασία η μελέτη του εξωτερικού της περιβάλλοντος έτσι ώστε να δημιουργηθεί μία ολιστική εικόνα του και να μπορούν να διεξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για την κοινωνική επιχείρηση στην Ελλάδα του σήμερα. Η ανάλυση αυτή γίνεται χρησιμοποιώντας ένα εργαλείο (PESTE) που θα εξετάσει συνολικά τους εξωτερικούς παράγοντες που επηρεάζουν την κοινωνική επιχείρηση.

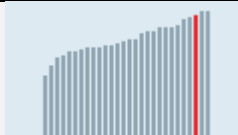
Ήτοι το εξωτερικό περιβάλλον της κοινωνικής επιχείρησης για το 2017 στην Ελλάδα διαμορφώνεται ως εξής :

3.2.4.1.1 Πολιτικό Περιβάλλον

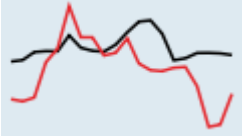
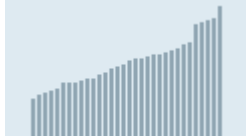
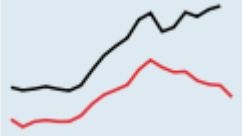
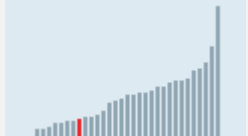
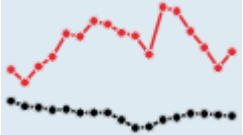
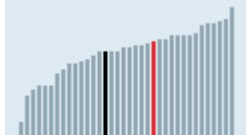
Η διάσταση του πολιτικού περιβάλλοντος⁹⁸ επηρεάζει το σύνολο των κοινωνικών επιχειρήσεων και των διαδικασιών τους που δραστηριοποιούνται και έχουν εισροές ή εκροές προς αυτό το περιβάλλον. Βασικό στοιχείο αυτού του περιβάλλοντος είναι το νομοθετικό πλαίσιο, τους κυβερνητικούς φορείς καθώς και οι εκροές αυτών που επηρεάζουν τις υπό μελέτη κοινωνικές επιχειρήσεις άμεσα ή έμμεσα. Η προσθήκη ή η αφαίρεση νομοθετικών και ρυθμιστικών περιορισμών μπορεί να επιβάλει σημαντικές στρατηγικές απειλές, αλλά και ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι από γεγονότα που έχουν συμβεί στο παρελθόν αποδεικνύεται ότι η πρόβλεψη στις πολιτικές εξελίξεις δεν είναι καθόλου εύκολο διότι το περιβάλλον αυτό είναι ιδιαίτερα ρευστό καθώς επηρεάζεται από παράγοντες που είναι εντελώς ξένοι προς την επιχείρηση.

Επομένως, η μελέτη του πολιτικού περιβάλλοντος έχει μεγάλη σημασία για τις κοινωνικές επιχειρήσεις που λειτουργούν κάτω από νεοσύστατες και όχι πολύ ώριμες για την Ελλάδα πολιτικές και νομικές συνθήκες.

Πίνακας 18: PEST Δείκτες Πολιτικού Περιβάλλοντος

	Κυβέρνηση	Τελευταία μέτρηση	Τάση	Σειρά κατάταξης
<p><u>Γενικές κρατικές δαπάνες</u> <i>(Οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης, ως ποσοστό του ΑΕΠ και ανά άτομο, αποτελούν ένδειξη του μεγέθους της κυβέρνησης ανά χώρα. Οι δαπάνες γενικής κυβέρνησης αποτελούνται γενικά από κεντρικές, κρατικές και τοπικές κυβερνήσεις και ταμεία κοινωνικής ασφάλισης. Η μεγάλη διακύμανση αυτού του δείκτη υπογραμμίζει την ποικιλία των προσεγγίσεων των χωρών όσον αφορά την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών και την παροχή κοινωνικής προστασίας, όχι απαραίτητα διαφορές όσον αφορά τους πόρους που δαπανώνται. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε χιλιάδες δολάρια ΗΠΑ ανά κάτοικο και ως ποσοστό του ΑΕΠ. Τα</i></p>	<p>55,4 Σύνολο % του ΑΕΠ το 2015 Ελλάδα</p>	 <p>Σύνολο % του ΑΕΠ 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο % του ΑΕΠ το 2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	

⁹⁸ Yingfa, S., & Hong, Y. (2010, May). The risk study of e-governance based on PEST analysis model. In *E-Business and E-Government (ICEE), 2010 International Conference on* (pp. 563-566). IEEE.

<p>δεδομένα υπάγονται στο Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών 2008 (SNA 2008) για όλες τις χώρες εκτός από τη Χιλή, την Ιαπωνία και την Τουρκία, όπου τα δεδομένα υπάγονται στο SNA 1993.)</p>			
<p><u>Φόρος επί των εταιρικών κερδών</u></p> <p>(Ο φόρος επί των εταιρικών κερδών ορίζεται ως οι φόροι που επιβάλλονται στα καθαρά κέρδη (ακαθάριστο εισόδημα μείον επιτρεπόμενες φορολογικές ελαφρύνσεις) επιχειρήσεων. Καλύπτει επίσης τους φόρους που επιβάλλονται στα κεφαλαιουχικά κέρδη των επιχειρήσεων. Ο δείκτης αυτός αφορά το σύνολο της κυβέρνησης (όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης) και μετράτε σε ποσοστό τόσο του ΑΕγχΠ όσο και της συνολικής φορολογίας.)</p>	<p>1.9 Σύνολο % του ΑΕΠ το 2014 Ελλάδα% του ΑΕΠ</p>	 <p>Σύνολο % του ΑΕΠ 1995-2014 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Μέση (μαύρο)</p>	 <p>Σύνολο % του ΑΕΠ το 2015</p>
<p><u>Τα φορολογικά έσοδα</u></p> <p>(Ως φορολογικά έσοδα νοούνται τα έσοδα που εισπράττονται από φόρους εισοδήματος και κερδών, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, φόροι επί των αγαθών και υπηρεσιών, φόροι μισθωτών, φόροι ιδιοκτησίας και μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων και άλλοι φόροι. Τα συνολικά φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ δείχνουν το μερίδιο της παραγωγής μιας χώρας που εισπράττει η κυβέρνηση μέσω φόρων. Μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μέτρο του βαθμού στον οποίο η κυβέρνηση ελέγχει τους πόρους της οικονομίας. Η φορολογική επιβάρυνση μετράτε λαμβάνοντας τα συνολικά φορολογικά έσοδα που λαμβάνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ο δείκτης αυτός αφορά την κυβέρνηση στο σύνολό της (όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης) και μετράτε σε δολάρια ΗΠΑ)</p>	<p>6 301 Σύνολο δολάρια / κάτοικο το 2015 δολάρια / κάτοικο</p>	 <p>Σύνολο δολάρια / κάτοικο 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Μέση (μαύρο)</p>	 <p>Σύνολο δολάρια / κάτοικο το 2015 στην Ελλάδα (κόκκινο)</p>
<p><u>Φορολογική επιβάρυνση</u></p> <p>(Η φορολογική σφήνα ορίζεται ως ο λόγος μεταξύ του ποσού των φόρων που καταβάλλει ένας μέσος εργαζόμενος (ένα άτομο στο 100% των μέσων αποδοχών) χωρίς παιδιά και το αντίστοιχο συνολικό κόστος εργασίας για τον εργοδότη. Ο μέσος φορολογικός συντελεστής μετρά το βαθμό στον οποίο ο φόρος επί του εισοδήματος από την εργασία</p>	<p>40,2 % του κόστους εργασίας</p>	 <p>Σύνολο % του κόστους εργασίας</p>	

<p>αποθαρρύνει την απασχόληση. Ο δείκτης αυτός μετράτε ως ποσοστό του κόστους εργασίας.)</p>	<p>2000-2016 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Μέση (μαύρο)</p>
--	--

Πηγή: OECD (2017)

Βάση του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης είναι πολύ μεγάλη σε σχέση με τον ΟΟΣΑ δεδομένο που αποτελεί ευκαιρία για στροφή των επιχειρηματιών προς τις κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες έχουν ευνοϊκότερο φορολογικό καθεστώς. Ευκαιρία επίσης υποδηλώνουν και οι αυξημένες κρατικές δαπάνες για υποδομές που μπορούν να αναληφθούν από τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Ενώ απειλή αποτελούν τα φορολογικά έσοδα ανά κάτοικο τα οποία παρουσιάζονται να είναι μειωμένα ανά κάτοικο και ο φόρος των εταιρικών κερδών που αποτελεί πολύ μικρό μέρος του ΑΕΠ.

Όσο αφορά το νομικό πλαίσιο έχουμε την ριζική αναμόρφωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου με το νόμο 4019/2011 ο οποίος εισήγαγε την έννοια της κοινωνικής οικονομίας, άνοιξε τον δρόμο για χρηματοδότηση των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ από το ΕΣΠΑ, αναγνώρισε 1200 ΚΟΙΝ.ΣΕΠ αλλά δεν συμπεριλάμβανε την έννοια της αξιολόγησης (social impact) και αξιοποιήθηκε κυρίως για επιχειρηματικότητα ανάγκης με χαρακτηριστικά όπως φοροαποφυγή, παράνομη εργασία, εισφοροαποφυγής από τα ασφαλιστικά ταμεία με τον νόμο 4430/2016 ⁹⁹

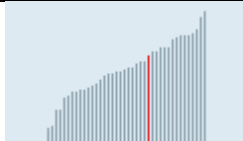

3.2.4.1.2 Οικονομικό περιβάλλον

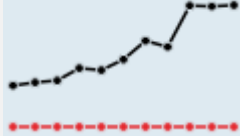

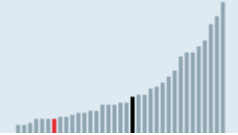
Η οικονομική διάσταση αφορά κυρίως τα οικονομικά μεγέθη της χώρας καθώς και γενικότερες οικονομικές εξελίξεις που μπορούν να επηρεάσουν την κοινωνική οικονομία.

⁹⁹ Nasioulas, I. (2012). *Greek social economy revisited: voluntary, civic and cooperative challenges in the 21st century*. Peter Lang.

Για την κοινωνική οικονομία θα πρέπει να μελετηθούν τα μεγέθη της οικονομίας που ανταποκρίνονται και αλληλοεπιδρούν με τον συγκεκριμένο κλάδο. Είναι σύνηθες, ακόμα και σε οικονομίες με μεγάλα προβλήματα όπως της Ελλάδας να υπάρχουν κλάδοι που γνωρίζουν ανάπτυξη.

Πίνακας 19: PEST Δείκτες Οικονομικού Περιβάλλοντος

<i>Χρηματοδότηση</i>	<i>Τελευταία μέτρηση</i>	<i>Τάση</i>	<i>Σειρά κατάταξης</i>
<p><u>Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια</u></p> <p>(Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια αναφέρονται σε κρατικά ομόλογα που λήγουν σε δέκα χρόνια. Οι τιμές καθορίζονται κυρίως από την τιμή που χρεώνει ο δανειστής, από τον κίνδυνο του δανειολήπτη και από την πτώση της αξίας του κεφαλαίου. Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια είναι γενικά μέσοι όροι ημερήσιων τιμών, μετρούμενοι ως ποσοστό.)</p>	<p>6.9 %</p> <p>Σύνολο (Απρ-2017)</p> <p>Ετησίως</p>	 <p>Σύνολο % ετησίως Sep-2015-Απρ-2017 (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο % ετησίως Απρ-2017 Ελλάδα (κόκκινο)</p>
<p><u>Τα καθαρά ποσοστά αναπλήρωσης συντάξεων</u></p> <p>(Το καθαρό ποσοστό αντικατάστασης ορίζεται ως το ατομικό καθαρό συνταξιοδοτικό δικαίωμα διαρούμενο με καθαρά κέρδη προ-συνταξιοδότησης, λαμβάνοντας υπόψη τους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι. Μετράει πόσο αποτελεσματικά ένα συνταξιοδοτικό σύστημα παρέχει ένα εισόδημα συνταξιοδότησης για να αντικαταστήσει τα κέρδη, κύρια πηγή εισοδήματος πριν από τη συνταξιοδότηση. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε ποσοστό των εισοδημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης ανά φύλο.)</p>	<p>72,9 Άνδρες</p> <p>% των κερδών προ-συνταξιοδότησης το (2014)</p>	 <p>Άνδρες % των κερδών προ-συνταξιοδότησης το 2014 στην Ελλάδα (κόκκινο)</p>	
<p><u>Τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια</u></p> <p>(Τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια είναι τα επιτόκια με τα οποία πραγματοποιούνται βραχυπρόθεσμα δάνεια μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή το επιτόκιο με το οποίο εκδίδεται ή διατίθεται στην αγορά βραχυπρόθεσμο δημόσιο χαρτί. Τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια είναι γενικά μέσοι όροι ημερήσιων τιμών, μετρούμενοι ως ποσοστό. Τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια βασίζονται σε επιτόκια της αγοράς χρέους τριών μηνών, όπου είναι</p>	<p>-0.3 Σύνολο</p> <p>% ετησίως (Απρ-2017)</p>	 <p>Σύνολο % ετησίως Σεπ-2015-Απρ-2017</p>	

<p>διαθέσιμα. Τα τυπικά τυποποιημένα ονόματα είναι "επιτόκιο της αγοράς χρέη¹⁰⁰" και "επιτόκιο δημοσίου χρεογράφων¹⁰¹".</p>		<p>(κόκκινο), τη ζώνη του ευρώ (19 χώρες) (μαύρο)</p>	
<p>Ανάπτυξη</p> <p><u>Επιχορηγήσεις από ιδιωτικούς φορείς και ΜΚΟ</u></p> <p>(Οι επιχορηγήσεις ιδιωτικών εθελοντικών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) ορίζονται ως μεταφορές που πραγματοποιούνται από ιδιώτες εθελοντικούς οργανισμούς και ΜΚΟ σε μετρητά, αγαθά ή υπηρεσίες για τα οποία δεν απαιτείται πληρωμή. Ο ιδιωτικός τομέας περιλαμβάνει ιδιωτικές επιχειρήσεις, νοικοκυριά και μη κερδοσκοπικά ιδρύματα που εξυπηρετούν νοικοκυριά. Η χρηματοδότηση της ανάπτυξης από τον ιδιωτικό τομέα γίνεται όλο και πιο σημαντική. Αυτό περιλαμβάνει ιδιωτικά ιδρύματα, τα οποία διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στη χρηματοδότηση της ανάπτυξης και στην εξεύρεση καινοτόμων τρόπων προώθησής της. Μη κυβερνητικές οργανώσεις · Και τον κερδοσκοπικό ιδιωτικό τομέα.</p>	<p>Τελευταία μέτρηση</p> <p>0.6 Συνολικά εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2012</p> <p>Εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ</p>	<p>Τάση</p> <p>Συνολικά εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ 2002-2012</p> <p>Ελλάδα (κόκκινο), DAC Χώρες (μαύρο)</p>	<p>Σειρά κατάταξης</p>
<p><u>Καθαρή ΕΑΒ</u></p> <p>(Η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (ΕΑΒ) ορίζεται ως κρατική ενίσχυση που αποσκοπεί στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας των αναπτυσσόμενων χωρών. Τα δάνεια και οι πιστώσεις για στρατιωτικούς σκοπούς αποκλείονται. Η βοήθεια μπορεί να παρέχεται διμερώς, από τον δωρητή στον αποδέκτη ή διοχετεύεται μέσω μιας πολυμερούς αναπτυξιακής υπηρεσίας, όπως τα</p>	<p>0.1 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος το 2016</p>	<p>Σύνολο</p> <p>% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος 1997-2016</p>	 <p>Σύνολο</p> <p>% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος</p>

¹⁰⁰ Goldberg, M. A. (1984). The sensitivity of the prime rate to money market conditions. *Journal of Financial Research*, 7(4), 269-280.

¹⁰¹ Sarno, L., & Thornton, D. L. (2003). The dynamic relationship between the federal funds rate and the Treasury bill rate: An empirical investigation. *Journal of Banking & Finance*, 27(6), 1079-1110.

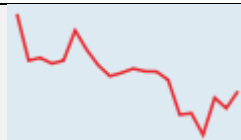
<p>Ηνωμένα Έθνη ή η Παγκόσμια Τράπεζα. Οι ενισχύσεις περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις, «μαλακά» δάνεια (όπου το στοιχείο επιδότησης ανέρχεται τουλάχιστον στο 25% του συνόλου) και παροχή τεχνικής βοήθειας. Ο ΟΟΣΑ διατηρεί κατάλογο αναπτυσσόμενων χωρών και εδαφών. Μόνο ενίσχυση προς αυτές τις χώρες θεωρείται ως EAB. Ο κατάλογος ενημερώνεται περιοδικά και σήμερα περιλαμβάνει πάνω από 150 χώρες ή εδάφη με εισόδημα κατά κεφαλή κάτω των 12 276 δολαρίων το 2010.</p>		<p>Ελλάδα (κόκκινο), DAC Χώρες (μαύρο)</p>	<p>το 2016 στην Ελλάδα (κόκκινο), DAC Χώρες (μαύρο)</p>
<p><u>Ιδιωτική ροές</u> (Οι ιδιωτικές ροές ορίζονται ως χρηματοοικονομικές ροές σε όρους αγοράς που χρηματοδοτούνται από πόρους του ιδιωτικού τομέα (μεταβολές στην κατοχή ιδιωτικών μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων κατοίκων της χώρας παροχής στοιχείων) και ιδιωτικές επιχορηγήσεις (επιχορηγήσεις από μη κυβερνητικούς οργανισμούς, Από τον επίσημο τομέα). Οι ροές ιδιωτικών κεφαλαίων μπορούν να χωριστούν σε: άμεσες ξένες επενδύσεις · Μετοχές χαρτοφυλακίου (αγορά και πώληση μετοχών και μετοχών) · Εμβάσματα που αποστέλλονται από τους μετανάστες. Και του δανεισμού του ιδιωτικού τομέα. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε εκατομμύρια σταθερές τιμές USD, χρησιμοποιώντας το έτος 2014 ως έτος βάσης.)</p>	<p>-323,3 Συνολικά εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2015 Εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ</p>	 <p>Συνολικά εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ 2002-2015 Ελλάδα (κόκκινο), DAC Χώρες (μαύρο)</p>	 <p>Συνολικά εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2015 την Ελλάδα (κόκκινο), DAC Χώρες (μαύρο)</p>
<p><u>Οικιακά διαθέσιμα εισοδήματος</u> (Το πραγματικό καθαρό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ορίζεται ως το άθροισμα της τελικής καταναλωτικής δαπάνης και της αποταμίευσης των νοικοκυριών, μείον τη μεταβολή της καθαρής θέσης των νοικοκυριών σε συνταξιοδοτικά ταμεία. Ο δείκτης αυτός αντιστοιχεί επίσης στο άθροισμα των μισθών και των μισθών, του μικτού εισοδήματος, του καθαρού εισοδήματος περιουσίας, των καθαρών τρεχουσών μεταβιβάσεων και των κοινωνικών παροχών εκτός από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος, μείον τους φόρους εισοδήματος και πλούτου και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι, Και των ανέργων. Το ακαθάριστο προσαρμοσμένο διαθέσιμο εισόδημα ανακατανέμει επιπλέον το «εισόδημα»</p>	<p>-3.0 Καθαρό Ετήσιο ποσοστό αύξησης (%) 2015 Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης (%)</p>	 <p>Καθαρό Ετήσιο ποσοστό αύξησης (%) 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Καθαρό Ετήσιο ποσοστό αύξησης (%) το 2015 στην Ελλάδα (κόκκινο)</p>

από τα κρατικά και μη κερδοσκοπικά ιδρύματα που εξυπηρετούν νοικοκυριά (MKIEN) στα νοικοκυριά ώστε να αντανakλούν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος. Αυτές οι μεταφορές αντικατοπτρίζουν τις δαπάνες που πραγματοποιούν οι κυβερνήσεις ή οι MKIEN σε μεμονωμένα αγαθά και υπηρεσίες, όπως η υγεία και η εκπαίδευση, για λογαριασμό μεμονωμένων νοικοκυριών. Ο δείκτης περιλαμβάνει το διαθέσιμο εισόδημα μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά. Το διαθέσιμο εισόδημα, ως έννοια, είναι πιο κοντά στην ιδέα του εισοδήματος, όπως είναι γενικά κατανοητή στα οικονομικά, από ό, τι το εθνικό εισόδημα ή το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ). Ο δείκτης αυτός μετρείται σε καθαρό επίπεδο σε ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης και σε όρους ακαθάριστων προσαρμοσμένων σε USD κατά κεφαλήν σε τρέχουσες τιμές και ΣΔΙΤ. Τα δεδομένα υπάρχουν στο Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών 2008 (SNA 2008) για όλες τις χώρες εκτός από τη Χιλή, την Ιαπωνία και την Τουρκία (SNA 1993).

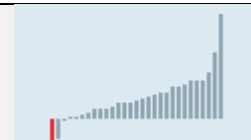
Αποζημίωση της εργασίας ανά ώρα εργασίας

(Η αποζημίωση εργασίας ανά ώρα εργασίας ορίζεται ως η αποζημίωση των εργαζομένων σε εθνικό νόμισμα διαιρούμενη με το σύνολο των ωρών εργασίας των εργαζομένων. Η αποζημίωση των εργαζομένων είναι το άθροισμα των ακαθάριστων αποδοχών και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των εργοδοτών. Ο δείκτης αυτός μετράτε με βάση τους ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης και τους δείκτες.)

0.5
Ετήσιο ποσοστό αύξησης (%)
2016
Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης (%)

Συνολικό
Ετήσιο ποσοστό αύξησης (%)
1997-2016
Ελλάδα (κόκκινο)

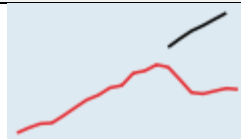

Συνολικό
Ετήσιο ποσοστό αύξησης (%)
το 2015
στην Ελλάδα (κόκκινο)

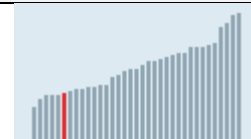
Καθαρό εθνικό εισόδημα

(Το καθαρό εθνικό εισόδημα (NNI) ορίζεται ως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν συν καθαρές εισπράξεις από μισθούς, μισθούς και εισόδημα περιουσίας από το εξωτερικό, μείον τις αποσβέσεις των παγίων στοιχείων ενεργητικού (κατοικίες, κτίρια, μηχανήματα, εξοπλισμός μεταφορών και υλική υποδομή) απαρχαίωση.)

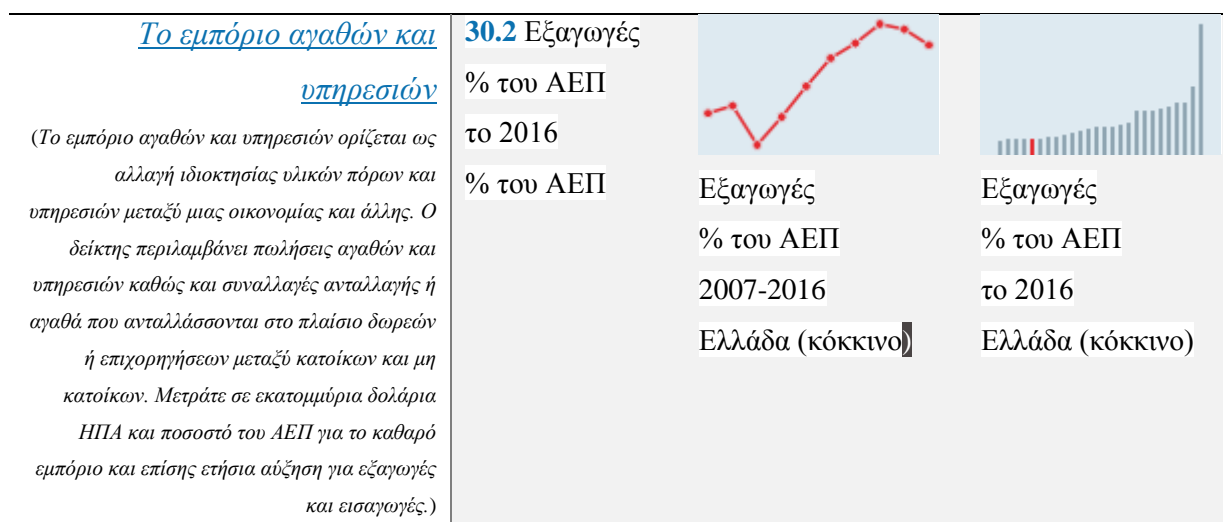
21 289 Σύνολο
δολάρια / κάτοικο
το 2015
δολάρια / κάτοικο

Σύνολο
δολάρια / κάτοικο
1996-2015
Ελλάδα (κόκκινο),
του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)

Σύνολο
δολάρια / κάτοικο
το 2015
στην Ελλάδα (κόκκινο)

Πηγή: OECD (2017)

Βάση του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι υπάρχουν ευκαιρίες για την ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων στις εξαγωγές που μπορεί να αναπτύξει η Ελλάδα και σε είδος αλλά και σε υπηρεσίες όπως τα τουριστικά. Ευκαιρία επίσης για τις ΜΚΟ είναι και η ανάπτυξη κλάδων κοινωνικών επιχειρήσεων ή και η μετατροπή τους σε κοινωνικές επιχειρήσεις για την εξασφάλιση πόρων.

Αδυναμίες για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων αποτελούν το μειωμένο ΑΕΠ της Ελλάδας, η μειωμένη αποζημίωση της εργασίας, το χαμηλό οικιακό διαθέσιμο εισόδημα και η χαμηλή ΕΑΒ

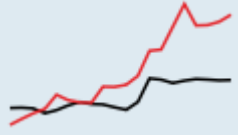

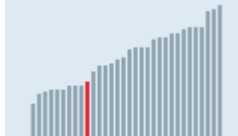
Ως δυνάμεις μπορούμε να λάβουμε το υψηλό ποσοστό των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

3.2.4.1.3 Κοινωνικό περιβάλλον – Social

Πίνακας 20: PEST Δείκτες Κοινωνικού Περιβάλλοντος

<i>Κοινωνία</i>	<i>Τελευταία</i>	<i>Τάση</i>	<i>Σειρά κατάταξης</i>
	<i>μέτρηση</i>		

<p><u>Τα ποσοστά γονιμότητας</u></p> <p>(Το συνολικό ποσοστό γονιμότητας σε ένα συγκεκριμένο έτος ορίζεται ως ο συνολικός αριθμός των παιδιών που θα γεννηθούν σε κάθε γυναίκα αν ζούσε μέχρι το τέλος των παιδιών της και γεννούσε παιδιά σε ευθυγράμμιση με την επικρατούσα ηλικία Ποσοστά γονιμότητας. Υπολογίζεται με το άθροισμα των ποσοστών γονιμότητας ανά ηλικία, όπως ορίζονται σε χρονικά διαστήματα πέντε ετών. Αν υποθεθεί ότι δεν υπάρχει καθαρή μετανάστευση και αμετάβλητη θνησιμότητα, ένα συνολικό ποσοστό γονιμότητας 2,1 παιδιών ανά γυναίκα εξασφαλίζει έναν γενικά σταθερό πληθυσμό. Μαζί με τη θνησιμότητα και τη μετανάστευση, η γονιμότητα είναι ένα στοιχείο της πληθυσμιακής ανάπτυξης, αντανακλώντας τόσο τις αιτίες όσο και τις επιδράσεις των οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων. Οι λόγοι για τη δραματική μείωση των ποσοστών γεννήσεων κατά τις τελευταίες δεκαετίες περιλαμβάνουν την αναβολή του οικογενειακού σχηματισμού και της φτώχειας και τη μείωση του επιθυμητού μεγέθους της οικογένειας. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε παιδιά ανά γυναίκα.)</p>	<p>1,30 Σύνολο παιδιά / γυναίκα το 2015 παιδιά / γυναίκα</p>	 <p>Σύνολο παιδιά / γυναίκα 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο παιδιά / γυναίκα το 2015 στην Ελλάδα (κόκκινο)</p>
<p><u>Κατανομή πληθυσμού της χώρας</u></p> <p>(Η εθνική κατανομή του πληθυσμού ορίζεται ως το μερίδιο των κατοίκων κατά κατηγορίες περιφερειών σε μια δεδομένη χώρα. Ο πληθυσμός κατανέμεται άνισα στις περιφέρειες των χωρών. Οι διαφορές στις κλιματικές και περιβαλλοντικές συνθήκες αποθαρρύνουν τη διευθέτηση σε ορισμένες περιοχές και ενθαρρύνουν την συγκέντρωση οικισμού γύρω από μερικά αστικά κέντρα. Αυτό το μοτίβο ενισχύεται από τις μεγαλύτερες οικονομικές ευκαιρίες και την ευρύτερη διαθεσιμότητα υπηρεσιών που απορρέουν από την ίδια την αστικοποίηση. Ο δείκτης αυτός μετριέται ως ποσοστό του εθνικού πληθυσμού.)</p>	<p>35,4 Αστικές περιοχές Ποσοστό 2014 Ποσοστό</p>		 <p>Αστικές περιοχές Ποσοστό 2014 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>
<p><u>Ποσοστό φτώχειας</u></p> <p>(Το ποσοστό φτώχειας είναι ο λόγος του αριθμού των ατόμων (σε μια δεδομένη ηλικιακή ομάδα) των οποίων το εισόδημα πέφτει κάτω από το όριο της φτώχειας. Που λαμβάνεται ως το ήμισυ του μέσου εισοδήματος νοικοκυριού του συνολικού πληθυσμού. Διατίθεται επίσης σε ευρεία ηλικιακή ομάδα: παιδική φτώχεια (ηλικίας 0-17 ετών), φτώχεια σε ηλικία εργασίας και ηλικιωμένη φτώχεια (ηλικίας 66 ετών και άνω). Ωστόσο, δύο χώρες με τα ίδια</p>	<p>0,19 Σύνολο Αναλογία 2013 Λόγος</p>	 <p>Σύνολο Λόγος 2007-2013 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο Αναλογία 2014</p>

<p>ποσοστά φτώχειας ενδέχεται να διαφέρουν ως προς το σχετικό επίπεδο εισοδήματος των φτωχών.)</p>			
<p><u>Οι κοινωνικές δαπάνες</u></p> <p>(Οι κοινωνικές δαπάνες περιλαμβάνουν παροχές σε χρήμα, άμεση παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε είδος και φορολογικές ελαφρύνσεις για κοινωνικούς σκοπούς. Τα οφέλη ενδέχεται να απευθύνονται σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, άρρωστα άτομα, ανέργους ή νέους. Για να θεωρηθούν ως "κοινωνικά", τα προγράμματα πρέπει να περιλαμβάνουν είτε την ανακατανομή των πόρων στα νοικοκυριά είτε την υποχρεωτική συμμετοχή. Οι κοινωνικές παροχές κατατάσσονται ως δημόσιες όταν η γενική κυβέρνηση (δηλαδή οι κεντρικές, κρατικές και τοπικές κυβερνήσεις, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης) ελέγχουν τις σχετικές οικονομικές ροές. Όλα τα κοινωνικά οφέλη που δεν παρέχονται από τη γενική κυβέρνηση θεωρούνται ιδιωτικά. Οι ιδιωτικές μεταβιβάσεις μεταξύ νοικοκυριών δεν θεωρούνται "κοινωνικές" και δεν περιλαμβάνονται εδώ. Οι καθαρές συνολικές κοινωνικές δαπάνες περιλαμβάνουν τόσο τις δημόσιες όσο και τις ιδιωτικές δαπάνες. Αφορά επίσης την επίδραση του φορολογικού συστήματος μέσω της άμεσης και έμμεσης φορολογίας και των φορολογικών ελαφρύνσεων για κοινωνικούς σκοπούς. Ο δείκτης αυτός μετράτε ως ποσοστό του ΑΕΠ ή του δολαρίου ΗΠΑ ανά κάτοικο.)</p>	<p>27,0 Δημόσια % του ΑΕΠ το 2016 % του ΑΕΠ</p>	 <p>Δημόσια % του ΑΕΠ 1997-2016 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>	
<p><u>Θέσεις εργασίας</u></p>	<p>Τελευταία μέτρηση</p>	<p>Τάση</p>	<p>Σειρά κατάταξης</p>
<p><u>Οι μέσοι μισθοί</u></p> <p>(Οι μέσοι μισθοί αποκτώνται διαιρώντας το συνολικό μισθολογικό κόστος βάσει του εθνικού λογαριασμού με τον μέσο αριθμό εργαζομένων στη συνολική οικονομία, ο οποίος στη συνέχεια πολλαπλασιάζεται με τον λόγο των μέσων συνηθισμένων εβδομαδιαίων ωρών ανά απασχολούμενο πλήρους απασχόλησης έως τις μέσες συνήθως εβδομαδιαίες ώρες. Για όλους τους εργαζομένους. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε σταθερές τιμές USD χρησιμοποιώντας το έτος βάσης 2012</p>	<p>25 211,0 Σύνολο δολάρια ΗΠΑ το 2015 Ελλάδα δολάρια ΗΠΑ</p>	 <p>Σύνολο δολάρια 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο δολάρια ΗΠΑ το 2015 την Ελλάδα (κόκκινο)</p>

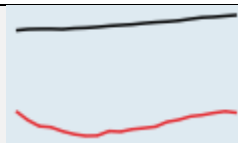
και τις ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης (PPP) για ιδιωτική κατανάλωση του ίδιου έτους.)

Ποσοστά απασχόλησης

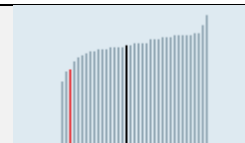
(Τα ποσοστά απασχόλησης ορίζονται ως μέτρο του βαθμού στον οποίο χρησιμοποιούνται οι διαθέσιμοι εργατικοί πόροι (διαθέσιμοι για εργασία). Υπολογίζονται ως αναλογία των απασχολούμενων προς τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας. Τα ποσοστά απασχόλησης είναι ευαίσθητα στον οικονομικό κύκλο, αλλά μακροπρόθεσμα επηρεάζονται σημαντικά από τις κυβερνητικές πολιτικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη στήριξη του εισοδήματος και από πολιτικές που διευκολύνουν την απασχόληση γυναικών και μειονεκτουσών ομάδων. Οι απασχολούμενοι είναι άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω που αναφέρουν ότι έχουν εργαστεί ως μισθωτοί εργαζόμενοι τουλάχιστον μία ώρα την προηγούμενη εβδομάδα ή που είχαν δουλειά αλλά απουσίαζαν από την εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς. Ο πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης αναφέρεται σε άτομα ηλικίας 15 έως 64 ετών. Ο δείκτης αυτός προσαρμόζεται εποχιακά και μετράτε σε χιλιάδες άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω. Και ως ποσοστό του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας)

52,1 Σύνολο

% του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας Q4-2016 Ελλάδα % του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας

Σύνολο % του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας Q1-2012-Q4-2016 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)

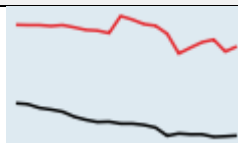
Σύνολο % του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας Q4-2016 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)

Ώρες εργασίας

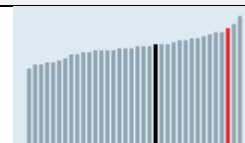
(Οι μέσες ετήσιες ωριαίες ώρες εργασίας ορίζονται ως ο συνολικός αριθμός ωρών που πράγματι εργάζονται ανά έτος διαιρούμενοι με τον μέσο αριθμό απασχολούμενων ατόμων ανά έτος. Οι πραγματικές ώρες εργασίας περιλαμβάνουν τις κανονικές ώρες εργασίας των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση, μερικής απασχόλησης και μερικής απασχόλησης, τις υπερωρίες που καταβάλλονται και δεν έχουν καταβληθεί, τις ώρες εργασίας σε πρόσθετες θέσεις εργασίας και την εξαίρεση του χρόνου που δεν εργάστηκε λόγω των αργιών, της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, της ασθένειας, Προσωρινή αναπηρία, άδεια μητρότητας, γονική άδεια, εκπαίδευση ή κατάρτιση, χαλαρή εργασία για τεχνικούς ή οικονομικούς λόγους, απεργία ή εργασιακή διαφορά, κακοκαιρία, άδεια αποζημίωσης και άλλους λόγους. Τα δεδομένα καλύπτουν τους μισθωτούς και τους αυτοαπασχολούμενους. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε ώρες ανά εργαζόμενο ανά έτος. Τα δεδομένα

2 042 Σύνολο

Ώρες / εργαζόμενο το 2015 Ελλάδα Ώρες / εργαζόμενο

Σύνολο Ώρες / εργαζόμενο 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)

Σύνολο Ώρες / εργαζόμενο το 2015 στην Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)

δημοσιεύονται με την ακόλουθη προειδοποίηση υγείας: Τα δεδομένα προορίζονται για συγκρίσεις των τάσεων με την πάροδο του χρόνου. Είναι ακατάλληλα για συγκρίσεις του επιπέδου των μέσων ετήσιων ωρών εργασίας για ένα δεδομένο έτος, λόγω των διαφορών στις πηγές τους και της μεθόδου υπολογισμού)

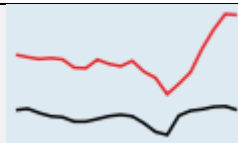
Η μακροχρόνια ανεργία

(Η μακροχρόνια ανεργία αναφέρεται σε άτομα που ήταν άνεργα για 12 μήνες ή περισσότερο. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας δείχνει το ποσοστό αυτών των μακροχρόνια ανέργων σε όλους τους άνεργους. Η ανεργία συνήθως μετριέται με έρευνες σε εθνικό επίπεδο για εργατικό δυναμικό και αναφέρεται σε άτομα που αναφέρουν ότι έχουν εργαστεί σε αμειβόμενη εργασία για λιγότερο από μία ώρα την προηγούμενη εβδομάδα και είναι διαθέσιμα για εργασία και που έχουν αναζητήσει απασχόληση τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες. Η μακροχρόνια ανεργία προκαλεί σημαντικό ψυχικό και υλικό άγχος για τους θιγόμενους και τις οικογένειές τους. Είναι επίσης ιδιαίτερα ανησυχητικό για τους διαμορφωτές πολιτικής, καθώς τα υψηλά ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας υποδεικνύουν ότι οι αγορές εργασίας λειτουργούν ανεπαρκώς. Ο δείκτης αυτός μετριέται ως ποσοστό των ανέργων.)

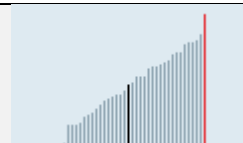
73,1 Σύνολο

% των ανέργων
το 2015

Ελλάδα% των
ανέργων

Σύνολο
% των ανέργων
1996-2015
Ελλάδα (κόκκινο),
του ΟΟΣΑ -
Σύνολο (μαύρο)

Σύνολο
% των ανέργων
το 2015
στην Ελλάδα
(κόκκινο), του
ΟΟΣΑ - Σύνολο
(μαύρο)

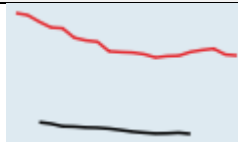
Ποσοστό αυτοαπασχόλησης

(Η αυτοαπασχόληση ορίζεται ως η απασχόληση εργοδοτών, εργαζομένων που εργάζονται για τον εαυτό τους, μελών συνεταιρισμών παραγωγών και αμειβόμενων οικογενειακών εργαζομένων. Οι τελευταίοι δεν πληρούνται, υπό την έννοια ότι δεν έχουν επίσημη σύμβαση για να λαμβάνουν σταθερό ποσό εισοδήματος σε τακτά χρονικά διαστήματα, αλλά συμμετέχουν στο εισόδημα που παράγει η επιχείρηση. Οι απλήρωτοι οικογενειακοί εργαζόμενοι είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για τη γεωργία και το λιανικό εμπόριο. Όλα τα άτομα που εργάζονται σε εταιρικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των διευθυντών εταιρειών, θεωρούνται εργαζόμενοι. Η αυτοαπασχόληση μπορεί να θεωρηθεί είτε ως στρατηγική επιβίωσης για όσους δεν μπορούν να βρουν κανένα άλλο μέσο για να κερδίσουν εισόδημα ή ως απόδειξη επιχειρηματικού πνεύματος και επιθυμία να είναι το αφεντικό του. Οι απασχολούμενοι είναι εκείνοι ηλικίας 15 ετών και άνω που αναφέρουν ότι έχουν

35,2 Σύνολο

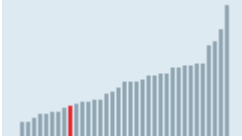

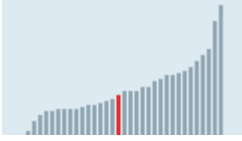
% της
απασχόλησης
το 2015

Ελλάδα% της
απασχόλησης

Σύνολο
% της
απασχόλησης
1996-2015
Ελλάδα (κόκκινο),
του ΟΟΣΑ -
Σύνολο (μαύρο)

εργαστεί ως μισθωτοί εργαζόμενοι τουλάχιστον μία ώρα την προηγούμενη εβδομάδα ή που είχαν δουλειά αλλά απουσίαζαν από την εργασία κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αναφοράς. Ο δείκτης αυτός μετράτε ως το ποσοστό απασχόλησης.)

Υγεία	Τελευταία μέτρηση	Τάση	Σειρά κατάταξης
<p>Δαπάνες για την υγεία</p> <p>(Οι δαπάνες για την υγεία λαμβάνουν υπόψη την τελική κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης (δηλ. Τις τρέχουσες δαπάνες για την υγεία), συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής υγειονομικής περίθαλψης (θεραπευτική αγωγή, αποκατάσταση, μακροχρόνια περίθαλψη, βοηθητικές υπηρεσίες και ιατρικά προϊόντα) και συλλογικές υπηρεσίες Καθώς και η διαχείριση της υγείας), εξαιρουμένων όμως των δαπανών για επενδύσεις. Η υγειονομική περίθαλψη χρηματοδοτείται μέσω ενός συνδυασμού χρηματοδοτικών ρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών δαπανών και της υποχρεωτικής ασφάλισης ασθενείας ("δημόσιο"), καθώς και της εθελοντικής ασφάλισης υγείας και των ιδιωτικών κεφαλαίων, όπως οι πληρωμές εκτός νοικοκυριών, οι ΜΚΟ και οι ιδιωτικές εταιρείες). Ο δείκτης αυτός παρουσιάζεται ως σύνολο και ανά είδος χρηματοδότησης ("δημόσιο", "ιδιωτικό", "εκτός τσέπης") και μετριέται ως ποσοστό του ΑΕΠ ως ποσοστό των συνολικών δαπανών για την υγεία και σε δολάρια ΗΠΑ ανά κάτοικο (Χρησιμοποιώντας δημόσιους οργανισμούς δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.)</p>	<p>1 360</p> <p>Σύνολο δολάρια / κάτοικο το 2015 Ελλάδα δολάρια / κάτοικο</p>	 <p>Σύνολο δολάρια / κάτοικο 2009-2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο δολάρια / κάτοικο το 2015 στην Ελλάδα (κόκκινο)</p>
<p><u>Νοσοκομειακά κρεβάτια</u></p> <p>(Αυτός ο δείκτης παρέχει ένα μέτρο των διαθέσιμων πόρων για την παροχή υπηρεσιών σε νοσηλευτές στα νοσοκομεία όσον αφορά τον αριθμό των κλινών που διατηρούνται, στελεχώνονται και είναι άμεσα διαθέσιμα για χρήση. Τα συνολικά νοσοκομειακά κρεβάτια περιλαμβάνουν κρεβάτια οξείας φροντίδας, κρεβάτια ψυχιατρικής φροντίδας, κρεβάτια μακροχρόνιας φροντίδας και άλλα κρεβάτια στα νοσοκομεία. Ο δείκτης παρουσιάζεται ως συνολική και για οξεία (θεραπευτική) φροντίδα και ψυχιατρική περίθαλψη. Μετρούνται σε αριθμό κλινών ανά 1000 κατοίκους.)</p>	<p>4.2 Σύνολο ανά 1 000 κατοίκους το 2014 Ελλάδα ανά 1 000 κατοίκους</p>	 <p>Σύνολο ανά 1 000 κατοίκους 1995-2014 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο ανά 1 000 κατοίκους το 2014 στην Ελλάδα (κόκκινο)</p>

<p><u>Διάρκεια παραμονής στο νοσοκομείο</u></p> <p>(Η μέση διάρκεια παραμονής στα νοσοκομεία (ALOS) χρησιμοποιείται συχνά ως δείκτης αποτελεσματικότητας. Όλα τα άλλα πράγματα είναι ίσα, μια βραχύτερη παραμονή θα μειώσει το κόστος ανά απόρριψη και τη μετατόπιση της φροντίδας από τον νοσηλευτή σε λιγότερο δαπανηρές μετα-οξείες ρυθμίσεις. Το ALOS αναφέρεται στον μέσο αριθμό ημερών που οι ασθενείς περνούν στο νοσοκομείο. Συνήθως μετράτε διαιρώντας τον συνολικό αριθμό ημερών που παραμένουν σε όλους τους νοσηλευτές κατά τη διάρκεια ενός έτους με τον αριθμό των εισόδων ή των απορρίψεων. Οι ημερήσιες περιπτώσεις αποκλείονται. Ο δείκτης παρουσιάζεται τόσο για όλες τις περιπτώσεις οξείας φροντίδας όσο και για τον τοκετό χωρίς επιπλοκές.)</p>	<p>5,40 Οξεία φροντίδα Days 2011 Ελλάδα Ημέρες</p>	 <p>Οξεία φροντίδα Ημέρες 1992-2011 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Οξεία φροντίδα Days 2014</p>
<p>Εκπαίδευση</p>	<p>Τελευταία μέτρηση</p>	<p>Τάση</p>	<p>Σειρά κατάταξης</p>
<p><u>Απόδοση Science (PISA)</u></p> <p>(Η επιστημονική επίδοση για την PISA μετρά το επιστημονικό γραμματισμό ενός 15χρονου στη χρήση των επιστημονικών γνώσεων για τον εντοπισμό ερωτημάτων, την απόκτηση νέων γνώσεων, την εξήγηση επιστημονικών φαινομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση τεκμηριωμένα επιστημονικά θέματα. Η μέση βαθμολογία είναι το μέτρο.)</p>	<p>451 Αγόρια μέση βαθμολογία 2015 Ελλάδα Μέση βαθμολογία</p>	 <p>Αγόρια μέση βαθμολογία 2006-2015 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>	 <p>Αγόρια μέση βαθμολογία 2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>
<p><u>Νεολαία που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (NEET)</u></p> <p>(Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει το ποσοστό των νέων που δεν απασχολούνται, την εκπαίδευση ή την κατάρτιση (NEET), ως ποσοστό του συνολικού αριθμού των νέων στην αντίστοιχη ηλικιακή ομάδα, ανά φύλο. Οι νέοι στην εκπαίδευση περιλαμβάνουν εκείνους που παρακολουθούν μερική ή πλήρη φοίτηση, αλλά αποκλείουν όσους εργάζονται σε άτυπη εκπαίδευση και σε εκπαιδευτικές</p>	<p>9.5 15-19 ετών οι άνδρες % στην ίδια ηλικιακή ομάδα το 2015 Ελλάδα% στην ίδια ηλικιακή ομάδα</p>	 <p>15-19 ετών οι άνδρες % στην ίδια ηλικιακή ομάδα 2011-2015</p>	

<p>δραστηριότητες πολύ μικρής διάρκειας. Η απασχόληση ορίζεται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ / ΔΟΕ και καλύπτει όλους εκείνους που έχουν αμειβόμενη εργασία για τουλάχιστον μία ώρα στην εβδομάδα αναφοράς της έρευνας ή ήταν προσωρινά απύσες από την εργασία αυτή. Ως εκ τούτου, η νεολαία της NEET μπορεί να είναι είτε άνεργος είτε ανενεργός και να μην ασχολείται με την εκπαίδευση ή την κατάρτιση. Οι νέοι που δεν απασχολούνται ούτε στην εκπαίδευση ούτε στην κατάρτιση κινδυνεύουν να γίνουν κοινωνικά αποκλεισμένοι - άτομα με εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας και που δεν διαθέτουν τις ικανότητες βελτίωσης της οικονομικής τους κατάστασης.)</p>		<p>Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Μέση (μαύρο)</p>	
---	--	--	--

Πηγή: OECD (2017)

Βάση του παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Στον τομέα της εκπαίδευσης υπάρχει ένα πολύ μεγάλο κενό το οποίο μπορεί να καλυφθεί με δράσεις κοινωνικών επιχειρήσεων για παράδειγμα σχολές δια βίου μάθησης ή συνεργασίες με πανεπιστήμια και προγράμματα επιβράβευσης. Στον τομέα της υγείας το κράτος προσπαθώντας να μειώσει διαρκώς το κόστος δημιουργεί ένα πολύ μεγάλο κενό με ανάγκες τις οποίες μπορούν με στοχευμένες δράσεις να καλύψουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις.

Σε αντίθεση με αυτά που προβάλλονται στα διεθνή ΜΜΕ περί του Ελληνικού βίου, οι Έλληνες είναι από τους πιο σκληρά εργαζόμενους πολίτες της Ε.Ε λόγω της χαμηλής εφαρμοσμένης εκπαίδευσης για παράδειγμα στις γεωργικές καλλιέργειες υπάρχουν προβλήματα στην οικονομική ευημερία των επιχειρήσεων αυτών. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει έδαφος και ευκαιρίες ανάπτυξης Κοιν.Επ. με δράσεις δια βίου μάθησης και συνεργασίες με πανεπιστήμια. Αξίζει επίσης να σημειωθεί και η μεγάλη ευκαιρία για ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης στον τουρισμό από Κοιν.Επ. που ευνοείται μάλιστα και από την χαμηλή συγκέντρωση στα αστικά κέντρα.

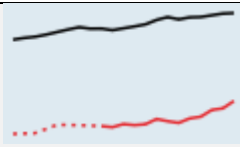
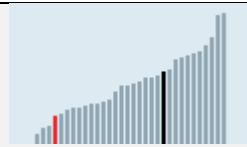
Ενώ αδυναμία αποτελεί γενικότερα το μέγεθος της υπογεννητικότητας στην Ελλάδα.

3.2.4.1.4 Τεχνολογικό Περιβαντολογικό Περιβάλλον

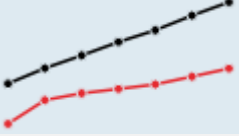
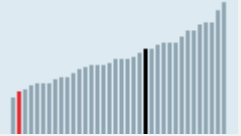

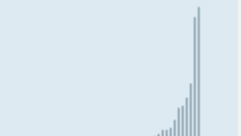
Η Περιβαντολογική – Τεχνολογική διάσταση αφορά τάσεις και τεχνολογικά επιτεύγματα που γίνονται εκτός της κοινωνικής επιχείρησης και μπορούν να έχουν δυναμικά σημαντική επίδραση στην στρατηγική της. Οι τάσεις από την στιγμή που μπορούν να εισαχθούν στα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων των ΚΟΙΝ.ΣΕΠ αλλά και να χρησιμοποιηθούν αποτελούν ευκαιρίες. Ωστόσο, για μια επιχείρηση που δεν εναρμονίζεται με την εξέλιξη της τεχνολογίας αυτό μπορεί να αποτελέσει απειλή σε βαθμό ιδιαίτερα κρίσιμο για την επιβίωσή της.

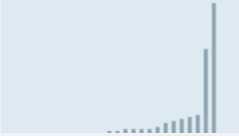
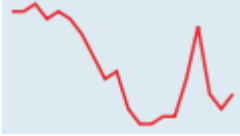
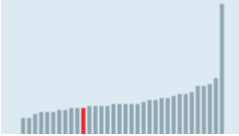
Σε αυτό την διάσταση λοιπόν, θα πρέπει να γίνει αποτελεσματική ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος καθ' ότι είναι πολύ σημαντική για μια κοινωνική επιχείρηση. Πολλές φορές υπάρχουν εμπόδια καθ' ότι η εμφάνιση μιας νέας τεχνολογίας δεν σημαίνει απαραίτητα την εξαφάνιση των επιχειρήσεων που κάνουν χρήση της παλαιότερας διότι είναι δύσκολο να βεβαιωθούν οι μακροχρόνιες συνέπειες που θα υπάρξουν στον κλάδο

Πίνακας 21: PEST Δείκτες τεχνολογίας και περιβάλλοντος.

<i>Καινοτομίας και Τεχνολογίας</i>	<i>Τελευταία μέτρηση</i>	<i>Τάση</i>	<i>Σειρά κατάταξης</i>
<p><u>Οι ακαθάριστες εγχώριες δαπάνες για E & A</u></p> <p><i>(Οι ακαθάριστες εγχώριες δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ορίζονται ως οι συνολικές δαπάνες (τρέχουσες και κεφαλαιουχικές) για την E & A που πραγματοποιούνται από όλες τις εταιρείες που εδρεύουν, ερευνητικά ιδρύματα, πανεπιστημιακά και κρατικά εργαστήρια κλπ. Σε μια χώρα. Περιλαμβάνει έρευνα και ανάπτυξη που χρηματοδοτείται από το εξωτερικό, αλλά αποκλείει τα εγχώρια κονδύλια για E & A που εκτελούνται εκτός της εγχώριας οικονομίας. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ και ως ποσοστό του ΑΕΠ)</i></p>	<p>1.0 % του ΑΕΠ το 2015</p> <p>Ελλάδα% του ΑΕΠ</p>	 <p>Σύνολο % του ΑΕΠ 1995-2015 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>	 <p>Σύνολο % του ΑΕΠ το 2015 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>

<p><u>Προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ</u></p> <p>(Η προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ είναι η διαφορά μεταξύ της ακαθάριστης παραγωγής και της ενδιάμεσης κατανάλωσης στον τομέα των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών. Το σύνολο των βιομηχανιών πληροφορικής περιλαμβάνει το ISIC rev. 4 Τμήμα 26 (Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων) και Τμήμα I (Πληροφόρηση και επικοινωνία), το οποίο με τη σειρά του αποτελείται από τα τμήματα 58-60 (Εκδόσεις και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές), 61 (Τηλεπικοινωνίες) και 62-63 Και δραστηριότητες των υπηρεσιών πληροφόρησης). Ως εκ τούτου, οι βιομηχανίες πληροφοριών περιλαμβάνουν τις βιομηχανίες ΤΠΕ (κλάσεις 26, 61 και 62-63, συν ομάδα 58.2, εκδόσεις λογισμικού), με εξαίρεση τις δραστηριότητες εμπορίου και επισκευών, καθώς και τις βιομηχανίες μέσων και περιεχομένου (περιλαμβάνονται στις διαιρέσεις 58-60 και Η ομάδα 63.9). Ο δείκτης αυτός μετράτε ως ποσοστό της προστιθέμενης αξίας)</p>	<p>4.9 Συνολική % της προστιθέμενης αξίας 2011 Ελλάδα% της προστιθέμενης αξίας</p>	 <p>Συνολική % της προστιθέμενης αξίας 2011 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>
<p><u>Πρόσβαση στο Internet</u></p> <p>(Η πρόσβαση στο διαδίκτυο ορίζεται ως το ποσοστό των νοικοκυριών που ανέφεραν ότι είχαν πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, αυτή η πρόσβαση γίνεται μέσω προσωπικού υπολογιστή είτε μέσω τηλεφωνικής κλήσης, ADSL είτε μέσω ευρυζωνικής πρόσβασης μέσω καλωδίου. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε ποσοστό όλων των νοικοκυριών.)</p>	<p>68,1 Σύνολο % του συνόλου των νοικοκυριών το 2015 Ελλάδα% του συνόλου των νοικοκυριών</p>	 <p>Σύνολο % του συνόλου των νοικοκυριών 2005-2015 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>
<p><u>Τριαδική οικογένειες δίπλωμα ευρεσιτεχνίας</u></p> <p>(Μία τριάδα οικογένειας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ορίζεται ως ένα σύνολο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας καταχωρημένων σε διάφορες χώρες (δηλ. Γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας) για την προστασία της ίδιας εφεύρεσης. Οι τριάδες οικογένειες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι ένα σύνολο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν κατατεθεί σε τρία από αυτά τα μεγάλα γραφεία διπλωμάτων</p>	<p>26.1 Συνολικός αριθμός 2014 Ελλάδα Αριθμός</p>	 <p>Συνολικός αριθμός 1995-2014 Ελλάδα Αριθμός 2014</p>

<p>ευρεσιτεχνίας: το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (EPO), το Ιαπωνικό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (JPO) και το Γραφείο Ευρεσιτεχνιών και Εμπορικών Σημάτων των ΗΠΑ (USPTO). Η καταμέτρηση της οικογένειας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας Triadic αποδίδεται στη χώρα διαμονής του εφευρέτη και στην ημερομηνία κατά την οποία το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας καταχωρίστηκε για πρώτη φορά. Ο δείκτης μετράτε ως αριθμός.)</p>		<p>Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>	<p>Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>
<p><u>Wireless κινητών ευρυζωνικών συνδρομών</u></p> <p>(Οι ασύρματες συνδρομές κινητών ευρυζωνικών συνδρομών είναι συνδρομές κινητών τηλεφώνων που διαφημίζουν ταχύτητες δεδομένων 256 kbit / s ή μεγαλύτερες. Η συνδρομή πρέπει να επιτρέπει την πρόσβαση στο Internet μέσω HTTP και πρέπει να έχει χρησιμοποιηθεί για την πραγματοποίηση σύνδεσης δεδομένων μέσω πρωτοκόλλου Internet (IP) τους προηγούμενους τρεις μήνες. Τα τυπικά μηνύματα μηνυμάτων SMS και MMS δεν θεωρούνται ως ενεργή σύνδεση δεδομένων στο Διαδίκτυο, ακόμη και αν παραδίδονται μέσω IP. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε αριθμό συνδρομών ανά 100 κατοίκους.)</p>	<p>49,5 Σύνολο ανά 100 κατοίκους Q2-2016</p>	 <p>Σύνολο ανά 100 κατοίκους Q2-2010-Q2-2016 Ελλάδα (κόκκινο), του ΟΟΣΑ - Σύνολο (μαύρο)</p>	
Ενέργεια			
<p><u>Την παραγωγή αργού πετρελαίου</u></p> <p>(Η παραγωγή αργού πετρελαίου ορίζεται ως οι ποσότητες ελαίου που εξάγεται από το έδαφος μετά την αφαίρεση αδρανών ουσιών ή ακαθαρσιών. Περιλαμβάνει αργό πετρέλαιο, υγρά φυσικού αερίου (NGL) και πρόσθετα. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε χιλιάδες τόνοι ισοδύναμου πετρελαίου (toe). Το πετρέλαιο κίνησης είναι ένα ορυκτό έλαιο αποτελούμενο από μείγμα υδρογονανθράκων φυσικής προέλευσης, χρώματος κίτρινου έως μαύρου και μεταβλητής πυκνότητας και ιξώδους. Οι NGL είναι οι υγροί ή υγροποιημένοι υδρογονάνθρακες που παράγονται κατά την παρασκευή, τον καθαρισμό και τη σταθεροποίηση του φυσικού αερίου. Τα πρόσθετα είναι ουσίες μη υδρογονάνθρακες που προστίθενται ή αναμειγνύονται με ένα προϊόν για να τροποποιήσουν τις ιδιότητές του, για παράδειγμα, για να βελτιώσουν τα χαρακτηριστικά καύσης του</p>	<p>57,4 Σύνολο χιλιάδες ΤΠΠ το 2015</p>	 <p>Σύνολο χιλιάδες ΤΠΠ 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	 <p>Σύνολο χιλιάδες ΤΠΠ το 2015 στην Ελλάδα (κόκκινο)</p>

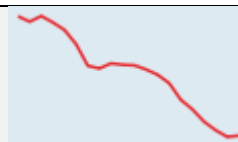
<p>(π.χ. MTBE και τετρααιθυλο μόλυβδο). Η παραγωγή των ρευστοποιημένων προϊόντων αναφέρεται στην παραγωγή δευτερογενών προϊόντων πετρελαίου από διυλιστήριο πετρελαίου.)</p>	
<p><u>Οι επενδύσεις στις υποδομές</u> (Οι επενδύσεις σε υποδομές καλύπτουν τις δαπάνες για την κατασκευή νέων μεταφορών και τη βελτίωση του υπάρχοντος δικτύου. Οι επενδύσεις σε υποδομές αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την απόδοση στον τομέα των μεταφορών. Οι εσωτερικές υποδομές περιλαμβάνουν οδικές, σιδηροδρομικές, εσωτερικές πλωτές μεταφορές, θαλάσσιους λιμένες και αεροδρόμια και λαμβάνουν υπόψη όλες τις πηγές χρηματοδότησης. Η αποτελεσματική υποδομή μεταφορών παρέχει οικονομικά και κοινωνικά οφέλη τόσο στις προηγμένες όσο και στις αναδύμενες οικονομίες, βελτιώνοντας την προσβασιμότητα και την παραγωγικότητα της αγοράς, εξασφαλίζοντας ισορροπημένη περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη, δημιουργώντας απασχόληση, προωθώντας την κινητικότητα των εργαζομένων και συνδέοντας τις κοινότητες. Ο δείκτης αυτός μετριέται ως ποσοστό του ΑΕΠ για τις συνολικές χερσαίες επενδύσεις και σε ευρώ για τις οδικές, σιδηροδρομικές, αεροπορικές, εσωτερικές πλωτές μεταφορές και θαλάσσια στοιχεία.)</p>	<p>49 000 000.00</p> <p>Οδική Euro 2013</p> <p>Οδική ευρώ 2007-2013 Ελλάδα (κόκκινο)</p> <p>Οδική Euro 2014</p>
<p><u>Μεταφορά επιβατών</u> (Η μεταφορά επιβατών αναφέρεται στη συνολική μετακίνηση επιβατών που χρησιμοποιούν χερσαίες μεταφορές σε ένα συγκεκριμένο δίκτυο. Τα δεδομένα εκφράζονται σε εκατομμύρια επιβατοχιλιόμετρα, τα οποία αντιπροσωπεύουν τη μεταφορά ενός επιβάτη για ένα χιλιόμετρο. Εξαρτήματα για οδική και σιδηροδρομική διαδρομή είναι διαθέσιμα.)</p>	<p>42 182,0 Οδική εκατομμύρια επιβατοχιλιόμετρα 2008</p> <p>Οδική εκατομμύρια επιβατών- χιλιομέτρων 1996-2008 Ελλάδα (κόκκινο)</p> <p>Οδική εκατομμύρια επιβατοχιλιόμετρα 2014 Ελλάδα (κόκκινο)</p>
<p><u>Εφοδιασμού πρωτογενούς ενέργειας</u> (Ο πρωτογενής ενεργειακός εφοδιασμός ορίζεται ως η παραγωγή ενέργειας συν τις εισαγωγές ενέργειας, μείον τις εξαγωγές ενέργειας, μείον τα διεθνή αποθέματα καυσίμων, μετά συν ή μείον μεταβολές των αποθεμάτων. Η μεθοδολογία ενεργειακού</p>	<p>0,09 Σύνολο Toe / 1 000 δολάρια ΗΠΑ το 2015</p> <p>Σύνολο</p> <p>Σύνολο</p>

<p>ισοζυγίου της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας (IEA) βασίζεται στην θερμιδική περιεκτικότητα των ενεργειακών προϊόντων και στην κοινή λογιστική μονάδα: τόνο ισοδύναμου πετρελαίου (toe). Toe ορίζεται ως 107 kilocalories (41.868 gigajoules). Αυτή η ποσότητα ενέργειας είναι, μέσα σε λίγα τοις εκατό, ίση με την καθαρή θερμική περιεκτικότητα ενός τόνου αργού πετρελαίου. Η διαφορά μεταξύ της "καθαρής" και της "ακαθάριστης" θερμαντικής αξίας για κάθε καύσιμο είναι η λανθάνουσα θερμότητα εξάτμισης του νερού που παράγεται κατά την καύση του καυσίμου. Όσον αφορά τον άνθρακα και το πετρέλαιο, η καθαρή θερμογόνος δύναμη είναι περίπου 5% μικρότερη από την ακαθάριστη, για τις περισσότερες μορφές φυσικού και κατασκευασμένου αερίου η διαφορά είναι 9-10%, ενώ για την ηλεκτρική ενέργεια η έννοια της θερμογόνου δύναμης δεν έχει νόημα. Ο ΔΟΕ υπολογίζει τα υπόλοιπα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του φυσικού ενεργειακού περιεχομένου για να βρει το ισοδύναμο πρωτογενούς ενέργειας. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε εκατομμύρια toe και σε δάχτυλο ανά 1000 δολάρια.)</p>	<p>Ελλάδα Toe / 1 000 δολάρια ΗΠΑ</p>	<p>Toe / 1 000 δολάρια ΗΠΑ 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο)</p>	<p>Toe / 1 000 δολάρια ΗΠΑ το 2015 την Ελλάδα (κόκκινο)</p>
---	---------------------------------------	---	---

Τροχαία ατυχήματα

(Τα οδικά ατυχήματα μετρούνται με βάση τον αριθμό των τραυματιών και τους θανάτους λόγω οδικών ατυχημάτων, είτε άμεσων είτε εντός 30 ημερών από το ατύχημα, και εξαιρουμένων των αυτοκτονιών που συνεπάγονται τη χρήση οδικών μηχανοκίνητων οχημάτων. Ένα οδικό όχημα είναι ένα οδικό όχημα εξοπλισμένο με κινητήρα ως το μοναδικό μέσο προώθησης και αυτό που συνήθως χρησιμοποιείται για τη μεταφορά ανθρώπων ή εμπορευμάτων ή για ρυμούλκηση στο δρόμο. Αυτό περιλαμβάνει λεωφορεία, πούλμαν, καροτσάκια, τραμ (τραμ) και οδικά οχήματα που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά εμπορευμάτων και τη μεταφορά επιβατών. Τα οδικά οχήματα αποδίδονται στις χώρες όπου είναι καταχωρημένα, ενώ οι θάνατοι αποδίδονται στις χώρες στις οποίες εμφανίζονται. Ο δείκτης αυτός μετράτε σε αριθμό ατυχημάτων, σε αριθμό ατόμων, ανά εκατομμύριο κατοίκων και σε εκατομμύρια οχήματα.)

74 Οι θάνατοι ανά 1 000 000 κατοίκους το 2015

Οι θάνατοι ανά 1 000 000 κατοίκους 1996-2015 Ελλάδα (κόκκινο)

Πηγή: OECD (2017)

Βάση του παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι η χρηματοδότηση για έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα είναι πολύ χαμηλή σε σχέση με τον ΟΟΣΑ, δεδομένου αυτού

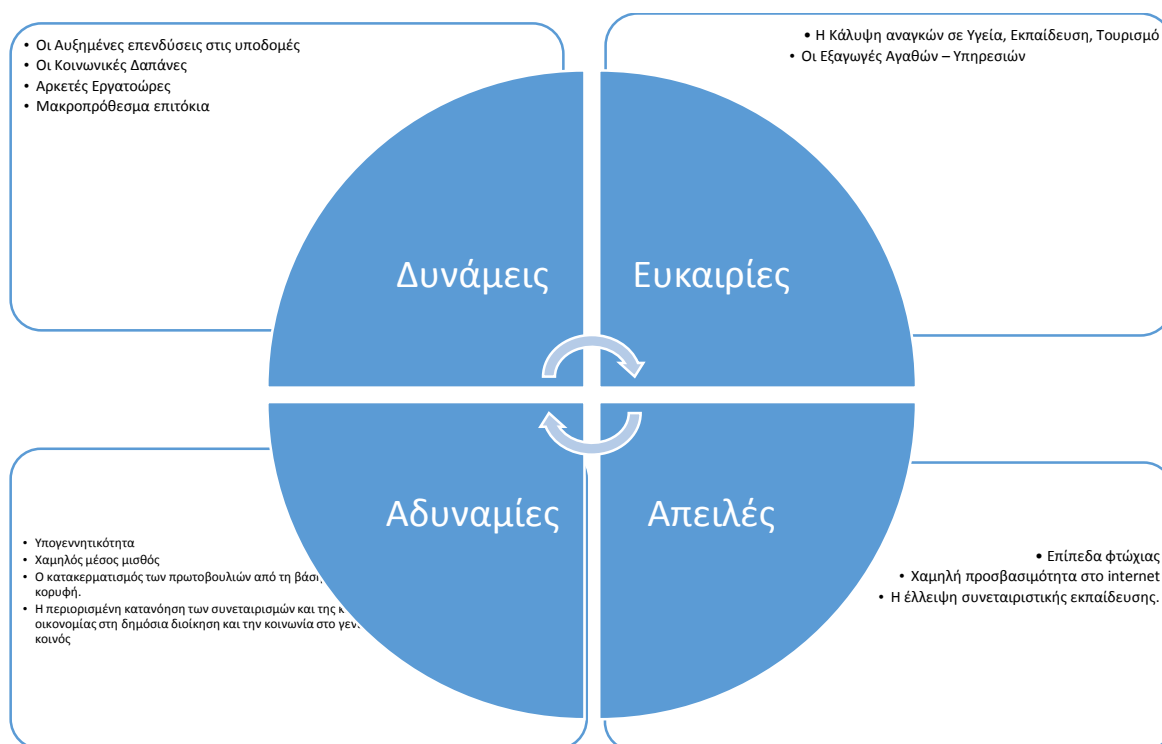
υπάρχει ευκαιρία μεγιστοποίησης της χρηματοδότησης μέσω δράσεων των Κοιν.Επ.. Παράλληλα ευκαιρίες υπάρχουν και μέσω της ανάπτυξης της προστιθέμενης αξίας των ΤΠΕ η οποία ως αξία είναι χαμηλή σε σχέση με τον ΟΟΣΑ. Όπως φαίνεται και στο κοινωνικό περιβάλλον εστί και στο τεχνολογικό ο δείκτης χαμηλών ποσοστών ευρεσιτεχνίας υποδηλώνει το χαμηλό επίπεδο εφαρμοσμένων επιστημών στον χώρο της Ελλάδας. Οι Κοιν.Επ με κατάλληλες δράσεις μπορούν να αυξήσουν το επίπεδο αυτό δημιουργώντας κέρδη οικονομικά αλλά και κοινωνικά.

Αδυναμίες στη ανάπτυξη των Κοιν. Επ. στο περιβάλλον αυτό αποτελούν η χαμηλή προσβασιμότητα στο internet και οι χαμηλές ευρυζωνικές συνδέσεις, λόγο του ότι με αυτό τον τρόπο, η πληροφορία για νέες τεχνολογικές εξελίξεις περιορίζεται σημαντικά αλλά και η επικοινωνία με το εξωτερικό και εσωτερικό της χώρας σε διαδικασία για παράδειγμα παραγγελιοληξίας κτλ.

Τέλος πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των Κοιν. Επ στην Ελλάδα έχει η αύξουσα τάση σε επενδύσεις σε υποδομές (οδικές, σιδηροδρομικές, αεροπορικές, εσωτερικές πλωτές μεταφορές και θαλάσσια στοιχεία) καθώς και η ανάπτυξη των ΑΠΕ.

3.2.4.2 Swot ανάλυση της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 5: Swot ανάλυση της κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα

Ως βασικές δυνάμεις στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών και της κοινωνικής οικονομίας φαίνεται να είναι:

- Οι Αυξημένες επενδύσεις στις υποδομές
- Οι Κοινωνικές Δαπάνες
- Αρκετές Εργατοώρες
- Μακροπρόθεσμα επιτόκια

Ως βασικές αδυναμίες στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών και της κοινωνικής οικονομίας φαίνεται να είναι:

- Υπογεννητικότητα
- Χαμηλός μέσος μισθός
- Ο κατακερματισμός των πρωτοβουλιών από τη βάση προς την κορυφή.

- Η περιορισμένη κατανόηση των συνεταιρισμών και της κοινωνικής οικονομίας στη δημόσια διοίκηση και την κοινωνία στο γενικό κοινό

Ως βασικές απειλές στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών και της κοινωνικής οικονομίας φαίνεται να είναι:

- Επίπεδα φτώχειας
- Χαμηλή προσβασιμότητα στο internet
- Η έλλειψη συνεταιριστικής εκπαίδευσης.
- Η έλλειψη υψηλής ποιότητας και προσβάσιμων υπηρεσιών εκκίνησης σε συνεταιρισμούς και άλλες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας.
- Η έλλειψη οικονομικής στήριξης για την ίδρυση και ανάπτυξη συνεταιρισμών και άλλων κοινωνικών φορέων οικονομικών επιχειρήσεων.
- Η δύσκολη πρόσβαση σε κεφάλαια.
- Η πολύπλοκη πρόσβαση στις δημόσιες αγορές λόγω της ανεπαρκούς χρήσης κοινωνικών ρητρών στη προμήθεια του κοινού .

Ως βασικές ευκαιρίες στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών και της κοινωνικής οικονομίας φαίνεται να είναι:

- Η Κάλυψη αναγκών σε Υγεία, Εκπαίδευση, Τουρισμό
- Οι Εξαγωγές Αγαθών – Υπηρεσιών
- Η βελτίωση του διοικητικού και νομικού πλαισίου (ιδίως του θεσμού του αδιαίρετου αποθεματικά).
- Η εξασφάλιση ενός συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων και των διοικητικών υπηρεσιών.

- Η βελτίωση δεξιοτήτων και ικανοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων, των διαχειριστών και των μεσαζόντων και των υπηρεσιών στους παρόχους κατά την εφαρμογή του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου
- Αλλαγές υπέρ της αυτονομίας από την πολιτική και των κερδοσκοπικών φορέων εκμετάλλευσης.
- Συνδυασμός μιας διαδικασίας “top-down” με μία “bottom-up” για την κινητοποίηση των ενδιαφερομένων και δημιουργία των οριζόντιων ομάδων και φορέων υποστήριξης (συμβουλευτική υποστήριξη, κατάρτιση και υποστήριξη επιχειρηματικής ανάπτυξης).
- Προώθηση αντιπροσωπευτικών και ενδιάμεσων φορέων όπως οι συνομοσπονδίες και συμμετοχή των οργανώσεων στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών.
- Συνδυάζοντας μια εθνική προσέγγιση με μια περιφερειακή προσέγγιση, εξελισσόμενη τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο αρχών και διοικητικών οργάνων. Περιφερειακά προσαρμοσμένα πρότυπα σχέδια σε συνεργασία με τοπικούς φορείς φορέων και τοπικών αρχών.
- Η υλοποίηση και η κοινωνική συνειδητοποίηση του ρόλου των συνεταιρισμών για την οικονομία.
- Η μεταφορά εμπειριών και εμπειρογνωμοσύνης από άλλες χώρες: έργο διακρατικής συνεργασίας (όπως συνιστάται και στην Στρατηγική και στις προτεραιότητες δράσης για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα)
- Η δημιουργία συνεκτικού συστήματος λογοδοσίας προκειμένου να μετρηθεί ο πραγματικός αντίκτυπος του στους συνεταιρισμούς και τις οντότητες κοινωνικής οικονομίας όσον αφορά την κοινωνική, περιβαλλοντική και κοινοτική επίπτωση.

3.2.4.3 Συστάσεις για προγράμματα για την προώθηση των συνεταιρισμών στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την δεκαετή εμπειρία ανάπτυξης της CICOPA και των μελών της, κανένα πρόγραμμα ή πρόγραμμα προώθησης των συνεταιρισμών δεν ήταν ποτέ επιτυχημένο όταν προωθήθηκε αποκλειστικά από εξωτερικούς παράγοντες στο λαό, που υποτίθεται ότι είναι τα συστατικά των συνεταιρισμών αυτών, είτε πρόκειται για κυβερνητικές οργανώσεις, Πανεπιστήμια, ΜΚΟ ή ξένα ιδρύματα ή εμπειρογνώμονες, χωρίς σαφή συμμετοχή των ίδιων των φορέων.

Μια δυναμική από πάνω προς τα κάτω θα πρέπει πάντοτε να συνδυάζεται με μια εκ των κάτω προς τα πάνω σε συνεργατικά σχέδια. Πράγματι, η ουσία των συνεταιρισμών είναι να ανταποκρίνονται στις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες των απλών πολιτών μέσω μιας επιχείρησης την οποία ελέγχουν δημοκρατικά τα ίδια κοινά πρόσωπα. Προκειμένου να προωθηθούν οι συνεταιρισμοί, είναι απαραίτητο να εισαχθεί η συνεταιριστική λογική.

Εάν ο βασικός αυτός παράγοντας απουσιάζει και δεν προωθείται συνειδητά, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να αποτύχει μια πρωτοβουλία για την προώθηση των συνεταιρισμών και της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα, με σημαντική απώλεια οικονομικών πόρων ή ακόμη χειρότερα, κακή εμπειρία που μπορεί να πάρει χρόνια ή ακόμα και δεκαετίες για να ξεπεραστεί στην κοινή γνώμη, όπως συνέβη σε αρκετές χώρες. Επομένως, υπάρχει ανάγκη να εντοπιστούν οι διάφοροι παράγοντες που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της συνεργασίας στην Ελλάδα.

Τα κυριότερα είδη συνεταιρισμών που έχουν αναπτυχθεί στην Ελλάδα είναι οι γεωργικοί και αγροτικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί. Όταν η πρώτη συνεταιριστική νομοθεσία (για όλους τους τύπους συνεταιρισμών) δημιουργήθηκε το 1915, μόνο λίγοι γεωπόνοι με εκπαίδευση στη Δύση είχαν ιδρύσει συνεταιρισμούς. Η νέα νομοθεσία ήταν σε μεγάλο βαθμό μια κυβερνητική πρωτοβουλία με στόχο την επίλυση των αδυναμιών της αγοράς και την εξουδετέρωση της τοκογλυφίας που υπήρχε στην ελληνική ύπαιθρο. Συνεχίστηκε περίοδος έντονης ανάπτυξης αγροτικών και αγροτικών πιστωτικών συνεταιρισμών, ενισχυμένη από την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, με την οποία έφτασαν από την Τουρκία πάνω από 2 εκατομμύρια Έλληνες

μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και με την ίδρυση, το 1929, της Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδα. Στις αρχές της δεκαετίας του '30 υπήρχαν πάνω από 3000 συνεταιρισμοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 85 δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί. Η οικονομική ανάπτυξη αλλά και η αυτονομία των ελληνικών γεωργικών και αγροτικών πιστωτικών συνεταιρισμών έγιναν τόσο σημαντικές ώστε άλλες ομάδες πίεσης προσπάθησαν να περιορίσουν τη σημασία τους. Οι τροποποιήσεις του συνεταιριστικού νόμου το 1930 προκάλεσαν σημαντική εξασθένηση της οικονομικής σημασίας των συνεταιρισμών και μείωσαν σημαντικά την αυτονομία τους από το κράτος: οι συνεταιρισμοί φαίνεται να έχουν χρησιμοποιηθεί από διαδοχικές κυβερνήσεις (συμπεριλαμβανομένης της στρατιωτικής δικτατορίας μεταξύ 1967 και 1974) ως μέσο της δικής τους γεωργικής πολιτικής.

Το 1979, η Ελλάδα εγκατέλειψε τη συνεταιριστική νομοθεσία και υιοθέτησε ένα σύστημα με διάφορους παράλληλους νόμους με την έγκριση του πρώτου αποκλειστικά γεωργικού συνεταιριστικού νόμου, το οποίο υπέστη σημαντικές τροποποιήσεις το 1981, γεγονός που επέτρεψε και πάλι τη χρήση των συνεταιρισμών ως πολιτικών μέσων. Οι διαδοχικές νομικές μεταβολές κατέστησαν τους γεωργικούς συνεταιρισμούς ακόμη πιο εξαρτημένους από τις πολιτικές δυνάμεις όσον αφορά την επιλογή των ηγετών τους. Ως αποτέλεσμα, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί αποδυναμώθηκαν και πάλι οικονομικά, όπως συνέβη στη δεκαετία του 1930, τα τεράστια χρέη που συσσωρεύτηκαν μεταξύ τους κατά τη δεκαετία του 1980 και του 1990 και τα μερίδια αγοράς τους μειώθηκαν κατά περίπου 50%. Το 2009, οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα ήταν 6376 μονάδες και είχαν 713.714 μέλη έναντι 948.965 το 1985

Η παρέμβαση των πολιτικών δυνάμεων θα μπορούσε να συμβάλει στην εξήγηση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι ελληνικοί συνεταιρισμοί¹⁰² στην ίδρυση ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού συνεταιριστικού κινήματος. Εκτός από την "ΠΑΣΕΓΕΣ", την εθνική ομοσπονδία γεωργικών συνεταιρισμών που δημιουργήθηκε το 1935, φαίνεται ότι υπάρχουν λίγες άλλες ομοσπονδίες, των οποίων η αντιπροσωπευτικότητα και η συγκεκριμένη επιχειρησιακή ικανότητα είναι δύσκολο να εκτιμηθούν: η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κοινωνικών Συνεταιρισμών που ιδρύθηκε το

¹⁰² Τζημπούλου, Μ. (2015). Ο ρόλος των γεωργικών συνεταιρισμών στην περιφερειακή ανάπτυξη.

2011, οι Συνεταιρισμοί Ηλεκτρολόγων Ομοσπονδία, η Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Υδραυλικών "ΠΟΣΕΙΔ" που ιδρύθηκε το 1980 και η Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Φαρμάκων που ιδρύθηκε το 1998¹⁰³.

Ο ακόλουθος (Πίνακας 22: Απογραφή κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα)είναι μια σύνοψη του 2012 για τον αριθμό των δομών κοινωνικής οικονομίας, των υπαλλήλων και των μελών τους. Εάν εξαιρέσουμε τις ενώσεις, των οποίων ο αριθμός είναι τεράστιος (εκτιμώμενες 50.000 μονάδες) και το ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και στόχων το καθιστούν αμφιλεγόμενο να υποθέσουμε ότι όλοι ανήκουν στην κοινωνική οικονομία όπως είναι διεθνώς κατανοητό, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί φαίνεται να είναι η κύρια κατηγορία, Ακολουθούμενη από συνεταιρισμούς στέγασης και συνεταιριστικές τράπεζες. Ένα σημαντικό ποσό αποτελείται από συνεταιρισμούς μικρών επιχειρήσεων (υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι, αγροτουρισμός). Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης (στην πραγματικότητα οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί που ενσωματώνουν άτομα με ψυχικές ασθένειες) όπου φέρονται μόνο τα δημοσιευμένα σε αυτό το άρθρο, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί βάσει του νόμου του 2011 δεν μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν ακόμα .

Πίνακας 22: Απογραφή κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα

Η Κοινωνική Οικονομία στην ΕΛΛΑΔΑ 2012	Ν° Επιχειρήσεων	Ν° Εργασιών	Μέλη
Συνεταιρισμοί και άλλες παρόμοιες επιχειρήσεις. ΣΥΝΟΛΟ	7.197	14.983	1.052.785
- Συνεταιριστικές τράπεζες	25	1.238	196.179
- Γεωργικοί Συνεταιρισμοί	6.376	11.300	713.714

¹⁰³ Δήμητρα, Μ. (2002). Ο συνεταιρισμός των φαρμακοποιών Πάτρας,σ,81

• Συνεταιρισμοί στέγασης	545	Δ/Υ	120.242
• Ηλεκτρολόγοι Συνεταιρισμοί	23	200	600
• Συνεταιριστές Υδραυλικών	33	200	2.500
• Αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί γυναικών	130	100	2.000
• Συνεταιρισμοί φαρμακοποιών	41	1500	5.500
• Κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης	16	400	2.000
• Αμοιβαία ασφαλιστικά συνεταιρισμοί	7	40	10.000
• Θαλάσσιος Συνεταιρισμός Ασφαλίσεων	1	5	50
Αμοιβαίες Εταιρείες και άλλες παρόμοιες μορφές. ΣΥΝΟΛΟ	11	1140	180.000
- Αμοιβαία κεφάλαια βοήθειας	4	1100	150.000
- Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης	7	40	30.000
Ενώσεις, ιδρύματα και άλλες μη κερδοσκοπικές και εθελοντικές οργανώσεις. ΣΥΝΟΛΟ	50.600	101.000	1.500.000
- Ενώσεις γενικά	50.000	100.000	1.500.000
• Ιδρύματα	600	1000	Δ/Υ
• Αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΥΝΟΛΟ	-	-	-

Ο παραπάνω πίνακας δεν περιλαμβάνει νέους τύπους συνεταιρισμών που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια ή ακόμα και μήνες. Οι συνεταιρισμοί καταναλωτών φαίνεται ότι ήταν πολύ λίγοι μέχρι πρόσφατα. Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί φαίνεται να έχουν πολλαπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια και τους μήνες. Ένα άρθρο αναφέρει την πρόσφατη ίδρυση ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού ELGI¹⁰⁴ σε προάστιο της Βόρειας Αθήνας με 230 μέλη και φαίνεται ότι επεκτείνεται. Ένας άλλος καταναλωτικός συνεταιρισμός, το Bios Coop¹⁰⁵, φαίνεται να είναι στη διάθεσή του στη Θεσσαλονίκη. Άλλοι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί που έχουν καθιερωθεί πρόσφατα είναι το THALIN¹⁰⁶ και το ALLILEGION, τόσο στον οικισμό των Αθηνών.

3.3 Συμπεράσματα

Η ελληνική "συνεταιριστική", η "κοινωνική οικονομία" και η "κοινωνική επιχείρηση" θεσπίζουν μόνο και ρυθμίζουν τους συνεταιρισμούς ως μορφή επιχείρησης και πρέπει συνεπώς να θεωρηθούν αυστηρά ως συνεταιριστική νομοθεσία¹⁰⁷.

Παρόλο που δεν είναι ιδανική, η ισχύουσα ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία ήδη καθιστά δυνατή τη δημιουργία κάθε είδους συνεταιρισμών εργαζομένων, κοινωνικών συνεταιρισμών, συνεταιρισμών βιοτεχνών και μικρών επιχειρήσεων, καθώς και γεωργικών συνεταιρισμών¹⁰⁸ και άλλων μορφών συνεταιρισμών παραγωγών σε αγροτικό

¹⁰⁴ https://epamhellas.gr/wp-content/uploads/2013/04/katastatiko_elgi.pdf

¹⁰⁵ Βαγγελιοπούλου, Μ. (2014). *Υβριδικά μοντέλα συνεταιρισμών, συνεργασιών: το παράδειγμα Bios Coop, κοινωνικός καταναλωτικός συνεταιρισμός Θεσσαλονίκης*(Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).

¹⁰⁶ https://epamhellas.gr/wp-content/uploads/2013/04/katastatiko_thalein.pdf

¹⁰⁷ Τσιρώνης, Θ. (2014). Η συνεταιριστική νομοθεσία από το 1914 ως σήμερα και οι επιδράσεις της στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος.

¹⁰⁸ Τζημοπούλου, Μ. (2015). Ο ρόλος των γεωργικών συνεταιρισμών στην περιφερειακή ανάπτυξη.

περιβάλλον, Τύπους συνεταιρισμών που το ελληνικό Υπουργείο Εργασίας εξέφρασε ενδιαφέρον για την ανάπτυξη στο βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο .

Ωστόσο, η σημερινή ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία θα απαιτούσε ουσιαστικές βελτιώσεις εάν η προώθηση των κοινωνικών και εργατικών συνεταιρισμών βρίσκεται στην πολιτική ατζέντα. Οι δύο βασικοί νόμοι (ο πολιτικός συνεταιριστικός νόμος και ο γεωργικός συνεταιριστικός νόμος¹⁰⁹) πρέπει αμφότερα να περιέχουν ρητά τον διεθνή συμφωνημένο ορισμό συνεργασίας και 7 επιχειρησιακές αρχές συνεργασίας. Θα πρέπει επίσης να επιτρέπουν τη δημιουργία συνεταιρισμών δευτέρου βαθμού και συνεταιριστικών κοινοπραξιών και ομάδων. Ο νόμος 4019/2011 για την ίδρυση κοινωνικών συνεταιρισμών θα πρέπει να περιέχει μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά τη δημιουργία αδιαίρετων αποθεματικών και ο αριθμός των ιδρυτικών μελών θα πρέπει να μειωθεί (τα 3 ιδρυτικά μέλη είναι η κύρια τάση σήμερα στις χώρες της ΕΕ).

Θα ήταν χρήσιμο να θεσπιστεί ένα συνεταιριστικό δίκαιο των εργαζομένων¹¹⁰, βάσει του γαλλικού μοντέλου. Όπως και ο νέος βραζιλιάνικος συνεταιριστικός νόμος για τους εργαζόμενους, θα πρέπει να αποτρέψει ρητά τη δημιουργία και τη διάδοση ψευδών συνεταιρισμών¹¹¹ που αποτελούν μόνο εργαλεία ελαστικοποίησης της εργασίας και παραβιάζουν τις συνεταιριστικές αρχές¹¹² όπως διατυπώνονται στη σύσταση 193 της ΔΟΕ (την οποία ψήφισε υπέρ της κυβέρνησης της Ελλάδας) και ίσως πιο σημαντικό για την κυβέρνηση, καταλήγουν σε υψηλό κόστος αντί για εξοικονόμηση χρημάτων όπως προβλέπεται.

Πέραν του εργατικού συνεταιριστικού δικαίου, η ελληνική νομοθεσία θα πρέπει πιθανόν να πρέπει να ενημερωθεί προκειμένου να διευκολυνθεί η μετατροπή των μεταβιβάσεων επιχειρήσεων σε μορφή συνεργασίας. Συγκεκριμένα, θα ήταν εξαιρετικά

¹⁰⁹ Μήτσιου, Κλαίρη-Μαρία. "Το νομικό καθεστώς των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση: ιδίως όσον αφορά τη διοίκηση και τη συμμετοχή των εργαζομένων στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων."

¹¹⁰ ΚΥΡΙΑΚΗ, Τ. (2007). ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

¹¹¹ Savvidou, A. (2014). Θέματα ανταγωνισμού: ρυθμίσεις ποινικής υφής επί μέρους κρατών.

¹¹² Γρηγοριάδου, Ε. (2010). *Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί της Ελλάδας προβλήματα και προοπτικές* (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).

χρήσιμο να δοθεί στους εργαζόμενους το δικαίωμα υπεροχής στην απόκτηση της επιχείρησης που εισήχθη στη νομοθεσία περί χρεοκοπίας¹¹³, όπως συμβαίνει στη Λετονία¹¹⁴, την Αργεντινή και την Ουρουγουάη¹¹⁵.

Η ανάλυση PEST και SWOT υποδεικνύει πολλές ευκαιρίες για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Η μεγάλη οικονομική κρίση δημιουργεί ανάγκες τις οποίες κάλυπτε το κράτος ενώ τώρα δεν είναι σε θέση να καλύψει. Αυτά τα κενά αναγκών καλείτε να καλύψει η κοινωνική επιχείρηση διατελώντας ταυτόχρονα και κοινωνικό σκοπό.

Έτσι οι βασικοί τομείς ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας στη Ελλάδα είναι ο τουρισμός, η υγεία και η εκπαίδευση.

¹¹³ Zourari, E., & Ζουράρη, Ε. (2014). Εταιρική διακυβέρνηση και πτώχευση.

¹¹⁴ Κούσια, Δ. (2011). Σταθερότητα στη ζήτηση χρήματος: μία εμπειρική έρευνα για Λετονία και Λιθουανία.

¹¹⁵ Αυγερινού, Β. (1997). Ανάπτυξη χρηματοοικονομικού συστήματος και οικονομική ανάπτυξη: η περίπτωση των χωρών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης.

4 Ανάπτυξη μιας πρότυπης κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα με χρήση της Forecasting SROI.

4.1 Ορισμός της κοινωνικής απόδοσης επενδύσεως

Η Social Return On Investment¹¹⁶ είναι μία μεθοδολογία με την οποία δίνεται η δυνατότητα να μετρήσουμε και να υπολογίσουμε μια ευρύτερη έννοια της αξίας. Ουσιαστικά μετράει την αλλαγή σε σχέση με την κοινωνία, το περιβάλλον την οικονομία και άλλων αποτελεσμάτων. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία βασίζει την αξιολόγησή της σε οικονομικά προσδόκιμα.

Η μέτρηση των αποτελεσμάτων γίνεται όλο και πιο συνηθισμένη στον τρίτο τομέα¹¹⁷ με οργανισμούς που αναπτύσσουν τις δικές τους ικανότητες στις τεχνικές αξιολόγησης. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός για τη φιλανθρωπική χρηματοδότηση¹¹⁸ έχει γίνει πιο ανταγωνιστικός και οι οργανισμοί ανταποκρίνονται δίνοντας μεγαλύτερη προσοχή στη μέτρηση και την ποσοτικοποίηση των οφελών που παράγουν.

Το SROI¹¹⁹ είναι ένα πλαίσιο δημιουργίας ικανοτήτων και μέτρησης που ικανοποιεί αυτές τις ανάγκες. Με την ενσωμάτωση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών επιπτώσεων σε ένα φάσμα ενδιαφερομένων, αντικατοπτρίζει με μεγαλύτερη ακρίβεια την αξία που επιτυγχάνουν οι οργανισμοί. Παράλληλα, βοηθά τις κοινωνικές επιχειρήσεις να αποδείξουν τους ισχυρισμούς τους και να αποδείξουν ότι συγκεκριμένες αλλαγές οφείλονται στις ενέργειές τους. Ουσιαστικά, το SROI ενθαρρύνει έναν νέο τρόπο σκέψης για την αξία και επιτρέπει έναν τρόπο λήψης αποφάσεων που

¹¹⁶ Lingane, A., & Olsen, S. (2004). Guidelines for social return on investment. *California management review*, 46(3), 116-135.

¹¹⁷ Lyons, M. (2001). *Third Sector: The contribution of nonprofit and cooperative enterprises in Australia*. Allen & Unwin.

¹¹⁸ Βαγγελάτος, Ε., & Καλλαντζής, Α. (2016). Crowdfunding & καινοτόμες επιχειρήσεις.

¹¹⁹ Walk, M., Greenspan, I., Crossley, H., & Handy, F. (2015). Social Return on Investment Analysis. *Nonprofit Management and Leadership*, 26(2), 129-144.

ενημερώνεται από τα πράγματα που έχουν σημασία για τους ανθρώπους και τις κοινότητες. Με αυτή την έννοια, δεν πρέπει να θεωρείται ως μια μηχανιστική διαδικασία ή μια διαδικασία που απαιτεί την υποστήριξη της διαρκούς εμπειρογνωμοσύνης. Αντί 'αυτού, το SROI προωθεί τη φιλοσοφία ότι τα συστήματα μέτρησης θα πρέπει να ενσωματωθούν μέσα στην οργάνωση, ότι θα πρέπει να ενημερώνουν τον στρατηγικό προγραμματισμό και ότι οι παρέχοντες υπηρεσίες συχνά βρίσκονται σε καλύτερη θέση να συνεργάζονται με τους ενδιαφερόμενους και να ανταποκρίνονται σε νέες πληροφορίες

Ποιο συγκεκριμένα η ανάλυση SROI είναι μια διαδικασία κατανόησης, μέτρησης και αναφοράς της κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής αξίας που δημιουργείται από έναν οργανισμό. Στην προκειμένη περίπτωση ο οργανισμός αυτός είναι μία πρότυπη κοινωνική επιχείρηση . Το πλαίσιο SROI είναι μια προσέγγιση μέτρησης που αναπτύσσεται από την ανάλυση κόστους-οφέλους¹²⁰, την κοινωνική λογιστική και τον κοινωνικό έλεγχο, η οποία αποτυπώνει την κοινωνική αξία μετατρέποντας τους κοινωνικούς στόχους σε οικονομικά και μη οικονομικά μέτρα.

Το SROI δηλαδή μετρά την αξία των παροχών (impact)¹²¹ σε σχέση με το κόστος επίτευξης των παροχών αυτών. Πρόκειται για αναλογία της καθαρής παρούσας αξίας των παροχών με την καθαρή παρούσα αξία της επένδυσης. Για παράδειγμα, μια αναλογία 3: 1 δείχνει ότι μια επένδυση € 1 παρέχει € 3 σε κοινωνική αξία.

$$SROI = \frac{\text{Καθαρή παρούσα αξία ωφελειών}}{\text{Καθαρή παρούσα αξία της επένδυσης}}$$

Ένας δείκτης SROI είναι μια σύγκριση μεταξύ της αξίας που παράγεται από μια παρέμβαση και της επένδυσης που απαιτείται για την επίτευξη αυτής. Ωστόσο, μια ανάλυση SROI δεν πρέπει να περιορίζεται σε έναν αριθμό, ο οποίος θα μπορούσε να

¹²⁰ Phillips, J. J. (2012). *Return on investment in training and performance improvement programs*. Routledge.

¹²¹ McLoughlin, J., Kaminski, J., Sodagar, B., Khan, S., Harris, R., Arnaudo, G., & Mc Brearty, S. (2009). A strategic approach to social impact measurement of social enterprises: The SIMPLE methodology. *Social Enterprise Journal*, 5(2), 154-178.

θεωρηθεί βραχυπρόθεσμα ως την έκφραση αξίας. Αντίθετα, παρουσιάζει ένα πλαίσιο για τη διερεύνηση του κοινωνικού αντικτύπου ενός οργανισμού, στο οποίο η νομιματοποίηση διαδραματίζει σημαντικό, αλλά όχι αποκλειστικό, ρόλο.

Ενώ μερικοί άνθρωποι μπορεί να μην είναι συνηθισμένοι σε μια προσέγγιση που έχει μια ποσοτική συνιστώσα, με την πρακτική, ο καθένας μπορεί να μάθει τη διαδικασία. Τελικά, το SROI είναι ένα εργαλείο που μεταφράζει την κοινωνική αξία που δημιουργείται σε δεδομένα που μπορούν να γίνουν κατανοητά από μια σειρά ενδιαφερομένων, που διακρίνονται σε αυτούς που επηρεάζονται (επενδυτές και υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής), σε εκείνους τους οποίους επιθυμούμε (Πελάτες, Τοπική κοινότητα) και σε εκείνους των οποίων η στήριξη είναι αναπόσπαστο στοιχείο για την ποιότητα της επιτυχίας μιας κοινωνικής επιχείρησης (πχ προσωπικό).

Μια πρόσφατη εξέλιξη είναι η χρήση του (Forecasting SROI)¹²² για την πρόβλεψη της ποσότητας της κοινωνικής αξίας που θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα έργο ή ένας οργανισμός αν ανταποκρίνεται στους επιδιωκόμενους στόχους του. Οι πληροφορίες από μια προβλεπόμενη SROI μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να τροφοδοτήσουν τον στρατηγικό σχεδιασμό, βοηθώντας να δείξει πώς μια επένδυση μπορεί να αποφέρει κοινωνική αξία. Προκειμένου να επικυρωθούν τα αποτελέσματα μιας προβλεπόμενης SROI, μια αξιολογική ανάλυση θα πρέπει να πραγματοποιηθεί όταν το έργο ή η οργάνωση είναι σε πλήρη λειτουργία.

Ένα από τα πλεονεκτήματα της ολοκλήρωσης ενός Forecasting SROI είναι ότι θα έχουν εντοπιστεί τα δεδομένα των αποτελεσμάτων που πρέπει να συλλέξουμε και ότι θα έχουν δημιουργηθεί οι μηχανισμοί συλλογής δεδομένων από την αρχή.

¹²² Pramova, E., Locatelli, B., Mench, A., Marbyanto, E., Kartika, K., & Prihatmaja, H. (2013). *Integrating adaptation into REDD+: potential impacts and social return on investment in Setulang, Malinau District, Indonesia* (Vol. 112). CIFOR.

Πίνακας 23: Οργανοδιάγραμμα ανάλυσης SROI

Τα 4 στάδια της ανάλυσης SROI		
Στάδιο 1 (Οριοθέτηση και χαρτογράφηση επιπτώσεων)	Βήμα 1	Βήμα 1: Καθορισμός των παραμέτρων για το SROI
	Βήμα 2	Βήμα 2: Αναγνώριση και επιλογή των βασικών ενδιαφερόμενων
	Βήμα 3	Βήμα 3: Ανάπτυξη θεωρίας της αλλαγής
Στάδιο 2 (Συλλογή δεδομένων)	Βήμα 1	Βήμα 1 :Επιλογή κατάλληλων δεικτών
	Βήμα 2	Βήμα 2 : Προσδιορισμός των οικονομικών αξιών και των δυνητικών τιμών
	Βήμα 3	Βήμα 3 : Συλλογή δεδομένων
Στάδιο 3 (Μοντελοποίηση και υπολογισμός)	Βήμα 1	Ανάλυση των εισροών
	Βήμα 2	Αναγνώριση και προσθήκη των ωφελειών
	Βήμα 3	Προβολή της αξίας του έργου στο μέλλον
	Βήμα 4	Υπολογισμός του SROI
	Βήμα 5	Διεξαγωγή ανάλυσης ευαισθησίας
	Βήμα 6	Προστιθέμενη αξία και περίοδος αποπληρωμής (προαιρετικό)
Στάδιο 4 (Υποβολή εκθέσεων και ενσωμάτωση)	Βήμα 1	Προετοιμασία της SROI αναφοράς
	Βήμα 2	Δημοσίευση

Πηγή : *Measuring value: a guide to social return on investment (SROI) Second edition, 2008*
σελ.8

4.2 Εκπόνηση της ανάλυσης SROI στη μελέτη περίπτωσης μιας πρότυπης κοινωνικής επιχείρησης.

4.2.1 Στάδιο 1: Οριοθέτηση και χαρτογράφηση επιπτώσεων

4.2.1.1 Βήμα 1: Καθορισμός των παραμέτρων για το SROI

Στην παρούσα ανάλυση προϋπολογισμού SROI γίνεται μια ενδελεχής και συστηματική μέτρηση των χαρακτηριστικών της υπό εξέτασης ΚΟΙΝ.ΣΕΠ έτσι ώστε να προϋπολογιστεί και αριθμητικά ο αντίκτυπος της στην κοινωνία αλλά και η αξία που δίνει στην κοινωνία για κάθε ευρώ που επενδύεται.

Η μελέτη αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για τους επαγγελματίες υγείας καθ' ότι μπορεί να φανερώσει νέες ευκαιρίες του κλάδου καθώς και καινούργιους τρόπους και εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο κλάδος για να παράγει σημαντικά οφέλη για την κοινωνία.

Η υπό μελέτη ΚΟΙΝ.ΣΕΠ έχει ένα πολύ ευρύ φάσμα λειτουργιών με πολλούς ενδιαφερόμενους από διαφορετικούς τομείς. Η ανάλυση στιχοποιεί τον τομέα του ατομικού φαρμακείου και στην μέτρηση του αντίκτυπου και της αξίας που δημιουργείται από τις διαδικασίες και όλους τους άλλους παράγοντες που είναι σχετικοί με τον χώρο του φαρμακείου.

Ο χώρος του φαρμακείου αλλά και ο ρόλος του φαρμακοποιού ως επιστήμονα είναι πολύ βασικός για την συνεχή θεραπευτική επιμόρφωση, παρακολούθηση και συμμόρφωση των ασθενών. Αυτό και μόνο μπορεί να θεωρηθεί ως μία κοινωνική υπηρεσία η οποία προσφέρεται από μέρος του επιστήμονα φαρμακοποιού και της ομάδας του δωρεάν στους πελάτες του φαρμακείου ως μέρος της εξυπηρέτησης και κατά την πώληση των φαρμακευτικών σκευασμάτων. Ο φαρμακοποιός όντας κάτοχος του πανεπιστημιακού του τίτλου είναι πιστοποιημένος για να δώσει την σωστή επιστημονική του γνώση ώστε να επιμορφώσει τον ασθενή για το σκεύασμα το οποίο θα χρησιμοποιήσει. Στην Washington και σε άλλες αναπτυγμένες οικονομικά χώρες αυτή η γνώση

μεταλαμπαδεύεται στον ασθενή επί πληρωμή ή ως μέρος της υπηρεσίας του φαρμακείου με την μορφή ατομικών ραντεβού όπως ακριβώς γίνεται και με την διαδικασία της διάγνωσης που έπεται στους αντίστοιχους επιστήμονες του χώρου που είναι οι ιατροί. Με την εξέλιξη των χρόνιων παθήσεων, το ανθρώπινο και οικονομικό κόστος της μη-συμμόρφωσης στη θεραπεία αποτελεί μια αυξανόμενη ανησυχία. Στο δυτικό κόσμο υπολογίζεται ότι γύρω στο 50%, των συνταγογραφούμενων φαρμάκων δεν καταναλώνονται από τους ασθενείς. Το κόστος αυτής της μη συμμόρφωσης υπολογίζεται σε πολλά δισεκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο, λόγω της αύξησης των ημερών νοσηλείας, αλλά και σε πολλούς θανάτους ανά έτος. Τα ποσοστά συμμόρφωσης σίγουρα διαφέρουν ανάλογα με τη νόσο, αλλά δεν υπερβαίνουν το 80%, ακόμη και για σοβαρές ασθένειες όπως ο διαβήτης τύπου 2, η μεταμόσχευση καρδιάς, το AIDS. Οι συνιστάμενες θεραπείες για καρδιαγγειακή νόσο (ασπιρίνη, β-αναστολείς, αναστολείς του MEA, στατίνες), δεν λαμβάνονται από το 54% των ασθενών, ενώ για τις ψυχιατρικές ασθένειες και για το άσθμα τα ποσοστά είναι 50% και 30-40% αντίστοιχα. Παρά τα στοιχεία αυτά από τη διεθνή αγορά, είναι δύσκολο να μετρηθεί η έκταση της μη συμμόρφωσης στη θεραπεία στη χώρα μας. Πράγματι, σήμερα δεν υπάρχει ακριβές και περιεκτικό στατιστικό μέτρο για την ποσοτικοποίηση του φαινομένου. Οι ειδικοί συνηγορούν ότι θα πρέπει ν' αναπτυχθεί ένας παγκόσμιος στόχος προς την κατεύθυνση της πολιτικής της υγείας για τη βελτίωση της συμμόρφωσης.

Ο στόχος είναι να βοηθήσουμε τον ασθενή να εμπλακεί στην παρακολούθηση της ασθένειάς του, να την κατανοήσει και να εφαρμόσει τις θεραπείες που του δίνονται. Είτε πρόκειται για διαβήτη, είτε για άλλες χρόνιες παθήσεις (καρκίνο, άσθμα ή λοίμωξη HIV), αυτή η διαδικασία θα πρέπει να οδηγήσει σε ένα συνεκτικό διάλογο μεταξύ των επαγγελματιών υγείας που περιβάλλουν τον ασθενή και θα πρέπει να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής του. Συνεπώς ο επαγγελματίας υγείας δεν πρέπει να εξασκήσει μια πατερναλιστική εκπαίδευση που δεν κινητοποιεί τελικά τον ασθενή. Φυσικά μια πιο εποικοδομητική επιμόρφωση, βοηθά να μεταφέρει τη γνώση της πάθησης στην καθημερινή ζωή, αλλά δεν λαμβάνει υπόψη τα συναισθήματα, τις επιθυμίες, τις πεποιθήσεις και τα βιώματα του κάθε ασθενή. Πρέπει να προσεγγίσουμε διαφορετικά τον ασθενή, να τον ακούσουμε και να βρούμε τρόπους ν' αυξήσουμε τα κίνητρα και τη δημιουργία μιας πραγματικής συνεργασίας με αυτόν. Αλλά αυτό απαιτεί μια αλλαγή

στάσης εκ μέρους των επαγγελματιών υγείας. Απαιτεί μια στάση συνεργασίας με ενσυναίσθηση.

Στην παρούσα μελέτη με την χρήση της forecasting SROI βήμα - βήμα μεθοδολογίας θα δημιουργήσουμε ένα πρότυπο κοινωνικό οργανισμό ο οποίος θα έχει ως αποστολή την θεραπευτική επιμόρφωση, παρακολούθηση και συμμόρφωση του ασθενή με χρήση διαδικασιών βασισμένων στο lean management καθώς και τις νέας τεχνολογίας του Internet of things.

Για να μπορέσουμε να καθορίσουμε σωστά το είδος καθώς και την γεωγραφική περιοχή του έργου είναι απαραίτητο να αποδοθούν οι σκοποί, οι στόχοι και το εύρος της επιχείρησης. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να σπάσουμε το έργο σε μία μονάδα ανάλυσης η οποία να είναι η πιο κατάλληλη για τις μεσολαβήσεις .

Βάση της αποστολής του οργανισμού, όπως διατυπώθηκε παραπάνω, οι σκοποί (δηλαδή τα επιθυμητά αποτελέσματα των διαδικασιών) είναι οι παρακάτω:

- Παροχή πιστοποιημένης γνώσης σε κάθε συναλλαγή με τον ασθενή.
- Αύξηση του ποσοστού συμμόρφωσης του ασθενούς με την θεραπεία.

Πολύ σημαντική για την μελέτη είναι η εξεύρεση πόρων και γενικότερα εισροών έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν και να λειτουργήσουν οι διαδικασίες. Λόγο του ότι πρόκειται για μία ΚΟΙΝ.ΣΕΠ η οποία δεν βρίσκεται σε λειτουργία και δεν έχει διαδικασίες που τρέχουν η μελέτη θα γίνει με προβλεπόμενες εισροές. Η ανάλυση των εισροών αυτών γίνεται στο τρίτο στάδιο της ανάλυσης στο βήμα 1

Ο χρονικός ορίζοντας της παρούσας μελέτης είναι μια τετραετία, έτσι ώστε να μπορεί να προσδιοριστεί και μελετηθεί και η μέλλουσα αξία της εταιρίας.

4.2.1.2 Βήμα 2: Αναγνώριση και επιλογή των βασικών ενδιαφερόμενων

Τα ενδιαφερόμενα μέρη ορίζονται ως άτομα ,ομάδες ή οργανώσεις που γίνονται δέκτες της αλλαγής, είτε θετικά είτε αρνητικά, ως αποτέλεσμα της αναλυθείσας δραστηριότητας

. Στη λίστα παρακάτω βρίσκονται όλα τα εμπλεκόμενα μέλη σε σχέση με την πρότυπη κοινωνική επιχείρηση που αναπτύσσουμε στην παρούσα μελέτη.

Πίνακας 24: Επιλογή βασικών εμπλεκόμενων ομάδων

Σε ποιες διαδικασίες εμπλέκεται ο ενδιαφερόμενος	Ποιες διαδικασίες μπορεί να αλλάξει	Ομάδα
Εισαγωγή δεδομένων στο σύστημα (αποτελέσματα εξετάσεων κ.τ.λ.)	-	Ιατροί
Επεξήγηση των δεδομένων στους ασθενείς και σύγκριση της θεραπείας με την διάγνωση	-	Ατομικά Φαρμακεία
Εκτέλεση των οδηγιών	Επιλογή Ιατρού - Φαρμακοποιού	Ασθενείς
Λήψη πληροφοριών	Επιλογή Ιατρού - Φαρμακοποιού	Ενδιαφερόμενοι
Ασφάλεια προσωπικών δεδομένων	Όλες οι διαδικασίες έπονται του νομικού πλαισίου άρα μπορούν να τροποποιηθούν ή να καταργηθούν	Νομικό πλαίσιο
Παροχή πληροφοριών για το φαρμακευτικό σκεύασμα	-	Εταιρίες παραγωγής
Παροχή πληροφορίας για την Α΄Υλη (καθαρότητα, όγκος ποσότητα ιδιότητες)	-	Εταιρίες Α' Υλών
-	Ως κύριος οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να επηρεάσει άμεσα το νομικό πλαίσιο	ΕΟΠΥΥ
-	-	Φαρμακαποθήκες
-	Στη βελτιστοποίηση όλων των διαδικασιών λαμβάνεται υπόψιν ο ανταγωνισμός	Ανταγωνιστές
Ενημέρωση των φαρμακείων και του τοπικού πληθυσμού για το σύστημα με διαφημιστικές ενέργειες και συνέδρια	Μπορούν να ασκήσουν πίεση συνδικαλιστικά στην διαμόρφωση του νομικού πλαισίου	Συνεταιρισμοί φαρμακοποιών
Εισαγωγή δεδομένων στο σύστημα (αποτελέσματα εξετάσεων κ.τ.λ.)	-	Νοσοκομεία

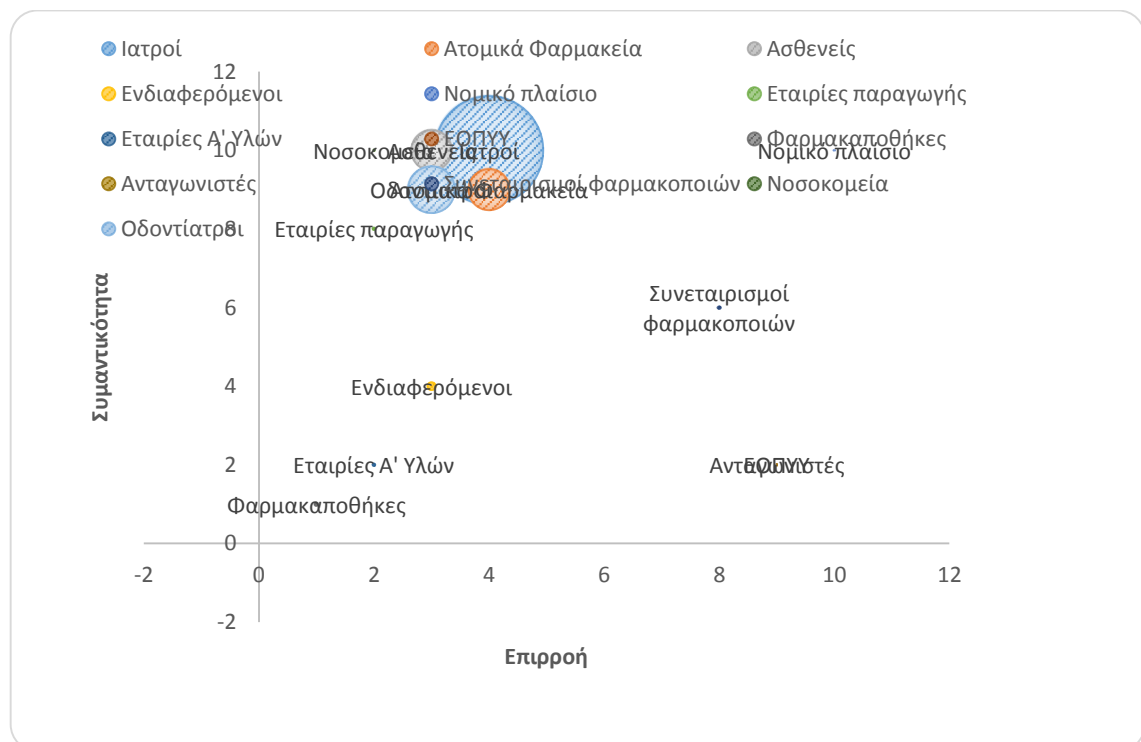
Εισαγωγή δεδομένων στο σύστημα (αποτελέσματα εξετάσεων κ.τ.λ.)	-	Οδοντίατροι
--	---	--------------------

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να γίνει ένας διαχωρισμός των ενδιαφερομένων σε αυτούς που είναι σημαντικοί για την μελέτη και αυτό γίνεται με την χρήση γραφήματος με δυο άξονες.

Ο άξονας Y προσμετρά την σημαντικότητα του ενδιαφερομένου, ενώ στον άξονα X προσμετράτε το πόσο επιρροή έχει επί των διαδικασιών.

Άρα για να αποφανθεί το μέτρο στο οποίο ο ενδιαφερόμενος επηρεάζει την διαδικασία θα πρέπει να γίνει η ερώτηση σε κάθε ενδιαφερόμενο κατά πόσο μπορεί να αλλάξει με ενέργειές του μια οι περισσότερες διαδικασίες και πεις μπορεί να είναι αυτές .Ενώ η ερώτηση που γίνεται για να οριστεί το μέτρο της σημαντικότητας του ενδιαφερομένου είναι κατά πόσο μετέχει (αποτελεί μέρος) μίας η περισσότερων διαδικασιών .

Διάγραμμα 6: Ανάλυση εμπλεκόμενων ομάδων (Stakeholders)

Εκτελώντας την παραπάνω διαδικασία αναγνώρισης παρατηρούμε ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να χωριστούν στις παρακάτω 4 κατηγορίες.

Α) Όσοι έχουν σημαντικότητα και επιρροή κάτω του 5 μπορούν να χαρακτηριστούν ως απλά παρευρισκόμενοι . Αυτοί που βρίσκονται σε αυτή την κατηγορία δεν θα ληφθούν υπόψιν διότι δεν έχουν κάποια επιρροή ούτε είναι σημαντικοί

Β) Όσοι έχουν σημαντικότητα άνω του 5 και επιρροή κάτω του 5 είναι αυτοί που κυρίως επωφελούνται από τις αλλαγές

Γ) Όσοι έχουν σημαντικότητα άνω του 5 και επιρροή άνω του 5 είναι αυτοί που κάνουν την διαφορά

Δ) Όσοι έχουν σημαντικότητα κάτω του 5 και επιρροή άνω του 5 είναι αυτοί που αποτελούν κίνδυνο για το έργο.

Πολύ σημαντικό στοιχείο για την κατηγοριοποίηση και μελέτη τις κάθε ομάδας αποτελεί και το μέγεθος των μελών που την αποτελούν. Αυτό απεικονίζεται στο παραπάνω γράφημα ως μέγεθος του σημείου.

4.2.1.3 Βήμα 3: Ανάπτυξη θεωρίας της αλλαγής

Η θεωρία της αλλαγής¹²³ είναι μια περιγραφή του τρόπου με τον οποίο ο οργανισμός λαμβάνει τους πόρους (εισροές) για να κάνει το έργο του (δραστηριότητες) που οδηγεί σε άμεσα αποτελέσματα (εκροές) αλλά και πιο μακροπρόθεσμα ή πιο σημαντικά αποτελέσματα (παραδοτέα), όντας ο οργανισμός μέρος αυτών των παραδοτέων μπορεί να λάβει τα εύσημα για τις (επιπτώσεις).

Σε αυτό το στάδιο θα χρησιμοποιηθεί ένας χάρτης επιπτώσεων έτσι ώστε να μπορεί να αποδοθεί ο τρόπος λειτουργίας της επιχείρησης αλλά και οι τρόποι με τους οποίους επηρεάζονται οι βασικοί ενδιαφερόμενοι (με γνώμονα τους στόχους των ενδιαφερομένων).

4.2.1.3.1 Κατανόηση βασικών όρων

¹²³ Jackson, E. T. (2013). Interrogating the theory of change: evaluating impact investing where it matters most. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 3(2), 95-110.

- **Εισροές** : είναι πόροι που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων (π.χ. χρήματα, άνθρωποι, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός). Αυτή είναι η επένδυση κατά την οποία συγκρίνεται η αξία του αντίκτυπου. Συχνά οι περισσότεροι κύριοι ενδιαφερόμενοι κάνουν κάποιες επενδύσεις. Είναι σημαντικό να σκεφτούμε τι επιφέρουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι στο μείγμα και όχι μόνο εκείνοι που παρέχουν τη χρηματοδότηση .
- **Δραστηριότητες**: είναι οι ενέργειες που κάνει η επιχείρηση (πχ Διοργάνωση σεμιναρίων για την εκπαίδευση των φαρμακοποιών
- Οι **εκροές** : είναι τα άμεσα και τα απτά προϊόντα της κάθε δραστηριότητας (πχ ο αριθμός των ασθενών που ενημερώθηκαν η υγεία τους με την χρήση του νέου συστήματος).
- Τα **παραδοτέα** είναι αλλαγές που προκύπτουν για τους ενδιαφερόμενους ως αποτέλεσμα της δραστηριότητας Για παράδειγμα, μια νέα θέση εργασίας, η βελτίωση της ποιότητας της ζωής ή αυξημένη συνοχή της κοινότητας. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της εργασίας του οργανισμού και σχετίζεται στενά με τους στόχους του ενδιαφερόμενου Τα αποτελέσματα είναι τα σημαντικότερα πράγματα που πρέπει να μετρηθούν και μπορούν να πραγματοποιηθούν άμεσα ως αποτέλεσμα μιας παραγωγής ή έμμεσα με την πάροδο του χρόνου, ως αποτέλεσμα άλλων επιτευγμάτων

Τα αποτελέσματα μπορεί να είναι θετικά ή αρνητικά και είναι σημαντικό ο χάρτης των επιπτώσεων να έχει λεπτομερή ανάλυση και των δυο, ακόμη και αν τα αρνητικά αποτελέσματα έχουν απρόβλεπτες συνέπειες. Η εμφάνιση οποιωνδήποτε αρνητικών αποτελεσμάτων είναι σημαντική, διότι αυτές πρέπει να αφαιρεθούν από την κοινωνική αξία που δημιουργείτε από μια βελτιωμένη προοπτική, προτιμάτε η εργασία να μειώνει αυτά τα αρνητικά αποτελέσματα .

- Οι **επιπτώσεις** αφορούν τη διαφορά που έχει γίνει ειδικά από τον οργανισμό ή το έργο του για την επίτευξη των αποτελεσμάτων που περιγράφονται παραπάνω.
 - ο Η **ανακατανομή** λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι τα αποτελέσματα θα επηρεαστούν επίσης από άλλους οργανισμούς και παράγοντες, ιδίως όταν

οι στόχοι των ενδιαφερομένων μπορούν να επιτευχθούν μόνο μέσω των συνδυασμένων προσπαθειών ομάδας οργανισμών .

- ο Το **νεκρό βάρος** είναι ο βαθμός στον οποίο τα αποτελέσματα θα είχαν συμβεί ούτως ή άλλως και εκτιμάται με τη χρήση κριτηρίων αναφοράς.(πχ κάποια φαρμακεία ενημερώνουν τους πελάτες τους για παρενέργειες των φαρμάκων ούτως η άλλως).Ο υπολογισμός του νεκρού βάρους είναι σημαντικός επειδή μπορεί να βοηθήσει έναν οργανισμό να εκφράσει την αξία του έργου του και επίσης να σταθμίσει τον τελικό αντίκτυπο ανάλογα με το πόσο δύσκολο είναι να επιτευχθούν τα αποτελέσματα
- ο Η **μετατόπιση** (ή το φαινόμενο υποκατάστασης) συμβαίνει όταν τα οφέλη που αξιώνει ένας συμμετέχων του έργου είναι εις βάρος άλλων εκτός του σχεδίου.

Συνεπώς, οι επιπτώσεις είναι προσαρμοσμένες για να ληφθεί υπόψη η διαφορά που έχει γίνει από τον οργανισμό σας.[Αντίκτυπος] = [αποτελέσματα] - [νεκρό βάρος, ανακατανομή, μετατόπιση]

Πίνακας 25: Χάρτης επιπτώσεων (impact map)

Ενδιαφερόμενος	Εισροές	Δραστηριότητα	Εκροή	Παραδοτέα	Επιπτώσεις
Ιατροί	<ul style="list-style-type: none"> • Ώρες χρήσης • Προσόντα - εμπειρία 	Εισαγωγή ιστορικού ασθενούς e-βιβλιάρια Εισαγωγή διάγνωσης	Αριθμός χρηστών Μέσος χρόνος διάγνωσης / ασθενή	Μείωση του χρόνου διάγνωσης Άμεση πρόσβαση στο ιστορικό του ασθενούς	Δεν βρέθηκε αντίκτυπο από μετατόπιση, ανακατανομή ή νεκρό βάρος
Ατομικά Φαρμακεία	<ul style="list-style-type: none"> • Ώρες χρήσης 	Έλεγχος δοξολογίας	Αριθμός ασθενών που είναι μέλη	Αύξηση της εμπιστοσύνης του πελάτη	Κάποια οργανωμένα φαρμακεία

	<ul style="list-style-type: none"> • Προσό ντα - εμπειρ ία 	Έλεγχος παρενέργειας			α έχουν εγκατεστημένες διαδικασίες ενημέρωσης των πελατών τους
Νοσοκομεία	Ώρες χρήσης Προσόντα - εμπειρία Προσωπικό	Εισαγωγή ιστορικού ασθενούς e-βιβλιάριο Εισαγωγή διάγνωσης Τήρηση ιστορικού εισαγωγών	Αριθμός χρηστών Μέσος χρόνος διαμονής ανά περίπτωση Αριθμός εισαγωγών Αριθμός θανάτων	Άμεση πρόσβαση στο ιστορικό του ασθενούς Μείωση χρόνου διαμονής αποθεραπείας Άμεση πρόσβαση σε ιατρικά δεδομένα (πχ ομάδα αίματος, αλλεργίες κτλ.)	Το ιστορικό του ασθενούς μπορεί να φανεί από τις εγγραφές στο ατομικό βιβλιάριο υγείας
Οδοντίατροι	<ul style="list-style-type: none"> • Ώρες χρήσης • Προσό ντα - εμπειρ ία 	Εισαγωγή είδους επέμβασης Ιστορικό ασθενούς	Αριθμός χρηστών		Κάποιοι ιατροί έχουν ατομικά εγκαταστημένα συστήματα απογραφής του ιστορικού των ασθενών τους
Συνεταιρισμοί Φαρμακοποιοών	<ul style="list-style-type: none"> • Προγράμματα εκπαίδευσης • Προγράμματα 	Εκπόνηση μελετών σε συνεργασία με πανεπιστήμια	Αριθμός συνεδρίων Αριθμός εγγεγραμμένων μελών		Δεν βρέθηκε αντίκτυπο από μετατόπιση, ανακαταν

	α ενημέρ ωσης	μα (bigdata)			ομή ή νεκρό βάρος
Ανταγωνισ τές	-	Benchmark ing	Αριθμός ανταγωνισ τών	Διαρκείς βελτίωση - αναβάθμιση του συστήματος	Υπάρχει παρόμοιο σύστημα που το χρησιμοπ οιούν οι εταιρίες για ερευνητικ ούς σκοπούς
ΕΟΠΥΥ	-	-		<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης • Βελτίωση της υγείας των ασφαλισμένων • Πληρέστερη γνώση του ιστορικού των ασφαλισμένων 	Δεν βρέθηκε αντίκτυπο από μετατόπισ η, ανακαταν ομή ή νεκρό βάρος
Νομικό πλαίσιο	Πιστοποίηση του συστήματος	Διεξαγωγή συστήμα τος πιστοποιή σεων	Αριθμός πιστοποιη μένων Φαρμακεί ων Αριθμός πιστοποιη μένων Ιατρών	Ολιστική μείωση των σφαλμάτων από την διάγνωση έως την θεραπεία	Δεν βρέθηκε αντίκτυπο από μετατόπισ η, ανακαταν ομή ή νεκρό βάρος
Εταιρίες ΑΎλών	<ul style="list-style-type: none"> • Πληροφορίες 		Αριθμός πιστοποιη		Δεν βρέθηκε

	A' Υλών		μένων ουσιών		αντίκτυπο από μετατόπιση, ανακατανομή ή νεκρό βάρος
Εταιρίες Παραγωγής Φαρμάκων	<ul style="list-style-type: none"> • Επιδότηση προγράμματος • Προσωπικό 	Μελέτη δεδομένων από την χρήση.	Δεδομένα από την χρήση των φαρμάκων	Εύρεση νέων παρενεργειών (φαρμακοεπαγρύπνησης). Χρήση των δεδομένων από τμήμα R&D	Δεν βρέθηκε αντίκτυπο από μετατόπιση, ανακατανομή ή νεκρό βάρος
Ασθενείς	Ώρες χρήσης	Εκπαίδευση στην χρήση της εφαρμογής	Αριθμός μελών Feedback	Μείωση του κόστους και του χρόνου θεραπείας	Δεν βρέθηκε αντίκτυπο από μετατόπιση, ανακατανομή ή νεκρό βάρος
Απλοί χρήστες	Ώρες χρήσης	Εκπαίδευση στην χρήση της εφαρμογής	Αριθμός μελών Feedback	Μείωση του κόστους και του χρόνου διάγνωσης	Δεν βρέθηκε αντίκτυπο από μετατόπιση, ανακατανομή ή νεκρό βάρος

4.2.2 Στάδιο 2 : Συλλογή δεδομένων

4.2.2.1 Βήμα 1 :Επιλογή κατάλληλων δεικτών

Ένας δείκτης είναι μια πληροφορία που μας βοηθάει να καθορίσουμε εάν έχει πραγματοποιηθεί ή όχι αλλαγή. Πρόκειται για συγκεκριμένα στοιχεία πληροφοριών, σημάτων ή ενδείξεων που μπορούν να μετρηθούν για να προσδιοριστεί εάν έχει πραγματοποιηθεί ή έχει επιτευχθεί μια συγκεκριμένη έξοδος ή έκβαση.

Αυτό που μετριέται είναι συχνά αυτό που παίρνει προτεραιότητα και πόρους. Η εξεύρεση του σωστού συνόλου δεικτών αποτελεί συνεπώς σημαντικό μέρος της διαδικασίας SROI. Για το λόγο αυτό, η ανάλυση SROI αφορά τους «δείκτες αποτελεσμάτων». Παρόλο που είναι δυνατόν να ορίσετε και να μετρήσετε τους δείκτες για τις εξόδους, η μέτρηση των αποτελεσμάτων μόνο δείχνει μόνο ένα μέρος της ιστορίας. Στην πραγματικότητα, είναι αρκετά συχνά ανέκδοτο να μας πει για τη διαφορά που έχει κάνει μια δραστηριότητα στις ζωές των ανθρώπων. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος μια στενή εστίαση στις εκροές να δημιουργήσει λανθασμένα κίνητρα για το προσωπικό και / ή να προκαλέσει απρόβλεπτες συνέπειες, καθώς οι εκροές, από μόνες τους, δεν αποτελούν μέτρο για το πώς έχουν αλλάξει οι ζωές, οι κοινότητες και η κοινωνία.

Ο χάρτης επιπτώσεων είναι το σημείο εκκίνησης για την ανάπτυξη ενός συνόλου δεικτών. Η αντιστοίχιση των δεικτών με τα αποτελέσματα μπορεί μερικές φορές να είναι εύκολη και μερικές φορές πιο δύσκολη. Οι οργανισμοί συνήθως έχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα παρά με τα παραδοτέα. Ως εκ τούτου, μπορεί να είναι απαραίτητο να αναφερθούν τα δεδομένα που κατέχουν άλλοι οργανισμοί (συχνά κυβερνητικά τμήματα). Αξίζει να προβληματιστούν οι πιθανές πηγές αυτών των πληροφοριών με τους συναδέλφους τους και να αναληφθεί κάποια έρευνα στο διαδίκτυο.

Πίνακας 26: Από τα παραδοτέα στους δείκτες

Ενδιαφερόμενοι	Παραδοτέα	Δείκτες
Ιατροί	Μείωση του χρόνου και κόστους διάγνωσης	Οι ιατροί μπαίνοντας στο σύστημα μπορούν να δουν την πορεία ενός ασθενεί σε σχέση με :

		<p>Ιστορικά δεδομένα λήψης φαρμάκων</p> <p>Μεταβολή ζωτικών λειτουργιών</p> <p>Μεταβολή μικροβιολογικών χαρακτηριστικών</p> <p>Μεταβολή δεικτών ορμονών</p> <p>Ωστε να αποφανθούν γρηγορότερα σε μία πιο στοχευμένη διάγνωση (το 60% της επίσκεψης είναι η συλλογή αυτών των δεδομένων)</p> <p>Η πιο στοχευμένη διάγνωση οδηγεί σε μείωση της πιθανότητας επανεμφάνισης των συμπτωμάτων</p>
Ιατροί	Άμεση πρόσβαση στο ιστορικό του ασθενούς	Παλαιές ασθένειες που δεν αντιμετωπίστηκαν αποτελεσματικά και υπάρχει επανεμφάνιση
Φαρμακοποιοί	Αύξηση της εμπιστοσύνης του πελάτη	Αύξηση της επαναληψιμότητας των επισκέψεων στα φαρμακεία
Νοσοκομεία	Μείωση χρόνου διαμονής αποθεραπείας	Η καλύτερη γνώση του ιστορικού οδηγεί σε πιο στοχευμένη αντιμετώπιση τις κάθε περίπτωσης
Νοσοκομεία	Άμεση πρόσβαση σε ιατρικά δεδομένα (πχ ομάδα αίματος, αλλεργίες κτλ.)	Οι ασθενείς που κάνουν μια επέμβαση είναι πιο ασφαλείς
Ανταγωνιστές	Διαρκείς βελτίωση - αναβάθμιση του συστήματος	Το σύστημα αναβαθμίζεται ολιστικά σε όλους τους τομείς
ΕΟΠΥΥ	Μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης	Ο ΕΟΠΥΥ έχοντας δεδομένα από την χορήγηση και τα αποτελέσματα της ανά περίπτωση μπορεί να χρησιμοποιήσει στατιστικά μοντέλα ώστε να βελτιώσει με αναλογιστικές μελέτες τον τρόπο διάθεσης των φαρμάκων
ΕΟΠΥΥ	Βελτίωση της υγείας των ασφαλισμένων	Οι ασθενείς βεβαιώνουν την αύξηση της υγείας τους Οι ασθενείς βεβαιώνουν την μείωση των συμπτωμάτων

		Οι ασθενείς αξιολογούν τον επαγγελματία υγείας με βάση την βελτίωση της υγείας τους
ΕΟΠΥΥ	Πληρέστερη γνώση του ιστορικού των ασφαλισμένων	Το ιστορικό των ασθενών ενημερώνεται σε πραγματικό χρόνο
Φαρμακευτικές εταιρίες	Χρήση των δεδομένων από τμήματα R&D	Νέα σκευάσματα παράγονται με λιγότερες παρενέργειες
Φαρμακευτικές εταιρίες	Εύρεση νέων παρενεργειών (φαρμακοεπαγρύπνησης).	Γίνεται καλύτερη και πληρέστερη ενημέρωση των βάσεων φαρμακοεπαγρύπνησης Δημιουργείτε καθολικό σύστημα εισαγωγής ανεπιθύμητων ενεργειών των φαρμάκων Ο ασθενείς - χρήστης της εφαρμογής γίνεται άμεσα γνώστης νέων παρενεργειών
Νομοθετικό πλαίσιο	Ολιστική μείωση των σφαλμάτων από την διάγνωση έως την θεραπεία	Δημιουργείται σύστημα πιστοποίησης άρα και αξιολόγησης των γνώσεων των επαγγελματιών υγείας
Ασθενείς	Βελτίωση της υγείας	Μείωση του κόστους και του χρόνου θεραπείας

Ορισμένοι από τους δείκτες αποτελεσμάτων δεν αναφέρονται αυστηρά στα τελικά σημεία αλλά καταγράφουν τη «απόσταση που διανοίχθηκε» από έναν δικαιούχο. Αυτό είναι ένα πραγματικά σημαντικό σημείο, ειδικά όταν τα οφέλη είναι μακροπρόθεσμα. Για παράδειγμα, ένα πρόγραμμα εκμάθησης που συνεργάζεται με συνεταιρισμούς φαρμακοποιών θα μπορούσε, μέχρι το τέλος του πρώτου έτους, να τοποθετήσει μερικούς από τους ενδιαφερόμενους φαρμακοποιούς του ως πιστοποιημένους Άλλοι φαρμακοποιοί, ωστόσο, δεν θα έχουν φθάσει σε αυτό το τελικό σημείο, αλλά θα έχουν ταξιδέψει σε κάποιο βαθμό προς αυτόν τον στόχο. Αυτά τα είδη αποτελεσμάτων πρέπει επίσης να καταγραφούν και έτσι πρέπει να υπάρχουν τρόποι σχεδιασμού των δεικτών που να είναι σε θέση να συλλέγουν δεδομένα σχετικά με την απόσταση που διανύουν.

4.2.2.2 *Βήμα 2 : Προσδιορισμός των οικονομικών αξιών και των δονητικών τιμών*

Το επόμενο βήμα είναι να βρεθούν τρόποι έκφρασης των δεικτών από οικονομική άποψη. Αυτή η διαδικασία αναφέρεται μερικές φορές ως δημιουργία εσόδων. Καθώς το SROI καθίσταται πιο διαδεδομένο, η δημιουργία εσόδων θα βελτιωθεί και θα υπάρξουν περιθώρια συγκέντρωσης καλών οικονομικών δεδομένων.

Για την δημιουργία εσόδων ως διαδικασία είναι πολύ εύκολο να αντλήσουμε δεδομένα από μετρήσιμα δεδομένα και έρευνες που αφορούν το κοινό και είναι δημοσιευμένα από πιστοποιημένους οργανισμούς όπως πχ eurostat.

Για άλλους δείκτες, η δημιουργία εσόδων απαιτεί λίγο περισσότερη δημιουργικότητα και έρευνα. Κατά την επιλογή των χρηματοοικονομικών αξιών υπάρχει αντιστάθμιση μεταξύ κόστους, διαθεσιμότητας δεδομένων και ακρίβειας. Όταν τα δεδομένα δεν είναι διαθέσιμα ή είναι δύσκολο να ληφθούν, επιλέγονται όσο το δυνατόν δεδομένα με την μεγαλύτερη εγγύτητα. Η εγγύτητα είναι μια τιμή που θεωρείται ότι είναι κοντά στον επιθυμητό δείκτη, για τον οποίο δεν υπάρχουν διαθέσιμα ακριβή δεδομένα. Ωστόσο, είναι σημαντικό να είναι σαφές ποιες παραδοχές έχουν γίνει κατά την επιλογή δεδομένων, ώστε να φαίνεται την αυστηρότητα της ανάλυσης.

Τα δεδομένα που παρέχονται με εγγύτητα δεν πρέπει να θεωρούνται ότι αποδίδουν μια σκληρή και γρήγορη αξία σε ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα, αλλά ως τρόπος έκφρασης του με οικονομικούς όρους που διασφαλίζει ότι μπορεί να συμπεριληφθεί στην ανάλυση. Είναι σαφές ότι πρόκειται για μια υποκειμενική διαδικασία και γι' αυτό πραγματοποιούμε αναλύσεις ευαισθησίας για να δοκιμάσουμε διαφορετικές παραδοχές (Στάδιο 3). Επιπλέον, ενώ πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να αντληθούν τα πιο ακριβή και λογικά πιθανά δεδομένα, θα πρέπει να μπορούν να αλλάξουν όποτε γίνουν διαθέσιμες νέες ή καλύτερες πληροφορίες. Πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι αντιπροσωπεύονται τα αποτελέσματα σε νομισματικούς όρους που δεν αποσκοπούν να μεταδώσουν την αίσθηση της «αξίας» με την παραδοσιακή έννοια του όρου. Επομένως, αυτή «η αρχή της συμπερίληψης» είναι πιο σημαντική από την αξία που έχει δοθεί σε κάποιο δείκτη.

Στον παρακάτω πίνακα γίνεται η ανάπτυξη των δυνητικών τιμών και παράλληλα μία επιλογή στην τελευταία στήλη του αν μπορεί να αποτιμηθεί σε Ευρώ η τιμή που επιλέγεται για να αποδώσει τον εκάστοτε δείκτη.

Πίνακας 27: Δυνητικές τιμές δεικτών

Ενδιαφερόμενος	Παραδοτέα	Δείκτες	Δυνητικές τιμές (με εγγύτητα - προσομοίωση)	Μπορεί να αποτιμηθεί η τιμή ;
Ιατροί	Μείωση του χρόνου και κόστους διάγνωσης	Οι ιατροί μπαίνοντας στο σύστημα μπορούν να δουν την πορεία ενός ασθενεί σε σχέση με : Ιστορικά δεδομένα λήψης φαρμάκων Μεταβολή ζωτικών λειτουργιών Μεταβολή μικροβιολογικών χαρακτηριστικών Μεταβολή δεικτών ορμονών Ωστε να αποφανθούν γρηγορότερα σε	Κόστος εξοπλισμού Χρόνος ενασχόλησης	Ναι Ναι

		<p>μία πιο στοχευμένη διάγνωση (το 60% της επίσκεψης είναι η συλλογή αυτών των δεδομένων)</p> <p>Η πιο στοχευμένη διάγνωση οδηγεί σε μείωση της πιθανότητας επανεμφάνισης των συμπτωμάτων</p>		
<p>Ιατροί</p>	<p>Άμεση πρόσβαση στο ιστορικό του ασθενούς</p>	<p>Παλαιές ασθένειες που δεν αντιμετωπίστηκαν αποτελεσματικά και υπάρχει επανεμφάνιση</p>		
<p>Φαρμακεία</p>	<p>Αύξηση της εμπιστοσύνης του πελάτη</p>	<p>Αύξηση της επαναληψιμότητας των επισκέψεων στα φαρμακεία</p>	<p>Κόστος εξειδικευμένου προσωπικού</p> <p>Κόστος εκμάθησης του συστήματος</p>	<p>ΝΑΙ</p>

			Χρόνος ενασχόληση ς	
Νοσοκομεία	Μείωση χρόνου διαμονής αποθεραπείας	Η καλύτερη γνώση του ιστορικού οδηγεί σε πιο στοχευμένη αντιμετώπιση τις κάθε περίπτωσης		
Νοσοκομεία	Άμεση πρόσβαση σε ιατρικά δεδομένα (πχ ομάδα αίματος, αλλεργίες κτλ.)	Οι ασθενείς που κάνουν μια επέμβαση είναι πιο ασφαλείς	Κόστος εκπαίδευση ς προσωπικού Κόστος εξοπλισμού	
Ανταγωνιστές	Διαρκείς βελτίωση - αναβάθμιση του συστήματος	Το σύστημα αναβαθμίζεται ολιστικά σε όλους τους τομείς		
ΕΟΠΥΥ	Μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης	Ο ΕΟΠΥΥ έχοντας δεδομένα από την χορήγηση και τα αποτελέσματα της ανά περίπτωση μπορεί να	Μέσο κόστος ανά επίσκεψη σε ιατρό του ΕΟΠΥΥ	

		χρησιμοποιήσει στατιστικά μοντέλα ώστε να βελτιώσει με αναλογιστικές μελέτες τον τρόπο διάθεσης των φαρμάκων	Μέσο κόστος ανά συνταγή	
	Βελτίωση της υγείας των ασφαλισμένων	Οι ασθενείς βεβαιώνουν την αύξηση της υγείας τους Οι ασθενείς βεβαιώνουν την μείωση των συμπτωμάτων Οι ασθενείς αξιολογούν τον επαγγελματία υγείας με βάση την βελτίωση της υγείας τους		
	Πληρέστερη γνώση του ιστορικού των ασφαλισμένων	Το ιστορικό των ασθενών ενημερώνεται σε πραγματικό χρόνο		
	Χρήση των δεδομένων από τμήματα R&D	Νέα σκευάσματα παράγονται με λιγότερες παρενέργειες	Κόστος έρευνας και ανάπτυξης	ΝΑΙ

			νέων φαρμάκων	
	Εύρεση νέων παρενεργειών (φαρμακοεπαγρύπνη σης).	Γίνεται καλύτερη και πληρέστερη ενημέρωση των βάσεων φαρμακοεπαγρύπν ησης Δημιουργείτε καθολικό σύστημα εισαγωγής ανεπιθύμητων ενεργειών των φαρμάκων Ο ασθενείς - χρήστης της εφαρμογής γίνεται άμεσα γνώστης νέων παρενεργειών	Αξία διαρκούς ενημέρωσης της βάσης δεδομένων	OXI
Νομοθετικό πλαίσιο	Ολιστική μείωση των σφαλμάτων από την διάγνωση έως την θεραπεία	Δημιουργείται σύστημα πιστοποίησης άρα και αξιολόγησης των γνώσεων των επαγγελματιών υγείας	Κόστος λειτουργίας του συστήματος πιστοποίησ ης	ΝΑΙ
			Κόστος έναρξης του συστήματος	ΝΑΙ

			πιστοποίησ ης	
Ασθενείς	Βελτίωση της υγείας	Μείωση του κόστους θεραπείας	Ποσοστό εισοδήματο ς που δαπανάται για φαρμακευτι κή αγωγή	ΝΑΙ
			Μέσο κόστος ανά επίσκεψη σε ιδιώτη ιατρό	ΝΑΙ
			Ποσοστό μη συμμόρφωσ ης με την θεραπεία	ΝΑΙ
		Μείωση του χρόνου θεραπείας	Μέσος χρόνος αποθεραπει ας	ΟΧΙ

4.2.2.3 Βήμα 3 : Συλλογή δεδομένων

Η προσέγγιση SROI ενθαρρύνει τη συζήτηση γύρω από τον αντίκτυπο που θα έχει η επιχείρηση ως σύνολο. Για να γίνει συστηματικά αυτό θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν τα ακόλουθα μεγέθη.

- Η Αναφορά: ο βαθμός στον οποίο τα αποτελέσματα μπορούν να αποδοθούν στον οργανισμό που αξιολογείται
- Το νεκρό βάρος: τι θα συνέβαινε ούτως ή άλλως αν μια παρέμβαση έλαβε χώρα ή όχι
- Αθέλητες συνέπειες: αρνητικές επιπτώσεις που ενδέχεται να έχει ο οργανισμός ή η επιχείρηση. Αυτό περιλαμβάνει τον **εκτοπισμό**, ο οποίος είναι ο βαθμός στον οποίο μεταβάλλονται τα οφέλη από αλλού, και όχι η δημιουργία πρόσθετης αξίας.

4.2.3 Στάδιο 3 : Μοντελοποίηση και υπολογισμός

Ο πίνακας μοντελοποίησης και υπολογισμού βρίσκεται στο Παράρτημα 1

5 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι φανερό ότι η κοινωνική οικονομία κατέχει πλέον παγκοσμίως μια σημαντική και διαρκώς αύξουσα θέση στην οικονομία της αγοράς με την οποία συνυπάρχει. Μετατρέποντας την οικονομική αποτελεσματικότητα σε κοινωνικό στόχο δεν υπάρχει πλέον υπαγωγή του πρώτου στο δεύτερο, αλλά δημιουργείται μια αλληλεγγύη του οικονομικού με το κοινωνικό στοιχείο.

Στην Ευρωπαϊκή ένωση και στην Ελλάδα υλοποιούνται δράσεις σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας που αναφέρονται ως παραδείγματα στο 2^ο Κεφάλαιο όπως υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και υγείας, οι αγροτικές καλλιέργειες, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ο τουρισμός καταδεικνύοντας ότι η ιδέα της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης και ο κοινωνικός σκοπός μπορούν να συμβιώσουν παράγοντας έτσι μάλιστα μεγαλύτερο συνολικό όφελος.

Όπως περιγράφεται στα κεφάλαια 2^ο -3^ο το κάθε κράτος μέλος Ε.Ε έχει διαφορετικές ανάγκες και δυνάμεις με αποτέλεσμα να προσαρμόζει την έννοια και τις δράσεις της κοινωνικής επιχείρησης κατά το μέγιστο δυνατό στον γενικό και πλήρη ορισμό που έχει αποδεχτεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως η PEST και SWOT ανάλυση μπορούμε να συμπεράνουμε για την Ελλάδα στο 3^ο Κεφάλαιο σε ποιους τομείς της οικονομίας μπορεί να λειτουργήσει βέλτιστα μια κοινωνική επιχείρηση.

Ενώ στο τελευταίο κεφάλαιο ως αποτέλεσμα της έρευνας του τρίτου μελετάτε εικονικά η δημιουργία μιας πρότυπης ΚΟΙΝ.ΣΕΠ κάνοντας χρήση της μεθοδολογίας της forecasting SROI και συμπεραίνεται ότι για κάθε 1 ευρώ που επενδύεται παράγεται θετικό αποτέλεσμα για την κοινωνία. Άρα αποδεικνύεται και μαθηματικά αλλά και μέσω μιας οργανωμένης μεθοδολογίας το μεγάλο όφελος της συμβίωσης των ιδεών της οικονομικής ανάπτυξης και του κοινωνικού σκοπού.

6 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Χυζ, Αλύνα. (2002). George Soros. Η κρίση του παγκόσμιου καπιταλισμού.(Η ανοιχτή κοινωνία σε κίνδυνο).[Βιβλιοκρισία]. Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών; Τεύχος, 2.
2. Λασπατζή, Α. Α., & Συρταδιώτης, Κ. Α. (2016). Κοινωνική επιχειρηματικότητα.
3. Levi, L., & Levi, L. (2006). V.2 THE EUROPEAN COMMISSION'S GUIDANCE ON WORK-RELATED STRESS AND RELATED INITIATIVES. Stress and Quality of Working Life: Current Perspectives in Occupational Health, 167.
4. (ΕΤΚΕ), 22 Ιουλίου 2013
5. Τρουπτσιδης, Σ. (2011). Ηθική τραπεζική και εναλλακτικές τράπεζες ανά τον κόσμο: Μελέτη αυτού του χρηματοπιστωτικού τομέα ανά τον κόσμο και διερεύνηση της προσπάθειας να εισαχθεί ο θεσμός στην Ελλάδα.
6. Gimigliano, G. (2015). Thinking of microfinance in the EU framework: regulatory challenges. *European Business Law Review*, 26(5), 693-711.
7. Cooke, P., & Wills, D. (1999). Small firms, social capital and the enhancement of business performance through innovation programmes. *Small business economics*, 13(3), 219-234.
8. Extract from the Synthesis Report (A map of social enterprises and their ecosystems in Europe) on 'Marks, labels and certification systems v.1 . (2016)
9. Κατηχωρίτης, Σ. (2017). Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και Ευρώπη του 2020. Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία, 1, 325-350.
10. Αλεξανδρή, Κ. (2014). Διερεύνηση της επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων σε διεθνές και εθνικό επίπεδο (Doctoral dissertation).
11. Μυλωνίδης, Ν. (2011). Στοιχεία επιχειρηματικότητας II.
12. Τσιάκα, Β. (2009). Ευρωπαϊκή εταιρεία (societas europaea) (Master's thesis).
13. Κεκεμπάνου, Σ. (2014). Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας δημιουργίας θερμοκοιτίδας κοινωνικών επιχειρήσεων στον Δήμο Πατρέων (Doctoral dissertation).σελ. 16

14. Εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1435/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας (SCE)
15. Directive 2012/30/EU
16. Procurement opportunities for social enterprises under the new EU procurement rules ,(June 2014)
17. The New State Aid Rules for Services of General Economic Interest (SGEI) By Nicola Pesaresi, Adinda Sinnaeve, Valérie Guigue-Koepfen, Joachim Wiemann, Madalina Radulescu1.(2012)
18. Ιωακειμίδης, Β. (2012). Κοινωνική Εργασία για την Κοινωνική Δικαιοσύνη. Αθήνα, Ίων.
19. Μελκίδου, Ε. (2008). Η περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: η επιχειρηματική διάσταση (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).
20. Βαξεβανίδου, Μ. (2008). Corporate social responsibility: contribution to sustainable development and to effective management of european enterprises. SPOUDAI-Journal of Economics and Business, 58(1-2), 91-121.
21. Αναστασίου, Φ. (2014). Η θεσμική διάσταση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.
22. Καζάκος, Π. (2014). Οικονομική κρίση και πολιτικό σύστημα: Οι βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες πολιτικές επιπτώσεις της κρίσης και της οικονομικής προσαρμογής. Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας, 31, 71-100.
23. Σκαμνάκης, (2012). X. Welfare marginalization of immigrant population and social protection mechanisms. Social Cohesion and Development, 4(1).
24. Επιτροπή, Ε. (2011). Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένας προϋπολογισμός για την «Ευρώπη 2020»: Μέρος II: Δελτία πολιτικής.
25. Αφθονίδης, Ε. (2012). Επιχειρηματική αριστεία και τρόποι επίτευξης της σε συνθήκες οικονομικής κρίσης.
26. Jung, T., Phillips, S. D., & Harrow, J. (Eds.). (2016). The Routledge Companion to Philanthropy. Routledge.

27. Clifford, J., Markey, K., & Malpani, N. (2013). *Measuring social impact in social enterprise: The state of thought and practice in the UK*. London, E3M.
28. Els, G., & Kane, K. (2017, March). *Social Enterprise Ecosystems*. In ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies) (No. 2).
29. Lepoutre, J., Justo, R., Terjesen, S. and Bosma, N.S. (2011). *Designing a Global Standardized Methodology for Measuring Social Entrepreneurship Activity: The Global Entrepreneurship Monitor Social Entrepreneurship Study*. Available at: <http://gemconsortium.org/docs/download/2241>
30. Rimal, T., & del Amo, M. D. C. A. (2015). *Social enterprises: Linking personal values, innovative orientation, and organizational outcomes 12*. In ISPIIM Innovation Symposium (p. 1). The International Society for Professional Innovation Management (ISPIM).
31. Folmer, E., Stephan, U., & Huysentruyt, M. SEFORIS Country Report-Social Enterprises in the United Kingdom. (2016). V.1
32. Γιαννέλος, Λ., & Ρουσάκος, Α. (2016). *Δημογραφικό πρόβλημα*.
33. Ρουσουδης, Ε. (2006). *Ο στρατηγικός ρόλος της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στις ελληνικές επιχειρήσεις: συγκριτική αξιολόγηση εφαρμογής*.
34. Ανούσου, Α. (2017). *Εταιρική κοινωνική ευθύνη & επιχειρήσεις*.
35. Davister, C., Defourny, J., & Grégoire, O. (2004). *Work integration social enterprises in the European Union: an overview of existing models*. RECMA—Revue Internationale de l'Economie Sociale, 293, 24-50.
36. Defourny, J., & Nyssens, M. (2010). *Conceptions of social enterprise and social entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and divergences*. Journal of social entrepreneurship, 1(1), 32-53.
37. Hulgård, L., & Bisballe, T. (2004). *Work integration social enterprises in Denmark* (No. 04/08). Working papers series.
38. Defourny, J., & Borzaga, C. (2001). *From third sector to social enterprise* (pp. 1-28). London: Routledge.
39. Defourny, J. and Nyssens, M. (2010) “Conceptions of Social Enterprise and Social Entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and Divergences”, Journal of Social Entrepreneurship, 1: 1, 32— 53)
40. Σουρούνη, Α. Μ. (2011). *Μοντελοποίηση και διαχείριση γνώσης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης* (Doctoral dissertation, Εθνικό Μετσόβιο

Πολυτεχνείο (ΕΜΠ). Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών. Τομέας Ηλεκτρικών Βιομηχανικών Διατάξεων και Συστημάτων Αποφάσεων. Εργαστήριο Συστημάτων Αποφάσεων και Διοίκησης).

41. Πολέμης, Κ. (2015). Δημιουργία της εικονικής κοινωνικής επιχείρησης" Αλληλεγγύη".
42. Defourny, J., & Nyssens, M. (2008). Social enterprise in Europe: recent trends and developments. *Social enterprise journal*, 4(3), 202-228.
43. Πάσια, Ε. (2016). Οι προοπτικές ανάπτυξης της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας στην Ελλάδα και ειδικότερα η συμβολή της στην αύξηση της απασχόλησης.
44. Αργεΐτης, Γ. (1999). Νομισματική πολιτική και διανομή του εισοδήματος. *SPOUDAI-Journal of Economics and Business*, 49(1-4), 92-106.
45. Κακουσιά, Μ., & Πρωτόπαπα, Κ. (2015). Το νέο επιχειρηματικό περιβάλλον και οι επιδράσεις στην επιχειρηματική δραστηριότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της Κύπρου μετά την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
46. Defourny, J. (2012). From Third Sector to Social Enterprise: A European Research Trajectory.
47. Δεληγιάννη, Β. (2010). Διοίκηση κοινωνικών επιχειρήσεων.
48. Bidet, E. (2006). Third system and employment in Europe. *EU Studies*, 19, 141-156.
49. Margado, A. (2002). SCIC, société coopérative d'intérêt collectif. *Revue internationale de l'économie sociale: Recma*, (284), 19-30.
50. Κοτσάνη, Ρ., & Μούγιου, Α. (2015). Κοινωνική πρωτοβουλία EQUAL, κοινωνική επιχειρηματικότητα για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) στον κλάδο της κοινωνικής οικονομίας.
51. Plotnieks, D. (2014). Mechanisms Fostering Social Entrepreneurship as Potential Instruments for Economic Development: The Eastern Partnership Perspective. *Baltic Journal of European Studies*, 4(2), 34-49.
52. Βασιλικόπουλος, Π. Α., Λύγγας, Ε. Α., & Τριβυζάς, Β. Α. (2016). Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.
53. Minniti, M. (2008). The role of government policy on entrepreneurial activity: productive, unproductive, or destructive. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 32(5), 779-790.

54. Epstein, M. J., & Buhovac, A. R. (2014). Making sustainability work: Best practices in managing and measuring corporate social, environmental, and economic impacts. Berrett-Koehler Publishers.
55. Κολιάκης, Σ. (2014). Κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).
56. Κακαρούχα, Π. (2011). Εγχειρίδιο Επιχειρηματικότητας για υποψήφιους και νέους επιχειρηματίες.
57. Γεώργιας, Κ. (2014). Το φαινόμενο Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα της κρίσης. 10442/13951, 00-17.
58. Πάκου, Θ. Α. (2016). Δημιουργία μιας εικονικής κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης.
59. Dedotsi, S., Young, A., & Broadhurst, K. (2016). Social work education in a time of national crisis in Greece: educating the workforce to combat inequalities. *European Journal of Social Work*, 19(3-4), 368-384.
60. Νασιούλας Ι (2016) Θέματα κοινωνικής οικονομίας σ,149
61. Σαραντίδου, Α. Μ. (2006). Η έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης: η εφαρμογή της στον κλάδο δομικών υλικών, εξελίξεις και προοπτικές (Master's thesis).
62. Παναγιώτα, Λ. (2010). Ανάπτυξη Μεθοδολογίας για την Αποτίμηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Αναπτυσσόμενο Κόσμο.
63. Maas, K., & Liket, K. (2011). Social impact measurement: Classification of methods. In *Environmental management accounting and supply chain management* (pp. 171-202). Springer Netherlands.
64. Παπαγιαννοπούλου, Μ. (2005). Οι εθνικές πολιτικές για την ισότητα των φύλων στην απασχόληση. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), Αθήνα, σ, 13.
65. Πάσια, Ε. (2016). Οι προοπτικές ανάπτυξης της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας στην Ελλάδα και ειδικότερα η συμβολή της στην αύξηση της απασχόλησης.
66. Babajanian, B. V. (2005). Bottom Up and Top Down? Community Development in Post- Soviet Armenia: The Social Fund Model. *Social Policy & Administration*, 39(4), 448-462.
67. Κισκήρα, Γ. (2015). Η ανάπτυξη της κοινωνικής πολιτικής στην νομαρχιακή αυτοδιοίκηση. Η περίπτωση της ΝΑ Μεσσηνίας.

68. Kraus, S., & Schwarz, E. (2006). The role of pre-start-up planning in new small business. *International Journal of Management and Enterprise Development*, 4(1), 1-17.
69. Rock, R., Otero, M., & Saltzman, S. (1998). Principles and practices of microfinance governance. Development Alternatives, Incorporated.
70. Επιτροπή, Ε. (2010). ΕΥΡΩΠΗ 2020: στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη: ανακοίνωση της Επιτροπής.
71. ΟΥΡΑΝΙΑ-ΒΑΣΙΛΙΚΗ, Ν. Τ. Ο. Υ. Λ. Α. (2014). Μορφές χρηματοδότησης των πολιτιστικών οργανισμών στην Ελλάδα της 'κρίσης'. Η χρηματοδότηση των πολιτιστικών οργανισμών στα πλαίσια της κοινωνικής οικονομίας.
72. Gerber, E. M., Hui, J. S., & Kuo, P. Y. (2012, February). Crowdfunding: Why people are motivated to post and fund projects on crowdfunding platforms. In *Proceedings of the International Workshop on Design, Influence, and Social Technologies: Techniques, Impacts and Ethics (Vol. 2, p. 11)*.
73. Γούδα, Χ. (2010). Πράσινα χρηματοοικονομικά προϊόντα στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά.
74. Yingfa, S., & Hong, Y. (2010, May). The risk study of e-governance based on PEST analysis model. In *E-Business and E-Government (ICEE), 2010 International Conference on* (pp. 563-566). IEEE.
75. Nasioulas, I. (2012). Greek social economy revisited: voluntary, civic and cooperative challenges in the 21st century. Peter Lang.
76. Goldberg, M. A. (1984). The sensitivity of the prime rate to money market conditions. *Journal of Financial Research*, 7(4), 269-280.
77. Sarno, L., & Thornton, D. L. (2003). The dynamic relationship between the federal funds rate and the Treasury bill rate: An empirical investigation. *Journal of Banking & Finance*, 27(6), 1079-1110.
78. Τζημοπούλου, Μ. (2015). Ο ρόλος των γεωργικών συνεταιρισμών στην περιφερειακή ανάπτυξη.
79. Δήμητρα, Μ. (2002). Ο συνεταιρισμός των φαρμακοποιών Πάτρας.σ,81
80. https://epamhellas.gr/wp-content/uploads/2013/04/katastatiko_elgi.pdf
81. Βαγγελοπούλου, Μ. (2014). Υβριδικά μοντέλα συνεταιρισμών, συνεργασιών: το παράδειγμα Bios Coop, κοινωνικός καταναλωτικός συνεταιρισμός Θεσσαλονίκης (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).

82. Τσιρώνης, Θ. (2014). Η συνεταιριστική νομοθεσία από το 1914 ως σήμερα και οι επιδράσεις της στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος.
83. Τζημοπούλου, Μ. (2015). Ο ρόλος των γεωργικών συνεταιρισμών στην περιφερειακή ανάπτυξη.
84. Μήτσιου, Κλαίρη-Μαρία. "Το νομικό καθεστώς των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση: ιδίως όσον αφορά τη διοίκηση και τη συμμετοχή των εργαζομένων στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων."
85. ΚΥΡΙΑΚΗ, Τ. (2007). ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.
86. Savvidou, A. (2014). Θέματα ανταγωνισμού: ρυθμίσεις ποινικής υφής επί μέρους κρατών.
87. Γρηγοριάδου, Ε. (2010). Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί της Ελλάδας προβλήματα και προοπτικές (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).
88. Zourari, E., & Ζουράρη, Ε. (2014). Εταιρική διακυβέρνηση και πτώχευση.
89. Κούσια, Δ. (2011). Σταθερότητα στη ζήτηση χρήματος: μία εμπειρική έρευνα για Λετονία και Λιθουανία.
90. Αυγερινού, Β. (1997). Ανάπτυξη χρηματοοικονομικού συστήματος και οικονομική ανάπτυξη: η περίπτωση των χωρών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης.
91. Lingane, A., & Olsen, S. (2004). Guidelines for social return on investment. California management review, 46(3), 116-135.
92. Lyons, M. (2001). Third Sector: The contribution of nonprofit and cooperative enterprises in Australia. Allen & Unwin.
93. Βαγγελάτος, Ε., & Καλλαντζής, Α. (2016). Crowdfunding & καινοτόμες επιχειρήσεις.
94. Walk, M., Greenspan, I., Crossley, H., & Handy, F. (2015). Social Return on Investment Analysis. Nonprofit Management and Leadership, 26(2), 129-144.
95. Phillips, J. J. (2012). Return on investment in training and performance improvement programs. Routledge.
96. McLoughlin, J., Kaminski, J., Sodagar, B., Khan, S., Harris, R., Arnaudo, G., & Mc Brearty, S. (2009). A strategic approach to social impact measurement of

social enterprises: The SIMPLE methodology. *Social Enterprise Journal*, 5(2), 154-178.

97. Pramova, E., Locatelli, B., Mench, A., Marbyanto, E., Kartika, K., & Prihatmaja, H. (2013). Integrating adaptation into REDD+: potential impacts and social return on investment in Setulang, Malinau District, Indonesia (Vol. 112). CIFOR.
98. Jackson, E. T. (2013). Interrogating the theory of change: evaluating impact investing where it matters most. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 3(2), 95-110.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

SROI Analysis

ΣΤΑΔΙΟ 1				ΣΤΑΔΙΟ 2										ΣΤΑΔΙΟ 3		Ποσοστό έκπτωσης (%)	3,50 %			
Ενδιαφερόμενοι	Σκόπιμες ή τυχαίες αλλαγές	Εκροές	Παραδοτέα	Δείκτης	Πηγή	Ποσότητα	Διάρκεια	Οικονομικός Δείκτης	Τιμή	Πηγή	Νεκρό Βάρος	Λιαμοισμός	Η φθορά του παραδοτέου ανά περίοδο	Αντίκτυπο	Πόροι	Τιμή	Έτος 1ο (μετά την δραστηριότητα)	Έτος 2ο	Έτος 3ο	Έτος 4ο
	Τι αλλάζει για τους ενδιαφερόμενους	Σύνολο των διαδικασιών σε αριθμούς	Περιγραφή της αλλαγής	Επεξήγηση τρόπου μέτρησης	Αναφορά της πηγής της πληροφορίας	Αριθμητικό μέγεθος της αλλαγής	Χρονική διάρκεια σε έτη	Προσδιορισμός του δείκτη	Αξία σε Ευρώ	Αναφορά της πηγής της πληροφορίας	(%) Ποσοστό που θα πραγματοποιηθεί το παραδοτέο χωρίς την αλλαγή	(%) Ποιος άλλος μεσολαβεί στην αλλαγή	(%) Σταματάει το παραδοτέο τα επόμενα έτη	[Ποσότητα]X[Οικονομικός Δείκτης Τιμή]X[1-Νεκρό Βάρος]	Περιγραφή της επένδυσης	Αξία σε Ευρώ	(=[Έτος 1ο] X [Η φθορά του παραδοτέου ανά περίοδο])	(=[Έτος 2ο] X [Η φθορά του παραδοτέου ανά περίοδο])	(=[Έτος 3ο] X [Η φθορά του παραδοτέου ανά περίοδο])	(=[Έτος 4ο] X [Η φθορά του παραδοτέου ανά περίοδο])
Ιατροί	Μείωση του χρόνου διάγνωσης	Αριθμός συνταγών ανά ημέρα	Η διεργασία διερεύνησης του ιστορικού του ασθενή καταλαμβάνει ένα πολύ μεγάλο κομμάτι του χρόνου της επίσκεψης. Με την χρήση της υπηρεσίας που προσφέρει η Κοιν.Επ αυτό μπορεί να γίνει άμεσα έτσι ώστε να μειωθεί ο χρόνος της	Μέσος χρόνος παραμονής του ασθενεί στο ιατρείο	http://healthmag.gr/post/5129/sta-56-cyrrw-to-meso-kostos-episkepshs-sta-apogeymatina-iatreia	1	1	Μέση τιμή συνταγής για ασθενείς χρόνιων παθήσεων	35,00 €	IMS	30	50	5	11,64 €	Ωρες χρήσης	0	11,64 €	11,06 €	10,50 €	9,98 €

			όλης διαδικασίας.																	
	Άμεση πρόσβαση στο ιστορικό του ασθενούς	Ηλεκτρονικός φάκελος υγείας	Με την πρόσβαση στον ηλεκτρονικό φάκελο υγείας ο ιατρός μπορεί να προειδοποιηθεί για αλλεργίες του ασθενή έτσι ώστε να προσαρμόσει την συνταγογράφηση ανά περίπτωση										0	Προσόντα - εμπειρία	0	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	
													0	Εξοπλισμός	500	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	
Ατομικά Φαρμακεία	Αύξηση της εμπιστοσύνης του πελάτη	Αριθμός μελών του προγράμματος	Ο φαρμακοποιός παρέχοντας πιστοποιημένη γνώση για την λειτουργία των φαρμάκων δημιουργεί ένα κλίμα εν συναίσθησης και εμπιστοσύνης στον ασθενή πελάτη με αποτέλεσμα να αυξάνει την επισκεψιμότητα και να δημιουργεί προστιθέμενη αξία.	Πόσο πιθανό είναι να ξαναγοράσει ο πελάτης από το συγκεκριμένο φαρμακείο	Ατομική έρευνα	8	1	Μέση τιμή Φαρμάκων Χρόνιων παθήσεων	40,00 €	IMS	30	40	0	134,40 €	Ωρες χρήσης	0	134,40 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
			Πόσο πιθανό είναι να συστήσει το συγκεκριμένο φαρμακείο και σε άλλους	Ατομική έρευνα	7	Ετήσιο	Εκτιμώμενο κέρδος loyalty	1.000,00 €	Ατομική έρευνα	50	20	10	2.520,00 €	Προσόντα - εμπειρία	-	2.520,00 €	2.268,00 €	2.041,20 €	1.939,14 €	

Μείωση του rebate	Μηνιαίο rebate	Ο Φαρμακοποιός παρέχοντας πιστοποιημένη γνώση δημιουργεί ένα κλίμα εν συναίσθησης και εμπιστοσύνης στον ασθενή/πελάτη με αποτέλεσμα να καλύπτει περισσότερα περιστατικά χωρίς απαραίτητα την συνταγογράφηση με αποτέλεσμα την αύξηση του κέρδους.	Ποσοστό rebate του συνολικού τζίρου των φαρμάκων	Αριθμ. οικ. 3457/14.1.2014 Ρύθμιση θεμάτων τιμολόγησης φαρμάκων	2	Ετήσιο	Εκτιμώμενο αποθεματικό από την μείωση του rebate	1.000,00 €	Παρατηρητήριο Οικονομικών της Υγείας (Η Φαρμακευτική Αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2015-2016)	60	30	5	532,00 €	Πιστοποίηση γνώσεων και διαρκείς εκπαίδευση	50	532,00 €	505,40 €	480,13 €	456,12 €
Αύξηση της ρευστότητας	Μηνιαίος τζίρος	Σημιώνεται σημαντική αύξηση της ρευστότητας του φαρμακείου με αποτέλεσμα να μπορεί να εξυπηρετεί καλύτερα τους ασθενείς του	Ποσοστό κέρδους	Ατομική έρευνα	1,01	Ετήσιο	Μέσος όρος ετήσιου τζίρου φαρμακείου	200.000,00 €	Παρατηρητήριο Οικονομικών της Υγείας (Η Φαρμακευτική Αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2015-2016)	30	0	0	141.400,00 €	Αγορά Φαρμάκων	140.000	141.400,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
		Μεγαλώνει η διαπραγματευτική δύναμη των φαρμακείων έναντι των προμηθευτών τους	Κέρδος λόγω εκμετάλλευσης μεγαλύτερης κλιμακας εκπτώσεων	Ατομική έρευνα	1,05	Ετήσιο	Μέσος όρος ετήσιου τζίρου φαρμακείου	200.000,00 €	Παρατηρητήριο Οικονομικών της Υγείας (Η Φαρμακευτική Αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2015-2016)	30	0	0	147.000	Αγορά Φαρμάκων	140.000	147.000,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

	Αύξηση του προσωπικού	Αριθμός Φαρμακοπυλών ανά φαρμακείο	Τα φαρμακεία θα πρέπει να εξοπλίζονται με περισσότερο δυναμικό ώστε να παρέχουν την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση στους ασθενείς / Πελάτες	Φαρμακοπύλωνα ανά φαρμακείο	Ατομική έρευνα	2	1 Χρόνος	Τζίρος ανά φαρμακοπύλη	1.000,00 €	Ατομική έρευνα	30	20	5	1.064,00 €	Κόστος ανά φαρμακοπύλη	1000	1.064,00 €	1.010,80 €	960,26 €	912,25 €
Ασθενείς	Μείωση των φαρμάκων	Αριθμός φαρμάκων ανά ηλικία	Με την χρήση της πιο στοχευμένης και καλύτερης πληροφόρησης μειώνεται ο αριθμός των φαρμάκων ανά περιστατικό	Τεμάχια φαρμάκων για Χρόνιες Παθήσεις	Ατομική έρευνα	1,3	Ετήσιο	Εκτιμώμενο αποθεματικό από το μηνιαίο κόστος αγοράς φαρμάκων για χρόνιες παθήσεις	720,00 €	Ατομική έρευνα	10	5	0	800,28 €	Μηνιαία αγορά Φαρμάκων	720	800,28 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
	Μείωση της γραφειοκρατίας	Χρόνος Έκδοσης, παραλαβής, Ενημέρωσης του βιβλιαρίου, χρόνος ταυτοποίησης του ασθενούς	Γίνεται απλοποίηση των διαδικασιών πιστοποίησης και ελέγχου του ασθενή με αποτέλεσμα να καταναλώνει λιγότερες ώρες στις υπηρεσίες για τα απαραίτητα δικαιολογητικά	Ασθενείς Γαληνικών σκευασμάτων και ΜΣΥΦΑ	Ατομική έρευνα	5	Ετήσιο	Εκτιμώμενο κέρδος ΜΣΥΦΑ και Γαληνικών σκευασμάτων	500,00 €	Ατομική έρευνα	20	5	0	1.900,00 €	Ετήσια διαδικαστικά έξοδα	200	1.900,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Νομικό πλαίσιο	Έκδοση νομοθετικού πλαισίου για την ηλεκτρονική υγεία	Έκδοση νομοθετικού πλαισίου για την ηλεκτρονική υγεία	Θα πρέπει να εκδοθεί και να εμπλουτιστεί το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την ηλεκτρονική υγεία και τους τρόπους με τους οποίους όλοι οι πάροχοι εμπλέκονται											0,00 €			0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Εταιρίες παραγωγής	Εμπλουτισμός συστήματος φαρμακοεπαγρύπνησης	Περιστατικά αλληλεπιδράσεων	Το σύστημα φαρμακοεπαγρύπνησης λειτουργεί άμεσα και μπορεί να έχει Live feedback											0,00 €			0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
	Παραγωγή και καλύτερη μελέτη νέων ουσιών (Φαρμάκων)	Νέα φάρμακα ανά θεραπευτική κατηγορία	Τα τμήματα έρευνας και ανάπτυξης λαμβάνουν πολύ περισσότερα δεδομένα με αποτέλεσμα να βελτιώνεται κατά πολύ η γνωστική βάση με αποτέλεσμα την βέλπστη ανάπτυξη νέων φαρμάκων											0,00 €			0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
ΕΟΠΥΥ	Μείωση φαρμακευτικής δαπάνης	Ετήσια φαρμακευτική δαπάνη	Με την χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου γίνεται ουσιαστικός έλεγχος της συνταγογράφησης με αποτέλεσμα την μείωση του κόστους	Ύψος φαρμακευτικής δαπάνης	Ατομική έρευνα	1,3	Ετήσιο	Εκτιμώμενο αποθεματικό χρημάτων από την μείωση του κόστους	20,00 0,00 €	Ατομική έρευνα	0	0	0	26.000,00 €	Κόστος φαρμακευτικής δαπάνης ανά φαρμακείο	200 00	26.000,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Ανταγωνιστές	Εξασφάλιση της διαρκούς βελτίωσης της υπηρεσίας	Νέες δυνατότητες	Ο διαρκής ανταγωνισμός επιφέρει διαρκώς βελτιώσεις στην εφαρμογή	Βελτιώσεις-Update	Ατομική έρευνα	20	Ετήσιο	Εκτιμώμενα κέρδη από την βελτίωση της υπηρεσίας/δυν. αοτήτων ανά φαρμακείο	50,00 €	Ατομική έρευνα	10	5	5	812,25 €	Κόστος Βελτίωσης-Ενημέρωσης	50	812,25 €	771,64 €	733,06 €	696,40 €
Συνεταιρισμοί φαρμακωπών	Ενδυνάμωση των συνεταιρισμών	Εγγεγραμμένα μέλη	Οι συνεταιρισμοί των φαρμακωπών μπορούν να επαναπροδιορίσουν τον ρόλο τους εκτός από συνδικαλιστικά όργανα και σε αρωγούς της πληροφόρησης	Πιστοποιημένες ενημερώσεις μελών	Ατομική έρευνα	10	Ετήσιο	Εκτιμώμενα κέρδη από την χρήση της πιστοποίησης	50,00 €	Ατομική έρευνα	30	20	5	266,00 €	Κόστος Πιστοποίησης	50	266,00 €	252,70 €	240,07 €	228,06 €

			ς στα φαρμακεία																	
Νοσοκομεία	Άμεση ανταπόκριση σε περιστατικά εκτάκτου ανάγκης	Μείωση θανατηφόρων περιστατικών	Με την χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου οι ιατροί των επειγόντων περιστατικών λαμβάνουν άμεσα τις κρίσιμες πληροφορίες για τον ασθενή και έτσι είναι άμεση η ανταπόκρισή τους	Ποσοστά θνησιμότητας	Ατομική έρευνα	5	Ημερήσια	Εκτιμώμενο αποθεματικό από τα προβλεπόμενα ημερήσια έξοδα του ασθενή σε κατάκλιση	20,00 €	Ατομική έρευνα	5	5	5	85,74 €	Ετήσια μέση ενοικίαση δοματίου/ημέρα	20	85,74 €	81,45 €	77,38 €	73,51 €
	Αναβάθμιση της περιθαλψής	Μείωση της διαμονής	Χρόνος Διαμονής	Ατομική έρευνα	5	20,00 €			Ατομική έρευνα	5	5	5	85,74 €	20		85,74 €	81,45 €	77,38 €	73,51 €	
ΣΥΝΟΛΑ	Α								322.526,31 €	0	302.590	322.526,31 €	4.901,04 €	4.542,59 €	4.315,46 €					
ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΞΙΑ																311.619,62 €	4.575,18 €	4.097,16 €	3.760,68 €	
ΟΛΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΞΙΑ																				324.052,63 €
ΚΑΘΑΡΗ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΞΙΑ																				21.462,63 €
SROI ANA EYRO																				1,07 €
																				ΓΙΑ ΚΑΘΕ 1 ΕΥΡΩ ΠΟΥ ΕΠΕΝΔΙΕΤΑΙ ΠΑΡΑΓΩΝΤΑΙ

